VITIS

FLORIGERÆ

PARS ALTERA.

DE FESTIS

SANCTORVM;

Qui nonnullis in Ecclesiis speciali deuotione coluntur.

TOMVS II.

PARISIIS,
Sumptibus MICHAELIS SOLY, viâ Iacobæâ sub signo Phœnicis.

M. DC. XL.

CVM APPROBATIONE.

VITIS FLORIGERÆ

PARS ALTERA.

PRO FESTO S. NICOLAI EPISCOPI. *6. Decemb.*

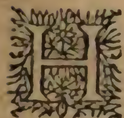
LECTIO PRIMA.

Beatus qui inuentus eſt ſine macula, & poſt aurum non abiit, nec ſperauit in pecunia & theſauris. Quis eſt hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita ſua. *Eccli. 31.*

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima oſtendit quiſnam dicatur ſine macula, & quis cenſeatur poſt aurum non abire, nec in illo ſperare.
Secunda oſtendit quomodò hæc S. Nicolao competant, ideoque dignus ſit laude.

PARS PRIMA.

Omo quamdam beatitudinis ſortem in hac vita nanciſci poteſt, ob quam dicitur beatus, & regni Dei particeps, illius ſcilicet regni de quo dixit Dominus: *Regnum Dei intra vos eſt.* Hæc beatitudo, & Regni Dei participatio, ad quam etiam pertingitur in hac miſeriarum convalle, conſiſtit in interioribus animi bonis, in gaudio, ſerenitate, pace conſcientiæ, ac aliis chariſmatibus Spiritus ſancti, *Luc. 17.*

dacium. Apoc. 21. Felix igitur & beatus, qui candorem vestis baptismalis mortiferi peccati næuo & sanguine nunquam cruentauit : vel saltem, si contigit quandoque commaculasse, eluit in sanguine agni. Quare felix? Quia ambulabit cum Agno in albis. Si autem macula adhæsit, & permansit, scire debet illud : *Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis.* Felix qui ab infantia didicit Deum timere, illi in seruitute seruire, fidelitatem & promissionem quâ renuntiauit Satanæ, & operibus eius intemeratam conseruare.

Vlteriùs addit Sapiens : *Beatus qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia & thesauris.* Nimirum hæc est passim origo & radix peccati & maculæ, terrenorum bonorum affectus, pecuniæ & auri cõcupiscentia, spes in eis defixa. Ex auro superbia, propter aurum iniustitia, lites, iurgia, homicidia, iudicia corruptissima. *Multi dati sunt in auro casus, etiam vsque ad cor Regum se extendit.* Cùm aurum vnâ portâ Romã ingrederetur, Virtus altera egrediebatur, inquit quidam ex antiquis. Notum & & decantatum est illud :

Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

Qui pecuniam adamat, animam suam facilè oppignorat peccato & diabolo, æternamque hæreditatem, immò & Deum vendit. Peculatus, simoniæ, furta, sacrilegia, & innumera alia peccata ex eo oriri, quòd post aurum nonnulli abeant, non opus est probare. Beatus ergo qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia & thesauris. Quid ita? Quia primus gradus in scala, quâ ad beatitudinem conscenditur, est rerum humanarum contemptus, & paupertas spiritus, à caducis ad cœlestia animum erigens. Neque tamen propterea à

beatitudine excluditur qui aurum possidet & pecuniam, si post aurum & pecuniam non abeat, nec sinat cor ab illis, & post illa abduci: sed aurum post ipsum veniat, & retrò sequatur. Quia qui loculis oculos non figit, nec cor auro: sed illis nouit vti tanquam famulo subseruiente, & se sequente, & huc illuc mittere in egenorum subsidiũ sapiens, reputatur. Quid Lydius lapis auro, hoc aurum homini, dicebat rectè quidam. Quia nimirum Lapis Lydius quale sit aurum demonstrat: at aurum declarat qualis sit homo qui possidet. Si enim benè vtitur, vt bonus dispensator mercedem à Deo consequitur; si auarè retinet, aut eius amore captiuatur, improbi animi est. Videndum ergo ne ad offensam Dei cor abducat amor nummi.

Nummi sunt summi, nummi sunt numina mundi:
Pro summo semper numine nummus erit.

Itaque beatus ille qui post aurum non abiit, qui auri non est cupiditate ductus, ideoque nec corde est seductus, nec terrena labe maculatus. Sed quis est hic? De muliere dixerat Sapiens: *Mulierem fortem quis inueniet?* hoc est, mulierem virtutum omnium perfectione constantem. Adiecit & hoc: *Procul & de vltimis finibus pretium eius:* Hoc est, quolibet pretio est comparanda, quia pretium eius superat pretium omnium rerum pretiosissimarum, quæ ex finibus terræ vltimis aduehuntur. Sic nunc de viro ait: *Beatus diues qui inuentus est sine macula, & post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia & thesauris.*

Sed subiicit; *Quis est hic, & laudabimus eum?* Quasi dicat: Dignus est laude quisquis talis est, meritóque pronunciatur & à nobis prædicatur felix & beatus. Quia, vt ait S. Bernardus Epist.103. *Beatus, qui post illa non abiit, quæ possessa onerant, a-*

mata inquinant, amissa cruciant. Aduerte verò illum loquendi modum; *Post aurum ire aut opes.* Idem enim ferè est ac si diceretur illud exprobratum Iudæis in Scriptura, quod relicto vero Deo irent post Deos alienos quia colebant idola, & illis corde adhærebant. Sic ille abit post aurum, qui illud colit vt idolum, siue qui cor & affectum suum abduci permittit post illud. Si aurum iustè ad te venit, tu post illud non abis: sed si aurum iniustè quæris, tu post illud abis. Si propter opes conquirendas Dei mandata Ecclesiæque præcepta transgrederis, & salutem negligis, tu post illa abis, & instar idoli colis, præponendo illas Deo, & toto affectu sectando: si verò illas licitâ viâ acquiris, & benè vteris, egenisque communicas; tunc aurum & opes post te veniunt, non tu post illas abire censeris. Tunc ergò beatus es, quia nec speras in pecunia & thesauris. Nam qui opibus abundans eis cor non apponit, sed in Deum illud coniicit, non censetur in eis sperare. Ille verò in eis sperat, qui Dei oblitus, cor & fiduciam his affigit. Quia sperat per aurum omnia huius vitæ incommoda superare, & omnia commoda adipisci vitæ in res, amplam familiam, splendidam mensam, amicitiam Principum, victoriam de inimicis. Ille quoque in eis sperat, qui ob eas superbit, extollitur, se iactat, & ostentat: *Vermis enim diuitiarum superbia est*, ait August ser. 5. de verbis Domini.

Sed quis est qui non speret in opibus possessis? Quis ex illis non superbit, aut non contrahit aliquam maculam nimio erga eas affectu? Certè tales pauci sunt & rari, sed eximij & admirabiles. Ideò subditur: *Fecit mirabilia in vita sua.* Quæ mirabilia?

Primò, nonne hoc mirabile est, & instar cuius-

dam miraculi, quòd quis diuitias inordinatè non amet, ſed in iis quærendis, conſeruandis, augendis immaculatus ſit, & conſcientiam conſeruet illibatam? An non diuitiæ ex ſe illectamenta ſunt ſuperbiæ & ambitionis, gulæ ac luxuriæ, impatientiæ & iracundiæ, aliorumque vitiorum? *Magnus eſt qui in aduerſa incidens, non excidit vel parum à ſapientia: nec minor, cui præſens felicitas ſi arriſit, non irriſit. Quanquam faciliùs inueneris qui ſapientiam retinuerunt contrariâ ſibi fortunâ, quam qui propitiâ non perdiderunt*, inquit S. Bernardus lib. 2. de conſid. cap.12.

Secundò, nonne & hoc extraordinarium & mirabile eſt, quòd aurum dum vilipenditur & contemnitur, hominem ſequatur, quærentem verò fugiat, & quaſi alas ſibi faciat, vt auolet? Sic ſe habent opes erga multos, auolant dum quæruntur, aut amantur; aduentant dum diſtribuuntur, & in egenos erogantur. Hoc variis poſſet exemplis demonſtrari.

Tertiò nonne & hoc mirabile eſt, quod præter communem hominum ſenſum & morem mundi, ſeu mundanorum hominum, homo in Deo viuo & vero ita ſpem figat, vt in diuitiis nullatenus illam collocandam exiſtimet? Tales diuitias habuit Iob incontaminatas, & immaculatas, ita vt poſt aurum non ambulauerit, neç ſperauerit in pecunia, ſed in mandato Altiſſimi, ſeminans & latè ſpargens opes ſibi à Domino datas, per animas miſerorum, per ora eſurientium vel debilium, per deſtitutos & miſeros, adimplens illud Ozee 10. *Seminate vobis ad iuſtitiam, vt metatis fructum vitæ.* Ita ipſum feciſſe conſtat ex eius c. 31. Hæc igitur admirabilia ſunt, maximè tempore veteris teſtamenti, quando benedictio temporalis diuitiarum

maximi fiebat, & paupertatis via adhuc manebat ignota. Verè enim tunc maximè poterat dici: *Beatus diues, qui inuentus est sine macula, & post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia & thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum?* Quia id tunc rarissimum fuit, & admirabile. Nam & vox antiquorum Sapientum fuit: *Beatus, qui simul & opes & mentem possidet.* *Pindarus.*

PARS SECVNDA.

IN nouo testamento, præostensâ per Christum paupertatis & contemptus sæculi viâ, plures reperiri potuerunt qui diuitias paruifecerunt, vel inter illas ita ambulauerunt, vt immaculati remanerent, nec illis cor apponerent, nec fiduciam. Sed secundùm Dei voluntatem illis vtentes, vbi opus erat, erogarunt sine vlla difficultate, & sine diffidentia de futuro. Et hi certè laude digni sunt, & memoria æterna. Extollant Historici, prout voluerint, Alexandri laudes, in cælum eum tollentes suis encomiis, quia sibi terram omnem subiecit. Quid ei laudes prosunt, quem locus & loculus septem pedum in terra obtexit? Cuius animam tartarus excepit? cui totus vix orbis antea sufficere potuit? Nos magis laude dignum iudicamus eum qui potuit totam mundum cum omnibus suis illectamentis & opibus contemnere, & cælestibus opibus animum figere. Hic enim concupiscentiam calcat & vincit, ille à concupiscentia vinctus & victus in opprobrium ducitur sempiternum.

Inter hos celebris est S. Nicolaus, *cuius eleemosynas enarrat omnis Ecclesia Sanctorum*, & in finem vsque sæculi enarrabit: quia in memoria æterna erit, & in sæculum sæculi benedicetur. Appositissimè ei conueniunt verba thematis nostri: *Beatus, qui*

inuentus est sine macula, & post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia & thesauris. Attende particulariùs.

Primò quidem, *inuentus est sine macula* iam à pueritia & adolescentia, nec eius vita vllo fuit vnquam næuo criminis mortiferi maculata, sed mirâ effulsit claritate, sine fumo aut caligine. Signa electionis præfulserunt in ipso iam ab infantia, dum matris sugeret vbera. Bis in hebdomada, feria scilicet quarta & sexta, nonnisi semel cogi poterat sugere, idque vespertino tempore; quam consuetudinem ieiunij totâ obseruauit postmodùm vitâ. Pro puero isto orauerant parentes prole carentes, & dedit eum ipsis Dominus, vel potiùs commodauit; ideóque tamquam sacrum depositum conseruarunt, vt Domino eum redderent, & eius eum, obsequio addicerent. Proles à Deo parentibus donatæ, pretiosæ esse solent & beatæ, vt multis declarari posset exemplis. Notum est de Samuele & Isaac, de Sampsone, & aliis in veteri testamento de Ioanne & multis in nouo.

Secundò, *inuentus est sine macula* in iuuentute & virili ætate, dum ad Presbyterij ordinem ab Auunculo promotus fuit ob vitam immaculatam & castam, ob maturitatem & sapientiam. Non enim promouit eum respiciens ad carnem & sanguinem, sed ad diuinam inspirationem per diligens vitæ ipsius examen. Sic olim præceptum erat in libro Leuitici, 21. cap. *Homo de semine Aaron qui habuerit maculam, non accedet ad ministerium; si cæcus fuerit, si claudus si paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede vel manu, si gibbosus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si impetiginem in corpore, vel herniosus,* Hæc quidem ad maculas corporales referuntur, sed sub illis animi maculæ indicantur quæ ad ministe-

rium sacerdotale hominem reddunt inidoneum, de quibus alibi fusiùs à nobis dictum est. Fauor etiam maculosos quandoque promouet, sed in perniciem, tam eorum qui promouẽt, quàm illorum qui promouentur. Ancilla ostiaria dicitur Petrum introduxisse in atrium summi Sacerdotis. Sic Fauor ancilla est ostiaria, multos introducens ad Sacerdotium, & Sacerdotum collegium, sed plerumque infeliciter.

Vide Virgam Aaronis tract. 2. Lect. 1.

Tertiò, *inuentus est sine macula* in ætate grandæua, quandò diuina voce & cœlesti signo in Episcopum est designatus. Non enim sibi sumpsit honorem, sed à Deo vocatus est tanquam Aaron. Nota est historia, cùm in Breuiario Romano, tum ex vitæ eius Scriptoribus. Habet Deus duplicem vocationem, vnam ordinariam, alteram extraordinariam. Hæc solet fieri signis miraculosis, vel miraculo proximis. Sic nonnulli per radium aut flammam cælestem ad Pontificiam, seu Episcopalem dignitatem designati sunt, sicut Gregorius, Remigius, & alij. Aliqui per columbam, vt Chrysostomus, Fabianus Pontifex, Pius IV. & alij. Denique per vocem nonnulli cælestem aut Angelicam adsumpti sunt: sic cœlitùs designatus est. S. Nicolaus, dato indicio Episcopis consultantibus quem eligerent. V. Breuiarium.

Denique, *inuentus, est sine macula*, totâ, vt diximus, vitâ innocentissimè traductâ, non enim solùm in priuato statu Deo & pietati sese ex integro addixit, orationi vacando, vigiliis & ieiuniis corpus macerando, in sacco & cinere decumbendo, sed etiam, cùm in Presbyterio, tum in Episcopatu, *exemplum fuit fidelium in verbo & conuersatione, in castitate & charitate.* Fuit eius vita speculum si-

ne macula, quod meritò omnes inſpicere debebant & imitari. Verè ergo de ipſo dicimus: *Beatus vir qui inuentus eſt ſine macula.*

Sed vlteriùs, quàm verè, quámque meritò, de eo pronuntiamus: *Poſt aurum non abiit, nec ſperauit in pecunia & theſauris?* Vtique nec poſt carnem, nec poſt Satanam, nec poſt mundum, nec poſt aurum, vt ſolent mundi homines, abiit vnquam. Etenim notum eſt, quomodo poſtquam orbatus fuit parentibus (qui trium dierum ſpatio peſtilentiâ ſublati fuere) licet in amplum ſuccederet patrimonium, neutiquam hac de re gauiſus fuerit, vt multi ſolent. Nec inſoleſcere, aut extolli, vel ſeduci ob id animum permiſit: ſed in pauperes opes ſibi ſuperfluas mox erogare reſoluit, vt Chriſto in pauperibus miniſtraret de ſuis facultatibus. Decantatiſſimum eſt, qualiter occultè dotem tribus virginibus de caſtitate periclitantibus prouiderit. Sciebat illud Apoſtoli: *Præcipe diuitibus non ſublime ſapere, nec ſperare in incerto diuitiarum, ſed ſperare in Deo viuo, & theſaurizare ſibi fundamentum bonum.* Diſperſit igitur & dedit pauperibus, ideò iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi. Putauit latenter diſtribuere: voluit autem Deus eum agnoſci, tum ab eo qui beneficium recipiebat (vt fuſiùs declarat Ribadeinera in vita eius) tùm ab omnibus futuris ſæculis. Nempe honos ſequitur fugientem, ſicut vmbra corpus: inſequentem autem fugitat.

Propterea igitur dicitur hic, *Laudabimus eum,* tanquam virum miſericordiæ, cuius pietates non defuerunt, cuius laudem & eleemoſynas annunciat Eccleſia, cuius proponit ſequenda veſtigia & exempla. Nec vno ſolùm titulo laudabimus eum, ſed innumeris titulis eum laude dignum pronunciabimus: *Fecit enim mirabilia in vita ſua,* immò

& in morte, & post mortem.

1. In vita quidem mirabilia fecit iam ab ineunte ætate, quia & pueritia signis admirabilibus effulsit, ac deinde eius vita miraculis plena fuit: *Fecit mirabilia*, potestatem habens super mare, vt fluctus compesceret, super aërem, vt ventis & tempestatibus imperaret. Ideo à nauigantibus in Patronum præcipuum est adscitus, potentior Neptuno, potentior & Æolo, aliisque Diis, quos dixit Antiquitas præesse mari vel ventis, remisque adesse & velis, dum nauigatio felix ineunda foret.

2. *Fecit mirabilia in vita sua*, potestatem exercens super Reges, & super captiuos ac incarceratos, eos liberans è compedibus. Sic adhuc viuens apparuit in visu Constantino, & tres Tribunos per calumniam accusatos iussit dimitti. Sic apparuit & Soldano, eum terrens, & minas intentans, nisi captiuos dimitteret liberos.

3. *Fecit mirabilia in vita sua*, pro fide Catholica fortissimè stans in Concilio Nicæno, in quo trecenti & octodecim Patres comparuerunt, tanquam validi pugiles, ad dimicandum contra hæresim Arianam, tot scilicet numero, quot Abraham expediuit vernaculos contra Reges, qui fratris sui substantiam diripuerant. Gen. 14. In hoc ergo Concilio inter primos recensitus est S. Nicolaus, qui & pro fide antea carceres erat passus & vincula.

4. *Fecit mirabilia in vita sua*, animas iuuando, peccatores conuertendo, verbi diuini prædicatione fidem propagando, iniustis & impiis generosè resistendo. Sic in eo patuit, per vitam & zelum admirabilem, ac per innumera miracula, quàm verum sit quod Rex & Propheta pronunciat, Psalm. 67. *Mirabilis Deus in sanctis suis, benedictus Deus.*

Neque verò solùm in vita, sed etiam in morte;

& post mortem admirabilis fuit. In morte quidem, quia non sine magna adstantium admiratione Angeli diuinas decantantes laudes ei occurrerunt, vt eius animam susciperent, & in sinum Dei deducerent corona gloriæ & lætitia sempiterna decorandam. Cumque ipse hos aduentantes ad se intueretur, cum quodam cordis iubilo cœpit decantare Psalmum: *In te Domine speraui, non confundar*
Ps. 30. *in æternum*, illo autem Psalmo consummato, dum extrema verba pronuntiaret: *In manus tuas commendo spiritum meum*, in cœlestem Patriam migrauit. Hic possumus cum S. Bernardo dicere: *Vbi est*
Bern. *mors victoria tua? vbi est mors stimulus tuus? Iam*
ser. 26. *non est stimulus, sed iubilus: iam cantando moritur*
in Cãt. *homo, & moriendo cantat.* Quare moriendo cantat? Quia iam *adspirat dies, & inclinantur vmbræ.* Ipsi enim tunc fiducialiter dicunt Domino: *Tu refugium nostrum, tu protectio, tu certa salus, & vita.* Nihil enim aliud quærunt quàm Iesum, in inclinatione vmbræ huius miseræ vitæ, illique cum Propheta valent dicere: *Si ambulauero in medio vmbræ*
Ps. 22. *mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Non ergo timent vmbram, iam eis adspirante die dum per vmbram transeunt: ideoque quodammodo insultare censentur, & in luce appropinquante exultare.

Post mortem porrò S. Nicolaus admirabilis fuit per innumera miracula. Sed & hoc continuum fuit miraculum, quòd vnguenti odoriferi copia ex eius sepulchro annis plurimis exundare visa sit, per
Missale Leodiense in Prosa. quam ægris concurrentibus reddebatur. Ideo de eo canitur:

Ex ipsius tumba manat vnctionis copia,
Quæ infirmos omnes sanat per eius suffragia.

Symbolum quoque erat hæc copia olei abundan-

tis & admirabilis vnctionis, quâ eius anima cœlitùs erat perfusa, dum in hac vita ageret. Vnctio enim docebat eum de omnibus, quia præ consortibus suis vnxerat eum Dominus oleo gratiæ & sapientiæ spiritualis.

CONCLVSIO.

O Sanctissime Pontifex Nicolae, doce nos sæculum contemnere, nec post aurum, nec post carnem, nec post Satanam abire; sed odisse carnalem & maculatam tunicam, & quidquid animam dedecorare valet. Trahe nos post te, vt à te nobis relicta pietatis puritatisque sequamur vestigia & exempla. Trahe, & libera nos à fluctibus procellosis in naufragium perducentibus, & fac vt triumphantium nautarum celeuma tecum decantare valeamus, & in sæcula sæculorum Dominum collaudare.

20. Ianua.

PRO FESTO SANCTI SEBASTIANI.

LECTIO SECVNDA.

Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam. *Thren.* 3.

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat Christo & Christiano cuilibet conuenire, vt sit signum ad sagittam.
Secunda ostendit specialiter id verum esse de S. Sebastiano, & aliis eiusdem martyrij asseclis.
Tertia agit de eius zelo, constantia, & electione.

PARS PRIMA.

Perto per Agnum libro mystico & sigillis eius, in Apocalypsi, referens S. Ioannes quid sibi ostensum fuerit in apertione primi sigilli, sic ait: *Ecce equus candidus, & sedens in eo habebat arcum, & data est ei corona, & exiuit vincens vt vinceret.* Hic equus dicitur designare exercitum Martyrum, in quo Christus sedet, vt eius opera pugnet, & mundum ac dæmonem expugnet: ideo ei corona datur, quasi Victori. Habet quoque Arcum prædicationis, cum sagittis, quia verba sua per ora Martyrum emisit, tanquam sagittas potentes & acutas in corda inimicorum suorum, hoc est in corda Tyrannorum & infidelium.

Apoc. 6.

Per

Per sagittas rectè Martyres designari, insinuatur in Psalm. 126. vbi de Apostolis & Martyribus fit mentio, dum dicitur: *Sicut sagitta in manu potentis ita filij excussorum.* Ita enim interpretatur sanctus Augustinus: *Excussi sunt quidem de manu Domini tanquam sagittæ, & ierunt longè, & totam terram impleuerunt.*

Symbolo dicto Ioanni monstrato in Apocalypsi, videor posse hodiè depingere generosum Christi militem Sebastianum. Huic conuenit arcus, signum victoriæ, symbolumque accidentalis illius gloriæ, quam per sagittarum transfixionem est assecutus. Ei quoque conuenit Corona, signum gloriæ essentialis. Sic & rectè de eo dicitur: *Exiuit vincens vt vinceret.* Hæc omnia specialiùs patescent, si paulò altiùs repetamus quæ in themate nostro insinuantur: *Posuit me quasi signum ad sagittam, tetendit arcum suum,* &c.

Primò quidem, hæc verba videtur pronunciare Propheta Ieremias in persona sua, deplorans multiplices calamitates, quibus durante obsidione afflictus fuit à ciuibus. Atque etiam simul in seipso repræsentat afflictionem cuiuslibet Iudæi lugentis communem cladem, vel Ierosolymis; vel in Babylone. Hic quidem est litteralis sensus.

Secundò; Allegoricè, atque etiam principaliter possunt eadem verba intelligi in persona Christi, qui multipliciter positus fuit *quasi signum ad sagittam,* sicut & de eo S. Simeon pronuntiat: *Ecce positus est hic in signum cui contradicetur.* *Luc. 2.* Iudæis positus censetur in signum, dum tot calumnias, blaspnemias, accusationes falsiloquas in eum intorquent arcu linguæ suæ virosæ. Item, quot dolores & cruciatus ei infligunt, tot sagittis cor eius configunt. Hæreticis positus censetur rursus in signum, dum

aliqui eius impetunt diuinitatem, vt Ebion, Cherintus, Arius: alij eius humanitatem, denegantes corporis eius veritatem, vt Manichæus cum suis asseclis. Nonnulli denique in eum iacula dirigunt in Sacramento diuinissimo existentem, vt Caluinus cum suis. De his omnibus verum est illud Hier. 9. *Extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij, de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt.* Dicit Dominus. Malis denique Christianis adhuc positus modò videtur in signum ad quod iacula dirigant; quia etsi non contradicant aut blasphement lingua, sagittant tamen Dominum improbâ conuersatione & prauâ vitâ. Sed de his omnibus verum
Ps. 77. est. *Conuersi sunt in arcum prauum*, qui in ipsum iaculantem reuertitur, eumq; lædit; quia sibimetipsis nocent, non Deo. Aut certè similes sunt his qui in lapidem iaculum dirigunt, quo resiliente vulnerantur.

Tertiò, vlteriùs prætacta verba in sensu morali intelligi possunt de quolibet Christiano, siue consideres eius hostes, siue ipsum Deum aduersa immittentem. Quantum ad hostes, non desunt tres qui nocte dieque vigilant, vt suggestionibus, tentationibus, illecebrosis insidiis transfodiant cor hominis. De quibus rectè intellexeris illud Psaltis: *Intenderunt arcum rem amaram, vt sagittent in occultis immaculatum.* Ps. 63. Et rursus illud Ps. 10. *Parauerunt sagittas suas in pharetra, vt sagittent in obscuro rectos corde.* Hi hostes sunt, Mundus, Caro, Dæmon: eorum sunt præcipuæ sagittæ tres, sicut & hostes tres, *Concupiscentia carnis, Concupiscentia oculorum, Superbia vitæ.* Attende figuram huius rei in Absalone. Hæret ipse in arbore suspensus, ob crines & cæsariem nimis prolixam. Venit Ioab, & tria cordi eius infigit tela lethalia, nonobstante quòd

iussisset Dauid seruari sibi Absalonem; de cuius nece doluit amarissimè, quia *sciebat ei obstructum exitum de ventre mortis, mole criminis*, vt loquitur S. Bernardus. An non tibi videtur Absalon aptè typum cuiuslibet gerere peccatoris? Patri rebellis est peccator, & ab eius facie recedit, qui tamen haud cupit eum perdere, sed saluare. Interim dum fugit à Patre & Deo suo, multis implicatur cogitationibus, quasi crinibus quibus suspensus hæret, non potens sese extricare. Venit igitur Sathan, & cõcupiscentiam carnis mundique cum superbia immittit in cor eius, quasi triplex iaculum, quo eum confodit & perimit. Felix qui contra hæc tela, quibus omnes appetere conatur Dæmon, semper gestat in pectore loricam iustitiæ cum baltheo castitatis; in capite spem, galeam salutis; in dextra gladium spiritus; in sinistra scutum fidei; in pedibus calceos, quibus possit currere in viam salutis & pacis. Hæc quantum ad Dæmonem & eius sagittas.

Quantum ad Deum, ipse etiam suis sagittis probat corda suorum. Verba eius conuersionem animi operantia sagittæ sunt, de quibus illud Psaltis potest intelligi: *Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis*. Quales sagittas expertus est S. Augustinus iaculo charitatis transfixus: Experta est & S. Teresia, & multi alij, qui meritò potuerunt dicere: *Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam*. Aduersitates quoque, quibus nos castigat & configit vt emendet, sagittæ sunt; non maleuolentiæ sagittæ, sed æternæ suæ prouidentiæ. Propterea dicebat Iob, c. 16. *Ego ille quondam opulentus, repentè contritus sum, posuit me quasi signum, circundedit me lanceis suis*, siue iaculis. Conformiter dicebat & Apostolus 1. Thessal. 3. *Nemo moueatur tribulationi-*

bus istis, ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus, Quomodò positi? Quasi scopus scilicet, vt iaculis traiiciamur. Sagittæ igitur Domini variæ sunt. An non sagittæ sunt morbi & pestilentiæ ab eo immissæ? An non sagitta est calculus renes transfigens? Sagitta nonne est podagra, pedes torquens ob intemperantiam annorum præcedentium? An non sagitta est in capite vertigo, in stomacho dolor, in oculis defluxio, plectens ebrietates vel commessationes, luxuriasque præteritas? An non sagitta quoque est damnum dispendiumque subitum bonorum fortunæ, animum hominis cupidi transfigens? Audi & considera illud Iob. c. 6. *Sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum.* Sagittas vocat plagas, vlcera, vulnera, quarum indignationem, id est acrimoniam & vehementiam, dicit exhausisse omnem suum spiritum, omnem corporis & animi vigorem.

Igitur & in bonos suas immittit quandoque sagittas Dominus, vt probet eos & humiliet. Immò & hæ sagittæ non sunt testes odij, sed amoris, quia quos diligit Dominus, castigat. Huc referri potest symbolicè illud quod inter Ionatham & Dauidē gestum fuisse refert lib. 1. Reg. c. 20. Cùm pepigisset fœdus Ionathas cum Dauide, dixit: *Mittam tres sagittas, quasi exercens me ad signum. Mittamq; puerum dicens: Vade & affer mihi sagittas. Si dixero: Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas, tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali, Si autem dixero: Sagittæ vltra te sunt; vade, quia dimisit te Dominus.* Dicamus & nos non absimiliter, Cùm dicit nobis Deus: *Sagittæ intra te sunt*, signum bonum est, signum amoris, signum reconciliationis & pacis. Ideo nimirum aduersitatum & tribulationum sagittas in te mittit, vt te & ipsum agnoscas, & ad

eum redeas. Si sagittæ semper vltra te sunt, si nihil aduersi aut ærumnæ vnquam te attingit, signum non est bonum; sed potius signum est quòd te dimisit Dominus voluntati tuæ. Ideo Sancti flagella & sagittas Domini lubenter sunt amplexi, tanquam signum dilectionis & electionis suæ, ita vt in eorum persona dixerit Hieremias: *Tetendit arcum suum, posuit me quasi signum ad sagittam; misit in renibus meis filias pharetræ suæ*, hoc est sagittas, quæ in pharetra quasi filiæ in matris vtero continentur. Quasi dicat: Ex pharetra suæ prouidentiæ, & iustitiæ deprōpsit iacula & flagella, quibus renes meos, hoc est concupiscentias & desideria praua interimeret, & me non perderet, sed corrigeret, erudiret, & perficeret. Audi Rabanum hunc locum interpretantem: *Pharetra Dei est occultum eius iudicium vel consilium. Sagittam de pharetra eiicit, quando de occulto iudicii consilio apertam sententiam emittit. Quod enim flagellatur quis agnoscimus, qua causa, ignoramus. Cùm verò post flagella vitæ correctio sequitur, vel non sequitur, consilii ratio aperitur. Aliquos enim feriendo corrigit & emendat, alios duriores reddit vt iustiùs damnet, vt in Pharaone.* Hæc Rabanus.

PARS SECVNDA.

DIcamus insuper, prædicta thematis nostri verba aptissimè S. Sebastiano conuenire, quia propter fidei confessionem positus est signum ad sagittam. Sed si exteriùs vndique in carne ferreis sagittis confixus fuit, multo efficaciùs in mente & corde diuini amoris iaculis. Sagittæ Tyranni penetrabant corpus, sed cor illæsum relinquebant, quia illud iam sagitauerat Dominus Iesus Christus. Amoris diuini iacula insensibilem reddebant Sebastianum ad sagittas alias; quæ magis torquebant

Tyrannum, quàm Sebastiani inuictum animum. Nempe verum hic fuit illud S. Chrysologi: *Amor impenetrabilis lorica est, iacula respuit, pericula insultat, mortem ridet.*

Hoc amore non solùm sanctus Sebastianus, sed multi alij Martyres vtriusque sexus, sagittas in se contortas contempserunt.

S. Thomas Apostolus eorum Dux fuit & Coriphæus, de quo sic in Breuiario Romano 21. Decemb. legimus: *Ad extremum, vitæ doctrinaque sanctitate, & miraculorum magnitudine, cum cæteris omnibus sui admirationem, & Iesu Christi amorem commouisset, Indorum Regem idolorum cultorem magis ad iram accendit. Cuius sententia condemnatus. Telisque confossus, Calaminæ Apostolatus honorem Martyrii corona decorauit.* Hæc Breuiarium. S. Thomas potuit ergò dicere: *Posuit me Dominus quasi signum ad sagittam.*

S. Sebastianum imitati etiam sunt hoc in certamine, per sagittas mortem gloriosam obeuntes, SS. Marcus & Marcellianus Fratres prænobiles. Hi ob fidem carceri mancipati erant. Aduenerunt ad eos Pater & Mater, cum coniugibus atque liberis, calamitosam sortem suam deplorantes, obsecrantesque cum lacrymis vt obedirent Imperatori, & fidem abnegarent Christi. Cùm verò horum fletu molliores effecti vacillare viderentur, à S. Sebastiano hac oratione sunt confirmati. *O generosi milites Iesu Christi, itane propter vitæ corruptibilis momentum auolans, perennantem gloriosamque vitam deserere, & æternitatis aleam iactare mens vobis esse potest? Qui adeò præclarè hactenus militastis, Christo Duce, vt iam victoria & corona immineat, illam repudiare decernitis? Aspicite, non in fallaces parentum coniugumque lacrymas,* sed

in vestræ militiæ Sacramentum, *quo fidem obstrinxistis Imperatori cœli. En coram vobis, vel pœna, vel gloria æternitas: quid in electione titubatis?* His igitur confirmati verbis, vltrò se tortoribus tradiderunt. Quare à Fabiano Duce comprehensi, ad stipitem alligati sunt, pedibus per clauos confixis. Ad quos cùm ita loqueretur Iudex: *Resipiscite miseri, & vos ab his cruciatibus eripite*, responderunt: *Numquam tam iucundè epulati sumus, quàm hæc lubenter Iesu Christi causa perferimus, in cuius amore nunc fixi esse cepimus: vtinam tandiu nos hæc pati sinat, quamdiu hoc corruptibili corpore vestiti erimus.* Qui diem noctemque in tormentis diuinas laudes canentes, denique telis transfixi, ad martyrij gloriam peruenerunt. Nempè nihil eis ferrei claui, nihil chalibeæ sagittæ nocere potuerunt, quorum corda adiuuante S. Sebastiano diuini sagittæ amoris impleuerant. Et his igitur illud conuenit: *Posuit me quasi signum ad sagittam.* *Breuiariũ Rom. 18. Iunii.*

Similiter S. Meletius, Tribunus Christianus, cum fidem Christi nollet abiurare, pino affixus, & telis confossus, illustre subiit Martyrium, gloriosam adeptus est coronam Martyr. 24. Maij. Ergò & hic de eo verum est: *Posuit me Dominus quasi signum ad sagittam.*

Sic & pueri quindecim Scholares, à S. Paphnutio animati, palis affixi, & iaculis confixi, infractum gesserunt animum, vt cum Diuo Sebastiano vitæ æternæ consortium & gloriam specialem inuenirent, & cum illo dicere vnusquisque eorum posset: *Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.* *Surius 28. April.*

Sic & S. Christophorus post galeam ignitam capiti impositam, & post alligaturam ad scamnum ferreum flammans, etiam ad palum ligatus fuit, vt

sagittis configeretur; sed inanes fuere ictus, mansitque illæsus. Imò vna ex sagittis carnificis oculum collisit, cui tamen beati Martyris cruor mixtus terræ, lumen corporis & mentis restituit. Vide Surium. 24. Iulij.

Nec desunt in sexu fragili virgines, quæ hoc in certamine sagittario sese gesserunt animo plusquam virili; in confusionem tyrannorum, qui certamen istud & tormentum, quod viros & milites concernit, opprobriosè etiam ad mulieres & virgines traduxerunt. Hę etenim non solùm se *Mulieres*, id est molles, ostenderunt; sed & *Virgines* apparuerunt, tanquam de Viro sumptæ, & quidem de esse Viri, hoc est, parte fortissima & constantissima; ita vt nec sagittas iaculaque extimuerint. Potuerunt itaque & hæc cum S. Sebastiano pronunciare: *Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.*

Sed non timuerunt arcum, quę ex osse arcui simili, hoc est, ex costa curua & arcuata formatæ erant & firmatæ, reformatæ & cõfirmatæ. Formatæ quidem & firmatæ, quia sumptæ ex latere osseo primi Adam; reformatæ autem & confirmatæ ex latere aperto secundi Adam in cruce, vt fortes forẽt ad omnia tormenta pro eo perferenda. Quo circa mulieres meritò ad tolerandos pro Christo labores animabat S. Iulitta Martyr, teste S. Basilio. Dicebat enim illis fortiter: *Ne finite animos remollescere, aut prætexere infirmam fœmineæ naturę conditionem; eadem quippe massa qua & viri conflamur: ad imaginem Dei perindè ac ipsi conditæ sumus, ab opifice creata est mulier, aquè ac vir capax virtutis. Consanguineæ sumus per omnia viris, non enim ad constituendam mulierem sola est assumpta caro, sed & os ex ossibus. Quo fit, vt & Domino*

nihil minus ac viri redhibere debeamus firmitatem fidei, atque constantiam, patientiamque in aduersis. Hæc ipsa teste S. Basil. hom. in S. Iulittam Martyrem.

Inter has autem Virgines quæ sagittis confixæ fuerunt, recensetur S. Christina, quæ cùm Patris sui idola aurea & argentea confregisset, ab eo iussa est & virgis & ferreis vngulis dilacerari, ita vt vndique in frusta caro eius deflueret. Ipsa autem particulas recolligens, & in Patrem proiiciens, dicebat: *Satiare miser carnibus quas genuisti, filiam comedere potes, vt impietati tuæ consentiat facere non potes.* Patre postea subitò defuncto, à successoribus Præsidibus variis fuit rursus cruciata tormentis, igne cum feruente oleo & pice commixto, & aliis. Tandem Iulianus Præses ei iussit mammillas amputari, & linguam, ipsamque sagittis confici: quo in martyrio consumpta in cælos euolauit. An non igitur & hæc potuit dicere: *Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam?* Recensetur & inter illas S. Eutropia duodennis, quæ ad palū etiam affixa, & telis confixa, constantiam haud mutauit, sed tormenta irrisit ob amorem Christi in cruce confixi: cui conformis efficiebatur, simulque imitatrix reddebatur S. Sebastiani & aliorum Martyrum gloriantium in arcu & sagittis. Dicat ergo cum ipsis & ipsa: *Posuit me signum ad sagittam.*

Vide Suriū 24. Iulij.

Vide Suriū 15. Iuniy in vita S. Feroniæ

PARS TERTIA.

SEd de S. Sebastiano paulò altiùs res à nobis repetenda est; de quo hodie solennitas specialis peragitur, quia vita plena est virtutibus, & prodigiis. Audi & contemplare paucula.

Primò quidem vide quomodo in eo zelus Chri-

ſtianæ fidei maximè promicuit. Floruit ipſe Diocletiani tyranni tempore, ſub quo fides oppreſſa lugebat, & quaſi exilio mulctata, antra & ſolitudines incolere cogebatur. Licet totis trecentis primis annis Dæmon per Tyrannos Eccleſiam impetierit omni furore, *vt exinaniret vſque ad fundamentum in ea*, multaque genera tormentorum ſuggeſſerit ad fidem Chriſti exterminandam, ignes, gladios, rotas, cruces,, ſerpentes, leones, ſartagines & lebetes. Attamen tempore Diocletiani, omnis inferorum rabies viſa eſt ſeſe effudiſſe in necem Chriſtianorum. Totus tunc orbis immadebat ſanguine Chriſtiano, & multa fidelium millia dies vna abſorbebat. Omnis ordo, omnis ætas, omnis ſexus ad ſupplicia raptabatur crudeliſſimè, & impientiſſimè. Calamitoſiſſimum, & incruentiſſimum illud tempus videtur deſignaſſe S. Ioannes Apoc. 6. dum dicit ſe vidiſſe equum rufum & ſanguineum, & illi qui huic equo inſidebat datam eſſe poteſtatem tollendi pacem de terra, traditumque ei ideo fuiſſe gladium cruentum in manus. Hic equus ſanguineus exercitum deſignat Tyrannorum, cui inſidet diabolus ſæuiens in Sanctos, & illos perſequens multiplicibus ſuppliciis. Huic data eſt poteſtas tollendi pacem, quia & eam ſuſtulit de cælo, ſuſtulit & de Paradiſo, ſuſtulit & de mundo à mundi exordio: ſuſtulit denique eam, cùm iam initiaretur à Chriſto, noui ſæculi, nouæque pacis auctore: quia conſilio Tyrannorum gladium promiſcuè in Chriſtianos, pacis filios, exeruit, & eorum ſanguinem ſine limite profudit. Quod maximè per Diocletianum factum eſſe, notum eſt ex ſacris hiſtoriis.

Sub Diocletiani ſignis militabat S. Sebaſtianus, adeò illi charus, vt primæ cohortis Dux ab eo fue-

rit constitutus, aulæque primarius. Hoc equidem bellicæ eius virtuti debebatur, sed & Christianæ opportunè subseruiebat fidei & veritati; cui primò clam operam dedit, palam deinde professionem edidit. Sub prætextu primariæ authoritatis, adhuc ignotus Christianus, carceres visebat, Christi milites animabat, facultatibus propriis eos sustentabat: non erat absimilis Tobiæ, qui captiuos visitans monita salutis eis dabat Ita verò zelo fidei, spirituque Dei, proficiebat, vt sexaginta infideles verbo salutis recenter à se conuersos præsentarit Polycarpo Presbytero baptizandos, quos & ad martyrij coronam animauit. Verè fuit Patrinus horum nouorum Christianorum: verè Pater spiritualis eorum, qui postquam eos Christo parturiuisset per baptismum, nihil aliud cordi habebat, quàm eos perfectiùs æternitati parere per martyrium. Ipse tanquam Dux & Aries ducendus ad victimam, voluit & Agnos consortes habere, immò & quosdam præmittere, vt patet de Marco & Marcelliano, de quibus à nobis suprà dictum est.

Tandem & palam Christianum se professus est: quia ideò solummodo latuerat, vt Christiano nomini tantò magis proficeret. Nec diu potuit Imperatorem latêre, qui frequens in oculis eius erat, & à latere. Ne verò ob pusillanimitatem latebras Christiani nominis quæsisse videretur, palam appensum pectori gerere voluit numisma, cui inscriptum erat, *CHRISTIANVS SVM*. Repudiatis igitur gemmis omnibus aliis, ac Numismatibus fauore imperiali & nomine præsignatis, in hoc solo gloriabatur, & sese ad omne genus mortis pro eo perferendum hac ratione se se acriter extimulabat.

Secundò, attende eius constantiam ineluctabi-

lem, nullis enim potuit adduci, vel blanditiis, vel minis, vt Christiano nomini renuntiaret: quamuis omnem mouerit lapidem Diocletianus Imperator, quia sibi charus erat ob nobilitatem, cùm animi, tum generis, eiusque delectabatur familiaritate, & propterea eum aulam suam frequentare iusserat. Non fuit igitur, sicut plerique in aula mutabilis vt aura; non fuit velut arundo vento agitata, in omnem partem vertibilis, prout Principis voluntas tulerit. Sciebat illud Apost. & alta mente retinebat: *Iam non simus paruuli fluctuantes, & in nequitia hominum circumferamur omni vento doctrinæ ad circumuentionem erroris.* Aulicis certè adulatoribus, qui se Principis ingenio & fidei molliter accommodant qualis qualis sit, rectè conuenit illud Prou. 30. *Stellio manibus nititur, & moratur in domibus Regum.* Ex Hebræo nonnulli vertunt: *Simia manibus capit, & moratur in domibus Regis.* Simia in deliciis est apud Reges, & manuũ similitudine ac imitatione hominem refert, etiam de hac rectè dixeris, quòd *manibus capit.* Similes sunt adulationes in Palatiis, qui captantes gratiam, accommodant se omni actioni Principum, vt manibus scilicet aduncis possint aliquid beneficij apprehendere. His non accensendus est S. Sebastianus, qui veritati innixus, haud titubare potuit impetitus verbis Imperatoris, vel blandientibus, vel sæuientibus. Neque enim timuit iacula & sagittas cuiuslibet generis, qui positus erat à Domino quasi signum ad sagittam.

Eph. 4.

Si blandiebatur Tyrannus, honores proponens & præmia, non ignorabat illud: *Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula.* Hæ sunt sagittæ leuiter & leniter transmissæ, sed incautos acriùs vulnerantes, & æterno configentes exitio.

Contra has scuto prudentiæ, Christianæque veritatis & seueritatis clypeo sese obarmauit, sic victor euasit Sebastianus.

Sed hæc ei leuia fuere certamina Dei gratiâ cataphracto: ideò post sagittas sermonis blandientis immitti iubet in eum palo affixum Tyrannus iacula ferri transfigentis. In quo quidem certamine tantò magis gauisus est, quia *Spectaculum factus est Deo, & Angelis, & hominibus.* Deo equidem, tanquam Agonothetæ & certaminis istius Præsidi, vt vincenti impertiretur coronam gloriæ. *Angelis bonis*, qui hic aderant non solùm vt spectarent, sed etiam vt certantem confortarent, vincentem coronarent. *Angelis malis*, qui Tyrannum adiuuabant ad cruciandum hunc generosum militem & Ducem, vt cæteros à fide metu pœnarum deterrerent. *Hominibus probis*, qui constantiam certantis plausu intimo excipiebant, & collaudabant. *Hominibus etiam prauis*, qui spectabant, sed insultabant, & vulnera vulneribus cumulantes supplicio patientis oblectabantur.

Interim *Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorum*: læserunt sagittæ eos potiùs quàm Martyrem, resilientes & percutientes conscientiam percutientium, de similibus pronuntiatum est apud Psalmistam: *Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur.* Intrepidus igitur stabat Martyr Christi, plagis licet vndique conspersus: quia contemnebat horum arcum & sagittas, sciens solùm ab illo sibi timendum esse, qui dixit: *Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & parauit illum, & in eo parauit vasa mortis*, siue tela mortifera; *Sagittas suas ardentibus effecit*, ex ardenti scilicet materia eas fabricauit, vt sint velocissimæ & nocentissimæ, simulque vt eas

Ps. 63.
Ps. 36.
Psa. 7.

depromat in eos qui ardentes furore & odio alios iniustè persequuntur. Has sagittas, huncque sagittantem timebat S. Sebastianus, non verò eos qui corpus solùm dilacerare poterant: qui sciebat scriptum: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam verò non possunt occidere: sed timete eum qui potest corpus & animam mittere in gehennam.* Ibi nimirum sagittæ ardentes, ardentibus præparatæ sunt.

Tertiò, considera eius prædestinationem, variis cælitùs prodigiis testatam. Cùm enim in domo Nicostrati (vbi detinebantur in carcere Marcus & Marcellianus fratres prænobiles, & multi eorum lugebant sortem specie tenus deplorādam) præclarè disseruisset de cælesti gloria, quam expectat fides Christiana, deque contemptu sæculi huius ac mortis inconsideratione perennantis gloriæ; ecce confestim lumen cælo delapsum est coram tota multitudine, omnes in admirationem & stuporem rapiens, simulque timori lætitiam commiscens. In medio autem luminis septem apparuere Angeli, & Dominus Angelorum eos præcedens, qui osculo dato dixit Sebastiano sonora voce: *TV SEMPER MECVM ERIS.* Quid verò est, *Tu mecum eris*, nisi idem quod à Deo dictum fuit Isaac: *Ero tecum, & benedicam tibi?* Gen. 26. Quid iterum est, nisi idem quod dictum est Iacob: *Ero*
Genes. 28. *custos tuus quocumque porrexeris, & reducam te in terram hanc?* Quid rursus est, *Tu semper mecum eris,*
Deut. nisi idem quod Moyses dicebat asseueranter Iosue:
31. *Dominus qui ductor est, ipse erit tecum, non relinquet te ne paueas?* Quid denique est, nisi idem quod Nathan dicebat Dauidi: *Quicquid in corde tuo est, vade, & perfice illud, Dominus enim tecum est?* Paralip. 17. Quia Dominus cum Sebastiano erat, & ipse cum Deo semper futurus erat, ideò tot nouos

illi Christianos peperit, & fidem amplissimè propagauit, fortissiméque defendit: ita vt à Caio Pontifice, tunc sedem Petri tenente, hunc honoris titulum primus promeruerit gloriosissimè: *DEFENSOR FIDEI.* Rursus quia semper Dominus cum illo erat, & ipse cum Domino, ideo securus in omnibus dicebat: *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* O quàm fœlix quisquis posset audire ex ore Domini: *Tu semper mecum eris!* Absque dubio electionis & prædestinationis suæ securum acciperet testimonium. Fœlix igitur Sebastianus, qui hanc vocem audiuit ad se directam, sed & aliis maximè proficuam. Nam qui agebant tunc in domo illa, confirmati sunt in fide; ita vt propter illam mortem obire parati fuerint, qui priùs rebelles erant lumini & veritati. O quàm meritò hac cælesti voce confirmatus potuit dicere illud Apostoli: *Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Certus sum, quòd neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.* Vnde tibi illa certitudo, ô Sebastiane, ô miles inuicte? Quia lumen de cælo, quia Angeli, quia ipse Christus asseruit, *Tu semper mecum eris.* Caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater cælestis.

Concludamus, & dicamus postremò, S. Sebastianum sua charitate & patientia, sua per sagittas atroces passione apud Deum promeruisse gratiam auertendi à sibi deuotis tela iræ diuinæ, maximéque sagittam cruentam pestilentiæ. Eius hac

in re opem & fauorem experti sunt frequenter populi, & maximè plebs Romana, gaudens maxima parte corporis eius, & sanctissimè illam asseruans ac colens tanquam cæleste pignus proficuum in tempore diuinæ iracundiæ Epternacenses in Ducatu Luxemburgensi asserunt apud se caput quiescere à Sergio Pontifice donatum S Willibrordo. Illud certè, vbi epidimia grassari incipit frequenti peregrinatione & concursu colitur, vt Deus eius intercessione manum suam vindicem auertat: quod feliciter experiuntur populi, de qua re alibi à nobis tractatum est. Hinc & illa Antiphona, atque oratio in honorem sancti Sebastiani in Ecclesia vsitata est à sæculis.

Hæc Antiphona non est recens: nam & iã vidi in libello precũ à centũ & quadraginta annis Parisiis impresso cum Oratione sic adiecta.

O quàm mira refulsit gratia S. Sebastianus, Martyr inclitus qui militis portans insignia: sed de fratrum palma sollicitus, confortauit corda trementia, verbo sibi collato cælitùs.

Vers. *Ora pro nobis Beate Martyr Sebastiane.*

Resp. *Vt mereamur pestem epidimiæ illæsi pertransire, & promissionem Christi obtinere.*

ORATIO.

DEus qui B. Sebastianum Martyrem tuum in tua fide & dilectione tam ardenter solidasti, vt nullis carnalibus blandimentis, nullis tyrannorum minis, nullis carnificum gladiis, siue sagittis, à tuo cultu potuerit reuocari: da nobis miseris peccatoribus, dignis eius meritis & intercessionibus in tribulatione auxilium, in persecutione solatium, in omni tempore contra pestem epidimiæ remedium: quatenus possimus contra omnes diabolicas insidias viriliter dimicare, mundum, & ea quæ in ipso sunt, despicere, & nulla eius aduersa formidare

midare, vt ea quæ te inſpirante deſideramus, valeamus obtinere. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.

PRO FESTO SANCTI THOMÆ AQVINATIS.

7. Mar 14.

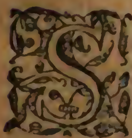
LECTIO TERTIA.

Qui ad iuſtitiam erudierint multos, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Dan. 12.

HÆC LECTIO DECLARAT quomodo S. Thomas Stella fuerit, eiuſque varios explicat radios.

1. *Explicat radium conſtantiæ & feruoris in religioſo ſtatu.*
2. *Radium ardentis deuotionis, maximè erga Sacramentum diuinum.*
3. *Radium ſapientiæ, quo Eccleſiam illuſtrauit.*
4. *Radium humilitatis, quo mirè Deo placuit.*

PARS PRIMA.

SACRA eloquia frequenter Eccleſiam cælo & firmamento comparant; quòd inter opera Dei primarium, variis aſtris conſpicuum eſt & fulgidum. Solis fulgor, Lunæ pulchritudo, Stellarum coruſcans ordo, mirũ ei decorem conferunt, & ornatum. Eſt enim Sol velut oculus mundi, iucunditas diei, ſpecies cæli. Luna decor eſt noctis,

mater roris, dominatrix maris, æmulatrix Solis. Stellæ autem sunt velut gemmæ pellucidæ & variegatæ, cæli ornatum perficientes. Sic in Ecclesia, tanquam cœlo spirituali, effulget Sol *CHRISTVS*, cuius ab Oriente in Occidentem omnis passus & cursus nobis fuit proficuus, spargens lucem & calorem, vt illuminaremur & viuificaremur. Luna est *MARIA*, quæ mari huius sæculi dominatur, tenebras noctis dispellit, rorem gratiæ parit, & inter omnes creaturas ad Solis lumen, hoc est, ad Christi perfectionem, propinquiùs accedit.

S. Ambros. in Hexã.

Stellæ sunt cæteri Sancti, gratiæ & sapientiæ donis promicantes, à sole lucem mutuantes, mirum variumque decorem Ecclesiæ conferentes, vniuscuiusque in gradu & ordine suo. De his rectè illud Baruch intellexeris: *Stellæ dederunt lumen in custodiis suis* (siue in stationibus & locis sibi à Deo designatis quasi in excubiis militaribus) *& lætatæ sunt: Vocatæ sunt, & dixerunt: Adsumus: & luxerunt ei cum iucunditate qui fecit illas.* Promptè enim & alacriter Deo obediunt sancti viri, lucem circumferendo quocumque iusserit, ad nutum ei seruiendo, huc illuc gyrando, & à mente peccatorum tenebras discutiendo.

Baruc. 7.

De his quoque S. Augustinus interpretatur illud Psal. 146. *Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat.* In hunc enim locum sic disserit ad nostrum propositum. *Quid magnum Deo numerare multitudinem stellarum? Hoc & homines sunt conati. Viderint, vtrum implere potuerint. Deo autem non est magnum stellas numerare, cui & capilli numerati sunt. An fortè numerum ne obliuiscatur recenset? Manifestum est aliquid velle Deum nos intelligere in eo. Sunt stellæ quædam, lumina in Ecclesia cõsolantia noctem nostram, de quibus Apostolus: In na-*

tione peruersa appparetis, tanquam luminaria in mundo. Illas stellas numerat Deus. Omnes secum regnaturos numeratos habet. Qui indignus est, nec numerabitur. Sunt & aliqui super numerum. Animaduertat vnusquisque, vtrum luceat in tenebris, vtrum sæculi iniquitate tenebrosa non seducatur: stella erit quam numerat Deus. Et omnibus nomina vocat. Ibi totum præmium. Habemus nomina quædam, nomina apud Deum: vt nouerit Deus nomina nostra, hoc optare debemus, hoc satagere quantum possumus, nec de aliis rebus gaudere: Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Hæc ibi S. August. & plura.

Cùm verò de omnibus electis verum sit, quòd velut stellæ fulgeant, postmodum cælis figendæ, vt ab omnibus eorum fulgor agnoscatur: id tamen maximè competit his qui alios doctrina cælesti cognitioneq; & amore Dei imbuere satagũt. Et de his specialiter scriptum est Danielis 12. *Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Nam & hi maiori lumine & gloria animæ promicabunt; aureolaque speciali decorabuntur, quæ tam animæ quàm corporis decor erit & gloria, cum singulari claritate, quasi corona fulgidissima instar stellæ.

Inter hos meritò connumeramus S. Thomam Aquinatem, quem nonnulli hoc intitularunt elogio: *Sanctissimus Doctorum, doctissimus Sanctorum.* Propterea post mortem apparuit ipse indutus cappa religiosa, vndique fulgurientibus stellis cooperta, cum Sole in pectore radiante, cum quo adhuc modò solet depingi. Atque in eius morte viro cuidam religioso visa est stella incumbens Monasterio, quæ eo animam exhalante, in cælum ascendebat: vnde ille licet absens, eius non solum obitum, sed & gloriam agnouit. Explicandum ergo nobis

Fernand. Castig. in hist. Ord. p. 1. l. 3. c. 33.

est, quomodo stella fuerit lucens in firmamento Ecclesiæ, dum hanc adhuc vitam degeret, quibusque effulserit radiis.

Dicamus igitur, primum eius radium fuisse resolutionem illam constantissimam & feruentissimã, qua se religioso statui in adolescentia dicauit. Anno enim ætatis suæ decimo quarto, cum luce rationis diuino intermicante radio, rerum humanarum faciem & vanitatem sagaci perlustrans indagine, ad altiora mentem cœpit erigere. Ac licet è nobilissima Aquinatum & Neapolitanorum ortum duceret familia, ideoque ad honores & dignitates sæculi facilè viam sibi sternere posset, iam opibus & fortunæ donis circumfluus: agnouit tamen quàm forent hæc omnia caduca, instabilia, inania, vt vapor ad modicũ parens, vt fumus euanescens, vt vmbra & somnium disparens: *Velut somnium fugientium*
Ps. 72 *imaginem ipsorum ad nihilũ reduces*, ait Rex & Propheta. *Præterit figura huius mundi*, ait Apostolica Tuba. Statuens quoque se ante se, considerauit ætatem teneram non posse diu illibatam consistere, vtpote ad vitiũ flexilem & velut ceream, quia lubrica est inter illecebras, & facilè dilabitur in peccatum, vel via ambitionis, vel terreni affectus, vel via concupiscentiæ carnis: vt propterea dixerit Sapiens tria sibi maximè esse cognitu difficilia, *Viam aquilæ in*
Prou. 30. *cælo, viam colubri super terram, viam nauis in medio mari*, sed quartum se maximè ignorare, *Viam viri in adolescentia*. Hæc igitur præuidens, & sibi tempestiuè prouidens, certioris ac sublimioris vitæ & inuiæ desiderio inardescit, & è iactãtis sæculi salo soluere meditatur in religiosæ quietis securũ portum, ita dictante Spiritus flamine, & iam ductante pij amoris flumine. Protinus ergo omnes sæculi funes & vincula quib. detineri poterat, non tam soluens,

quàm disrumpens (nescit enim tarda molimina Spiritus S. gratia) in S. Dominici religione sanctissimæ sacræ militiæ tyrocinium inchoat, tenellamq; ætatem ibi Deo consecrat, tanquam perpolitam tabulam, in qua quicquid libuerit diuinus depingeret penicillus, quem nulli adhuc sæculi colores impedirent.

Hic velim sese intueantur, & ad cor ingrediantur, quæ diuina quandoque voce ad fores pulsante, nescientes quæ oportet fieri citò, non aliud respondent nisi verba lenta & somnolenta: *Modò ecce; sine paululum. Et modò non habet modum, sine paululum, vadit in longum*, vt de se dicebat S. Augustinus. Vocante Oriente, attendunt ad Occidentem: vocante magni consilij Angelo, nescio quæ adhuc consilia præstolantur. Interim mora ista mater est tepiditatis, vitæ suffocatrix: est quasi ventus vstulans diuinæ pietatis fluenta exsiccans. Verumtamē paululum te alloqui lubet, delicate adolescens. Quid agis? quid moliris? quò præceps ruis? Quomodo insuetam, imbellemque ceruicem audes asperiori hoc iugo premere, si non & perimere? Attende, an non etiam crudelitatis alicuius argui possis: illa enim quæ te peperit, perit, si te perdit. Memorare te oportet, antequam vlteriùs gressu præcipite progrediaris, Aquinatis prosapiæ nobilitatem, amplitudinem, splendorem; forsitan in te domus inclinata recumbet. Et verò nescis, heu nescis, quàm grauis adhuc aduersus carnem & sanguinem tibi incumbat lucta, cui forsan succumbes dedecorosè.

His similia Caro & Mundus, Mundique & Carnis satellitium, Dei vocationi obsistens, Adolescentis sancti auribus poterat insusurrare, & tenero cordi instillare. Sed frustrà, quia cor præoccupa-

rat Dilecti vox & aura lenis in solitudinem inuitantis & inescantis. Aures oppleuerat Imperatoris cæli classicum, ad crucis vexillum euocantis, quòd omnes poterat compedes dissoluere in fortitudine, faciliùs, quàm neruiceos funes Sampsonis à Dalila colligatos.

Oritur ergo noua stella in S. Dominici religione, sed quasi *Stella matutina in medio nebulæ*, vt loquitur Ecclesiasticus c. 50. Quantæ enim suscitatæ sunt nebulæ & tenebræ, tempestates & procellæ, à Mundo, Carne, Dæmone, vt Stella ista obrueretur, & in radiorum suorum exordiis, quasi in suo crepusculo extingueretur? Quot impetitus est ipse procellis, vt à proposito deterreretur? Dicitur in Apoc. c. 12. Draco tertiam partem stellarum è cælo detraxisse in abyssum, quia partem Angelorum Lucifer, vel potiùs Lucifuga, pessima sua persuasione à diuino seduxit obsequio. Sed & ipse quotidie stellas de cælo trahit, dum homines cælesti cōuersatione fulgidos ad terrenas fæces, vitiosamque vitam deducit. Et id quidem cauda sua venenata perficit, dum malignis eos suggestionibus inuoluit. Certè hanc stellam, orientem caudæ suæ virulentia è religione, quasi è cæli regione, deturbare conatus est omni arte & molimine. Audi particulariùs.

Antiquus ipse insidiator, qui instar sanguinolenti Herodis Christum in pectore nostro nascentem iugiter persequitur, diuinum hunc fœtum in animo Adolescentis prognatum persentiens, totam mox turbare incœpit Hierosolymam, totam familiam ad eius animum expugnandum concitare. Et quia per fœminam ei ab initio successit victoria, matrem in acie prima constituit, armisque fœmineis, lachrymis scilicet accinctam, & vmbra pietatis de foliis antiquæ parentalis arboris contectam,

Neapolim mittit, vbi agebat adolescens noster in castris S. Dominici. Hæres igitur reliquiarũ Euæ, cum gemitu requirit quem cum gemitu peperit.

At ipse sciens in simili conflictu victoriam fugâ parari, Romam petit relictâ Neapoli. Prosequitur illa fugientem Romam vsque: at ipse in Galliam recedit. Verùm in itinere interceptus à fratribus, malè mulctatus ad matrem in castrum quoddam reducitur. Quæ non ibi argumentorum congeries? Quæ non à matre lacrymæ, à sororibus blanditiæ, à fratribus minæ, ab omnibus preces, vt eum à proposito deducant? Poterat dicere illud Psaltis: *Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis.* Psal. 117. Vtique sicut apes verborum fauum & mel proponentes, sed occultum in cauda gestantes aculeum, vngẽtes & simul pungentes: *Molliti enim erant sermones eorum super oleum,* Psal. 54. & ipsi iacula erant. Verùm *frustrà iacitur rete ante oculos pennatorum,* Prou. 1. frustrà telum dirigitur in squamas loricarum. Adolescentis animus inter hæc nihil titubat, cælesti quodã clypeo obfirmatus. Stat *instar aspidis surdæ* aduersus blandas has incantationes, quas sapientes huius sæculi sibilabant & concinnabant. Stat tanquam Stella inter nebulas, has radio pietatis & constantiæ facilè dissipaturus. Videor eum audire, matrem hisce verbis alloquentem: *desine mater,* Ps. 54.

Desine, meque tuis incendere teque querelis,
Fata vocant. Virg. 4. Æneidos.

Cur frustrà *ponis in cælum os tuum*? Cur ad lutum sæculi cui nuntium remisi, rursus me reducere conaris? *Laui pedes meos, & quomodo iterum inquinabo illos*? Cant. 5. De Gomorrheo egressus sum incendio, retro adspicere haud licet: Stat *statua salis*, exemplum mihi & condimentum. Ad anteriora

extendens meipsum, *quæ retrò sunt obliuiscor*, Philip. 3. ad brauium contendo supernæ vocationis. Ordinauit in me Deus charitatē, & accendit: *aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem, nec flumina obruent eam.* Cant. 8. Sic loquitur, qui firma in Deo radice initiatus, omnia aduersantia & incursantia contemnebat.

Nos verò in propositis bonis quàm citò vacillamus, quàm varij & instabiles sumus! Quasi Luna decrescens, de bono in malum, de malo in peius facilè imus: semper incipientes, vitam in bonis propositis consumimus. Quasi rota carri, vt loquitur Sapiens, modò sursum, modò deorsum, modò ad cælum, modò ad peccati lutum vertimur. Non dum mox nos pœnitet eorum quæ commisimus, & nihilominus ea rursus agimus, fatui & inconstantes sumus, illudque de nobis verum est: *Præcordia fatui, quasi rota carri*, Eccli. 33.

PARS SECVNDA.

DIcamus secundò, alterum inter præcipuos nostræ Stellæ radios fuisse ardentem erga Iesum Christum deuotionem, & maximè erga Eucharisticum Sacramentum, in quo *delicia eius esse cum filiis hominum.* Ibi igitur & deliciæ erant sanctissimi Doctoris, cum filio Dei, & filio hominis. In illius mysterij mysteriorum contēplatione tanto suauitatis affectu ferebatur, vt nonnūquam animi deliquium, extasesque, & raptus pateretur, ignarus eorum quæ circa se gererentur cælitus, tanquā *diuina patiens*, vt loquitur de similibus S. Dionysius Areopagita. Frequentissimè autem post contemplationem huius mysterij totus reperiebatur

lacrymis perfusus, ita vt posset dicere: *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.* Ps 38. Quis verò ignis scilicet diuini amoris, exardescens per sacram Rubi huius incombusti considerationem, cor eius quasi ceram liquefaciebat, vt in lacrymas suauiter solueretur Ibi ergo effundebat cor suum coram Domino. Ibi cor cordi coniungens, deficiebat à se, & in Deum transfundebatur, inclamans cum Psalmista: *Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei; & pars mea Deus in æternum.* Psal. 72. Ibi bibebat de vitali costâ, & attrahebat liquorem pretiosum diuini amoris. Ibi mellificans, quasi apis argumentosa & mystica, in vulneribus Leonis de tribu Iuda in Caluariæ monte in partes discerpti, contemplabatur illud problema: *De comedente exiuit cibus, & de forti egressa est dulcedo.* Iud. 14. De morte omnia deuorante nostræ consolationis cibus egressus est, & de eadem morte, quæ fortis est & amara, originem duxit dulcedo mellis & amoris. Hæc vtique omnia patent in hoc Sacramento, quod Christus instituit, dum ad mortem properaret, & mortis ac amoris eius perenne est monimentum, mirâ suauitate afficiens animas piè illud contemplantes.

Quia verò hoc Sacramentum, frequentissimâ meditatione ruminatum & masticatum, factum erat eius in corde velut mel dulce, propterea adeò solidè, adeò mellifluè, adeò diuinè de eo officium conscripsit, quod in finem vsque sæculi decantabitur in laudem *Iugis Sacrificii*, & Sacramenti. Certè singula illius verba diuinitus dictata videntur, & concinnata. Expendat peritus lector singula Responsoria in hoc officio ordinata, & videbit quàm perite, quamque piè consonare faciat antiquæ & nouæ legis de hoc mysterio testimonia. Si enim

Reſponſorium inchoet ex verbis veteris teſtamenti, mox verſus correſpondet, penè de verbo ad verbum, ex teſtamento nouo. Aut è contrà. Si Reſponſorij initium ex verbis noui fœderis contexatur, mox verſus ex veteris paginæ oraculis correſpondens, idem reſonat. Sic coordinat antiquum & nouum teſtamentum, tanquam duo Cherubim verſo vultu reſpicientia & adorantia hoc noſtrum Propitiatorium, & ad illud adorandum nos omnes concordi ſuo concentu inuitantia.

Adde, ita S. Thomam affectu pietatis erga Sacramentum & Sacrificium hoc diuinum exarſiſſe, vt numquam omiſerit, ab eo tempore quo ſacerdotio fuit initiatus, illud Deo offerre, niſi inualetudo corporis ei impedimento fuerit. Quinimmò cùm ſacrificium obtuliſſet, ſolitus erat alterius celebrãtis ſacrificio adhuc aſſiſtere, & frequentiſſimè maxima cum humilitate propriâ operâ miniſtrare. Ita deliciabatur animus eius adorans Dominum Deũ ſuum in hoc myſterio, magnam reputans ſibi gratiam, ſi cooperari poſſet quamlibet humili miniſterio.

Sciebat ibi deliteſcere fontem gratię, fontemque luminis, fontem vitæ & puritatis, à quo iam ab adoleſcentia deprompſerat non ſolum radium deuotionis, ſed etiam radium & lucem innocentiæ & caſtitatis. Faſſus eſt enim F. Reginaldo, indiuiſo ſuo conſodali & comiti, ſe ſemper in anima ſua perſenſiſſe & fouiſſe quaſi innocentiam & incorruptionem pueri quinquennis. Hanc meritò referebat in auctorem puritatis Ieſum, quem mirè colebat in hoc myſterio; referebat & in conuerſationem quamdam interiorem cum Angelis, puris illis ſpiritibus, caſtimoniæ Tutoribus, ſibi à Deo indultam.

Pernotum est, quomodò fratres insidias ei struxerint, vt ad sæculi voluptatem reuocarent, & à religiosi status sancta vocatione abducerent. Subornarant enim meretriculam, specie venustam, vultu blandulam, verbis procacem, quæ carnalis voluptatis sensu eius constantiam labefactaret. Hæc fuit subtilis impietas, impia subtilitas, de spiritu illius impostoris veniens, qui per fœminam non solùm primum supplantauit hominem, & Paradiso eiecit, sed etiam animarum miriades in præcipitia per hunc laqueum ducit. Et quomodo hisce illecebris ætas lubrica non irretiatur? Verum *ecce plusquam Salomon hic*: en Samsone fortior, Dauide sanctior, Salomone sapientior; quos omnes mulieris species dementauit. Radius deuotionis & castitatis mox has dispulit tenebras, & effusas nebulas ad obscurandam hanc stellam suo in Oriente. Etenim arrepto ex igne titione, hanc thesauri pretiosissimi deprædatricem illicò insequitur, & fugat funestum hunc inferni titionem. Hoc attendite, ô insipientes & infelices iuuenes, qui ad primum occursantis tentationis impulsum, nihil obluctantes, victas datis manus: ad primum lenocinantis voluptatis sensum, confestim captiuum traditis consensum. O profani plusquam Esau, qui propter falsæ salsæque voluptatis morulam diuinę ius primogenituræ commutatis, propter fędæ delectationis morulam, æternitatis aleam iactatis! O dementes negotiatores, animulam, quam suo sanguine pretiosiorem Sapientia ipsa iudicauit, tantillo venundantes pretio, & forsitan in æternum! Quis scit enim, si non protinus ceruici vestræ vltor diuinus incumbit mucro? *Stulte hac nocte repetent animam tuam à te.* Luc. 12. Hoc saltem scimus, quòd intus rodentem conscientiam, quasi vltricem Deam, ef-

fugere poteris numquam: *Habet hoc voluptas omnis, stimulis agit fruentes; apumque par volantium vbi grata mella fudit, fugit, & nimis tenaci ferit icta corda morsu.* Intelligite hæc qui obliuiscimini Deum, nequando rapiat, & non sit qui eripiat.

Boetius.

Sed ecce aduersus tentationis occursum remedium omnibus exhibet sanctus adolescens. Statim fugatâ meretriculâ, crucem pingit in pariete, & & coram ea aduolutus, mentem tumultuantium cogitationum fluctibus æstuantem in crucifixi vulneribus locat, nidificans velut sacra columba in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ; quia ibi statio fida, quia secura.

Prudetius.

Fugiunt crucem tenebræ.
Tali dicata signo,
Mens fluctuare nescit.

Deinde visi sunt Angeli duo leniter obdormiscentis renes perpetuo quodam castitatis cingulo succingentes; adeò vt exindè nullum recalcitrantis carnis pruritum expertus fuerit. Donatus itaque diuino vtriusque castimoniæ dono, illam fouit & adauxit continuò carnis virgineæ & sanguinis casti agni deuotissima & frequentissima sumptione. Propterea tanquam cælesti stella vtroque hoc radio mire effulsit tota vita, castitatis scilicet & deuotionis.

PARS TERTIA.

Dicamus tertiò, radium huius stellæ fulgentissimum inter cæteros esse sapientiam illam eminentissimam, quæ toto coruscat orbe. Nec multis de ea disserere opus videtur, cùm ab oriente in occidentem vsque lucem sparserit, Ecclesiamque militantem hactenus mirè illustrarit, dissipans ignorantiæ nubila, errorum tenebras, hæreseon fu-

mum, è puteo abyssi erumpentem, vt obscuret Solem & Lunam, Christum & Ecclesiam, vt dicitur in Apoc. Certè eius illustris sapientia non solùm est in Ecclesia lumen; sed etiam est pro Ecclesia fulmen, fulgore & sonitu suo illius hostes percellens & territans. Errorum caligo longiùs latiusque sese nostro diffudisset æuo, nisi eius doctrina fulgore suo obuiam iret. Quod ipsum fatentur lucifugæ hæretici: inter quos Bucerus Hæresiarcha audet pronuntiare: *Tolle Thomam, & dissipabo Ecclesiam.* Propterea in Concilio illo inclyto Tridentino, vbi tanquam in Tribunali sacro errores & hæreses condemnantur ac dissipantur, dogmata penè omnia & decreta verbis S. Thomæ concepta pronunciantur, vt periti in eius sacris scriptis auertere facilè possunt. Addere & hoc possumus, ita eius scripta breuitate & simul fœcunditate excellere, vt quicquid in antiquis Sanctorum Patrum scriptis reperitur ampliori explicatum sermone, in ipsius doctrina strictim, sed solidè, inueniatur expressum.

Apoc. 9.

Non immeritò igitur eum quispiam comparauerit Propheticæ illi aquilæ, de qua Ezechielis 17. quæ tulisse dicitur medullam de cedris Libani, & attulisse eam in terram Chanaan; hoc est, in terram negotiatorum. Sic enim ait Textus: *Aquila grandis, magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis & varietate, venit ad Libanum & tulit medullam cedri Summitatem frondium eius auulsit, & transportauit eam in terram Chanaan, in vrbe negotiatorum posuit illam.* An non Aquila Thomas in sublime volans? An non eius doctrina varietate plena? An non plumis & ornatu sententiarum præfulgida? An non tulit medullam de cedris Libani, de sanctis Prophetis, Euangelistis, Apostolis, san-

Ezech. 17.

ctis Patribus, & Agiographis, qui tanquam Cedri in Ecclesia eminent? An non eam posteris Theologis proposuit, vt feliciter negotiarentur, negotiatione illa quam commendat Dominus, *Negotiamini dum venio*? Quisquis eius doctrinam penitiùs explorarit, inueniet Aquilæ volatum, & quidem sublimem, & in arduis; inueniet medullam, inueniet variegatum decorem, inueniet negotiationis sacræ materiam fœcundam. Inueniet quoque in hac Aquila membrorum ductum, quia per articulos opus omne suum mirabili ordine & substantiâ diuisit, & corpus effecit grande suis membris ita præclarum, vt dixerit Gregorius Decimus, cùm de miraculis eius inquireretur ad beatificationem & adscriptionem in canonem Sanctorum: *Quid quæritis miracula? Quot articulos scripsit, tot miracula fecit.* Addit Innocentius sextus: *Huius Doctoris sapientia præ cæteris, excepta canonica, habet proprietatem verborum, modum dicendorum, veritatem sententiarum; ita vt qui eam tenuit, numquam inueniatur à veritatis tramite aberrasse.* Quod esse potest testimonium luculentius? Tale fuit summorum Pontificum de eo iudicium, apud quos suprema censendi residet potestas. Inter quos etiam Clemens octauus eum vocat, *Angelicum diuinæ voluntatis interpretem*; vndè & passim ab omnibus audit, *Angelicus Doctor.*

Luc. 19

Si potuit Alexander Magnus Achillis intuens sepulchrum felicem eum pronunciare, quòd Homerum laudum suarum præconem nactus foret: quomodò non felicem censebimus Thomam, qui tot tantosque sortitus est virtutis & sapientiæ suæ laudatores? Sed longè te feliciorem pronuntiabo, ô vir sancte, quòd Deum ipsum nactus sis laudatorem & encomiastem. Vulgatum satis est, quod

Neapoli gestum fuit, & hic tamen repetendum. Effundebat cor suum coram imagine Iesu Christi Crucifixi, & de cruce diuinæ vocis hoc accepit oraculum: *Benè scripsisti de me Thoma, quam ergò mercedam accipies?* Cui ille. *Non aliam, Domine, nisi teipsum.* Quid aliud respondere potuisset, qui iam à puero omnem humanæ fœlicitatis sortem, *tanquam peripsema*, repudiarat, & arbitratus erat vt stercora, vt Christum lucri faceret? Non aliud vnquam optauit, quàm nudus nudæ inhærere cruci, vt nudi hæres foret crucifixi.

PARS QVARTA.

DIcamus quartò instar radij in ipso effulsisse miram humilitatem. Cùm verò illa in ipso claruerit omni tempore vitæ, ita vt religioso silentio eam colens, *Muti bouis* dicterium lubens pateretur à condiscipulis: maximè tamen patuit, quandò ad doctrinæ lauream, Doctorisque gradum, promotus fuit. Nunquam enim hunc gradum adipisci voluit, nisi vrgente obedientia superiorum suorum. Quapropter cùm cogitabunbus hac de re ageret, instante iam tempore quo gradus doctoralis suscipiendus erat, vt loco propositionis & thematis assumeret illud, *Rigans montes de superioribus suis*, cælitus monitus fuit. De qua re sanctissimè, solidissimè, doctissimè disseruit, declarans quomodò Theologi Doctores sunt in Ecclesia velut montes & colles, sed cælitus irrigati, vt in alios doctrinam transfundant, maximè si à Superioribus suis ad hunc gradum promoueantur ex obedientia: si ipsi non sese illuc ingerant, & ascendant ex proprio motu, vel animi præsumptione & cenodoxia. Ps. 103

Et verè mons ipse fuit irriguus, postquam Superiorum impulsu, & diuina vocatione, ad hunc gradum ascendit mox ab ætate viginti quinque annorum; vndè & de eius rore irrigata est Ecclesia, & modò adhuc copiosissimè irrigatur. Ros autem eius, *ros lucis*, Isa. 26. Ros vitæ, quo terrena corda illustrantur, & viuificantur; ita vt illi possimus dicere quod sequitur apud Psalmistam in eodem versu: *De fructu operum tuorum*, ô Thoma, *satiabitur terra.*

Vlteriùs in eo effulsit radius humilitatis, quando ei supremi Ecclesiæ honores per summos Pontifices fuere delati. Nam Infulæ & Tiaræ per Vrbanum IV. & Clementem IV. ei oblatæ sunt, & Pallium Archiepiscopale Neapolitanum, sed humili animo Episcopatus & Archiepiscopatus recusauit, adamans & præferens simplicitatem religiosam omnibus his dignitatibus. Contemptus enim sæculi, iam à primordio ætatis, eius menti insederat, quem humilitas confouebat; ac propterea omnem ambitionis occasionem fugitabat.

Iob.29. Poterat illud Iob. dicere: *In nidulo meo moriar, quasi palma multiplicabo dies meos.* Quare quasi palma? Quasi palma diminutione eorum quæ deorsum sunt filiorum procera extollitur, & paulatim increscit versus cælum, dulcibus fœcunda fructibus. Sic & in statu humili religionis, quasi in nidulo, mori peroptabat mundo, vt Deo viueret; & abiecta omni filiorum sæculi vanitate, voluit in cælum affectum omnem erigere, semper crescendo & ascendendo de virtute in virtutem; sicque humilitatis virtute, quasi radice succum omnibus actionibus exhibente, cælestem fructum copiosè proferre in sua primordiali vocatione.

Nouerat periculum dignitatibus adnexum, vbi vanitatis

vanitatis ventus multos deiicit, & vertiginem inducit propter loci sublimitatem. Dicebat idem quod Loth Gen, 19. *Non possum in monte saluari ne fortè apprehendat me malum, & moriar: est hic ciuitas parua, saluabor in ea.* Hæc ciuitas refugij, status est humilis Religionis, in qua multi salutem consequuntur, qui in locis sublimibus periculo fuissent obnoxij. Attendebat manum illam iuxta Candelabrum scribentem, & stateram ac pondera præferentem, quibus expenduntur hi qui ad sublimia adspirant. Hi enim in podere Sanctuarij expenduntur, & si quis eorum *inuenitur minus habens*, tanquam reprobus reiicitur. Precibus verò illud periculum redimebat; solitusque erat specialem orationem fundere Deo, ne permitteret se ad honores illos excelsos euehi, vt huic obuiaret discrimini. *Dan. 5.*

Concludamus, & his paucis contenti radijs, inter innumeros qui Stellam nostram exornant, attendamus eius Occidentem. Voluit etenim Dominus hanc lucem Ecclesiæ tandē nōn tam eripere, quàm sublimiùs collocare, vt ampliori gloria coruscans, suo etiam nos fulgore patrocinij lætificaret. Quapropter licet mors sit quidam Occidens lucis & vitæ nostræ, Sanctis tamen censetur potius Oriens quidam, quia per eam renascuntur nouo Oriente, vt fulgeant tanquam stellæ totâ æternitate. Quod maximè contingit his *qui docti fuerint, & ad iustitiam multos erudierint*, quibus specialiter promittitur fulgor *in perpetuas æternitates*. Sed ad hanc lucem non valent pertingere, nisi pertranseundo priùs per mortis caliginem. Audi igitur quomodò Vir Sanctus per eam transierit, sine lucis suæ detrimento, sed potius magno cum augmento. Vocatus erat ad Concilium generale Lugdunense, Pontificia indictum auctoritate, vocatus equidem

ob doctrinæ eminentiam, vt errorum tenebras tūc variè ſeſe diſpergentes luce ſua diſcuteret. Itineri igitur ex obedientia ſe accinxit, & per Monaſterium Foſſæ nouæ Ordinis S. Bernardi, inuitatus ab Abbate & Fratribus, pertranſiuit. Mox verò illuc ingrediens, agnouit diuinam erga ſe diſpoſitionem, & clarè præuidit ſuam mortem. Hinc conſodali ſuo F. Reginaldo coram multis magno pietatis impulſu dixit: *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi.* Pſal. 131. In morbum igitur ibidem incidit, nec tamen à ſacra lectione & doctrina abſtinuit, ad extremum penè vſque ſpiritum.

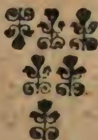
Etenim rogatus vt Cantica Canticorum Religioſis ibidem exponeret, ſupplendo quæ S. Bernardus morte præuentus non abſoluerat, primùm quidem ſe humiliter excuſauit hiſce verbis: *Date mihi ſpiritum & zelum Bernardi, ſic potero eius ſupplere canticum & ſtylum,* Tandem tamen eorum petitioni acquieſcens, cœpit explicare Canticum illud canticorum breui & facili methodo, quamdiu vita permiſit. In extremitate ægritudinis illud explicarat *Veni dilecte mi, veni, egrediamur in agrum,* Cant. 7. Coactuſque eſt ibidem ſiſtere. In extremo autem ſpiritu memor illorum verborum, toto cordis & vocis anniſu illa repetebat: *Veni, dilecte mi, veni egrediamur in agrum.* Tandem cum illis ſpiritum exalauit, tranſiens in agrum floridum beatæ æternitatis, æternæ beatitatis, vt illuc ſequeretur Agnum *deducentem ad vitæ fontes aquarum.* O mors ſuauis & iucunda, quandò anima innixa ſuper dilectum, de deliciis affluens, de deſerto huius ſæculi in Eccleſiæ triumphantis Paradiſum conſcendit, Deum perenni iubilo laudatura! O mors omnibus exoptanda votis, quæ morienti ſcala gloriæ, ianua vitæ, portus quietis, laborum exiſtit finis!

Talis fuit mors sancti huius Doctoris.

Interim dicere poterat Reginaldus, indiuisus comes, quod olim Eliæ Elisæus: *Pater mi, Pater mi, currus Israel & auriga eius.* O si pallium innocentiæ, ô si spiritum duplicem sapientiæ relinqueres alicui hæredi, qui per Iordanis fluctus sicco nos valeat vestigio in Hierusalem ad pacis æternam perducere visionem.

CONCLVSIO.

TV igitur Domine, qui hanc Stellam fulgidam tot radiis in cœlum sublimasti, vt perfectiùs luceret, & quidem in perpetuas æternitates, quique Ecclesiam de die in diem eius mirâ eruditione clarificas, & sancta operatione fœcundas: da nobis & quæ docuit intellectu conspicere, & quæ egit imitatione complere; vt per lucem & viam quam nobis in caligine præmonstrat, ad te qui vera es lux, & fons lucis indeficiens, securè & feliciter pertingere valeamus, tuâ benignitate, ac eius patrocinio, *digni effecti sortis sanctorum in lumine.*

Martij 21.

PRO FESTO SANCTI BENEDICTI.

LECTIO QVARTA.

Det tibi Deus de rore cœli benedictionem, &c. *Genes. 27.*

TRES SVNT PARTES.

Prima ostendit in S. Benedicto Dei benedictionem spiritualem,
Secunda, declarat in Ordine eius benedictionem, tam in opibus, quàm in honore.
Tertia explicat, quomodò qui ei benedixerunt fuere benedicti, & qui maledixerunt, maledicti.

PARS PRIMA.

IN familiis Patriarcharum diuersæ proles fuere, quarum aliquæ benedictionem sunt consecutæ, aliæ reprobationi fuere obnoxiæ. Attende id in familia Adam, Noe, Abrahã, Isaac, Dauid. In his inuenies Cain, Cham, Ismaël, Esau, Absalon. Hi non fuere benedictionis filij, sed luctum Patribus suis induxere. Per id verò significatur, in Dei supremi Patris familia quosdam ex iusta prouidentia reiectos. Et quidem ordinariè minores natu præelecti videntur à Domino, vt in hoc humilitas commendetur, quæ est character & signum speciale electorum.

Sic & in nouo testamento nonnulli specialibus à Domino benedictionibus agnoscuntur condecorati, quorum propterea memoria in benedictione est, permanens in sæculum sæculi, in compositionem odoris facta, in omnium ore indulcata & sapida, in omnium aure suauisona. Inter hos eminet is qui & re & nomine, quasi per antonomasiã, *BENEDICTVS* est appellatus, *Deo & hominibus dilectus*, cuius memoria & benedictio hodierna die non sine suaueolentia renouatur. Huic autem apprimè conuenit illa benedictio quam protulit Isaac benedicens Iacob filium suum: *Det tibi Deus de rore cœli benedictionem, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini, &c.* Licet enim specialiter per allegoriam Christo conueniant, & propter illum dicta sint, quæ toto illo contextu benedictionis continentur: tamen etiam electis eius membris rectè adaptantur: Videamus hæc particulariùs, & singulas benedictionis examinemus partes.

Eccli. 45.

Genes. 49.

Primò quidem, sentiens Isaac fragrantiam vestis quâ Iacob adornatus erat à matre, pronunciat: *Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* Hoc Christo si conuenit; conuenit & Benedicto. Sicut vestis Christi est Ecclesia de qua alibi; *Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ pallium:* Sic vestis S. Benedicti est ejus sacra Religio. Illa certè, instar agri pleni & floridi, odorem dedit & fragrantiam toto orbe terrarum. Ager vtique est cui benedixit Dominus, vt omnis generis flores produceret, violas, hyacinthos, rosas, lilia. Hos flores parturiit, dum tot animas puras & sanctas, humiles & cælestes, tot Martyres, tot Virgines, tot denique religiosorum millia in Ecclesiæ gremio germinauit.

Gen. 49.

Quidam enumerant quadraginta quatuor millia Sanctorum ex Benedicti Religione, in numerum & canonem beatorum adscripta Ecclesiæ publicâ & solemni auctoritate, ritu quem beatificationem & canonizationem nuncupant. Alij hunc numerum ad quinquaginta duo millia extendunt. Sed non facile est huius Ordinis sanctissimi beatos ac sanctos ad certum calculum vocare: tum ob mille & ampliùs sæcula, quibus hæc Religio floruit sanctitate; tum ob numerum cænobiorum, quibus extendit vsque ad mare palmites suos, & vsque ad Orientem & Occidentem propagines suas. Quidam enim enumerant triginta septem millia Monasteriorum Abbatialium, & quatuordecim millia Prioratuum, ac quindecim millia de cænobijs virginum sub regula & vexillo S. Benedicti militantium. In quibusdam autem cœnobiis quandoque simul egerunt nongenti Monachi; in aliis quingenti, vel quadringenti. Denique in nonnullis tantus erat numerus, vt persoluerentur diuinæ laudis officia nocte dieque sine vlla interruptione, succedentibus sibi inuicem religiosorum choris. O qualis odor & fragrantia pietatis, charitatis, humilitatis, conuersationisque cælestis, spirabat de tot florum millibus, implens orbem cęlumque ipsum.

Videri potest Didacus. Yeppes in libro quē scripsit de Ordine S. Benedicti. Andreas VVyō in ligno vitæ. Simon Millet Annot. in Dialog. S. Gregorij:

Profectò ager iste à primordiis sanctitate excultus, ac disciplinæ cælicę sarculo gnauiter innouatus, in quatuor orbis partes sua propagauit germina, sed & in finem vsque sæculi idipsum faciet virtute benedictionis Dei. Cuius verò benedictionis? Vtique huius benedictionis virtute in Benedictum ac eius posteros profluente: *Det tibi Deus de rore cæli benedictionem.* Quis verò ille ros cæli? Ros est cælitus *descendens à Patre lumi-*

num, à quo omne datum optimum, omne donum perfectum. Iacob. primo. An non ros viuificus, gratia cælestis desursum defluens? Sicut ros plantis vitam infundit, & incrementum radici suggerens, in germen & frugem educit: sic plantis spiritualibus necessarius est ros gratiæ, vt viuant, adolescant, fructificent æternæ vitæ. Hic est ros ille de quo Isaiæ 26. *Ros lucis, ros tuus.* Nec enim solum mentes viuificat, sed etiam illuminat, quandoquidem à Patre luminum descendat in filios lucis, vt dispellat tenebras. Hic est *Ros Hermon qui descendit in montem Sion; quia illic mandauit Dominus benedictionem & vitam vsque in sæculum.* Hic igitur ros est, qui S. Benedictum & filios eius adeò fœcundos effecit & suaueolentes, quia iuxta promissum Domini copiosè super eos descendit, & perfudit. Adimpletum est igitur in eis illud Domini: *Ero quasi ros, Israel germinabit quasi lilium, & erumpet radix eius vt Libani. Ibunt rami eius, & erit quasi oliua gloria eius, & odor eius vt Libani,* Quinam nomine Israelis designantur, nisi illi qui aspirant ad visionem Dei? Israël enim idem est quod *Videns Deum.* Ergò Israel erat Benedictus, & congregatio eius: *Hæc est enim generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob.* Ideò pro illa accepit Benedictus benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Virtute illius *germinans germinabat quasi lilium, lætabunda & laudans* in solitudine; *gloria libani data est ei & decor Carmeli.* Isa. 35. Hanc benedictionem suam promeruit humilitate & candore: nec enim superba & tetra corda rorem hunc cœlestem aut benedictionem percipere valent: *Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniant super vos.* 2. Reg. 1.

Ps. 13.

Ozee 14.

Isa. 35.

Ex illo porrò cælico rore quem in suum attraxit

verticem pro se & suis Benedictus, exorta est copia frumenti, olei, & vini. Quid frumentum? Verbum est Dei, saginans & pascens animam, adipe replēs & suauitate. Hoc est frumentum electorum, de quo congratulari possumus Benedicto: *Lauda Dominum tuum, quia benedixit filiis tuis in te, & adipe frumenti satiat te.* Quid verò est oleum, nisi pinguedo deuotionis, impinguans interiorem hominem? Quid vinum, nisi excessus charitatis, mentem inebrians & subleuans, non liquore erumpente in spiritum vertiginis aut libidinis, sed germinante spiritum veritatis & castitatis, qui omnem concupiscentiæ extinguit pruriginem. His omnibus copiosè Deus benedixit virum sanctum totumque eius
Deut. 33. ordinem, *quia à fructu frumenti, vini, & olei, multiplicati sunt* eius filij mirum in modum: ab vbertate scilicet doctrinæ cœlestis, à fructu viuifici Sacramenti cum frequentia percepti, à pinguedine deuotionis exundante. Sic ordo eius factus est Ager plenus, Vinea fœcunda, Oliuetum vberrimum, cui benedixit Dominus.

Sed vt de ipso Benedicto specialiter agamus, tanta fuit benedictione spirituali repletus, vt nūquam peccati mortiferi maledictioni fuerit obnoxius. Plenus enim fuit spiritu Dei iam ab ineunte ætate, statimque ab illo spiritu ductus est in desertum, & edoctus ad fugiendum mundum eiusque contagium, ad conculcandam carnem & eius illectamenta, ad obsistendum Satanæ, & eius in-
Ps. 4. sidiis. *Benedictio illius qui apparuit in rubo* fuit super verticem huius *Nazarei inter fratres suos*, & id quidem iam à primordiis adultæ ætatis. An non virtute benedictionis Dei, qui apparuit in rubo, visus est ipse forti & incorrupto animo sese volutare in spinis & rubeto, vt euitaret illecebras &

corruptionem carnis? Hoc certè generoso strata-gemate profligauit Sathanam, Mundum, Carnem, hostes mentis, & promeruit benedictionem & donum perpetuæ castitatis. Quia fortis fuit contra Angelum tenebrarum, meruit benedictionem ab Angelo lucis, vel à Christo magni consilij Angelo, qui amator est castitatis, *& Dux Virginitatis*. Hac benedictione factum est vt tangeretur neruus femoris eius, & carne marcescente, solo spiritus insisteret pede. Neruus tactus, concupiscentia est debilitata: vt iam inauguraretur Magister castimoniæ & disciplinæ, atque è Rubo & spinis emitteretur instar Moysis, ad educendum millia è tenebris Ægypti, è caligine carnis & sæculi.

O fœlix Rubus! ô beatæ spinæ! ô desiderata ibi benedictio animæ, quæ supra modum exagitabatur maledictis spinis libidinosæ voluptatis. Fœlix vtique Rubus, quem crebrò visitans S. Franciscus, ibique extirpans cruentas spinas Benedicti sanguine olim conspersas, plantabat Rosas aspectui & odoratui delectabiles. Hæc igitur fuit Benedicti benedictio, impetrata è cælo dum ageret in pœnitentiæ deserto, carnis scilicet incorruptio, qua approximat homo Deo. Hic iterum ros cæli agnoscitur, qui in medio ignis ardentis pueros Israëliticos refrigerat, & noxium extinguit ardorem, Hic quoque rubus agnoscitur incombustus, dum in medio flammæ libidinosæ castitas manet integra, nec concupiscentia ardente læditur, aut vstulatur. Sic tu Domine, antiqua innouas signa, immutas mirabilia, vt glorificetur potentia tua, benedicaturque tua in electos prouida misericordia, qua illos circundas & protegis, & singularis benedictionis consortes efficis.

Neque verò vnica & simplici benedictione ad-

ornatus, est Vir nomine reque Benedictus, sed multiformis illa fuit, & iugiter cum eo creuit. Etenim Spiritus sanctus omnigenis suis donis eum perfudit prophetiæ dono, discretione spirituum, operatione miraculorum, interpretatione sermonum, gratiâ sanitatum. Aquam è petra produxit, instar Moysis. Ferrum super aquas natare fecit, instar Elisei. Supre fluctus ambulare fecit S. Maurum, instar Petri. Coruo præcepit panem infectum veneno in desertum efferre, instar Eliæ. *Spiritu iustorum omniũ plenus fuit vir iste*, lib. 2. c. 8. inquit S. Gregorius in Dialogis, vbi multa eius describit miracula.

PARS SECVNDA.

NOn solũ benedictione spirituali voluit Deus S. Benedicti Ordinem florere, sed etiam spirituali; ita vt etiam abundarit successu temporis frumento, vino, oleoque materiali, hoc est, copiosis opibus. Quapropter ei adaptantes benedictionẽ Iacob, possumus sic distinguere, vt quando primùm dicitur, *Det tibi Deus de rore cæli*, supernam & cælestem benedictionem intelligamus; cùm verò adiicitur, *& de pinguedine terræ abundantiam*, terrena benedictio designetur: quia vtramque dictam benedictionem Ordo ille Benedictinorum hæreditauit. Nulla etenim Religio ita floruit, non solùm ob pietatem & sanctitatem, sed etiam ob temporalem & externam opulentiam: quod ipsum est donum & benedictio Dei. Nempe hic Ordo religiosus virtute & pietate floridus, non solùm sibi fuit proficuus, solitudini & Deo vacans in spe & silentio,, sed etiam zelo gloriæ diuinæ incensus, varias in orbis plagas verbum Dei diffudit, animarumque conuersioni strenuè incubuit, maxima

certè. Nam ex eius alumnis Stephanus Martyr conuertit Pannoniam. Maurus adiuit multo cum fructu Galliam, Placidus Siciliam: Adalbertus Boëmiam, Bonifaciusad fidem adduxit, vel in ea confirmauit Germaniam, Augustinus Monachus Angliam, Lambertus & Hubertus Belgicam. Hunc zelum considerantes nonnulli Reges, & Principes ac Optimates, partem hæreditatis ad pedes eorum attulerunt, quasi ad pedes Apostolorum. Sic voluit Deus eorum labores non solùm benedictione spirituali & æterna sed etiam temporali compensare. Adimpletumque cernimus illud Isaiæ 65. *Electi mei non laborabunt frustrà, neque generabunt in conturbatione: quia semen benedictorum Domini est, & nepotes eorum cum eis.* Nempe propter obsequium Ecclesiæ præstitum, opes eis donatæ sunt; vt in pauperes sint liberales; vt hospitalitatem foueant; vt in Ecclesiæ decorem, decenter pro maiestate rerum diuinarum, eas conferant. Sic & verum fuit de hac sacra Benedicti familia, ob Regum & Principum munificentissima dona, illud Isaiæ: *Erunt Reges nutritij tui, & Reginæ nutrices tuæ.* Et rursus illud: *Mammilla Regum lactaberis.* Quidam existimarunt Ordinem S. Benedicti opes possedisse pertingentes ad tertiam vel circiter partem opum totius Christianitatis. Quicquid sit de ea re, certum est de eo rectè dici, quòd benedictionem participet non solùm de rore cæli, sed etiam de pinguedine terræ & soli.

Isa. 49
Isa. 60
Vide Simonem Millet in annot. ad Dial. S. Gregor.

Distinguenda ergo sunt duo tempora, cùm Ecclesiæ, tum Religionis. Initio enim Ecclesia in paupertate egit, in piscatoribus fundata inopiam profitentibus. Postmodum voluit Deus per Regum & Imperatorum munificentiam inopem suam ditari Sponsam, maximè à tempore Constantini,

qui Orientali contentus imperio, Occidentale cessit Romanæ Ecclesiæ. Voluit nimirum Dominus hac magnificentia & opibus eam adornari, vt aduersariis posset obsistere, & splendore suo nonnullos allicere qui rerum maiestate exteriùs promicante ducuntur. Illa ergo quæ in sanguine Martyrum quibusdam contemptibilis videbatur, vestita fuit discoloribus, purpurâ & hyacintho cincta, auro & argento ornata, sicque profecit in regnum, regio & sacerdotali decore honorata. Quod de Ecclesia dicimus, hoc de multis Religionibus etiam verum esse conspicimus, quæ post rorem cæli terræ pinguedinem hæreditarunt, Domino ita ordinante. Hoc solùm Prælatis prouidendum est, ne ros cæli, qui terræ pinguedinem generauit, suffocetur tanquam mater à filia: hoc est, ne pietas & gratia cælestis suffocetur à diuitiis, quæ nonnullis sunt irritamenta malorum & impedimenta salutis, dum illis animum implicant, & abutuntur, atque in ea ad quæ à Deo destinatæ sunt, non impenduntur.

Ezech. 16.

Dicamus vlteriùs S. Benedicti Ordinem pro benedictione hæreditasse non solùm opes; sed & specialem honorem, tam temporalem, quàm spiritualem. Huc referri potest illud quod sequitur in benedictione Iacob: *Adorent te tribus, & seruiant tibi populi, esto Dominus fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ.* Inter Ordines religiosos primarius eis honor defertur in congregationibus & consessibus, præceduntque omnes. Religiosis quoque sub Benedicti regula & vexillo militantibus, statim vbi sacerdotio initiantur, tanquam honoris specialis titulus datur nomen, *DOMNVS*, quod per abbreuiationem deducitur à nomine *DOMINVS*, & in clero quandam præeminen-

etiam designat. Hincillud in officio Ecclesię, *Vt Domnum Apostolicum conseruare digneris.* Et rursus illud, *Iube Domne benedicere.* Alij Ordines Fratris nomen inter se assumunt, hi & Fratres & Domnos se indigitant, quasi vnicuique eorum in sacerdotio sors illius benedictionis cadat, *Esto Dominus fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ:* honorem scilicet tibi specialem exhibendo, non tantùm corde, sed externa etiam significatione.

Quòd si ad sanctum Benedictum, totius Ordinis Patriarcham, hoc specialiter referre velimus, *Esto Dominus fratrum tuorum, incuruentur ante te filij matris tuæ:* id certè fiet non immeritò, nec impropriè, aut inconcinnè. Sicut enim Iacob his verbis benedicitur, tanquam Patriarcha, siue tanquam Pater Patrum, Paterque filiorum illorum qui Parentes erant futuri duodecim tribuum, in populum Dei peculiumque speciale selectarum: Ita S. Benedictus factus est Pater duodecim tribuum: hoc est duodecim Congregationum, in quas Ordo ipsius diuisus est, vt norunt eius alumni. Ex eius enim spirituali femore & semine primigenio exorti sunt Cluniacenses, Cælestini, & alij; qui etsi speciales sortiti sint Pædagogos in Christo, hunc tamen suum agnoscunt Patrem & Patriarcham, quia per Euangelicam suam Regulam eos genuit. Ideo inter hos omnes primatum tenet, & honoris primitias sibi vendicat. Dicere itaque ei possumus illlud Isa. 60. *Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere surgent.* Rursusque eius filiis congregatis in nomine Domini sub Labaro & signis Patris sui gloriosi Benedicti, illud conuenit: *Omnes qui viderint eos, dicent: Isti sunt semen cui benedixit Dominus.* Cùm igitur totum

ordinem rexerit & dilexerit, hactenusque regat & diligat Sanctissimus Pater & Dux : ideo speciali cultu & honore à fratribus & filiis suis colitur, tanquam Pater & Dominus ! specialiter à Deo electus, & in hunc benedictionis honorem destinatus. Etenim vult Deus vt seruiant ei populi, & adorent tribus, ac incuruentur ante eum filij matris suæ, quia Dominum fratrum suorum ipsum constituit. Et quandoquidem Ordinis eiusdē Prælati, eius in regimine sunt successores, eiusque vices gerunt, & locum tenent honoris: vult vt filij & fratres eorum, eiusdem familiæ benedictæ alumni, debitum illis honorem tribuant, quem in *BENEDICTVM*, tanquam immortalem Patrem & Rectorem, referant cum obseruantia & humilitate profunda. Hi ergo etiam constituti sunt Domini Fratrum suorum, non quidem *vt dominentur in cleris, sed vt ex animo forma fiant gregis*, 1. Pet. 5. & illum dirigant in viam æternitatis. Magnus ergo eis tribuitur honor à Fratribus & filiis sese ante eos incuruantibus : quem testantur tot inclinationes profundæ, tot capitis & corporis incuruationes submississimæ, in hac Religione obseruari solitæ.

Addamus & hic, quandoquidem de primatu & honore huius Religionis disserere incepimus, hoc non exiguo ei honori esse, quòd Reges & Principes, Reginæ & Heroinæ, humiliter sese incuruarint, & supplices rogarint admitti, & inscribi huic sanctissimæ Religioni. An non tibi videntur agnouisse S. Benedictum tanquam Dominum in cœlo & terra potentem, à quo benedictionem & hæreditatem salutis essent suscepturi. si se cum hæreditate terrena illa committerent, & incuruarent se ad obedientiam sub prælatis vices eius in regi-

mine tenentibus? Quod si numerum Magnatum vtriusque sexus, qui huic Ordini voto perpetuo se consecrarunt, exoptas nosse, dicam paucis. Nonnulli ex Ordinis huius historiographis enumerant ex Imperatoribus, tam Orientis, quàm Occidentis, viginti & vnum: Imperatrices autem recensent viginti sex. Vlteriùs enumerant Reges quadraginta & octo: Reginas verò recensent quinquaginta & quatuor. Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum & illustrissimorum aliorum nobilium maximus certè est numerus, ideoque ad certum eos calculũ coarctarè haud facile est. Hi interim omnes Ordinis huius vestem & professionem suscipientes, in eoque portum salutis agnoscentes, animo generosissimo diademata in caputium, purpurata paludamenta in cucullum, sceptra in disciplinare flagellum, insignia stemmatum in crucis vexillum, militaremque omnem panopliam in lucis commutarunt armaturam. Quicquid mundanæ nobilitatis & honoris erat, arbitrati sunt vt peripsemata & stercora, vt benedictionem Dei hæreditate possiderent, & Christum lucrifacerent. *Vide And. VVyõ.*

Hoc denique pro coronide adiiciamus, S. Benedicti Ordinem maximè fuisse florentem, & in Ecclesia maximè honoratum, ex quo tot viri sanctitate & doctrina clarissimi ad summi honoris apicem sunt euecti. Enumerantur enim ex hoc Ordide supremi Pontifices quadraginta, è quibus viginti septem in canonem & numerum SS. publicitùs sunt relati. Recensentur quoque ducenti Cardinales S. Rom. Ecclesiæ; quinquaginta & vnus Patriarchæ; mille & sexcenti Archiepiscopi, Episcoporum quatuor millia. An non sic vides

adimpleri illud iam sæpè repetitum; *Seruiant tibi tribus & populi, & adorent te tribus. Esto Dominus fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ.* Certè in primatu Ecclesiæ sederunt filij S. Patris Benedicti multis sæculis, eamque rexerunt fœliciter, ideoque honorari merentur à cunctis Ecclesiæ filiis.

PARS TERTIA.

POstrema pars benedictionis hoc continet: *Qui tibi maledixerit, sit ille maledictus; & qui tibi benedixerit, benedictionibus repleatur.* Hoc nobis explicandum restat, & Benedicto applicandum. Atq; in primis, satis ex prædictis constat, quare huic Ordini Benedictino fauorem præstiterunt certatim Reges, Principes, Magnates. Id lætique eo fine fecerunt, vt benedicentes Benedicto, dum temporales ad eius pedes afferunt benedictiones, ab ipso; & à Deo, æternam consequerentur benedictionem. Non enim ignorarunt promissum istud ei à Domino insinuatum: *Qui tibi benedixerit, benedictionibus repleatur.* Equidem plerique eorum qui sincerè Benedicto fuere affecti propter Deum, per eius meritum & intercessionem, misericordiam & benedictionem consecuti sunt à Deo salutari suo, in vita, in morte, post mortem.

Vlteriùs, qui variis affecti afflictionibus ipsum accesserunt cum fiducia, benedicentes Dominum in seruo suo electo, non recesserunt sine optata benedictione. Nam & ægri sanitatem, dæmoniaci libertatem, anxij consolationem, desperabundi fiduciam, confracti integritatem, immò & mortui vitam, per ipsum, ipsiusque benedicta eloquia sunt assequuti. In cuius rei fidem perlegere potes lib.

lib. 2. Dialog. S. Gregorij Pontificis, vbi exemplis variis patescit quàm efficax fuerit viri sancti benedictio, corporali vel spirituali afflictione perculsis. O quantis hi benedictionibus prosequebantur virum Dei, eius benedictione in libertatem asserti! O quàm verum est de ipso; *Qui tibi benedixerit, erit benedictus.*

E contrà notissimum est, quòd qui in eum maledictis & conuitiis, aut calumniis insurrexerunt, maledictionem sint experti. Etenim ad id moueri non poterant, nisi ab illo qui omnis est author & fautor maledictionis: qui postquam in caput suum maledictionem à Deo accersiuit, etiam illam conatur in nos deriuare, peccati sui nos efficiendo consortes. Sanè fuit ipse Benedicti hostis infensissimus, iam à primordiis sanctæ conuersionis. Vnde & per se & per alios à se suscitatos crebrò connisus est, eum è sanctitatis gradu exturbare, vel à proposito dimouere, sed frustrà: ideoque sua spe frustratus, omnem exacuebat iram, omnemque maledictionem euomebat. Refert S. Gregorius capite octauo, sæpius Sathanam sese ingessisse in oculis & conspectu Benedicti, flammantibus omnino oculis, & igne tartareo in iram succensis. Ac primò quidem in clamorem erumpebat horribilem, *Benedicte, Benedicte, Benedicte*: cumque Vir sanctus non dignaretur respondere, horribiliori voce personabat: *O maledicte, maledicte, maledicte, quid tibi mecum est, quòd sic me persequeris?* At verò maledictio omnis in caput eius retorquebatur, ac in verticem eorum quos exacerbabat postmodum, & in virum sanctum incendebat. *S. Gregor. in Dial.*

Pernotum est, quomodo maledictio reuersa fuerit in primos suæ disciplinæ Monachos, qui

eius austeritatem & acria monita non ferentes, conati sunt Sathanæ suggestione ipsum poculo venenato inficere, & interficere. Etenim vis benedictionis eius confregit vasculum, ne cui esset nocumento, maledictio autem ad consilij maligni impios auctores est regressa. Nam & hos ipse deseruit in pœnam peccati, ac *dimisit secundùm desideria cordis eorum, vt irent in adinuentionibus suis*
Ps. 80 *pessimis*, donec in tartarum pertingerent ad primum auctorem malignæ suæ suggestionis. Elegit ergo rursus per id temporis solitudinem, sese sequestrando à tumultu & regimine, donec Deus aliud cælitùs odinaret. Interim non potuerunt maledictionis esse exortes, qui sic ei loco benedictionis maledictionem imprecati sunt, & toxicum pararunt dedecorosè & impiè.

Denique, & illud pernotum est, quomodo maledictio inuoluerit infœlicissimum Presbyterum, nomine *Fortunatum*, qui omnimodis aduersabatur viro Dei, & eius sanctissimo Ordini, dum fundamina iacerentur fœlicibus auspiciis. Ille enim cùm in vicinia habitaret Cœnobij nouelli in quo præsidebat Benedictus, non solùm maledictis eum lacessere clam palamque studuit, sed etiam diabolica suggestione in hortum Fratrum nudas & impudentes puellas ausus fuit immittere: vt sic eos vel seduceret, vel obiectis illecebris taliter exagitaret, vt domum ibi recens extructam desererent. Rursus & alia vice per panes in Cœnobium missos, subtili adinuentione, sed malignissima intentione intoxicatos, existimauit virum sanctum è medio tollere. O Sathanæ seruum & mancipium maledictum! O virum infortunatum! Nesciebat illud concernere hunc Benedictinorum Ducem electum: *Qui tibi benedixerit, benedictionibus replea-*

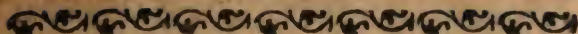
tur, qui tibi maledixerit, sit maledictus. Attende maledictionem vertici eius incumbentem subitò. Cum enim domicilium mutaret Vir Dei, & exinde vir ille infortunatus infœliciter ob id exultaret in solario suo. quia iam votis potitus: mox quasi maledictionis fulmine ictum foret dictum solarium cum habitatore suo, diffractum est, & funditus corruit. Sub qua & ipse ruina oppressus & extinctus, infœlicissimam animam in sinum Sathanæ exhalauit, æternæ tradendam maledictioni. An non igitur hic apertè vox veritatis impletur: *Qui tibi maledixerit, sit maledictus, qui tibi benedixerit, benedictionibus repleatur?* An non & illud, dictæ iam sententiæ per omnia consonum verificatur: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei?* An non & rursus illud Euangelicum: *Qui vos audit me audit, qui vos spernit, me spernit?* Nolite igitur, ô maligni, tangere Christos Domini, nolite in Prophetis & Sanctis eius malignari, nisi è vestigio maledictionem Domini eiusque iram vindicem velitis experiri. Vos verò, ô pij, benedicite Dominum in Sanctis eius, vt benedictionibus vos repleat per merita & intercessiones eorum, tandemque vobis concedat, in eorum beato consortio, illum laudare & benedicere, qui eos cœlesti benedictione cumulauit, vt illius perenni visione fruerentur, qui est in sæcula sæculorum benedictus. *Luc.10*

CONCLVSIO.

O Benedicte Domini, nos hodie benedicimus Domino, propter te, benedicimus & te propter Dominū. Populus, & clerus, conuentusq; fratrum tuorum & filiorum, exultant in laudibus tuis ac diuinis præconiis ob hodiernam festiuitatem,

quia tu *Dilectus Deo es & hominibus, memoriæque tua in benedictione est.* Tu igitur reddens vices, benedic hæreditati tuæ. Impetra quoq; pro benedictione huic plebi piæ roris cælestis participationem. Impetra toti Ecclesiæ pacem & tranquillitatem, Principibus & Regibus Christianis concordiam & vnionem, Domno Apostolico & omnibus sinceram & sanctam religionis conseruationem. Denique impetra omnibus qui ad laudes tuas congregantur, cum cælesti gratia perseuerantiam, vt postquam Te ac Dominum benedixerint in hoc sæculo, possint tandem tecum illum benedicere perenni laude in cælo.

PRO FESTO SANCTI GEORGII MARTYRIS.

LECTIO QVINTA.

April. 23.

Labora sicut bonus miles Iesu Christi, &c. 2. Timoth. 2.

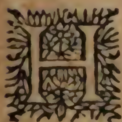
TRES SVNT PARTES.

Prima docet cur festa Martyrum celebrentur, quòdque hi sint veri Milites Christi.

Secunda describit virtutem S. Militis & Tribuni Georgij.

Tertia eius describit supplicium multiplex, victoriamque.

PARS PRIMA.

Onoramus Martyres festiuitatibus, diuina sic ordinante Pietate per Ecclesiam Sponsam suam. Quæ quidem diuina Pietas multiplex ad bonitatem, artifex ad salutem, in horum triumphis multorum vult prospicere commodis. Attende igitur vtilitates inde nobis promanantes.

1. Deus eorum merita nostra vult esse suffragia; quæ nobis conciliamus, dum eorum solemnia cum pietate celebramus.

2. Afflictionem eorum instructionem efficit posterorum: docent enim per vitæ huius contem-

ptum, quantum Deo debeamus affectum. Eos variè voluit probare, vt nos posset ad patiendum pro amore suo eorum exemplo erudire.

3. Illuminant & confirmant fidem nostrã. Quia de veritate fidei nostræ non possumus dubitare, quam tot Martyrum, quorum solemnia colimus, confirmatam videmus pretioso cruore.

4. Spem quoque in nobis firmant immortalitatis & resurrectionis futuræ. Quia nunquam tam constanter expenderent vitam, nisi beatiorem certissimè expectarent. Nec corpus ita conteri permitterent, nisi in melius reparandi forent. Veneramur ergo in Sanctorum gloria fidem, spemque nostram: quia *Fides & Spes martyrij mater est*, inquit S. Ambrosius.

5. Dum Martyrum gesta recolimus, triumphantis Christi victorias celebramus. Ille enim in eis certabat, ille superabat, qui fidei constantiam præbebat animo, ne suppliciis cederet, & verba vitæ labiis, vt infideles ab errore perfidiæ liberaret: *Qui mortem semel vicit pro nobis, semper vincit in nobis*, ait Cyprianus.

Hæc igitur sunt consideranda & ruminanda, dũ piè solennia Martyrum peraguntur: Quæ omnia insinuat & rememorat S. Paulus ad Heb. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones. Alij autem distenti sunt, non suscipientes redemptionem, vt meliorem inuenirent resurrectionem. Alij verò ludibria & verbera experti, insuper vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt.*

Quid ex his omnibus vult inferre Apostolus! Excitare nos vult ad horum rememorationem & considerationem, vt sic animemur ad imitationem. Hæc est enim eius conclusio. *Nos ergo tantã habentes nubem testium, deponentes omne pondus & circum-*

stans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen. Hebr. 12. Equidem hi testes testimonio fidei probati, nobis animos suggerere possunt, dum in eorum certamina mentis obtutum coniicimus. Sed tamen in illis etiam Christum certantem intueri debemus: *Aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum.* Hic est qui in seruis suis pugnat, & dum illorum festa colimus, eius trophæa decantamus, qui ipsis dixit: *Confidite, ego vici mundum.* Ioan 16.

Est itaque Martyrium certamen præclarum Christianorum; qui illud suscipiunt, peculiari ratione Christi Milites nuncupantur, eisque specialiter conuenit illud Apostolicum monitum: *Labora sicut bonus Miles Christi Iesu. Non coronatur nisi qui legitimè certauerit.* 2. Tim. 2. Et rursus: *Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam.* 1. Tim. 6. Hæc nimirum est corona, hoc brauium, quod in hoc agone proponitur, & certantium imminet vertici. Hi sunt Milites Gedeonis; quibus non hasta aut lancea, non gladius aut romphæa ad dimicandum tribuitur; sed tuba, & ignis cum fictili lampade & lagena, vt tubā insonādo, & lagenā cōfringēdo, inclament: *Deo & Gedeoni.* An non Christus Gedeō verus est, & Dux militiæ per antiquum illum & typicum Gedeonem designatus? Illi totam adscribūt victoriā Martyres, quā in nocte infidelitatis reportant de hostibus suis, verbi Dei clāgore, corporūq; suorū tanquam fictilium lagenarū collisione, fidei quoque luce & ardore. Sed non oēs ad hanc victoriam sunt apti. Debent esse milites fortes & intrepidi, animo infracti & selecti: nā formidolosi, & qui aquis incubant huius sæculi, inepti sunt huic certamini. Ideo ex triginta duobus millibus nonnisi deliguntur trecenti, cæteris vel sponte recedentibus,

vel ad aquas probatis, immò reprobatis. De his militibus ſic loquitur Rupertus in lib. Iud. l. 1. ca. 11. *Armati venerunt cum Duce ſuo ad prælium Martyres Domini, ſed tubis, ſed lampadibus, ſed lagenis. Inſonuerunt tubis, dũ prædicant: Confregere lagenas, dũ corpora ſua hoſtibus ſoluenda gladiis in paßione ſupponunt. Reſplenduerunt lãpades, dũ poſt ſolutionẽ corporũ miraculis coruſcarũt.* Hæc Rupert. Sic nimirũ patuit quàm verũ ſit illud: *Noua bella elegit ſibi Dñs.* Iud. 5.

Hic verò ſpecialiter dicendũ, nihil obſtare militarẽ profeſſionẽ, quominus illi qui ſub Imperatoribus terræ militãt, etiã Milites ſint Chriſti Ieſu, Imperatoris cœli. Militia hiſce temporibus varia parit portenta flagitiorum ita vt dixerit quidã veriſſimè: *Ordo militũ nunc eſt, ordinẽ non tenere: nã cuius os prauorũ verborũ ſpurcitia polluitur, qui deteſtabiliùs iurat, qui minus Deum timet: qui miniſtros Dei vilificat, qui Eccleſiã nõ veretur, iſte hodie in cœtu militũ fortior & nominatior reputatur, Qui de altari enſes ſuos & vexilla recipiunt, vt contra inimicos crucis vires ſuas exerant: mox vbi militari cingulo decorantur, deſæuiunt in patrimoniũ Crucifixi, & in Chriſtos Domini, Chriſtique pauperes ſpoliant & deprædantur, atque etiã marcentes crapula, & immunditiis vitã tranſigentes, nomen & officium militiæ dehoneſtant.* (*Petrus Bleſenſis ep. 6*) Hæc vtique Militum vitia ſunt, nomen militiæ eſſe dixerim, cùm ſine illis militia exerceri valeat inculpata. Certè olim magnus fuit numerus electorum Dei inter milites Chriſtianos, qui ſub infidelibus Imperatoribus militantes, vſque ad ſanguinem pro Chriſti fide certare parati fuerunt.

Celebres Mauritius & Gereon cum ſuis legionibus. Celebris Sebaſtianus cum Marco & Marcellino fratribus, & multis aliis à ſe ad fidem conuerſis. Celebres & 40. Martyres, qui apud Cæ-

ſaream Cappadociæ ſub Licinio Imperatore fortiſſime pugnarunt, quorum præconium & trophæum deſcribit & decantat S. Baſilius. Notum etiam eſt de ſexdecim millibus militum, cruci pro fide Chriſti ſuffixis per Saporem Regem Perſarum. Quod ſi Sanctorum geſta reuoluas, inuenies & alios penè innumeros à militia ſæculi ad militiam cœli per ſanguinem tranſeuntes. Quod ſi ex ſacris literis militum electorum vis exempla; attende in illis commendari quatuor Centuriones. Illum primò qui Matthæi 8. dixit ſe indignum vt Dominus ſub tectũ ſuũ ingrederetur, qui poſſet vel ſolo ſanare verbo. De cuius fide ait Dominus: *Non inueni tantam fidem in Iſrael.* Illum ſecundò qui cruci affuit & dixit: *Verè filius Dei erat iſte.* Huic nomen erat Longinus, ac poſtmodum inclyto martyrio pro Ieſu Crucifixi amore pugnauit. Illum tertiò, quem Angelus Acto. 10. apparens, ad S. Petrum deſtinauit plenius erudiendum. Illum denique, de quo Actorum 27. qui Paulum liberauit à morte.

Verè hi celebres fuere Centuriones, Milites, Duces & Tribuni, maximè illi qui pro Chriſti cauſa ſanguinem ſuum oppignorarunt. Inter hos quoque valdè celebris eſt S. Georgius militum Tribunus & martyr inclitus qui fortitudinem ſuam ſæpè notam fecit in caſtris Diocletiani, ſed longè poſtea notiorem in caſtris Chriſti. Eius virtutem particulariùs deſcribamus,

PARS SECVNDA.

IN primis, vbi vidit Diocletianum Imp. in Chriſtianos ſuum effundere furorem, palam cruentis ſæuiendo edictis, ſtatuit ei in faciem reſiſtere, iniuſtitiæque eum arguere ac fidem tueri Chriſtianam

cuius cultor erat eximius, in ea ab infantia educatus. Vt verò se ad certamen hoc expeditum magismagisque idoneum redderet, cum nobili prosapia oriundus facultatibus, pecuniis, vestibus abundaret, omnia in pauperes Christi erogauit. Sic nihil huius sæculi potuit eum impedire, quia & animo cuncta propter Christum contempsit, & facto à se ablegauit, illa Christo reddens qui ea tribuit. intellexit probè illud S. Gregorij hom. 32. in Euang. *Quicumque ad fidei agonem venimus, contra malignos spiritus luctamen sumimus. Nihil autem illi in hoc mundo proprium poßident: nudi ergò cum nudis luctari debemus: nam si vestitus cum nudo luctatus, citius ad terram deiicitur, quia habet vnde teneatur.* Quid sunt terrena omnia, *nisi quadam corporis indumenta? Qui ergò contra Diabolum ad certamen properat vestimenta abijciat, ne succumbat.*

Hoc fecit S. Georgius, vt inuictus fieret pugil fidei, & perfectus discipulus Christi. Audiuerat enim illud ex eius ore, & gerebat inscriptum corde: *Qui non renunciat omnibus quæ poßidet, non potest meus esse discipulus.* Rursus non ignorabat monitum illud Adolescenti Euangelico insinuatum: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus; veni, & sequere me.* Et ille quidem hoc audito abiit tristis, trahens cor in terra, quod Dominus voluerat eleuare ad cælestia. At fortior illo S. Georgius, voci interius idem inspiranti mox obtemperauit, vt liberrimè, perfectissimeq; sequi posset Christum Ducem, omni abiecto onere cor deprimente, animum prægrauante. Sciebat & illud à Sapiente dictum, eleemosynam Scutum esse potentissimum, & liberare à morte: *Conclude eleemosynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo: Super scutum potentis, & super lanceam*

aduersus inimicum tuum pugnabit, Eccl. 29. Iam ergo fremente hoste ad prælium se accingens, voluit sese hoc potente scuto protegere & obumbrare, atque lancea dextram obarmare, fortem animum in hac prima resolutione, dum omnibus sese exuit terrenis, vt cælestia arma capessat!

Secundò vide progressum, & generosum in arenam campumque certaminis ingressum inuicti militis. Poterat meritò cum S. Paulino dicere, qui cùm laudaretur, quòd omnia sua in pauperes erogasset, sic loquitur ep. 1. *Facilè nobis hæc bona quasi pallium exciderunt, & quæ nobiscum non intuleramus in hunc mundum, nec auferre poteramus, quasi mutuata reddidimus: nec vt cutem à carne distraximus, sed vt vestem à corpore deposuimus. Nunc opus est vt quæ verè nostra sunt, dependamus Deo: hoc est, cor, & animam, & corpora nostra exhibeamus in hostiam viuam. Quæ enim nobis gratia, si in alieno fideles fuerimus, nisi etiam de proprio seruiamus?* Vt igitur cor & corpus sanguinemque in hostiam viuam offerre valeret Georgius, in medio Senatus in quo præsidebat Diocletianus (vbi edicta atrocissima confirmabantur in exterminium fidei Christianæ) assurrexit, & iniustitiam impietatemque Tyranni disertis verbis acerrimè arguens & sapientissimè, tandem dixit propalam, *Christianus sum, & Christum Deum colo & adoro. Omnes autem Dij vestri Dæmonia sunt, vel inania figmenta.* Dicamus hic cum S. Basilio tropheа Martyrum decantante hom. de 40. Martyribus. *O liberam linguam, quæ sacram illam vocem emisit! Quam quidem aer excipiens sacer factus est, Angeli audientes plauserunt, Dæmon cũ suis magnam plagã accepit, Dñs postremò in cælo descripsit.*

Antea in castris militans inter infideles non erat agnitus S. Georgius vt Christianus; dissimulare

potuerat, quia tunc non vrgebat fidei confessio. At vbi fidem vidit oppressam, dissimulare aut tacere crimen putat; ideo voce non solùm oris, sed & voce cruoris, fidem illam asserere paratus est, quam corde tenebat, Nouerat scriptum esse: *Corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem.* Rom. 10. Et rursus: *Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in cælis est.* Est itaque confessio fidei necessaria Christiano, vbi id exposcit honor Dei, vel vtilitas grandis proximi. Nec illa potest negari ore, quasi sufficiat corde tenere: *Qui negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo qui in cælis est*, ait Dominus, Matthæi decimo. Audi hac de re S. Chrysostomum hom. 25. Operis imperfecti vel quisquis auctor est. Sic enim disserit: *Qui ore negat non potest fieri vt corde credat. Radix enim confessionis oris, est fides cordis, confessio est fructus fidei. Quamdiu autem radix est viua, necesse est vt ramos producat, folia, & fructus. Si nihil horum produxerit, intelligimus radicem esse mortuam. Eodem modo si fides cordis fructum suum, id est confessionem oris non producat, signum est eam aut mortuam, aut valde debilem esse.* Hæc ille.

Mat. 10.

Hæc attendens S. Georgius, nihil discrimen capitis, nihil imminens periculum mortis veritus, confessus est confessionem bonam intrepidus. Nouerat Senatus consultum irreuocabile, nouerat atrox edictum in Christianos pronunciatum, nouerat in illos Tyranni crudele & implacabile odium. Hæc tamen omnia nullam remoram animo eius inuicto iniiciunt, quia audit Dominum dicentem: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum qui corpus & animam mittere potest in gehennam.* Itaque cum

Ibid.

à propoſito deterrere per ſe & Senatores ſuos omni arte annisus eſt Diocletianus: primò quidem minis & feritate, deinde promiſſis & lenitate. Flos ei ætatis, cingulum militaris honoris, nobilitas generis proponitur, dignitatiſque incrementum cum imperiali fauore promittitur, ſi Chriſto renunciãs, imperij Deos agnoſcat. E contrà ſi renuat, romphæa & rota, equuleus & vorax flamma, aliaque attociſſima tormenta ei denuntiantur. Sed dum modò blandis illectare promiſſis, modò cruentis inflectere minis eius animum conatur, hæc erat vox intrepida Martyris ad Tyrannum: Quid muneribus nos demulcere ſtudes, vt diſcedamus à Deo viuente? Putaſne tantum te daturum, quantum eripere contendis? Tua reſpuo dona, quæ nocumentum conciliant. Non accipio honorem vnde naſcitur ignominia. Da eam gloriam quæ perpetuò duret, iugiterque floreat: quid terrena polliceris tanquam magna, cùm à nobis deſpiciatur mundus? Omnia quæ videri poſſunt, non ſunt paria ſpei quam continuò retinemus, nec gloriæ quã ſperamus. Illa velociter tranſeunt, hæc perennant. Honoris ſuperni cupidus ſum: pœnas gehennæ metuo, ignem quem vos intentatis non timeo, quia conſeruus eſt. Nouit ipſe vereri eos qui idola contemnunt, Sagittas infantium veſtras plagas exiſtimamus. Corpus à vobis cæſum eò clariorem aſſequetur coronam, quò magis vobis reſiſtet. Quid tardatis? Pro charitate & fide in Deum, in rota poni, cruci affigi, flammis vri, omnibus torqueri modis paratus ſum. Hæc nimirum erat vox libera illius qui ſuſpirabat ad patriam illam cœleſtem Ieruſalem, *quæ ſurſum eſt libera Mater noſtra, Ciuitas Dei viuentis*, in qua iam miles conſcriptus erat aureis litteris, ſanguineis in terra deſcribendus notis,

PARS TERTIA.

EIus porrò supplicia consideratione sunt digna, non solùm quia atrocia, sed etiam quia multiplicia Nempè ingeniosa crudelitas, crudelisque ingeniositas, omnis generis exquisiuit & adinuenit supplicia ad Dei seruos torquendum, vt eis posset fidem extorquere. Ad vnius martyris corpus excruciandum plura aderant supplicij instrumenta, quàm membra. *Sed stabant torti torquentibus fortiores, inexpugnabilemque fidem superare non potuit sæuiens diu plaga repetita, quamuis rupta compage viscerum torquerentur in seruis Dei iam non membra, sed vulnera*, inquit S. Cyprianus l. 2. ep. 6.

Primò igitur in carcerem deductum Christi militem humi prosternunt, catenis onerant, compedibus vinciunt, deindè eius pectori lapidem ingentis ponderis imponunt; vt tota nocte sic oneratum corpus defatigetur, contundatur, conteratur, & sequenti die tribunali repræsentandus aliam ipse mentem induat: fideique confessionem reuocet. Verùm absit vt possit nutare, propositumque mutare, qui firmatus erat supra firmam petram, non supra labilem arenam, tantum abest, vt oppresso sic corpore opprimeretur fides vel animus, quin potius eleuaretur & exaltaretur magis, magisque;
Ps. 25. ita vt posset dicere cum Psalte: *In petra exaltauit me, & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos.* Etenim hoc pressus pondere gratias agebat tota nocte, & diuinas decantabat laudes dicens: *Gratias tibi ago Domine Deus, quod dignus sim factus qui onus acciperem quod pectori & cordi meo imponeretur, quodque meæ in te confessionis stabilitatem firmare debeat.* Equidem nullo graui nimis pondere

potest prægrauari qui liber est ab illo onere de quo Propheta: *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me.* Nullo graui nimis ponderi potest succumbere, cui amor Dei vires suppeditat, & in altum subleuat: *Amor meus pondus meum, illuc feror quocumque feror.* *Augu.*

Secundò, cùm subsequenti die integer animo & corpore, & tormentis noctis nihil motus Tyranno præsentaretur, rotam iubet prægrandem afferri, mucronibus vndique præfixam, vt illi affixus totus dilaceretur. Pendebat in aere rota, inferiusque erant densa spicula gladiis similia, partim rectas habentia cuspides, partim aduncas hamorum instar, partim cultros coriarios imitantia. Cùm igitur rota tabulis per gyrum appropinquaret, & Vir sanctus tanquam Agnus tenuioribus loris & funiculis ita constrictis, vt intra carnem absconditi hærerent, vinctus esset; voluente rotâ transire cogebatur per gladios, sicque eorum acutissimâ acie corpus dilaniabatur, & scorpij more contortum dissecabatur. O tormentum indicibile! Illud seruus Christi oratione poterat confringere, sicut & S. Catharina similem sibi paratam rotam mox vi orationis elisit & comminuit; sed maluit ostendere quanta sit virtus Christi, collata seruis eius in similibus tormentis; qui postea in Rota æternitatis hostes seruorum suorum circumuoluet in tartaro de pœnis in pœnas, de tormentis in tormenta, transire eos faciens *de aquis niuium ad calorem nimium*, Iob. 26. de supplicio vno in alterum, semper recrudescente dolore. Propterea de hostibus Dei dictum est: *Pone eos vt rotam ante faciem venti*; Psal. 82. vt scilicet instar rotæ (quæ quia circularis est figuræ non habet finē) à vento furēte iustitiæ diuinæ de suppliciis

in supplicia æternùm circumducantur, & in sæcula sæculorum torqueantur. Huc quoque referri potest illud, *Sagittæ tuæ transeunt. vox tonitrui tui in rota*, Psal. 76. Quæ sunt sagittæ Domini transeuntes, nisi afflictiones & pœnæ huius sæculi, quæ velut flagellum aut iaculum transiens citò finem accipiunt? Quæ est *Vox tonitrui in rota*, nisi vox illa Domini: *Discedite maledicti in ignem æternum?* Illa equidem instar tonitrui semper insonans, tantæ erit virtutis & efficaciæ, vt effectus eius non sit transiens, sed instar tonitrui & venti perennantis reprobos circumuoluat dirissimè in Rota æternitatis. Hâc rotâ iam voluitur & reuoluitur impius Diocletianus per tonitruum & ventum diuini furoris, qui instruentibus eum sanctis Martyribus, noluit audire vocem lenem diuinæ inspirationis.

Tertiò, ex priori tormento cælitus liberatus & sanus effectus Georgius, semper increscente Imperatoris furore qui se sic vinci erubescebat, Deósque suos confundi, in viuæ calcis foueam iubetur immitti, & in diem vsque tertium ibi detineri; vt carne planè exesa, etiam ossa defodere & in perpetuum posset Tyrannus abolere; vt nec Christianis vllum illius monumentum aut pignus de corpore sacro posset restare. Lubens properabat S. Georgius ad hoc supplicium, sicut Daniel ad foueam Leonum, sicut Hieremias ad lacum & cœnum, sicut Ionas ad cetum, sicut pueri tres ad fornacem & caminum Babylonium; nec dubitabat sibi adfuturum cælitus auxilium, quo sicut illi, illæsus intactúsque educeretur. Fidebat promisso Domini: *Cùm transieris per ignem, flamma non nocebit tibi, & odor ignis non erit in te.* Quapropter cùm vinctus ad eiusmodi supplicium duceretur, diuinum illud spectans promissum, cœlesteque expectans

auxilium

auxilium, sic precabatur: *O conseruator & præsidium afflictorum, ô spes illorum de quibus nulla spes, exaudi preces serui tui. Libera me ab insidiis aduersarij, & concede vsque in finem immutabilem confessionem nominis tui. Ne derelinquas me; ne quando dicant inimici: Vbi est Deus eius? ostende potentiam, & illustra nomen tuum in me inutili seruo tuo. Mitte Angelum tuum mei custodem; qui in Babylone fornacem commutasti in rorem, & sanctos pueros conseruasti, quoniam benedictus es in sæcula.* His dictis, se signo crucis muniens, foueam est ingressus gaudens & laudans Deum. Eductus quoque est tertio die planè incolumis.

Sic frustratus est tyrannus impio desiderio, quo peroptabat S. viri memoriam omnem extinguere, sacrasq; eius exuuias penitus abolere, ne eis Christiani posteriori æuo honorem deferrent & cultum. Etenim & memoria eius viuit, ac in benedictione est, viuetque in sæcula sæculorum. Et quidem ita viuit, vt celebre sit eius Martyrium per Ecclesias Orientis & Occidentis; Græcique vocant per excellentiam, *Magnum Martyrem Georgium*; Reges quoque & Duces in suis præliis eum specialiter inuocant vt Protectorem, sicut & Ecclesia contra hostes fidei inuocat eum vt Defensorem, cum Sebastiano & Mauritio sanctissimis illustrissimisque Tribunis. Multa quoque Templa ac Oratoria toto orbe terrarum in eius honorem sunt extructa, vbi specialis Patronus speciali festo colitur. Sacræ quoque eius Reliquiæ maximum sortitæ sunt honorem. Nam sanctus Germanus Parisiensis Episcopus, Ecclesiæ meæ Patronus, è peregrinatione Hierosolymitana reuertens, retulit Iustiniani Imperatoris dono brachium sancti Georgij tanquam pretiosissimum thesaurum, deposuitque

in templo ſancti Vincentij Pariſiis. Alterum brachium Coloniam Agrippinam delatum fuit, multiſque coruſcat miraculis, Caput verò Romæ ſeruatin Eccleſia ei dedicata, vbi per Zachariam Pontificem depoſitum fuit. Sic irritus cernitur conatus Tyranni, eas obſcurare vel obliterare non valens, Deo eius gloriam illuſtrante, non ſolum in cœlis, ſed & in terris.

Ex his igitur eluceſcit, quàm vera fuerit vox illa cœleſtis ei inſonans: *Ne timeas Georgi, Georgi, tecum ego ſemper ſum.* Fuit enim Deus cum eo, dum in carcere opprimitur vinculis, catenis, lapidiſque pondere; & vires ei ſuggeſſit ad onus portandum, vel ponderi leuitatem indidit ad militem ſuum ſubleuandum. Fuit cum eo, dum in rota acerbiſſimè dilaniatur; per Angelum enim eripuit eum hoc tormento, & conſciſſum quaquauerſum corpus in integritatem reſtituit, & ſanauit: ita vt coram Tyranno, qui ſe victorem autumabat, rurſus apparuerit incolumis, & impietatem acerbiùs ei exprobrarit, Non enim ſolitus eſt Deus ſuos deſerere vllis in tormentis, ſed Angelum conſolari conſueuit vel ſanare, vt verum ſit illud: *Cum ipſo*
Pſ. 90. *ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Simulque fit vt ipſi poſſint fidenter dicere: *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo*
Pſ. 22. *mala, quoniam tu mecum es.* Sic Angelum vidit ſanctus Romanus extergentem plagas & vulnera ſancto Laurentio inflicta. Sic & ſanctus Sebaſtianus adfuit vir ſplendidus in carcere, ei oſculum pacis impertiens, & dicens, *Semper mecum eris.* Sic & Angeli multos Martyres educunt non ſolùm è flammis, ſed etiam ex vndis; *Felices naufragi, qui vt de voragine pelagi ad ſtationem littoris reportentur, non terreni remigis officio, ſed cœle-*

stis nunc vehiculo baiulantur, inquit Beati Patris Damiani sermone de sancto Anthymo, quem Tyrannus in mare deiecerat lapide prægrandi ad collum alligato. *Sed frustrà lapidea moles grauat, quem penna meritorum leuat. Aliena peruersitas inaniter deprimis, quem sublimia petens sanctitatis virtus extollit.* Ab Angelo igitur ipse è periculo liber eductus est è fluctibus, sicut & sanctus Nazarius cum Celso puero. Dicamus ergò generaliter vnicuique cum sancto Macario homil. duodecima. *Si quæsieris Deum in profundo maris, illic reperies eum signa facientem, & Ionam conseruantem. Si quæras in lacu, eum reperies in medio leonum conseruantem iustum Danielem. Si quæras in igne, illic reperies eum opem ferentem seruis suis in Babylone. Si quæras in monte, illic reperies eum cum Elia & Moyse. Est ergo vbique nobiscum, nec patitur nos vllibi orphanos, sed adiutor est in omnibus tribulationibus.* Hæc sanctus Macarius. Non ergò mireris, si sancto Georgio in mediis tribulationibus vox insonuit: *Ne timeas, semper ero tecum.* Non mireris, si inuictus permanserit, & infractus, siue in carcere, siue in rota, siue in calicis fouea, ita vt non potuerit per multiplicia adhuc alia tormenta ei vita adimi, nisi gladio, quem ei decreuerat Deus pro agonis consummatione, & coronæ adeptione.

Elucescit vlteriùs ex iam dictis, quomodò Martyr Georgius de Diabolo ac Tyranno fortiter triumpharit, quia defecerunt tormenta, non defecit promptus Martyris animus, nec corona. Et hæc esse potest ratio cur depingatur interimens Draconem, in vulgaribus picturis. Nec enim contra Draconem pugnasse pro quadam filia Regis, aut pro ciuitatis liberatione credendum est. Quia id reprobari videtur per Gelasium Pontificem,

dum apocrypham declarat historiam S. Georgij, quæ tunc circumferebatur. Non autem eã apocrypham iudicare censendus est, quam ex Simeone Metaphraste partim descripsimus, in Orientali Ecclesia legi solitam compendiosè. Quam Theologi graues approbant, inter quos Aloysius Lipomanus Episcopus, Laurentius Surius Scriptor Ecclesiasticus, & alij: vbi nulla fit mentio de certamine illo populariter vulgato, quod illi fuisse dicitur cum Dracone.

Dicamus ergo Draconem Dæmonem esse, cum quo illi prælium interfuit celebre toto tempore martyrij: de quo & victoriam insignem retulit, dum idola destruxit, in quibus colebatur. Hic est ille Draco de quo in apocalypsi 12. qui iuxta mulierem parturientem expectabat fœtum eius, vt deuoraret, vidensque illum sibi ereptum, emisit flumen post mulierem, vt absorberet eam. Hæc mulier Stellis coronata, Sole amicta, Lunæ insidens, Ecclesiam in suis designat primordiis, electionis partum cælo parturientem. Quem vbi vidit Diabolus se non posse deglutire, in mulierem blasphemiarum & maledictionum flumen emisit, quo eam absorbere conatus est. Id fecit per os tartareum idololatrarum & hæreticorum, sed frustraneè & irrito conatu. Hunc ergo Draconem gladio verbi, scuto fidei, galea spei. lorica iustitiæ, armatura charitatis, panopliaque omni spirituali cataphractus, deuicit S. Georgius. Quapropter illi conuenit illud: *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem*, Psal. 90. Ipse aspis est in obduratis Iudæis, ipse basiliscus sibilans in venenatis hæreticis, ipse Leo & Draco in Persecutoribus & Tyrannis idololatris. Sed vbique deuictus & conculcatus est per electos Milites,

Christi viribus dimicantes, inter quos effulsit S. Georgius. Ipse confudit & pudefecit hunc Draconem superbè & inaniter gloriantem, quod in fortitudine sua extendat manum suam, & colligat terminos orbis terræ velut oua derelicta in nido, nemine ei valente obsistere. Attamen *formatus es ad illudendum ei*, Isa. 10. & sæpè eum non solùm seruis suis validis, sed etiam ancillis imbellibus tradit Deus ad ludendum & illudendum. Illusit certè & elisit eum S. Georgius, & quasi *armilla perforans maxillam eius*, eduxit prædam & escam de faucibus; Multos scilicet quos iam deglutire parabat Draco iste ad fidem conuertit & Christo reddidit. Inter quos duo Prætores Anatolinus & Protoleus, cū suis familiis conuersi sunt eius martyrio. Sic nūquam desinunt oues Christi ad immolandum ductæ in medio luporum agnos parare, ex infidelibus fideles reddere. Sic granum frumenti, vbi mortuum fuerit, multum fructum affert: *Hoc fieri videmus in membris, quod factum fuit in capite*, inquit Sanctus Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 31. *Vnus mortuus est vt multi viuerent: & dum vnum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem seges animarum multa surrexit.*

Iob. 40

Ioā. 10.

Dicamus vlteriùs, Draconem fuisse Diocletianum, Draconem, inquam, rufum, cruore Christianorum aspersum, iugiterque sitientem sanguinem Martyrum. Ipse est qui conatus est, quasi Draco ille Apocalypticus, tertiam partem stellarum, immò stellas omnes, è cœlo in terram detrahere cauda sua maligno scilicet contra fidem Christi consilio & furore. Ipse est Draco, qui *Iratus est contra mulierem stellis coronatam*, sacrum fœtum parientem, *& abiit facere prælium cum his qui sunt de semine eius, qui custodiunt mandata Dei,*

Apoc. 12.

Ibid.

& habent testimonium Iesu Christi. Sed in vanum vires exeruit, quia *ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, & propter verbum testimonij sui, & non dilexerunt animas suas vsque ad mortem.* In horum ergo numero fuit sanctus Georgius, cui ob victoriam quam tulit de Tyranno per sanguinem suum, rursus possumus dicere: *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Equidem nunc conculcat eum in flammis, & alligat in manicis ferreis, quia hoc est *iudicium conscriptum, gloria hæc est omnibus Sanctis eius.* Fuit ergò S. Georgius de illis militibus de quibus canit Prudentius.

Prud. l. Peristophanon Hym. 1

Cæsaris vexilla linquunt, eligunt signum crucis.
Proque ventosis Draconum, quos gerebant, palliis,
Præferunt insigne lignum, quod Draconem subdidit.

O felices hos Martyres, quos ad perenne cingulum Christus vocat, dum sub ensem persecutoris vltrò collum præbent pro fide eius! Hoc enim genus mortis decorum est, hoc probis dignum viris, quia sic & mors & hostis vincitur.

Prud. ibid.

Nobilis per vulnus amplum porta iustis panditur:
Lota mens in fonte rubro, sede cordis exilit.

APPENDIX.

IN diem festum sancti Georgij incidit beata mors F. Ægidij socij sancti Francisci. Hic sancto Georgio piè affectus erat, quia vestem religionis in eius festo acceperat. Vndè post 52. annos in eodem festo S. Georgij obiit sanctissimè. Eius animam vidit quidam multis cinctam anima-

bus, quas è purgatorio meritis ſuis eduxerat, Chriſtumque ei obuiam venientem cum amplexu. Dicere ſolebat S. Bonauentura, à Deo ei datum vt efficaciter poſſit opitulari his qui ad ſalutem ſuam eum inuocant, ſeque gratias agere Deo, quod in ea inciderit tempora, quibus virum ſanctiſſimum alloqui potuerit. Dixit quoque Fratri in ægritudine: *Dic Peruſinis, eos ob miracula mea, vel canoniſationem, nunquam pulſaturos campanam, nec eis aliud datum iri ſignum, niſi Ionæ* Prophetæ Satagebant ipſi corpus viri ſancti retinere iuxta Peruſium mortui. Dum verò quærerent ei ſepulturam, inuenerunt marmoreum ſepulchrum, in quo ſculpta erat Ionæ hiſtoria.

PRO FESTO SANCTI GERMANI EPISCOPI PARISIENSIS,

LECTIO SEXTA.

De ventre Matris meæ tu es protector meus, in te cantatio mea semper, tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis. *Psalm. 70.*

TRES SVNT PARTES.

Prima ostendit quomodò Deus ei protector fuerit ex vtero Matris.

Secunda, quomodò propterea laus & cantio Dei semper in eius ore & corde fuerit.

Tertia, quomodò fuerit prodigium multis ob varia edita miracula.

PARS PRIMA.

Vltiplicibus cœlestis gratiæ auxiliis prosequitur Deus Fideles, iam ab vtero suâ illos circumdans protectione. Quod quidem pauci attendunt, ideóque ingratitudinis tetram maculam coram eo contrahunt, vlterioribusque gratiis & vberioribus beneficiis viam obstruunt. An non diuinæ gratiæ adscribendum est, quod cùm tot hominum millia inter infideles nascantur, & fide ac baptismo destituantur, nos

voluit Deus inter Fideles nasci, baptismo tingi, in fide instrui? An non rursus diuinæ est beneficentiæ, quòd cùm multi infantes in vtero emoriantur, & proiiciantur abortiui, nobis concesserit educi in lucem vitæ huius mortalis, & pertingere ad baptismi Sacramentum, vt lucem gratiæ consequeremur? An non diuinæ protectionis est, quod per tot casus & discrimina huius vitæ corruptibilis & caducæ in eam nos ætatem perduxerit, vt luce eius cælitus affulgente, intellectum & voluntatem, vitam & spiritum ei valeamus consecrare? Denique, an non varia nobis offert media, varias immittit inspirationes, variis præuenit gratiæ auxiliis, vt nos ad se attrahat, & in salutis viam felici vestigio perducat? Cur ergo ingrati sunt homines? Cur velut cæci oculos cordis in talem benefactorem & protectorem non intendunt? Cur hæc gratiæ diuinæ beneficia pulueri inscribunt, & proterunt; aut certè post tergum proiiciunt, & paruipendunt? Quàm pauci sunt qui hæc, vt decet, rememorant, aut in cordis sui sinu ex sinceritate recensent? Hanc ingratitudinem à nobis propulsare nititur Apostolus, dum sic alloquitur Collossenses, nosque in illis instruit: *Non cessamus pro vobis orantes, & postulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius, vt ambuletis dignè Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, crescentes in scientia Dei, gratias agentes Patri qui dignos nos fecit in partem sortis Sanctorum in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum.* Col. 1. O monitum in latitudine cordis Christianorum insculpendum literis viuis, & sæpè sæpius rememorandum cæcis & ingratis, vt eis aures vellicet, oculos aperiat!

Hanc quoque condemnat ingratitudinem Rex & Propheta, dum in Deum animum erigens, eiusque in se propensam beneficentiam considerans, suaui decantat modulamine: *De ventre matris meæ tu es protector meus, in te cantatio mea semper.* Neque verò solùm propter se id canere censendus est, sed & omnes fideles idipsum optat secum occinere, quia verè Dominus de ventre matris est protector Christianorum, omniuarijs gratiæ auxilij, eos circumdans, præueniens, concomitans, subsequens, vt in viam æternitatis perducat, Repleatur ergò os eorum laude, cor amore, vt cantent gloriam Protectoris sui? oculos aperiant, vt videant manum eius protensam, quæ ab oriente vsque in Occidentem, hoc est, à natiuitate vsque ad mortem, eos deducit & protegit.

Equidem hoc omnes concernit Christianos, quia saltem omnibus Deus sufficiētia gratiæ auxilia impertitur, quibus salutem & finem ad quem creati sunt, assequantur: nec est defectus ex parte Dei, sed ex parte liberi arbitrij, si ab illo fine excidant. Tamen specialissimè hoc nonnullis conuenit electis, quibus singularem impertit protectionem iam ab vtero & infantia, atque in eis rutilare facit electionis suæ signa: prosequiturque eos cælestis gratiæ continuo fauore, donec introducat in locum gloriæ. Certè de electis intelligendum venit illud suauisonum promissum Domini apud Isaiā c.46. *Audite me domus Iacob: & omne residuum domus Israël, qui portamini à meo vtero, qui gestamini à mea vulua. Vsque ad senectam ego ipse, & vsque ad canos ego portabo: ego feci, ego feram, ego portabo & saluabo.* Ecce quomodò electis suis Deus protectionem promittit non solùm paternam, sed etiam curam specialem instar matris fœtum vtero continentis; &

hanc quidem curam spondet, non solùm pro aliquo temporis decursu, sed à cunis vsque ad canos, ab vtero vsque ad sepulchrum, donec eos pariat beatæ æternitati. O admirabilis amor & prouidentia, propter quam electi specialiter resonant: *De ventre matris meæ tu es protector meus, tamquam prodigium factus sum multis. Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam.*

Inter hos porrò electos, qui protectionis diuinæ specialem experti sunt gratiam, iam ab vtero, meritò recensemus Sanctissimum Patronum nostrum Germanum, Vrbis Parisinæ quondam Episcopũ. Etenim Dei speciali protectione & fauore præseruatus fuit à suffocatione, quam Mater ei moliebatur in vtero dedecorosè, & non sine crimine: De illo enim sic legimus in vita eius scripta per Fortunatum Episcopum Pictauorum. *Germanus territorij Augustodunensis indigena, Patre Eleutherio, Matre Eusebia, honoratis Parentibus est procreatus. Cuius genitrix pro eo quòd hunc post alterum intra breue spatiũ concepisset, pudore mota muliebri, cupiebat ante partum infantem extinguere. Et acceptâ potione vt abortiuum proijceret, dum nocere non posset, incubabat in ventrem, vt vel sic pondere præfocaret. Certabat Mater cum paruulo, renitebatur infans ab vtero. Erat ergo pugna inter parentem & viscera. Lædebatur Matrona, nec nocumentum accipiebat infantia. Obluctabatur sarcina, ne mater fieret parricida. Vnde actum est, vt seruatus incolumis ipse illæsus procederet, & Matrem redderet innocentem. Erat sane hinc futura prænoscere, ante illum fecisse virtutem, quàm nasci contingeret.* Hæc Fortunatus Episcopus.

O miserandam Matrem dum se fœtus sui parri-

cidali nece cruentare parabat, nisi diuina protectio obstitisset, quæ fœtum hunc sacrum non solùm familiæ, sed etiam totius Ecclesiæ bono reseruabat. Hâc ratione Deus prouidentiam suam singularem erga hunc electum demõstrabat, quam etiam erga nonnullos alios ab vtero simili planè modo declarauit, vt cum S. Germano possent illud Prophetæ concinere: *De ventre Matris meæ tu es protector meus.*

Sic cùm S. Pontij Martyris genitrix, adhuc eum vtero continẽs, templum Iouis adisset munus oblatura, Sacerdos ibi aris idolorum assistens infulis adornatus, mox à dæmone correptus fuit, & ornamentum capitis sui discerpsit, inclamans: *Hæc*
Surius *mulier filium gestat in vtero, qui hoc fanum Iouis euer-*
14. *tet.* Hoc audito, Mater illa domum regrediens, sa-
Maij. xo ventrem & latera tundebat, vt prolem suffocaret, sed non potuit nocere, Deo sanctum seruante fœtum, qui postmodum totam debebat familiam ad veri Dei fidem conuertere, & templum Iouis, Dei fictitij, funditus euertere. Hoc enim effecit Romæ Pontius, Romani Senatoris filius, auctoritate Fabiani Pontificis adiutus, & postmodum pro fide martyrio est affectus, De quo apud Surium 14. Maij

Sic quoque B. Petri Damiani Mater, quòd prole numerosa grauaretur marito defuncto, & in summis angustiis res domestica versaretur, Petro
Surius vixdum nato lac negare aggressa est, prorsus vt ni-
22.Feb hil infantis vagitu crudelis mater moueretur. Haud dubiè mors erat secutura, nisi speciali Dei prouidentia mulier quædam adueniens, fame & frigore nigrescentem miserata infantem, crudelem matris animum redarguisset; eaque paululùm ad tranquil-

litatem reuocata, calentis aquæ beneficio, aliisque auxiliis, infantem semimortuum ad vitam reuocasset. De quo apud Surium 22. Februarij.

Notissimum quoque est de Moyse ex sacris litteris, quomodò in infantia sua speciali Dei prouidentia & protectione sit præseruatus, non obstante decreto regio de enecandis & submergendis omnibus masculis recens natis. Nam & in flumine non sine discrimine expositus, à filia Pharaonis eductus est, & in aula regia educatus, insuper & ab ea in filium est adoptatus. Nempè præseruabat eum diuina protectio, & reseruabat ad suam gloriam manifestandam in populi sui liberatione ex Ægypto, quæ facta est per manum & ducatum ipsius.

Similiter seruabatur instar Moysis iam ex vtero S. Germanus, ad manifestandam gloriam Dei in populi sui directione, & prodigiosa miraculorum operatione. Neque solùm eâ vice à matris suffocare nitentis impio molimine protectionem accepit cælitus, sed etiam postmodum specialiter præseruatus fuit à venenato poculo ei in necem præparato. Rem sic enarrat scriptor vitæ eius cap. 2. *Dum à Vallone Castro simul cum Stratidio propinquo puer adhuc scholis excurreret, mater parentis vt illius sibi hæreditatem acquireret, de adolescentis nece tractauit. Temperatam potionem in ampullam condidit, vinum quoque in alteram posuit: præcipiens puellæ, vt venientibus ambobus, illi porrigeret de vino, isti de maleficio. Sed ignorans ministra, ampullam pariter mutat & pocula, vinumque S. Germano, venenum verò dat Stratidio. Sic dum insonti præparatur interitus, auctor cadit in laqueum. Quo mater eius cognito, puellam increpat cum fletu sibi eam extinxisse filium. Cui Stratidio sollicitè impenso studio, et si mors vitam non absta-*

lis, tamen signum mortis infixit. Hæc Fortunatus Episcopus.

Agnosce igitur hic diuinam rursus protectionem erga S. Germanum, cui nec consilium matris suæ eum in vtero extinguere conantis, nec consilium matris Stratidij calice virulento interimere eum parantis, nocere potuit: Etenim *Non est consilium, non est prudentia, non est sapientia*, aut vis maligna, quæ possit præualere contra Dominum. Agnosce simul crimen vtrobique detestandum. Ex parte quidem matris, quia homicidium & parricidium parabat; nec satis eam excusare poterat pudor muliebris qui eam ad id impellebat, aut imperfectio fœtus, quasi crimen graue non foret, embrionem in sua imperfectione excutere. Audi Tertullianum in Apologet. c. 9. *Nobis homicidio semper interdicto, etiam conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est prohibere nasci. Nec refert natam quis eripiat animam, vel disturbet nascentem. Homo est qui futurus est, nam fructus in semine est.* Hæc Tertullianus. Est tamen grauius peccatum, si extinguatur fœtus animatus, quia anima infantis irreparabili damno simul afficitur, nunquam visura Deum, dum baptismo destituta extinguitur. O igitur infelices matres, non matres, quæ potiones sumunt, vt fœtum vel impediant! ô infeliciores, quæ non solùm informis corpusculi, sed etiam animæ infantilis, iam informantis quodammodò fiunt peremptrices, dum æterna eam vita priuant! Proh dolor, quàm id vsitatum est puellis fornicariis, quæ vt & libidini indulgeant, & honori consulant, artibus variis vtuntur ne concipiant, vel vt conceptum statim excutiant! Sic crimen crimini infelicissimè accumulant. Interim sæpè

contingit in pœnam peccati, vt suo non valeant nocere fœtui, Deo illum protegente, & peccatum eorum propalante, simulque plectente negligentiam parentum in custodia filiarum, dum tristitia & infamia familiæ postmodum subsequitur ex fornicaria prole.

Ex parte quoque matris Stratidij, quæ erat auia Germani, multiplex delictum reperitur, dum necem intentat insonti, vt hæreditatem eripiat: *Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames?* O male suada cupiditas!

Nec socer à genero, nec hospes ab hospite tutus;
Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Sanè verum est illud: *Consanguinei & affines non tam diligunt nos, quàm nostra: vt musca mel, cadauera lupi, sic prædam sequitur hæc turba, non hominem.* Hæc tamen in opprobrium non cedunt S. Germano, quia parentum opprobriis non decoloratur, qui propria virtute decoratur.

PARS SECVNDA.

QVia Sanctus Germanus Deum sibi ab ineunte ætate sensit propitium, ideò vbi adoleuit, diuino obsequio diuinisque laudibus speciali pietate sese addixit, diuinæ gratiæ luce collustratus, vt posset cum Propheta dicere: *In te cantatio mea semper. Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam.* Quod quidē effecit totâ die, hoc est, quamdiu dies & lux vitæ ei affulsit: Ac in primis à carnis parentibus segregans se, vt Patri spirituum attētiùs posset deseruire. Ad auctum Scopilionem Lausiam se conferens, ab eo sanctis moribus est institutus. Cumque ſacè

mille passus à loco vbi Vir Dei Scopilio agebat, distaret locus vbi Germanus morabatur, nihilominus ad matutinos Psalmos decantandos iugiter currebat, per tempestatem & hyemem, ductus calore fidei, adspirans & animans se continuò ad laudem Dei; quia periucundum erat ei, si posset in veritate Domino dicere: *In te cantatio mea semper, repleatur os meum laude.*

Hæc ergo pietas effulgens in Germano, causa fuit quod intra terni lustri spatium à B. Agrippino Diaconus sit institutus, & sequenti triennio Presbyter ordinatus. Dehinc à Venerabili Pontifice Nectario Abbas ad S. Symphorianum, meritò dignus est adscitus. *Quantis verò vigiliis in oratione*
Cap. 3. *& laudibus diuinis ibi perseuerauerit continuò, quis enarrabit*, inquit Fortunatus Episcopus? Familiare ei erat in Basilica S. Symphoriani vigilias ducere remotis arbitris, contemplationi & orationi vacando: nullumque sibi cupiens nisi Christum occurrere, furtìm se è lectulo propipiebat in oratorium cum silentio, ac celebrata vigilia remeans ad lectulum, quasi nihil egisset, tunc primùm alios
Cap. 72 excitabat, & monebat è sopore surgere. *Quàm secura de nocte ascendit oratio? Quàm lucida, verecundo colorata rubore? Quàm placida, nullo interturbata tumultu? Quàm sincera, nullâ aspicientis laude tentata?* Ita Sanctus Bernardus ser. 86. in Cant.

Præterea longum esset dicere, quanta illi ad psallendum fuerit constantia, dum velut ferri rigore gelu indurata eius caro subsisteret, cùm videlicet saxa frigus decrustaret, & aquas in crustam verteret. Cum suis visceribus sic dimicabat vt vinceret, pene seipsũ obliuiscẽs, ac per domesticũ tormentum corpus superans, triumphum in pace factus Martyr acquirebat. *Nam & se mutantibus cle-*

ricis,

finiebat. Hoc ei notum est contigisse, quod tertia noctis hora ingrediens Ecclesiam, non est egressus vlterius psallentium ab ordine, donec clarescente iam die decantatus solemniter Cursus vniuersus consummaretur ex Canone. Ita Fortunatus eius contemporaneus refert cap. 79. & 80.

O virum ineffabilem, nec labore victum, qui inuictum ab oratione spiritum non relaxabat, ideóque poterat meritò sibi illud pro symbolo sacro assumere: *In te cantatio mea semper. Repleatur os meum laude, vt cantem totâ die, imò & totâ nocte, gloriam & magnitudinem tuam.* Pernoctabat in oratione & Dei laude algida senectus per hyemem, sustinens duplex frigus, ætatis scilicet & temporis, quod nec tolerare possent iuuenes petulenti. Quinimmò & preces horarias, etiam in itinere, semper nudo capite persoluebat, etiamsi nix vel imber vrgeret, vel frigida hyemis tempestas in aëre reboaret. Neque de hoc pietatis feruore extrema id ætate, penè octuagenaria, quicquam remisit. Nec Pontifex existens, Monachus esse desiit; sed sic se semper piè, & religiosè, fortiterque gessit, *vt supra hominem fuerit omne quod edidit.*

Neque dubium esse potest, quin mirè eum Deus in oratione illustrarit, cùm oratio non sit nisi lux animæ, colloquium cum Deo, consortiumque cū æterna luce. Hoc ipsum voluit Deus quadam die per externum symbolum in ipso patescere. Ingrediebatur S. Germanus domum cuiusdam viri iusti, probatæ fidei & virtutis, cui nomen Ebro. Anna autem eius vxor ingrediente Germano territa, proclamat se rem miram videre. Inquirit maritus, quid illud foret? *Ecce,* inquit, *Germanum video radiantem instar Moysis, quasi cornuta propter effulgentes radios facie; nec valeo eum intueri sine grandi pauore.* *Fort. c. 8.*

Credendum autem est, quòd hanc promeruerit irradiationem propter continuum colloquium cum Domino, sicut & Moyses in monte Sinai, Exodi 34. Ipsius verò irradiationis internæ symbolū hoc externum in domo viri iusti voluit Dominus demonstrare, ad fidem eius augendam, & deuotionem erga virum sanctum exacuendam. Vnde & Ebro iuxta virum Dei eo die sedere non præsumpsit, duplici de causa, honoris scilicet & terroris.

Ex hoc continuò cum Deo colloquio in oratione, zelum feruentissimum honoris diuini, zelumque salutis animarum hauriebat. Per orationem quasi ad Dei tabernaculum recurrebat, vt cor ad eum eleuando, edisceret quæ ad subditorum salutem proferret. Exemplum Moysis etiam hac in re imitabatur, de quo sic loquitur S. Gregorius in Pastorali. *Moyses crebrò tabernaculum intrat & exit, & qui intus in contemplationem rapitur, foris infirmantium negotiis vrgetur: intus arcana considerat, foris onera subditorum portat. Qui de rebus dubiis semper ad tabernaculum recurrit, coram testamenti arca Dominum consulit, exemplum proculdubio rectoribus præbens, vt cùm foris ambigunt quid disponent, semper ad tabernaculum Dei redeant.* Hoc peragebat S. Germanus, & maximè cùm ad populum ei sermo habendus esset: priùs enim in oratione spiritum attrahebat, quàm os ad plebem Domini aperiret: hinc eius conciones erant ignito eloquio conflatæ, & adornatæ, ideoque efficacissimæ. Testis est Fortunatus Pictauorum Episcopus, qui sic hac de re loquitur: *Quis dignè repetat quanta virtus verborum ab ore rotabatur, dum prædicaret in populo? Ita scilicet, vt omni litteraturæ nasceretur stupor, & fieret in commune generalis compunctio. Certè*

omninò ex ore dicentis crederes, quod verba sancto formarētur ab Angelo, dū plusquā homo loqueretur, translatus in mentis excessum, & abrasis vitiorū miraculis sinceritate dogmatis pectora plebis cogeret diuinis effragrare pigmētis. Hactenus Fortunatus Episcopus.

Sic igitur rursus poterat Domino insonare: *In te cantatio mea semper; repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam & magnitudinem tuam.* Non enim solùm gloriam Dei decantabat psallendo, & orando: sed etiam illam decantabat cum zelo & spiritu populis annunciando, ad conuersionem eorum. O quot animas à peccati luto ad gratiæ candorem traduxit sanctissimis suis monitis, sicque è mancipiis Diaboli effecit filios Dei! Qui priùs Deum verbo & vitâ blasphemabant, se & alios postmodum ad laudem Dei accendebant, conuersi per Virum Dei.

Denique, tam in aduersis, quàm in prosperis, Dei laudem decantabat S. Germanus, vt tanto verius de ipso foret: *In te cantatio mea semper.* Cùm quodam vespere lassus cibum sumeret, ingressus est quidam ex suis fœnile cum lumine, factumque est vt carbone decidente flammâ fœnum corriperet, & arida nutrimenta vorax ignis allamberet. Concurrentibus omnibus, nec succurrere valentibus, ascendit super fabricam, concinens & repetens, *Alleluia, Alleluia*, quod idem est ac, *Laudate Dominum, Laudate Dominum.* Sicque decantatâ laude Dei paululùm aquæ fundens per modum crucis, extinxit incendium. Nempè de manu viri sancti Deum laudantis exigua fluente aqua mox sedatus est ignis, quam multa vix extinxissent flumina. O vim orationis, laudisque diuinæ! Postero autem die Dæmon fassus est suis insidiis hunc ignem fuisse accensum. Sed hæc satis,

ad intelligendum quomodò os eius laude diuinâ repletum fuerit: nunc nobis explicandum restat, quomodò instar *Prodigij* factus fuerit, & quomodò illud Prophetæ in veritate potuerit dicere: *Tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis.*

PARS TERTIA.

NOn est insolitum in sacris eloquiis, eximios sanctitate viros, *Prodigij* nomine designari, aut *Portenti*. Sic in persona Christi dicitur: *Ecce ego, & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in portentum.* Quod quidem ex Isaia repetit Apostolus ad Hebræos cap. 2. Qui autem hic intelliguntur, nisi Apostoli & Apostolici Viri, qui Prodigium & Portentum orbi extiterunt, doctrinâ & sermone, vitâ & conuersatione, denique & miraculorum operatione? Annunciabant hominem in patibulo suffixum Deum verum esse, Cœlique ac terræ Dominum. Quamque prodigiosa tunc doctrina ista, antea inaudita? Crucifigebant carnem cum concupiscentiis suis, abstinentia, & austeritate, siti & fame, frigore & nuditate Quàm longè aberat à sæculi moribus talis conuersatio & vita? Denique, cùm nec doctrinæ, nec vitæ eorum fides adhiberetur, stupenda edebant signa. An non erant in prodigium & signum dati? Potuerunt ergò Apostoli, & imitatores eorum, meritò canere cum Propheta: *Tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis.* Potuit & idipsum succinere S. Germanus, ob admirabilem, vt iam ostendimus, doctrinam, admirabilemque vitam: sed maximè ob admirabilia signa, quæ Dominus per ipsum patrauit, eius adiutor fortis in omnibus.

In primis dum adhuc Abbatem ageret, prodi-

gium fuit suis Religiosis, Deo eum adiuuante. Cùm enim misericors mirum in modum foret erga pauperes, quodam tempore inopiæ & famis copioso egenorum numero ad Monasterium concursante, non solùm suppellectilem erogauit, sed etiam panes omnes fratribus, recludens se in cellulā amarè fleuit. Inter hæc ipso orante, quædam nobilis matrona duorum ad eum panis partitorum dirigit onera. Sequenti etiam die cum varia prouisione destinauit plena vehicula: *ita vt exinde Monachi cum satiarentur cibo, terrerentur miraculo.* An non hic prodigium factus est multis? Verè, ô, Domine Deus, tu fuisti ei adiutor fortis aduersus omnes contradictiones: & palam ostendisti quantū valeat firma in te fiducia, quia non deseris sperantes in te.

Sed & hoc planè memoria dignum est. Francorum Rex Childebertus aduertens per hunc Virum Dei & per manus eius sanctificari eleemosynas, quodam tempore misit ei sex millia solidorum eroganda in pauperes. Cùm expendisset tria millia, & reuerteretur ad palatium, interrogauit Rex nùm quid superesset erogandum? Respondit medietatem superesse, nec inuenisse inopes quibus mox totum expenderet. Cui Rex: *Dono audacter quod restat: nam Christo largiente, nunquam quod donetur, deficit.* Aurata igitur missoria ac argentea vasa comminuens, quidquid primum habuit, dat sacerdoti. Erat ergò spectanda contentio inter Sacerdotem & Principem. *Inibant de misericordia pugnam, & de pietate certamen, vt de suis talentis egeni ditescerent, & vt semen sererent, postea aliam longè messuri auream segetem.* Sic Sacerdos locupletabatur regalibns thesauris, & in Rege florebat gratia Sacerdotis, qui solum suum hoc esse credidit, quod nudus aut egenus accepit: *Thesaurisate vobis the-* *Luc 12.*

ſauros, quos ærugo non demolitur.

Secundò, non ſine prodigio cœleſti ad Epiſcopatum Pariſinum eſt euectus. Neque enim hanc ambiebat dignitatem, ſed potiùs optabat *in nidulo ſuo mori*; hoc eſt, quieſcere vſque ad mortem in tranquillo religionis ſtatu. Sciebat ſcriptum: *Nemo ſibi ſumat honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquã Aaron.* Et rurſus illud: *Dñi eſt aſſumptio noſtra, & ſancti Iſrael Regis noſtri.* Apparuit ergò ei noctu in ſopore Venerabilis quidam Senex, portæ Pariſienſis claues ei porrigens. Cumque interrogaret, cur hoc fieret. Reſponſum accepit iſtud: *Vt ſaluos ciues facias.* Intellexit exindè vocationem & aſſumptionem ſuam, gloriæ Dei & animarum ſaluti profuturam. His igitur clauibus (quæ ſymbolum ſunt poteſtatis, tàm in regimine ſacro, quàm politico) cælitùs ſe inaugurari agnouit, ideóque diuinæ non eſſe obſiſtendum voluntati & vocationi. Vocatus verò eſt vt Moyſes & Aaron, Virgâ ei prodigiorum in manus datâ à Domino, ad ſalutem populi ſui. Ita namque effulſit miraculis, vt vitæ eius ſcriptor octoginta tria capitula impendat in illis deſcribendis, circa cæcos mutos, claudos, paralyticos, febre percuſſos; imò & circa mortuos, aut iam moribundos. Speciale ei dominium dediſſe videbatur Dominus ſuper creaturas. Eius non ſolum oratio & benedictio, ſed etiam ſaliua, veſtis, lectulus, lectuli ſtramen, immò & literæ ad aliquem ab eo ſcriptæ, ſanitatem conferebant. Audi ex Fortunato c. 50. & 59.

Heb. 5. Pſ. 88.

Leudegiſilus vir illuſtris confeſſus eſt, quod quoties aliquis familiæ ſuæ febrim incurreret, confeſtim aquâ lauans literas quas ei olim ſcripſerat vir ſanctus, aquam illam languenti dabat, ſicque ſaluti eos reſtituebat.

Flammetus Abbas, cùm manu eiusdem subscriptam accepisset epistolam, & ad suum quendam Monachum duobus iã annis iacentem detulisset; agnoscens ille Sancti Germani signaturam illam lingebat subscriptionem, sicque simul linxit salutem, & in viscera traiecit sanitatem. Atramenti picturâ omnia superauit medicamina. Audi, & aliud.

Tam seuerè tunc temporis Deus obseruari volebat diem Dominicum, vt passim puniret transgredientes, vel brachiorum contractione subitâ, vel aliâ pœnâ. Sanctus Germanus eorum miserescens, & ad pœnitentiam eos adducens, diuersos legitur sanasse, sic sanatus fuit vir quidam, cui manus erat contracta cælitùs, quia Dominica die circa sepem horti sui aliquantum fuerat occupatus. Sic etiam mulier quædam eandem pœnam sensit, quia linum colo adaptarat, & in filum traxerat Dominica die; sed à sancto Germano etiam curata fuit. Sic & alius quia caligas circinasset, & nonnulli quia aliquid alterius operis fecerant illa die Domini, diuinitùs fuere puniti; at per viri Dei oleum benedictum ab afflictione fuere liberi. Sic ergò prodigium factus est multis, quia Dominus erat ei adiutor fortis.

Tertio, Prodigium factus est Principibus & Regibus, ita vt dicere possimus quod de Moyse: *Glorificauit eum Dominus in conspectu Regum, & iussit illi coram populo suo, & ostendit illi gloriam suam*, Eccli. 45. Audi quomodò voluerit eum Deus à Regibus honorari. Cum veniret ad Regem Clotarium, moramque fecisset ante palatij vestibulum, nemo eum Regi indicauit; quare domum est reuersus. Sequenti nocte Rex dolore & febris infesta-

Multoties oratione aperit carceres.

tione torquetur. Hinc primo diluculo ad eum accurrunt Proceres, ſupplicantes, vt Regem dignetur viſitare, & doloris vim mitigare. Ipſe iniuriam poſtponens, procedit; & qui ante nec nuntiabatur, iam honoratus ingreditur. Rex aſſurgens de lectulo, cæſum ſe conqueritur diuino flagello, allambitque Sancti palliolum, & veſtem Sacerdotis deducit gaudens per loca doloris. Culpamque faſſus eſt, & ſic dolor omnis fugit. Id verò actum eſt, vt cuius incurrerat de contemptu periculum, ſentiret de contactu remedium Audi & aliud prodigium.

Nicaſius Comes Illuſtriſſimus Caſtelli de Vallone inuitarat Virum Dei ad prandium; mox verò cœpit de miſericordia cum Comite agere, & rogare vt captiuos quos detinebat, dignaretur pietatis intuitu relaxare. Ille autem planè renuebat. At Germanus ſeſe proripiens è domo, coram oſtio carceris cum lacrymis orauit, & exauditus eſt à Deo, qui ab homine non audiebatur. Miſſus eſt enim Angelus, qui eduxit vinctos, carcereſque fecit apertos Sic quoque dum corpus eius ad ſepulturam deferretur, & tranſitus foret apud carceres, implorantibus captiuis eius auxilium, non potuit præ pondere vlteriùs deportari, donec captiui in libertatem eſſent aſſerti. Itaque, & in vita, & in morte, erga captiuos miſericors, *Prodigium factus eſt multis*, quia Deus erat ei adiutor fortis. Vndè & multoties in vita legitur oratione ſuâ aperuiſſe carceres captiuis.

Poſtremò adiiciamus, quod ipſis quoque Prodigium fuerit Demonibus. Erat enim eis terrori, quia paſſim eiiciebat eos è corporibus humanis, vel è locis quę infeſtabant. Vndè cùm Auguſtodunum ad hunc effectum ſeruus Dei accederet, oc-

currerunt ei Dæmones vlulantes & clamantes: *Si de locis cultis nos expellis, vel habitare concede per ſyluarum ſolitudinem, vt liceat ſaltem per deſerta miſeros nos errare. Ante tuos enim oculos nec corpora nos celant, nec nemora.* Ipſi itaque non ferentes eius pręſentiam, de obſeſſis corporibus & poſſeſſis locis vertebantur in fugam.

Concludamus, & aliquid de eius fine dicamus, qui non potuit non eſſe admirabilis, & gratiis diuinis plenus, ſicut & vitâ. Certè diem beati ſui tranſitus Deus fideli ſuo famulo prædixit. Quapropter Notarium aduocans ante aliquot dies morti ſuæ præuios, quaſi teſtamentum conditurus, iubet in cubiculo ſuo ſupra lectulum ſuum hoc ſcribere: *Quinto Calendas Iunias*, quod idem eſt ac *Vigeſima octaua die Maÿ*. Nihil plus, nihil minus ſcriptum eſt, quia nec aliud ab eius ore prodiit. Admirantibus autem omnibus, & neſcientibus quid hoc portenderet, poſtmodum id eius de ſæculo exitus declarauit, quem Dominus familiari ſibi animæ abſcondere noluit. O quàm felix qui ante mortem ſciuit nomen ſuum ſcriptum eſſe in libro vitæ, ſeque inter electos propediem diuino ſiſtendum aſpectui, vt eo frueretur in æternum! Hoc vbi de ſe reuelatum fuiſſet S. Franciſco biennio ante obitum, octo continuis diebus inclamabat, continuiſque noctibus: *Laudetur Dominus, laudetur Dominus*; nec aliud quidpiam poterat cogitare, nec aliud dicere, ita vt ipſum diuinum officium cogeretur dimittere. Non ergo parui momenti eſt iſtud, nec exiguâ ſanctum Germanum affecit lætitiâ in extremis, agnoſcere coronam vertici ſuo appropinquantem.

Itaque S. Germanus die à ſe deſignato, ferè octogenarius, mirandis per orbem actibus Apoſto-

lis aggregandus, à Sanctis omnibus glorificandus dissoluto vinculo corporis, immaculato ſpiritu, ad cœlos victor emigrauit, à Chriſto æternùm coronandus, qui cum Patre & Spiritu ſancto regnat in ſæcula ſæculorum.

APPENDIX.

EPITAPHIVM SANCTI GERmani à Chilperico Rege Francorum compoſitum, & ab eodem eius Sepulchro appenſum.

ECcleſiæ Speculum, Patriæ Vigor, Ara reorum,
Et Pater, & Medicus, Paſtor, Amorque gregis
GERMANVS virtute; fide, corde, ore beatus,
Carne tenet tumulum, Mentis honore polum.
Vir cui dura nihil nocuere fata ſepulchri,
Viuit enim; nam mors quem tulit, ipſa timet.
Huius opem ac meritum mutis data verba loquuntur:
Redditus & cæcis prædicat ipſe dies.
Nunc Vir Apoſtolicus rapiens de carne trophæum,
Iure triumphali conſidet arce poli.

Epitaphium iſtud fuiſſe in honorem S. Germani, Pontificis inclyti Regiæ Vrbis Pariſienſis, à Rege Chilperico compoſitum, & ſepulchro appenſum, teſtis eſt Aymonius lib. 3. Hiſtor. Francorum. Quidam autem Latinos hos verſus, ſuam antiquitatem redolentes, ſic in Gallicos vertit.

EPITAPHE DE S. GERMAIN Euesque de Paris, composé en Latin par le Roy de France Chilperic, & mis à son tombeau.

Sainct GERMAIN, le miroir plus luisant de l'Eglise
La Cœur de son Pays, l'Honneur de la Prestrise:
L'Asile des pecheurs, de son troupeau heureux
Le Pere, & Medecin, Pasteur & Amoureux.
Esclatant de vertu, de foy, de sainct courage,
Ses os gisans en terre, a le Ciel pour partage.
Le destin sepulchral n'a peu luy faire tort:
Car il vit, & ainsi fait peur mesme à la mort.
Les aueugles voyans; & les muets parlans,
Louangent hautement ses merites puissans.
Ores donc emportant de sa chair vn trophee,
Il triomphe à plaisir en la gloire etheree.

HISTORIA TRANSLATIONIS Corporis S. GERMANI, Episcopi Parisiensis, tempore Pipini Regis Galliarum, sub annum 755.

BEatissimus Germanus venerabilem corporis sui transpositionem præeuntibus signis voluit ostendere. Nam cum ducentis circiter annis in porticu Ecclesiæ S. Vincentij Leuitæ & Martyris, iam quidem basilica facta, corpus eius iacuisset humatum, anno vigesimo tertio quo Carolus Martellus; Pipini senioris filius, Francorum regnum tenebat, Lantfredus Monasterij S. Germani Abbas Venerab. diuini Spiritus instinctu cogitare cœpit, quòd tãti Patroni augẽda esset veneratio, sanctũ corpus in Ecclesiæ maioris aulã trãsferẽdo.

Sed quia piis conatibus impedimenta se huius sæculi obiiciunt, multis annis res dilata est. Non tamen destitit S. Germanus miraculis admonere eum deuotionis conceptæ; nam cuidam piæ mulieri hęc ostensa est visio, Putabat se causa orationis nocte ad Ecclesiam S. Vincentij perrexisse: vbi clausas ianuas reperiens, ante fores procubuit, audiuitque psallentium multitudinem intra Ecclesiam resonantem, modulatione suauitatem omnem superante. Tanto miraculo attonita, auet agnoscere quid hoc esset; moxque ministerio cuiusdam præclari pueri conspicit sibi Ecclesiæ ianuas aperiri, tantumque splendorem in ea cernit, vt diei vinceret claritatem. Ingressa, respicit è regione sepulcri S. Germani, & ibi videt multitudinem virorum, Angelicis vestibus indutorum; inter quos Vir quidam præfulgebat niueam caniciem præferens, cui quasi recognito, ait: *O Sanctissime Germane, multum temporis est, quo hæc quæ video seruus tuus, Lantfredus fieri desiderabat.* Cui ille: *Scio: nam hodie viginti anni sunt, ex quo ego ergo illi, vt me transferret, ostendi. Vade, & dic ei, quoniam eius deuotio mihi placet, sed tarditas planè displicet. Quod si hinc me transferre optat, retrò B. Stephani aram me ponat.* Hanc visionem cùm Abbati & Fratribus mulier retulisset, duobus indiciis veram esse agnouerunt: siue quia annorum numerum sola Abbatis retinebat memoria: siue quia congregationi adhuc erat incognitum, in Altari S. Crucis B. Stephani reliquias esse, quas postea sagax inquisitio prodidit.

Itaque Abbas Regem Pipinum adiit, tunc regnantem, & quæ sibi pridem ostensa fuerant, & quæ recenter huic mulieri enarrauit. Gauisus est Rex, conuocatisque vniuersis Regni Præsulibus,

quomodò hoc negotium perficere oporteret, cum eis pertractauit. Indictâ igitur die, adest Rex cum suis Proceribus, aperitur terra, leuatur facillimè sanctum corpus cum suo sepulchro diligenter clauso, atque intra aulam Ecclesiæ cunctis exultantibus reponitur: ibique reliquum diei & sequentis noctis officium dignè celebrantes, crastinum præstolati sunt diem. Primo mane adest Rex cum Optimatibus, cœptum opus ad finem perducturus. Vectes præparati sunt longissimi ad efferendum corpus, non ob eius pondus, sed propter religiosum obsequium, quia gaudebat vnusquisque vel aliis portantibus vectes contingere. Accedens ergò Rex & Primates ab ipso electi, apprehenderunt sepulchrum, volentes perficere opus inchoatum. Sed multorum manibus cooperantibus vt leuaretur, perstitit immotum, quasi radicitus affixum; diuersæque machinæ frustrà ad id impenduntur. Contristatur Rex & Optimates, seipsos arguentes, quòd de loco quem sibi viuens elegerat, & tot annis quieuerat, leuare præsumpserint. Vocantur Episcopi, qui interrogati dixere: *Scit Maiestas Vestra sanctũ Germanum Episcopum esse, ideoque forsan optat ab Episcopis sanctum suum corpus transferri.* Consilium istud rectum visum est, & prece fusâ, remotis cæteris, accedunt Episcopi; sed omnem conatum frustrà impendunt. Rursus ergò aliud ab Episcopis suggeritur consilium, dicuntque Regi: *Certum est nobis, B. Germanus hinc velle transferri ad designatum locum; tamen quia nec celsitudo vestra, nec humilitas nostra id potuit, opinamur sanctum velle seruientes sibi fratres in hoc monasterio sui corporis baiulatione honorare, vt semper in sanctitate stimulentur ei seruire.* Accessere igitur & Monachi ad tumulum, sed nullâ vi aut industriâ à terra eleuare

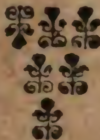
valuerunt.

Flente Rege, & Optimatibus contriſtatis valde, quidam diuino tandem inſtinctu edoctus dixit: *Si dignetur Rex ex ore ſerui ſui verbulum audire, huius impoßibilitatis cauſas veraciter enarrabo. Eſt in hoc pago Pariſiaco villa veſtra nomine Palaciolum, in cuius circuitu villæ monaſterij ſunt: Fiſci autem veſtri ob fortitudinem ſublimitatis veſtræ valdè ſunt inſolentes contra hunc locum, homines & pecora cædendo, meſſes, prata, ſyluas vaſtando, familiamque huius Eccleſiæ variè affligendo. Exiſtimo virum beatum hanc à munificentia veſtra expoſcere*: Attonitus Rex pius ait: *Iuſta eſt hæc tribulatio noſtra, & B. Germani pia admonitio.* Ponens igitur vadium ſuum ſuper tumulum; *Accipe*, inquit, *beatiſſime Germane, villam noſtram cum omnibus appendiciis, familiæ tuæ hactenus inimicam, ſed deinceps perpetuò profuturam, tantum vt ſacri corporis tui dignus portitor exiſtam.* His dictis ipſe, & electi ab ipſo Optimates, manus ad feretrum mittunt, tantaque facilitate leuarunt, ac ſi nihil haberet ponderis. Quare Clerus & Epiſcopi miraculo exhilarati in Iubiloſam vocem, *Te Deum laudamus*, eruperunt. Secutaque eſt alacritas populi, certatim vel feretrum, vel extremam partem vectium; vel veſtes portantium, attingere exoptantis.

Ventum eſt ad foſſam præparatam, ſed altera naſcitur difficultas: nam vectes, ob longitudinem ſuam & breuitatem cryptæ, ſarcophagum foſſæ aptari vetabant. Dum ergo conſilium inirent de reſcindendis vectibus, & de modo inducendi corpus ſine diſruptione ſarcophagi: ecce ipſemet ſarcophagus, nemine tangente, motus eſt de vectibus, cunctis ſtupentibus. & in locum paratum depoſitus eſt. In ipſa autem motione tantus odor mi-

rę & inexpertæ ſuauitatis de ſepulchro euaporauit, totamque Eccleſiam repleuit, vt omnes inibi conſiſtentes, quaſi in extaſi à dulcedine illa conuerſi, per dimidiam ferè horam, nec aliquid ſibi colloqui, nec ſe inuicem reſpicere valerent. Quaſi ergò de graui ſopore euigilantes, admirantes de eo quod factum erat, & timentes ſarcophagum minutatim fractum eſſe, dum reſpiciunt in foſſam, vident planè integrum, & tam decenter compoſitum; vt nulli eſſet dubium hoc miniſterio Angelorum peractum eſſe. Hæc antiquo ex ſcripto Monachi cuiuſdam monaſterij S. Germani, qui ex ore Caroli Magni Imperatoris, hæc ſe ſcripſiſſe aſſerit, quia huic tranſlationi interfuerat adhuc adoleſcens Carolus. Celebratur autem hæc Tranſlatio vigeſima quinta menſis Iulij. Tanta portò miracula ad eius ſepulchrum currentibus ſæculis peracta ſunt, vt poſtquam duobus libris Haymonus Monachus nonnulla tradidit, cogatur fateri.

Scribere penna nequit miracula facta per ipſum.
Dum iacet in tumulo: promere lingua minus.
Linquitur hoc illi, bibulas qui ſolus arenas,
Ac pelagi guttas dinumerare valet.

Iul.14. # PRO FESTO SANCTI BONAVENTVRÆ.

LECTIO SEPTIMÆ.

Ille erat Lucerna ardens, & lucens, *Ioan. 5.*

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat, quomodò luxerit in statu priuato Religionis.
Secunda, quomodò luxerit in statu Doctorali, quasi Candelabro altiori.
Tertia, quomodò luxerit electus in Generalem & Cardinalem.

PARS PRIMA.

Vi ab infantia offeruntur Deo per pietatem ſinceram parentum, ſpecialem ſolent conſequi benedictionem; cæleſtemque gratiam nanciſcuntur, per varietates ætatum eos manuducentem, & protegentem. Nempè pergrata eſt Deo talis oblatio, qui corda & ora parentum ſolet reſpicere, dum filiorum corda & ora necdum profari valent coram ipſo. Sic gratiſſimum fuit cœlo, quod S. Aletha, ſiue Aliſa, mater S. Bernardi, mox vt ipſum ac fratres ſuos partu edidit, manibus propriis Deo obtulerit & exinde eos tanquam rem ſacram, ſuæ cælitus depoſitam & conſignatam cuſtodiæ, pio affectu reſpexerit. Hæc enim fuit origo gratiæ ſubſecutæ, & conuerſionis à ſæculari vitâ Orbi admirandæ.

Sic

Sic etiam acceptum fuit Deo, quod S. Elzearium ea hora qua peperit mater, cum feruenti deuotione & gratiarum actione obtulerit, dicens: *Gratias tibi ago Domine Deus pro hoc filio gratia tua mihi donato, rogoque vt eum tibi seruum accipias, & tuæ benedictionis ei gratiam largiaris. Quòd si tu nosti eum fore diuinæ tuæ voluntati rebellem, vbi sacro baptismate erit candidatus sine mora eum è medio tolle. Satius enim est eum innocentem, & nullis propriis auctum meritis tecum viuere, & mundo emori, quàm in hac mortali vita te offendere.* Gratissimam verò fuisse Deo hanc oblationem, satis probant diuinæ sanctitatis indicia, quæ in Elzeario adhuc infante sunt obseruata. *Surius in vita eius*

Similiter S. Gregorius Nazianzenus legitur mox natus à matre Deo fuisse oblatus: S. Maurus etiam Deo & S. Benedicto à Patre Eutichio. Adde S. Franciscum de Paula, S. Nicolaum de Tolentino, innumerosque alios, quorum progressum in sanctitate fœlicem per varias ætates cælestis direxit gratia, intuitu paternæ vel maternæ pietatis, per quam primitus ab infantia oblati fuerant.

His adnumeramus S. Bonauenturam, qui infans à matre Deo & S. Francisco oblatus fuit, dum in mortis ageret periculo. Vnde sanus effectus vocatus est Bonauentura. Rem sic enarrant Annales Minoritarum. Cùm quadriennis langueret ad mortem, nec vlla spes vitæ, aut Medicorum remedium superesset, pia mater precibus & meritis S. Francisci puerum commendauit, vouens si sanum reciperet, eidem se oblaturum, eiusque Ordini. Mœrentem consolatus S. Franciscus, pro puero orauit, & impetrauit, puerque repentè sanus exiliit. Quo repentino gaudens mater miraculo, futuraque prophetans, patrio dixit idiomate: *O Bona-* *Wading. anno 1221. in Annal.*

uentura! Ac ei deinceps hoc nomen adhæsit, nam priùs vocabatur *Ioannes.* Vnde in priscis codicibus inscriptum legimus: *Fr. Ioannes Bonauentura.* Sed cùm Deo iuuante omnia ei fœliciter succederent, factum est vt communiter *Bonauentura* à Latinis & Italis, ac à Græcis *Eutychius*, id est, bonæ fortunæ, siue *Fortunatus* appellaretur. De hac re sic loquitur ipse S. Bonauentura in historia minore, quam de B. P. Francisco scripsit: *Voto pro me languente grauißimè, ad B. Franciscum emisso à matre, cum adhuc essem puerulus, ab ipsis sum mortis faucibus erutus, & in robur vitæ incolumis restitutus. Quod cùm viua memoria teneam, vera nunc confessione profiteor: ne tantum beneficium reticens, sceleris arguar, vt ingratus.* Ita ipse.

Vide Officiũ Minorũ inf. Octau. Bonau.

Ex hac matris oblatione, Deique cum Francisco acceptilatione, originem duxere tot gratiæ cælestes in Bonauenturam profusæ. Sic de Francisco dicere possumus quod olim de Elia Ecclesiasticus c. 48. *Sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis, in verbo Domini Dei.* Puerum viduæ Sareptanæ Elias verbo, id est, inuocatione Dei suscitauit, 3. Reg. 17. *Expandit se, & mensus est super puerum tribus vicibus, & clamauit ad Dominum, & ait: Domine Deus meus, reuertatur obsecro anima pueri huius in viscera eius, & exaudiuit Dominus vocẽ Eliæ.* Non quidem emortuus fuerat adhuc Bonauentura, attamen eum sors mortis manebat, & inferi, hoc est sepulchrum. Sed S. Franciscus, quasi incumbens super eum iam spiritum exhalantem, in nomine Trinitatis, nouum ei spiritum reddidit meritis suis: non solum spiritum vitæ mortalis, sed & spiritum suum, siue gratiæ specialis spiritum, qui effectus suos producere debebat, cùm in ordinem religiosum instituti sui adscriptus foret. Quod factum est

mox à iuuentute, circa annum ætatis eius vigesimum secundum. Tunc namque habitum religionis S. Francisci suscepit deuotissimè, memor illius: *Vouete & reddite Domino Deo vestro*, hoc est, memor voti materni, quo oblatus fuerat Domino, & Francisco. Nec solùm habitum suscepit, sed & spiritum induit Francisci, zelumque religionis eius.

Dicamus ergo primò, quòd ex eo tempore Deus eum elegit & euexit, vt accenderet tanquam lucernam ardentem & euexit, vt candelabrum. Non voluit vt diutiùs hæreret sub modio sæculi, præclaræ indolis dotibus præditus: sed in religione S. Francisci constituit eum tanquam in domus suæ lucido candelabro. Quapropter ex eo tempore lucescere cœperunt in eo dona gratiæ diuinæ, & omnium oculos in se conuertere. Agnoscebatur enim in ipso mira modestia, obedientia, humilitas, despectus sæculi, castimonia, verborumque gratia cum charitatis splendore confœderata. Propterea dicimus eum non solùm habitum, sed & spiritum Francisci induisse. Multiplex certè spiritus per varia hominum genera potest distingui, qui vnumquemque agit, sed vniformiter ad meliora.

1. Est quidam spiritus humanus & terrenus, nudum quis solùm nititur, humano spiritu & lumine, in terrenis rebus sapiens & prudens: hunc à suo iudicauit ordine extraneum S. Franciscus.

2. Est spiritus brutalis & iumentorum, quem homines nonnulli sequuntur, passionibus se suis mancipantes, & quasi iumēta in stercore suo computrescentes: hunc odio est prosecutus.

3. Spiritus Satanæ, quo quis Deo planè est aduersus per spiritum superbiæ, inuidiæ, erroris,

hæresis, blasphemiæ: hunc super omne detesta-
Rom. bile est detestatus.

8. 4. Spiritus Dei, à quo spirituales dicimur, & filij Dei: *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Rom. 8. *Si quis spiritum Christi non habet, hic non est eius.* Hunc sectari oportet.

Hic porrò spiritus Christi diuersa habet dona gratiarum, secundùm varia in Ecclesia vitæ genera, & varios status. Licet enim vnus sit Spiritus sanctus, dat tamen vnicuique statui donum suũ, quod spiritum siue gratiam illius status vocare possumus. Hoc dono adiuti vocationis suæ munia ritè obeũt, tam in sua, quàm in proximorum salute obeunda. Atque propterea variæ sunt Religiones: & singulis singulæ dantur regulæ propriæ, ad quas vitam componant, & secundùm quas suæ & aliorum saluti consulant. Vnde aliter id præstatur à Franciscanis, aliter à Benedictinis, aliter à Chartusianis aliter à Iesuitis, aliter à Bernardinis, aliter à Norbertinis, & sic de cæteris Religionibus. Qui verò sunt eiusdem religionis, eundem quoad potest fieri spiritum debent participare, eademque gratia vitam formare, iuxta spiritum & regulas fundatoris sui. Sic Ioannes in Euangelio dicitur *spiritum Eliæ*
Luc. 1. habuisse, quia non solùm amictum Eliæ habuit pelliceum, sed & duram ac solitariam vitam sectatus, sicut & ipse: similemque zelum habuit docendo populum, & filios Israël ad Deum conuertendo: similem quoque libertatem spiritus, dum hic arguit Herodem, ille Achab Regem, dum vterque fœminam patitur aduersam, hic Herodiadem, ille Iesabelem. Similia ergo in vtroque dona, similis animus, similis zelus, similis spiritus: vnde Ioannes potiùs dicitur spiritũ habuisse Eliæ, quàm Dauidis, aut Abrahæ, aut Moysis, similior in mo-

do agendi & gratia vitæ.

Sic dicimus S. Bonauenturam ſpiritum Franciſci participaſſe, propter contemptum ſæculi in eo vigentem, affectum paupertatis eum conſolantem, ſpiritum puritatis & innocentiæ in eo relucentem, ſpiritum zeli cum gratia & ſtimulo verborum torpidos excitantem, ſpiritum manſuetudinis & affabilitatis triſtes conſolantem, ſpiritum humilitatis omnes in ſui amorem ſuauiter allicientem.

Hi ſunt radij, quos à primæua conuerſatione è candelabro religionis vibrauit, hæc lucerna ardens & lucens. His radiis præluxit omnibus qui in domo ſunt, hoc eſt omnibus fratribus ſuis, dum adhuc in inferiori ſtatu & ætate ageret. Quapropter in eum oculos intendens ſagaciter Alexander de Ales irrefragabilis Doctor appellatus, dicere ſolebat de ipſo adhuc diſcipulo ſuo, ob dona gratiæ & innocentiæ ab eius facie non ſolùm interna, hoc eſt animi & mentis, ſed etiam externa oris & corporis promicantia: *Ecce verè Iſraelita in quo dolus non eſt, non videtur quodammodo in ipſo Adam peccaſſe.* Nihil veteris Adam in eo agnoſcebatur, nulla corruptio, nihil turbulentum, nihil immodeſtum, nihil inuerecundum, nihil mundanæ concupiſcentiæ. nihil niſi caſtum, pium, innoxium, Angelicum & gratiæ plenum, in eius conuerſatione ſplendebat, cum eloquij melle & ſapore.

Denique in ſancta ſua vocatione progrediens, quaſi *lux creſcens vſque ad perfectum diem*, omnem vitam ſuam in Dei certa cognitione verſari voluit: ad quam aſſequendam, per ſacrarum ſcripturarum aſſiduam meditationem, per lectionem, orationes ac contemplationes intendebat, tantamque ſub Magiſtro ſuo Alexandro de Ales, doctrinæ perfe- *Prou.* 4.

ctionem breui tempore aſſecutus eſt, vt ſeptimo ſui ingreſſus anno Magiſtrorum Ordinis conformi iudicio delectus, libros ſententiarum in Vniuerſitate Pariſina explicuerit præclariſſimè, magiſtralemque cathedram aſcenderit. Verùm non ſolùm ei Alexander ab Ales Magiſter fuit, ſed etiam ipſe Deus in oratione & contemplatione. *Vbi Deus Magiſter eſt, quàm citò diſcitur quod docetur*, inquit S. Leo.

Serm. Pentec.

PARS SECVNDA.

DIcamus ergo ſecundò, in hoc candelabro Doctoralis gradus ſanctum Bonauenturam Lucernam ardentem & lucentem fuiſſe: ardentem quidem charitatis ardore, lucentem verò luce ſanctitatis & ſcientiæ, & quaquauerſum per orbem lucem illam ſuam & ardorem diffundentem. Nec enim ipſius ſplendorem illi ſolùm perſenſerunt, qui in domo priuata & humili religionis cum ipſo & coram ipſo agebant: ſed etiam illi qui in angulis remoti orbis deliteſcebant. Vt autem intelligas quomodo lucens fuerit & ardens, aduerte quoſdam inueniri qui lucent & non ardent, quoſdam è contrà qui ardent & non lucent. Sapientes nonnulli lucem quandam emittunt, ſed inanem, nec cum ardore coniunctam diuinæ charitatis. Aliqui ſimplices in priuato genere vitæ agentes ardent, ſed quia quaſi ſub modio agunt, aliis non lucent. Vel vt dicit ſanctus Gregorius homil. quinta in Ezechielem, carbonibus ardentibus ſimiles eſſe cenſentur, qui locum non illuſtrant. Sic & his contingit, quia ſibiipſis ſolis in ſilentio viuunt, ardorem intra ſe continent, aliis autem lumen non exſerunt. Hi ergo propriè lucernæ non

sunt. At S. Bonauentura vtrumque in se habuit, vt arderet lucidissimè, & luceret ardentissimè, quod paucis contingit.

Etenim multi sunt in sublimi positi, qui potiùs fumigant, quàm lucent, de quibus S. Bernardus sic loquitur: *Tace vulgus, vilem taceo filiorum huius sæculi multitudinem, in ipsas Ecclesiæ columnas volo oculos eleues. Quem mihi ostendas, vel de illorum numero qui videntur dati in lucem gentium, non magis de sublimi fumantem, quàm flammantem. Si hi qui lumen esse debent, tenebræ sunt, quantæ sunt tenebræ? An illos lucere dixeris, qui quæstũ æstimant pietatem, qui in hæreditate Domini, non quæ sunt Domini, sed quæ sua sunt quæritant? Immò benè est si ab alienis cor manusque contineant.* Hæc S. Bernard. Certè hi non sunt digni nomine lampadum aut lucernarũ, licet in sublimi appareãt, quia plus habent caliginis quã lucis, plusq; nocent quàm docent. Atque his præferendi qui sub modio sese occultãt, hominibus ignoti, sed Deo noti; qui etsi nullos doceant verbo, seipsos tamen docent in silentio. Et propterea eos comparat carbonibus, sed incensis, S. Gregor. Illi porrò excellunt, & Ecclesiam longè ampliùs adiuuant, qui Deo hominibusque cogniti, & exemplo, & verbo aliis prælucent, animarumque saluti cum luce & ardore excubant. Audi verba S. Gregorij super illud: *Aspectus animalium quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum.* In hæc verba sic edisserit. *Sunt plerique sanctorum ita simplices, vt occulti, sub magno silentio se contegentes, vt vix eorum vita ab aliis agnosci possit. Quid isti, nisi carbones incensi, qui etsi feruorem spiritus habent, exempli flammam non habent, neque in alienis cordibus tenebras peccatorum vincunt, quia vitam suã sciri refugiunt? Hi autem qui lumen boni operis & virtutum exempla,*

Bern. præfa. in vita S. Malach.

Ezech. 1.

Greg. hom. 5. in Ezech.

per vitam & verbum, errantibus demonstrantes verè Lampades appellantur. Carbones ardent, sed loci in quo iacuerint tenebras non expellunt. Lampades, quia magno lumine resplendent, diffusas circumquaque tenebras effugant Ita S. Gregorius. His conformiter loquitur S. Bernardus serm. de Natiuitat. S. Ioannis: *Est tantùm lucere vanum, tantùm ardere parùm lucere & ardere perfectum.*

Hæc itaque perfectio ardoris & lucis coniunctim apparuit in S. Bonauentura, ideò per suorum mandatum Superiorum iussus est in sublime conscendere, doctoralemque lauream suscipere. Quod factum est eo die quo S. Thomas de Aquino, eius coæuus & familiaris, eam pariter suscepit suorum etiam Superiorum iussu. Vnde & hoc ei inspiratum fuit pro Themate assumendo in isto die celebri Vniuersitati Parisiensi: *Rigans montes de Superioribus suis, &c.* Sic duo Religiosi, Ordines duo præclara lumina produxerunt eodem tempore, toto orbe rutilantia religione & doctrinâ, Thomam & Bonauenturam, duosque montes eminentes, irriguos & fertilissimos. Sic enim loquitur de illis Sixtus V. in Bulla quâ præcipit vt S. Bonauentura cum S. Thoma inter Ecclesiæ Doctores recenseantur *Isti sunt duæ oliuæ, & duo candelabra in domo Dei lucentia qui & charitatis oleo & scientiæ luce totam Ecclesiam collustrant. Hi singulari Dei prouidentia eodem tempore, quasi duæ stellæ exorientes, ex duabus clarissimis Regularium Ordinum familiis prodierunt. Hi duo cùm essent coæui, iisdemque studiis dediti, condiscipuli, simul Magistri, pari ratione à Gregorio X. cùm ad Concilium euocarentur honorati, in hac peregrinatione fraterna charitate, spirituali familiaritate, sanctorum laborum societate coniuncti fuerunt: denique pari gressu ad cælestem patriam com-*

Vide dicta in festo S. Thomæ Ps. 103.

Anno 1588.

migrarunt. Hæc Sixtus.

Antea trahebatur Currus gloriæ Dei, siue Currus Ecclesiæ, quatuor equis, ne hæreret inter salebras, inter anfractus errorum, inter circuitus hæreseon. Aduenerunt & alij duo validissimi equi, mirè adiuuantes hunc currum in cursu suo, coniunctis viribus suis cum prioribus quatuor. Per hos equos intelligo Ecclesiæ Doctores, qui quatuor primarij enumerabantur: quibus post multiplicatos errores hi duo accesserunt, validissimè pro Ecclesia & fide pugnantes, & de hoste tartareo triumphantes. Hi sunt equi Eliæ ignei, tandem in cælum transuecturi Currum qui de cælo est? Hi etiam designari possunt per equos rufos, varios, albos, quos vidit Zacharias cap. 1. de quibus ibidem dicitur: *Isti sunt quos misit Dominus vt perambulent terram.* Sua enim doctrina orbem perambulant, vt pacem nuncient & salutem; sicque quiescat terra ab erroribus tumultuosis, ab hæresibus, à vitiis pacem perturbantibus. Itaque & hi duo perambulant terram, tanquam equi veloces, nuncij pacis & salutis: Sed & simul *assistunt dominatori vniuersæ terræ, tanquam duo filij olei*, vt loquitur idem Zacharias c. 4. Siue vt alia lectio habet, *Filij splendoris*, hoc est splendidi & clari, illustres & celebres. Denique alij vertunt, *Filij pinguedinis*, quia fertiles futuri in Ecclesia & fructuosi omni tempore vnctionis diuinæ participes, quæ eos de omnibus docet. Hæc omnia olei nomine designantur, quia in oleo est nitor, oleumque lucem & ignem fouet, denique alit & impinguat.

Si quis particulariùs scire desideret quomodo S. Bonauentura lucerna fuerit ardens & lucens, filiusque splendoris & vnctionis: consideret scripta eius plena luce, plena ardore, plena vnctione, plena pin-

guedine spiritus & gratiæ. In his lectorem attentum non solùm illuminat & docet, sed etiam accendit & vngit, mouendo ad pietatem; vt non solùm efficiat filios splendoris & lucis per scientiam, sed etiam filios olei & vnctionis per deuotionem. Hic est totus eius scopus in libris omnibus suis. Quam ob causam nomen Seraphici Doctoris sortitus est, quia postquam tanquam Cherubinus illuminauit, tanquam Seraphinus ardens corda frigida accendit. Verum igitur est de ipso quod de Elia dixit Ecclesiasticus: *Surrexit quasi ignis. & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Siue ergò in priuato sermone, siue in publico, siue in libris editis, solitus est verbis suis & scriptis velut fulgur commouere, velut coruscatio illuminare, velut ignitum iaculum penetrare. O verè Seraphicum virum! O Lucernam lucentem & ardentem, abundantem oleo, hoc est charitatis, nutrimento! O quam meritò sublimi in candelabro positus fuit, cui tam ardens & lucens virtus communicata erat ad producendam lucem flammantem.

Eccli. 48.

In typico Moysis tabernaculo mensa stabat auro tecta, panes continens propositionis, versus plagam Aquilonarem: è regione verò mensæ aureum fulgebat Candelabrum, multis adornatum lucernis, in latere Australi. Mensa illa accipitur à nonnullis quasi adumbrans Sacram Scripturam, quæ verè aurea est, omni erroris scoria carens, & diuina auctoritate refulgens, in qua Deus verba sua velut cœlestes panes proposuit. Sic interpretatur S. Greg. l. 17. Mor. c. 17. E regione mensæ aureum fulgebat candelabrum, & ardentes lucebant lampades: quia scripturæ sacræ mensa luce indiget, quâ illius caligo illuminetur. Sacri Doctores librorum sacrorum interpretes aureæ sunt & fulgentes lucer-

Num. 8.

næ, iuxta mensam, siue scripturam sanctam, vt omnem dispellant caliginem, Hæreticorum artificio inductam, fidemque orthodoxam tueantur, ac pellucidam reddant. Quapropter Sapientia sic loquitur apud Ecclesiasticum c. 24. *Qui Elucidant me, vitam æternam habebunt.* Talis Lucerna fuit S. Bonauentura, qui præclaris lucubrationibus sacros libros fidemque veritatis illustrauit, hæreticorumq; fumum fuliginosum terreamque fuliginem effugauit. Verè tota eius fuit mens, totusque scopus, tot opusculis pientissimis, tot commentariis doctissimis & clarissimis, elucidare sapientiam, & ad eius lucem omnes inuitare, ad eius amorem omnes accendere. Meritò ergo de eo pronunciamus: *Ille erat lucerna ardens & lucens*; lucerna non sub modio, sed super candelabrum, cuius lux semper ardet semper *lucet coram hominibus, vt glorificent Patrem qui est in cœlis.*

Hanc enim semper gloriam ambiuit, nunquam propriam; & ideò lucem suam semper conseruauit, nunquam perdidit; nullus eam ventus potuit extinguere, nec aduersitatis, nec prosperitatis. Multi in sublimi positi qui lucere videntur veram perdunt lucem, dum propriam ostentant lucem. Ventus inanis gloriæ, aura superbiæ eam extinguit, & in fumum conuertit ac fœtorem. Vnicuique ergò attendendum est contra impulsum ventorum; sed qui in sublimi agunt sollicitiorem curam eius rei debent gerere. Propterea dicebat S. Bernardus. *Si ego latens in cauerna, & velut sub modio, non quidem lucens; sed fumigans, tamen impulsus ventorum & tentationum nec sic declinare sufficio, sed vento agitatus huc illuc circumferor; quid positus supra montem, positus supra candelabrũ?* Ab his ventis superbiæ & cenodoxiæ se tutũ conseruauit S. Bonauentura *Epist. ad Hēric. Senonen.*

admirabilis humilitatis tegmine ; quantò enim magis ſcientia & auctoritate emerſerat, eò magis humilitate mentis deprimebatur. Non erat inflatus ſcientia & eruditione, ſed inflammatus Spiritus ſancti gratia & charitate. Propterea nec vilia miniſteria domeſtica faſtidiebat, nec humilitatis obſequia erga ægros, etiam contagioſos. Partem diei eorum obſequiis gaudebat impendere, & reliquum lectioni & interpretationi publicæ. Sic vbique lucebat, & domi in priuato, & foris in publico officio, vbique lucebat glorificabat Patrem qui in cœlis eſt, contemnens propriam gloriam & honorem.

PARS TERTIA.

DIcamus tertiò fuiſſe *Lucernam ardentem* non ſolùm in candelabro Doctoralis gradus, ſed etiam in ſublimiori gradu & candelabro, dum Generalis totius Ordinis fuit electus, ac poſtmodum ad Cardinalitiam dignitatem & Epiſcopalem euectus. Non ambiuit hos gradus, ſed timuit, Malebat in nidulo ſuæ religionis mori, quàm in monte collocari. Vndè iam recuſarat antea Eboracenſem in Anglia Epiſcopatum, attendens manum ſcribentem, contra candelabrum, tenentem pondera & bilancem quibus expendi debent hi qui in Eccleſiæ candelabro ſublimi conſtituuntur. Tuncque viſa eius conſtantia & humilitate ei dictum eſt à Clemente 4. *Sta in teſtamento tuo, & in illo colloquere, & in opere mandatorum veteraſce.* Eccli. ca. 11. Verùm non potuit detractare poſtea obedientiam Superiorum ſuorum, ſiue dum in Generalem omnium Patrum conſenſu fuit electus, ſiue dum à Pontifice Gregorio Decimo Cardinalitio pileo, &

Episcopali pallio est amictus. Sciebat illud Augustini: *Otium sanctum quærit charitas: negotium iustum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum est veritati.* Imposita est ergò eius humeris sarcina, ab eo cuius est onera secundùm vires vnicuique distribuere. Eleuata est in sublime Lucerna, ab eo cuius est in Candelabro lucernas collocare, & accendere. Obtemperandum ergò fuit, luxque tanto ardentiùs fundi debuit omnibus qui in domo sunt, quantò sublimior locus extitit ex quo illa conspicienda præluxit.

Aug. 19. de ciuit. c.19.

Anno itaque trigesimo quinto ætatis, decimo-tertio ingressus in religionem, dum in Capitulò Romæ conuocato, Reuerendissimus P. Ioannes de Parma, allegata impotentia, Officio Generalis renunciasset (secedens in solitudinem dictam Græcio amore contemplationis, vbi & Angeli eius sacrificio ministrasse leguntur) ex tanta copia sanctorum ac eruditorum virorum, quibus religio in sua nouitate florebat, Bonauentura omnium calculo sine contradictione est subrogatus. Quanto verò ardore, quantaque luce hoc ministerium gesserit, testantur eius acta, quorum memoria in Ordine Franciscano celebris permansit, & perennabit.

Contigerat in Ordine S. Francisci, feruorem primitibus nonnihil deficere. Sicut enim contingit in rebus & artificialibus vsu temporis aliquis defectus, vel corruptio, sic & in moralibus ac spiritualibus. Ferrum quamlibet solidum tempori aliquid cedit, rubigineque vel vsu exeditur. Domus cura & arte fabrefacta sensim deficit, nisi restauretur continuò. Imò *quod antiquatur & senescit prope interitum est*, teste Apostolo. Nec

Ad Heb. 8.

ſeneſcere neceſſe eſt, ſed ſolus in ætate progreſſus, continuus eſt defectus. Proceſſu enim temporis calor & humor primigenius deficit, niſi reſtauretur. Sicut ergo in vita corporali, ſic eſt & in ſpirituali, quâdam proportione. Primigenio calori reſpondet primus feruor ſpiritus, primigenio humori humilitas & deuotio mentis, &, quod tanquam pabulum eſt feruentis ſpiritus, aſſiduitas contemplationis rerum cæleſtium. Magnus ergo feruor eſt primordialis Ordinum religioſorum, ſed & paulatim tepor irrepit, niſi aſſiduè renouent ſpiritum quaſi iuuentutem, & continuò pugnent contra vetuſtatem. Hic enim tepor accidit multis de cauſis. Primò ob liberi arbitrij inſtabilitatem, per quam fit vt diu in eodem ſtatu vix homo permaneat. Secundò, quia nullum violentum eſt perpetuum, violentiam autem quandam ſibi afferat homo neceſſe eſt in multis, ſi ſpiritus feruorem velit conſeruare. Tertiò, quia gratia Dei, cùm ſit donum ſupernaturale & diuinum, in homine conuerſante in terris, eſt quaſi in alieno ſubiecto, & extra locum naturalem, vbi multiplex ei contrarietas à concupiſcentia carnis, à mundi illecebris, à fallacia dæmonis. Hanc autem contrarietatem perpetuò ſuperare arduum eſt. Quartò humanæ conditio naturæ in terris eſt, vt licèt per gratiam ſanetur quantum ad mentem, manet tamen corruptio quoad carnem, per quam ſeruit legi peccati. Sic in vita ſpirituali ſemper eſt conflictus, cui aduigilare continuò difficile eſt: ſemper eſt curſus, in quo non laſſari paucis contingit: ſemper eſt nauigatio aduerſo flumine, in qua perpetuitas conatus vix poſſibilis eſt. Anima igitur ob corporis molē laſſatur, deficit, ſeſe remittit, & quaſi ſeneſcit; ſimiliſque fit arcui qui ſublata chorda in priorē figurā redit.

Non absonè à nostro proposito dixit Cornelius Tacitus: *Rebus cunctis inest quidam velut orbis, vt quemadmodum temporum vices, ita & morum vertantur.* Hoc etiam in Religionibus sanctis aduertimus: cui rei vt remedium afferat Dominus, qui non ignorat figmenti nostri instabilitatem, singulis penè sæculis aliquos prouidet viros zeli plenos, qui valeant deficientem variis in Ordinibus instaurare religionem, & eius iuuentutem renouare, ac deformia reformare, vt rursus euigilet morum censura, & pietatis vigor velut postliminij iure reuocetur.

Ad hunc effectum suscitauit suo tempore S. Bonauenturam & in sublime euexit, in totius Ordinis præpositura eum decorans, vt velut ex altissimo candelabro totius familiæ Franciscanæ tenebras dissiparet flammante suo zelo. Quapropter quicquid sapientiæ, vigilantiæ, prudentiæ, quicquid lucis & ardoris potuit, in hoc impendit vt Seraphicum Ordinem suo redderet primæuo splendori & feruori; eumque à Fundatoris disciplina paululùm declinantem, monendo, instando, castigando, ac operosiùs laborando ad meliorem frugem reduxit. In Capitulo generali, quod primum Narbonæ tenuit, S. Francisci religionem reformauit, & regulam exposuit, ordinemque in prouincias & custodias taxauit & duas addidit, inquit Officium Minorum 4. die inf. oct. Ac deinceps non destitit, scriptis, litteris, monitis, conuocationibus, omnem opem & operam præstare, vt reformationem cœptã promoueret. O quot flammas, quotque emisit hæc lucerna radios, & scintillas, vt omnium corda accenderet, & caliginem, quam iniuria vel incuria temporum affricuerat, dissiparet! Vtique ipse fuit lucerna ardens, totum se in Dei obsequium consu-

mens, vires omnes, ac vitam. Verè indefessus fuit, atque de ipso illud Propheticum pronunciare possumus: *Vocaberis Ædificator sepium, auertens semitas in quietem.* Alludit Propheta ad vineas, quasi dicat: Tu eris Occlusor aditus, & dissipator semitarum, per quas belluæ & hostes in vineas & domos irrepunt, ideoque eris auctor quietis. Vinea Ecclesia est, Vinea Religio est, Restauratores ergo disciplinæ Ecclesiasticæ & religiosæ obstruentes aditus per quos vitia & dæmones irrumpunt, & sartam tectam illam custodientes, meritò illud audiunt, *Vocaberis ædificator sepium, auertens semitas in quietem.* Licet hi quandoque ab indisciplinatis vocentur *Viri rixa, & Perturbatores*, quia nimirum eorum perditam libertatem perturbant & amputant. Ideò Propheta, ex quodam naturali sensu doloris dicebat: *Væ mihi mater mea, vt quid me genuisti virum rixæ.* Quasi dicat: Omnes me virum rixæ vocant, & eis odio sum & opprobrio, quia comminationes diuinas eis insinuo.

Isa. 58. · Hier. 15.

Talis ædificator sepium & murorum, ad obseruationem perfectam regulæ Minorum, fuit S Bonauentura, restaurans dissipata, infirma confirmans, disrupta consolidans, deprauata conuertens. Et quamuis virum rixæ eum nonnulli inclamarint, strenuè nihilominus decertauit aduersus venenosas oppugnationes temerariorum obtrectatorum, qui impudentiùs ora soluerant, & artificiosis calumniis belligerabant. Pugnauit scripto publico aduersus quendam Giraldum de Abbatis, villa, Theol. Magistrum, qui libellum perniciosum contra Minores ediderat. Atque ille non longè post iusto Dei iudicio meritas sceleris pœnas dedit, paralyticus & miseranda lepra respersus, in quibus ærumnis vitam finiuit.

Ex his

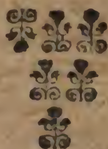
Ex his ergò omnibus satis liquet, quomodò in omni statu & gradu Lucerna fuerit, decem & octo annis Religionem S. Francisci in regimine illustrans doctrina & exemplis. Sed & postmodum euectus ad Cardinalitiam dignitatem, lucem toto orbe dedit, in Concilio Lugdunensi difficultates tenebrosas dissoluens, quæ in Ecclesia erant præsertim cum Græcis: vbi & præclaram orationem habuit proposito illo ex Baruch 5. themate: *Exurge Ierusalem & circumspice ad Orientem, & vide collectos filios tuos ab Oriente vsque ad Occidentem.* *Vide latius Officiū die 6. inf. Octau.*

Tandem extingui visa est hæc lucerna per ægritudinem lethalem anno ætatis 53. non sine luctu vniuersalis Ecclesiæ, ita vt passim diceretur cum lamento: *Extincta est lucerna in Israel.* Nam & Pontifex Gregorius Decimus lacrymis eius mortem est prosecutus, eiusque exequiis interfuit. In quibus Cardinalis Ostiensis Petrus de Tarantasia Ordin. Prædic. Missam celebrans, & sermonem proferens, illud assumpsit: *Doleo super te Frater mi Ionatha.* Inter cætera autem, eius commemorans gratias & dona, asseruit virtutem magnetis instar habuisse; quia solò visu & eloquio in sui amorem alliceret quoscumque, ita vt illi mox cederent, eiusque sententiam amplecterentur & consilium, & propterea eius eloquia & consilia Græcis reducendis plurimùm contulisse. Idcircò benedicta eius lingua centum sexaginta annis post mortem integra & recens est reperta, æquè ac cor, & caput, in eius translatione anno 1434. Atque ita de ipsa possumus dicere, quod ipse de lingua S. Antonij Paduani, quam 32. anno à morte reperierat incorruptam: *O lingua benedicta, quæ Dominum semper benedixisti, nunc patet quàm grata ei fueris, quantique apud eum meriti!* Hæc dicens cum lacrymis, exos- *2. Reg. 21.* *Fuit hic Cardinalis Ponti dictus Innoc. 5.*

culabatur eam.

Concludamus, & dicamus, per mortem non esſe extinctam lucernam hanc ardentem, ſed altiùs eleuatam, vt luceat in perpetuas æternitates, & vt nos exultemus ad lucem eius, non ad horam, ſed in ſæculum ſæculi. Micat enim meritis, micat exemplis, micat gloria & luce æterna ſupra horizontem noſtrum. Micat Religioni, micat ſæculo, micat toti Eccleſiæ, totique Orbi, Tempori micat & Æternitati. Ergo ad eum vota conuertamus, & dicamus:

O Lucerna ardens & lucens, illumina tenebras noſtras, noſtrum excute teporem. Accende ignem, quo ardens fuiſti, in cordibus noſtris terrenis & frigidis: ignem quem Dominus voluit te in terram mittere, dum in terra ageres. In cælum Te nunc eleuauit, vt efficaciùs illum in terram mittere è cælo valeas tuis precibus. Errores ergo diſſipa caliginoſos in Eccleſia, doctrina tua, & luce ac meritis, & effice, vt præuia tua luce ad lucem pertingamus æternam.

PRO FESTO SANCTÆ ANNÆ.

Iul. 26.

LECTIO OCTAVA.

Beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens est. Luc. 1.

TRES SVNT PARTES.

Prima dat rationes cur fœlix coniugium S. Annæ & Ioachim secuta sit sterilitas.

Secunda, quomodo eam Deus sustulerit cum benedictione & lætitia S. Annæ.

Tertia, declarat an aliam prolem S. Anna habuerit præter Deiparam.

PARS PRIMA.

Onsideratione digna est sententia, à Sapientia pronunciata Eccli. 24. *In tribus beneplacitũ est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus: Concordia fratrum, & amor proximorũ, & vir & mulier sibi benè consentientes.* Prima & principalis virtus, Dei & hominum gratiam concilians, est charitas, quæ maximè reperiri debet in triplici genere hominum. Primò quidem inter fratres, & consanguineos omnes qui etiam ab Hebræis fratres solent vocari: iucundum certè habitare fratres in vnũ, ita vt nulla inter eos æmulatio vel auersio gliscat, sicut inter Ioseph & fratres.

Lubrica res est concordia fratrum & consanguineorum; facilè labitur & læditur. Ideò cùm fratres suos Ioseph ex Ægypto mitteret, dicit eis : *Nolite irasci in via*, Gen. 45. Secundò inter proximos, hoc est, inter eos, qui in eadem domo, vel collegio, vel vicinia agunt, qui officio, vel negotio, vel arte coniuncti sunt : horum omnium debet esse concordia, tanquam vinculum colligans. Sed vel inuidia, vel superbia irrepens, freqnenter cernitur stragem in animis horum edere, & vinculum charitatis lædere. Tertiò, inter virum & vxorem concordia commendatur quàm maximè : hi enim & habitatione, & thoro, & mensa, ac omni re ita sunt coniuncti, vt censeantur vna persona politica. Si ergo concordes sint, iucundam ducent vitam & sanctam; si discordes, molestam & sathanicam. Hi debent esse velut partes eiusdem rotæ, vt quò vna vertitur & gyratur, voluatur & altera. Debent quoque esse velut duo in eodem iugo boues trahentes eundem currum ad eundem scopum æternæ salutis. Hinc & coniuges dicti sunt. Beata igitur illa domus, in qua eiusdem sunt voluntatis coniuges in obsequio Dei, in eius præceptis ambulantes, vnum sperantes, vnum quærentes : non claudicantes, aut deuiantes, prout contingit qnandoque animalibus sub eodem iugo in diuersa trahentibus : id enim faciunt cum ruina currus & sua.

Tales iugo sancto copulati fuere Abraham & Sara, non solùm Deo, sed & pauperibus & peregrinis vno animo seruientes, sibique mutuò obsequentes.

Tales fuere Zacharias & Elizabeth, de quibus dicitur Luc. 1. *Erant ambo iusti coram Domino, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus.* Erant iusti non solùm exteriori specie coram mun-

do, vt multis contingit: sed verè interiùs in anima iusti erant & pij coram ipso Deo. Incedebantque concordi voluntate in eodem sancto iugo per semitas mandatorum Dei: præceptaque diuina adimplebant, non solùm ex parte, sed integro omnia omnino; scientes quòd *qui in vno offendit, factus est omnium reus*, Iac. 2.

Tales quoque fuere Ioachim & Anna, de quibus & illud possumus verè dicere: *Erant ambo iusti coram Domino*, vacantes orationibus, ieiuniis, eleemosynis, diuinam in omnibus adimplere studentes voluntatem pari consensu. Propterea quæ possidebant, in tres partes diuiserant, vnam pauperibus, alteram templo, tertiam vsui domestico conferentes. O beatum par coniugum! O beata domus, vbi talis in obsequio diuino reperta est concordia, & in domestico regimine; quam nulla vel verborum dissensio vnquam elisit, aut titubare fecit! O quàm infœlix domus, vbi vel vxor virum, vel vir vxorem ad peccatum perducit, vbi regnat aliqua iniquitas, & alter alteri fit naufragium, aut ruinæ occasio: vbi dissensio & discordia sese immiscet, zelotypia, vel alia passio praua. *Nonne vnus fecit, & residuum spiritus eius est*, inquit Dominus apud Malachiam c. 2. Quasi dicat: Nonne vnus Deus primitùs fecit virum & mulierem, Adam & Euam? Nonne ex se spiritum halitumque vitalem produxit, cuius vnam quasi partem dedit Adæ, reliquam dedit Euæ? Igitur cùm non solùm sint formati ex eodem corpore, sed etiam ex eodem halitu vitali, debent eodem spiritu perpetuo consociari, eodem affectu sese diligere. Tali enim formatione voluit Deus indicare non solùm coniunctionem carnis, sed & spiritus, dilectionemque eis ingenerare. Quandoquidem mulier non sit

solùm *os de oßibus, caro de carne*, ſed etiam ſpiritus de ſpiritu, ſiue reliquiæ ſpiritus Adæ: Procul ergo diuortia, procul diſcordiæ & iurgia, per quæ diuiditur ſpiritus à Deo ei inſpiratus: *Non eſt mulier digna coniugio, quæ eſt digna iurgio*, ait S. Ambro-
Amb. ep. 82. ſius. Addit ibidem quoque apud Malachiam Dominus: *Cuſtodite ergo, ô viri, ſpiritum veſtrum*, hoc eſt vxorem, quæ eſt reſiduum vel dimidium ſpiritus veſtri: cuſtodite amorem & affectum quem illi debetis, participes eiuſdem ſpiritus diuini & humani. Vxor verò ſeruiat viro, reddatque obſequium & dilectionem in timore Dei.

Sed vt ad Ioachim & Annam reuertamur; licet iuſti forent, & concordia coniugali beati omniaque eis proſperè ſuccederent: hoc tamen lugebant, hocque eos nonnihil affligebat, quòd prole carerent, quæ finis eſt & fructus coniugij. Nam & cùm prolis deſiderium naturæ inſitum ſit, ad perpetuandum quadam ratione hominem in hærede ſuo, illius quoque carentiam lugebat Abraham piâ
Gen. 15 querimoniâ apud Deum: *Vernaculus ecce meus erit*
Iſa. 38 *hæres meus*: Lugebat & Ezechias: *Generatio mea ablata eſt à me*: ſpes ſcilicet prolis eſt præciſa mihi, dum in flore ætatis ad tumulum propero.

Hoc etiam aduertendum eſt, quòd in veteri teſtamento, in quo erat promiſſio fœcunditatis, quodammodo vertebatur opprobrio ſterilitas & infœcunditas. Exiſtimabant enim à Deo abiectos eſſe qui fructu carerent coniugij, cùm ſcriptum foret:
Deut. 7. *Non erit apud te ſterilis vtriuſque ſexus.* E contrà pro noui teſtamenti tempore ſcriptum eſt: *Non di-*
Exod. 23. *cat Eunuchus, Ego lignũ aridum. Hæc dicit Dominus, Hæc dicit Dominus. Si cuſtodierint fœdus meum, da-*
Iſa. 56. *bo eis locum in domo mea, & nomen melius à filiis & filiabus, nomen ſempiternum quod non peribit.*

Interim hanc sterilitatem in Annæ & Ioachimi coniugio permittere voluit Deus variis de causis.

Primò quidem, non valet electos suos omnimodam nancisci fœlicitatem in hoc sæculo, ne adhæreſcant affectu rebus sæculi, aut ne superbia elati obliuiscantur Dei sui. Propterea Psaltes describens fœlicitatem nonnullorum, prolibus, opibus. aliiſque bonis omnigenis secundùm animi sui vota abundantium, subdit: *Beatum dixerunt populum cui hæc sunt.* Ipse verò hanc sententiam ab illis nimis temerè & præcipitanter pronunciatam temperans, dicit: *Beatus populus cuius est Dominus Deus eius.* Ps. 143

Vinum purum & forte quibusdam nocet, quia debiles sunt cerebri, eiſque ideo vertiginem inducit. Quid igitur remedij? Nonnihil aquæ admisceri solet, vt temperata sit potio & salubrior. Sic Deus ne nimia prosperitas quosdam vertiginoso spiritu repleat, eosque nimis eleuans deiiciat & allidat, miscet aduersa prosperis: sic fit vt non incidant in illam querelam: *Quia eleuans allisisti me.* Ps. 101. Amaritudine respergit suauiora huius sæculi, vt ad superna oculos eleuare faciat, seruiatque afflictio quasi calcar ad recurrendum ad bonorum omnium Largitorem & afflictorum Consolatorem. Sic Anna & Ioachim feruentiùs orationi instabant in sua hac afflictione & sterilitate.

Secundò ideò voluit eos aliquo tempore affligi Dominus. vt postmodùm tantò amplius gaudium de prole perciperent. Nam magis desiderata maiorē adducūt postea voluptatē. Proinde proles orta Abrahæ & Saræ sterili *Isaac* vocatur, hoc est, *Risus & Gaudium.* Similiter is qui dictus erat *Benoni* à matre pariēte, id est, *Filius doloris mei* à Pa-

tre *Beniamin* nuncupatur, id est *[...]lius dextra & gaudij*. Sic Moyses Deuter. 32. e[...]xisse dicitur mel de petra; attamen nonnisi aqua er[a]t: sed mel dicitur quia mellis instar sapiebat post adeò diuturnam afflictionem, vt interpretantur SS. Patres. Sic denique Tobias lætior fuit de visu, & Iob de opibus & sanitate tot votis expetita, superatâ iam & eliminatâ omni aduersitate. Potuit ergo Anna præ gaudio canticum depromere nouum prole iam conceptâ, & idem decantare quod sua postmodum filia: *Beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens est.*

Tertiò, & hoc addendum, quòd proles è sterilibus prognatæ, cùm non tam ex carnis concupiscentia, quàm ex diuina gratia oriantur, sanctitate soleant excellere, vtpote à Deo speciali beneficio donatæ. Dei autem opera præstantiora sunt, quàm quæ natura producit. Sic vinum in nuptiis procreatum, præstantius fuit vino quod è vite naturaliter productum erat. Hinc etiam in Scriptura Sacra eminentes fuere Isaac, Ioseph, Samson, Samuel, Ioannes, qui ex sterilibus procreati sunt. Ac in nouo testamento multi sanctitate excelluerunt, similiter orti à matribus infœcundis, & parentum precibus impetrati. Patet in S. Nicolao Tolentino, S. Stanislao, S. Romualdo, S. Alberto Carmelita, S. Ludouico Rege, S. Remigio, & aliis.

Notabile omnino est, quod de duobus Coniugibus Barcinonensibus legimus. Cùm annos octo egissent sine prole, pro ea obtinenda voto domi concepto, & in Ecclesia renouato, Sacrum solenne celebrandum curarunt in honorem duodecim Apostolorum, accensis duodecim cereis cum nomine vnius Apostoli ad singulos cereos. Audiit Deus & Apostoli vota precantium; nam spatio

tredecim annorum sequentium duodecim proles genuere, octo masculos; fœminas quatuor, quorum singulis vnius Apostoli nomen indiderunt. Et licet diu superuixerint, nullam vltra prolem susceperunt. Singuli deinde post parentum mortem filij circa festum Apostoli cuius nomen gerebant obierunt. Extat memoria huius rei Romæ in templo S. Saluatoris de Lauro.

Quartò, voluit Deus vt Ioachim & Anna post longam viginti annorum sterilitatem miraculo prolem impetrarent; vt sic per minus miraculum ad miraculorum omnium maximum via sterneretur. Incarnationem Christi, natiuitatemque ex Virgine, quis nescit summum esse omnium miraculorum? ad illud omnia antiquitus disponebat Deus; ad Christum omnia respiciebant, semen electum ex Patriarchis oriundum. Voluit ergo vt antea steriles parerent, & hoc miraculum præcurreret; donec illud adueniret totis sæculis inauditum & sub sole nouum, quod non sterilis, sed Virgo Deum pareret, & hominem. Ita docet S. Damascenus, & alij Patres. *Damasc. Orat. 1. de Natiu. Virg.*

PARS SECVNDA.

DIcendum igitur, non sine multis prouidentiæ suæ rationibus Deum voluisse vt Anna sterilis fructum suum benedictum Orbi daret, cælitus impetrata benedictione miraculosè. De qua re sic loquitur S. Chrysostomus Orat. de Annunciat. *Naturæ errorem Dominus potest corrigere, membra mortua ad vim vitalem reuocare, præcipere naturæ vt liberos gignat, sterilitatem remouere, senescentem stipulam ad viridem formam reducere, terram infœcundam statim efficere manipulorum matrem. Hoc diuinæ*

virtutis opus est non insolitum. Hoc elucescit non solùm in S. Anna, sed etiam in Sara, & Rebecca ac aliis Patriarcharum vxoribus.

Quapropter Hebræi dixerunt, Deum sibi reseruare quatuor claues naturæ. Primò, *Clauem pluuiæ*, vt eam emittat ex thesauris suis pro libito. Deut. 28. *Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, cælum, vt tribuat pluuiam terræ tuę in tempore suo.* Secundò, *Clauem sepulchrorum*, id est resurrectionis. Patet Ezech. 37. *Aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris populus meus, & scietis quia ego Dominus.* Tertiò, *Clauem alimoniæ*, ipse enim est Promicondus, qui in Cellariis suis condit alimenta & omnia necessaria, & illa quando vult aperit. & de illis quæ vult depromit: *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione.* Psal. 144. Quartò, *Clauẽ vitæ*, id est generationis & fœcunditatis. Hinc in sacris literis dici solet Deus, *Vuluam aperire vel claudere*; non enim fortunæ aut casui id adscribendum, sed benedictioni Dei.

Hac benedictionis claue erga S. Annam vsus est Dominus, coniugum iustorum precibus & piis operibus hoc impetrantibus. Immò & triplici alia dicta claue summa cum benedictione vsus censetur, dum ex Anna dedit nobis Mariam, per quam abundauit. *Pluuia voluntaria quam segregauit Deus*
Ps. 67. *hæreditati suæ*, imberq; serotinus & matutinus terræ nostræ infœcundæ datus est. An non hic *Clauis pluuiæ*? Per eam quoque panis viuus de cœlo descendit, qui famem omnem tolleret validè grassantem in regione nostra longinqua. An non igitur cernitur & hic *Clauis alimoniæ*? Denique, populus Dei velut in tumulis & sepulchris agebat, & dicebat: *Aruerunt ossa nostra, & spes nostra periit, & abscissi sumus*, vt describitur Ezech. 37. Sed per Ma-

riam ex Anna ortam, spes reuixit, aperti sunt tumuli tenebrosi, effulsit vita per Messiam reddenda. Ergo & hic *Clauis sepulchrorum.*

Nunciatur itaque Conceptio Mariæ, futura origo omnium bonorum; Ioachimo, inquam, Patri nunciatur ab Angelo, sicut & conceptio Ioannis nunciata fuit Zachariæ ab eodem cœlesti nuntio. Hic fuit Gabriel Angelus, qui cooperatus est mysteriis quæ ad mysterium primarium Incarnationis præuiè ordinabantur. Sed Zacharias incredulus fuit, aut tardus ad credendum verbis Angeli, ideò ei pœna infligitur, & tarditate loquendi mulctatur. Non recepit loquendi facultatem, nisi per sanctæ prolis admirabilem natiuitatem. Non fuit incredulus Ioachim apparenti sibi Angelo, sed cũ fide & gaudio suscepit cæleste nuntium, tot votis & precibus iam diu expectatum. Neque solùm de prole concipienda instructus fuit, sed etiam de eius futura qualitate & nomine. Si enim nomen Isaac reuelauit Angelus, *Gen.* 17. quia futurus erat Typus Saluatoris: si & nomen Ioannis non tacuit Gabriel, quia nomen erat Præcursoris? Quantò magis cælitus indicari conueniebat nomen illud cœleste, quod post nomen Iesu est nomen super omne nomen? Mysterio plenum erat nomen proli indendum *MARIA*, ergo Angelico primùm ore prænunciandum erat, sic & nomina parentũ eius non sine mysterio sunt. Nam, interprete Sancto Damasceno, *Anna* gratiam significat, seu misericordiam; *Ioachim* verò, id est, *Dominus firmabit seu suscitabit.* Hoc igitur duplici nomine significabatur eos parituros filiam, per quam Dominus misericordiam suscitaret, & gratiam confirmaret, ait S. Damascenus. *Dam. l. 4. fidei c. 15.*

Certè & nomen Annæ nomen est benedictionis,

nomen, post Iesum & Mariam scriptum in libro vitæ. In sacra Scriptura mulieres tres vltra hanc Mariæ matrē legimus hoc nomine insignitas, quæ omnes Dei benedictionem specialem participarunt. Sic Anna vocabatur Tobiæ mater, quam meritò felicem pronunciamus hac beata prole Est & altera Anna in nouo testamento, *Lucæ 2.* vidua illustris sanctitate, non discedens à Templo, orationi & ieiuniis continuò instans. Et hæc igitur felix planè & Spiritu S. repleta, per hoc beata quòd Saluatorem omnium amplecti potuerit, & diuinas in eius præsentatione ad templum cum Simeone laudes decantare. Est & tertia æuo antiquior Mater Samuelis Prophetæ, celebris & beata tali fructu post prolixam sterilitatem. Sed has omnes benedictione, gratia, & gloria superat Anna nostra, quæ Mater Matris Dei cælitus, vt proximè cooperetur tanquam Auia incarnationi & natiuitati filij Dei, sublimem gratiam ei à Deo datam satis indicat & euincit. Quæ Reginam Patriarcharum & Prophetarum, Reginam Apostolorum & Martyrum, Reginam Virginum & electorum omnium erat paritura, immò & Reginam Angelorum cœlestiumque omnium Spirituum, non potuit non cœlestium donorum copia adimpleri. Potuitque meritò concordi voce cum Maria canere: *Beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens est.*

Eapropter viri & mulieres in coniugio, Virgines in cœlibatu & voto, Sanctimoniales in claustro; Sacerdotes Dei in templo, & pij quilibet in gradu suo eius laudes decantant, eamque beatam pronunciant. Hinc & Oratoria, & Altaria, & Sodalitia in eius honorem magno feruore erigunt,

ſpecialique eius patrocinio ſe ſubiiciũt multa Cœnobia, multique Ordines Religioſi, tam virorum, quam mulierum. Hodierno ergo die lætandum nobis eſt, rememorantibus quomodò Anna ſterilis peperit Mariam, & in illa, ſeu per illam omnes electos. Beatam illam meritò pronunciamus & dicimus:

Salue Parens Sanctiſſima,
Sacro beata coniuge,
Sacratiore filia,
Nepote Sacratiſſimo.

S. Damaſcenus Orat. 2. de Natiuit. Mariæ, introducit S. Annam inuitantem antiquas Matres itidem ſteriles, immò & omnes matres fœcunditate donatas, ad ſibi congratulandum & congaudendum. Sic enim dicit: *Meritò Anna, diuino ſpiritu plena, læto animo perſonat:*

1. Congaudete mecum, quæ promiſſionis germen ex ſterili ventre peperi, ac benedictionis fructum vberibus meis, vt optatis, nutrio. Sterilitatis mœſtitiam exui, ac lætam fœcunditatis veſtem indui.

2. Congaudeat mecum Anna, Phenennæ aduerſaria, & nouum hoc inopinatumque miraculum in me geſtum, ſuo concelebret exemplo.

3. Exultet Sara ſenili gaudio geſtiens, meumque ab ſterilitate conceptum præfigurans.

4. Concinnant ſimul ſteriles & infœcundæ, viſitationem meam admirabili modo cælitus factam.

5. Dicant Matres omnes fœcunditate præditæ: Benedictus qui orantibus quod optabant largitus eſt, & fœcunditatem ſterili dedit feliciſſimum germen virginis, quæ Mater Dei eſt, cuius venter cœlum eſt.

Iſtud eſt Canticum quoddam breue S. Annæ, quinque velut verſibus reſonans: ſiue quoddam ſacrum eſt Pſalterium & Cithara, quinq; conſtans

chordis, piis animis sonora. Vndè & nos consonam vocem offeramus: & ei totidem versibus cum S. Damasceno respondeamus:

1. *O quàm beata domus Dauid ex qua prodiisti, & Venter in quo Deus sanctificationis arcam, hoc est eam à qua ipse sine semine conceptus est, fabricauit.*

Dam. orat. 2. de Natiuit. Mariæ.

2. *Verè beata es, ac ter beata, quæ Mariã beatissimam peperisti, ex qua Christus vitæ flos extitit: cuius Virginis & gloriosus fuit ortus & partus mundo sublimior.*

3. *O beatissima fœmina, tibi gratulamur, quia omniũ nostrûm spem diuinitus concessam, hoc est promissionis fœtum peperisti. Beata reuera es, & benedictus fructus ventris tui.*

4. *Piorum lingua te & germen tuum magnificat; ac sermo omnis te & partum tuum prædicat.*

5. *Dignum est laudare eã quæ diuinũ oraculum accepit, & talẽ nobis fructũ edidit, ex quo prodijt dulcis Iesus.*

Adiiciamus hic, nonnullos existimare Ioachimum & Annam, par beatorum coniugum, absque libidine voluptateque effrenata Deiparam genuisse, eo modo quo primi parentes, si non peccassent, filios in Paradiso terrestri procreassent. Ita asserit Petrus Galatinus. lib. 7. cap. 8. de arcan. Huic conforme est quod in reuelat. S. Brigittæ legimus lib. 1. cap. 6. *Filius meus*, inquit Virgo Sanctissima, *coniugium Patris mei & matris tanta castitate coniunxit, vt non reperiretur tunc castius coniugium. Ex charitate diuina, & ex verbo Angeli nunciantis conuenerunt carne, non ex concupiscentia aliqua voluptatis.* Idem refert Dionysius Chartus. lib. de laud. Virg. art. 6. Huic consonat, quod à multis Theologis asseritur, Virginem Deiparam non solùm conceptam sine peccato originali, sed etiam in illa extinctum fuisse à conceptione fomitem peccati, siue concupiscentiam carnis, quæ & lex membrorum,

& languor naturæ, tyrannuſque carnis nuncupatur. An decebat, vt prauus ille languor afficeret illam quæ paritura erat ſalutis auctorem? An decebat, vt lex carnis in ea carne aliquid haberet imperij, ex qua Spiritus ſancti opera Chriſtus erat producendus? An æquum erat, vt Tyrannus ille peccati fomes, in illa aliquid iuris ſibi vendicaret, quæ erat velut Terra Sacerdotalis ab omni tributo libera, *Gen.* 47. Mater ſcilicet futura ſummi Sacerdotis & Regis? Quapropter hic dicere poſſit pius Virginis cultor: *Venite & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram, auferens bella vſque ad finem terræ.* Admirabile planè fœminam ex viro concipi & fœminâ, nec peccato originis, nec peccati fomite infici, vt nulla rebellio eſſe poſſit, aut carnis, aut animi. *Quæ eſt iſta terra*, inquit Richardus Victorinus, *de qua bella omnia fine tenus auferuntur, niſi illa de qua idem Propheta, Veritas de terra orta eſt? De hac terra omnis pugna tollitur, in hac pax plena reparatur. In cæteris magnificum habetur, quod à vitiis non poſſint expugnari: in Virgine mirificum, quod à vitiis non poteſt vel in modico impugnari.*

Pſ. 45.

Rich. 2. à S. Victore l. 2. de Emanuele p. 1. ca. 29. & 31.

PARS TERTIA.

SEd quæritur, an S. Anna vltra Deiparam aliquas proles habuerit, vel etiam alium maritum præter Ioachim? Reſpondeo vulgatam opinionem aſſerere S. Annam tres Viros, totidemque filias habuiſſe, ex ſingulis ſingulas. Ita docuere nonnulli ex antiquis: hinc ille verſus antiquus apud Gerſonem:

Anna tribus nupſit, Ioachim, Cleophæ, Salomeque:
Ex quibus ipſa viris peperit tres Anna Marias.
Quas duxere Ioſeph, Alphæus, Zebedeuſque,

S. Antonin. 1. p. hi. de Pet. Natalibus, Gerſon de Natiuit. Virg. Ludol-

Prima Iesum: Iacobum, Ioseph, cum Simone, Iudā,
Altera dat; Iacobum dat tertia, datque Ioannem.

phus de vita Christi c. 5. Ekius ser. de S. Anna Petrus de Sutor Carthus. Glossa ord. ad Gal. 1. Baronius Canisius. Suarez Lippomanus & nunc passim

Itaque hæc opinio dicit Annam primum nupsisse Ioachimo, deinde Cleophæ, tandem Salome. Ex Ioachimo Deiparam suscepisse, ex Cleopha Mariam dictam Cleophe, ex Salome Mariam dictam Salome. Virgo Deipara Iosepho est tradita; Maria Cleophæ Alpheo, Maria Salome Zebedæo. Christus fuit filius Virginis, Maria Cleophe peperit Iacobum Minorem, Iosephum iustum, Simonem, & Iudam: Maria Salomes genuit Iacobum Maiorem & Ioannem Euangelistam. Sed hanc opinionem plerique non recipiunt. Vnde Cardinalis Baronius in apparatu ad Annales sic hac de re scribit: *Vniuiram fuisse Annam, nec post sterilitatem ex voto conceptam, repromißione obtentam, susceptamque in senectute filiam, alios nouisse partus, tā veteres, quā recētiores Orthodoxi Patres sūt professi.*

Certè Deiparæ Virginis dignitas postulare videtur, vt esset vnigenita, quę miro modo post sterilitatem in lucem erat edita. sic vnigenitus fuit Isaac in veteri testamento, vnigenitus Baptista in nouo. Deinde, quis dicat sanctissimam fœminam, diuino munere fœcundatam post longam sterilitatem, non fuisse tali filio, talique viro contentam? Duobus adhuc viris nupsisse vltra Ioachimum, sapere videtur nonnullis incontinentiam. Vlteriùs non est solitum in eadem familiá eiusdem nominis plures proles habere. Quare ergò Anna tres filias Mariæ nomine nuncupasset? Adde, quòd iam Anna senior foret, cùm peperit Mariam ex Ioachimo, post scilicet vigesimùm annum sterilitatis in matrimonio: ideoque non est verisimile duplex rursus matrimonium ab ea initum: Aut certè dicendum esset, mox Ioachimum fuisse

mortuum,

mortuum, & statim postea alterum adhuc eius virum: quæ omnia gratis dicuntur, nullo certo ex scripturis aut historiis fundamento. Credimus ergo potiùs Annam Virginis Matrem, si priùs Ioachim emortuus fuerit, permansisse viduam, sicut & Anna illa, de qua Lucæ cap. 2. quæ in templo sedula & perseuerans viduitatem piam coluit, ad annos vsque octuaginta quatuor: aut sicut Iudith quæ mortuo Manasse viro suo secundas refugit nuptias, in superioribus domus suæ seligens oratorium & conclaue, in quo Deo vacaret, gerens cilicium super lumbos suos, & ieiunans omnib. diebus præter festa domus Israel. Hæc sanè nunc apud doctiores receptior est opinio.

Interim, nec alteram condemnandam existimamus, cùm ex sacra scriptura, aut certa historia, vel auctoritate non possit falsitatis conuinci. Quòd autem videatur quibusdam incontinentiæ nota in triplici matrimonio, audi quod pro hac responsum fuisse legimus in vita Virginis sanctitate celebris Coletæ reformatricis Clarissarum.

Cum beata Coleta reformationem suam inchoaret, spiritu diuino plena, feruenter inuocabat Sanctos, vt sibi adiutorio hac in re forent; inuocabat autem præsertim eos qui virginitatem coluissent. Ad S. Annam eo nomine vix vnquam confugiebat, quòd tres habuisse legatur maritos. At quodam die dum oraret, apparuit ei S. Anna insigni ornatu decorata, ducens secum totam sobolem suam, tres scilicet filias, cum suis prolibus. E quibus prima Virgo Deipara dulcissimum filium Iesum manu ducebat. Altera Maria Iacobi secum ducebat quatuor illustres filios, Iacobum Minorem, Simonem, Iudam & Ioseph. iustum. Tertia Maria Salome habebat secum Iacobum Maio-

Steph.

Iulia-cus apud Suriū.

rem, & Ioannem Euangelistam: Tunc autem dixit virgini Coletæ beatissima Anna: *Etiamsi ego tribus nupserim viris, tamen Triumphans & Militans Ecclesia ex mea progenie maximis est aucta ornamentis.* Post hanc apparitionem, Coleta singularem deuotionem concepit erga S. Annam Et vt huic apparitioni gratam se ostenderet, in suis Monasteriis templa in eius honorem construxit, præclarumq; sacellum in Bisontiensi Monasterio, quod ei Pontifex primùm contulerat, S. Annæ dedicauit. Ita habetur in vita eius cap. 21. apud Surium. Martij sexto.

Quidquid igitur sit hac de re, scimus S. Annam non fuisse ingratam Domino, postquam eius beneficio enixa est talem plantam, quæ cælum & terram suis fructibus & floribus erat decoratura. Vnde sicut concepit diuino miraculo, ita & eam Domino consecrauit speciali voto, sicut Anna altera olim Samuëlem. Vnde idem potuit dicere quod ipsa: *Pro puero isto oraui, & dedit mihi Dominus petitionem meam, idcirco commodaui eam Domino cunctis diebus*, primo Regum 1. Quia ergo Domino fuerat consecrata Maria à parentibus, triennis in templo est præsentata Sacerdotibus, tanquam munus gratissimum Deo trino. Licet enim proles possent redimi à parentibus: non tamen obligabantur ad id parentes: sed erant loca & Cellulæ circa templum, in quibus poterant habitare vsque ad nubilem ætatem: vbi etiam Anna vidua degebat. Et in his annos vndecim egit Maria, in summa contemplatione, vbi & ministerio Angelorum cibum accepisse nonnulli tradunt ex S. Hieronymo & Bonauentura.

Hinc collige posse vouere parentes proles suas Deo & Sanctis: Nec ita obligari possunt proles, vt

resilire non valeant : requiritur enim consensus earum, dum ad ætatem adultam pertigerint. Cùm autem Virgo beatissima, S. Annæ proles, specialis prærogatiuæ munere præuenta fuerit, ita vt vsu rationis perfecto vteretur à tenera ætate, vel, vt aliqui dicunt, etiam in vtero matris suæ Annæ : ex tunc potuit voto confirmare sanctum propositum matris suæ, & voto perfecto virginitatis seipsam Deo consecrare. De hac re latiùs dicemus, cùm de præsentatione Mariæ agemus.

Hoc solùm hic obiter notamus, non facilè parentes debere vota multiplicare pro prolibus recens renatis. Inter rusticanos passim est reperire mulierculas multiplicibus votis oneratas ratione prolium. Vouent enim peregrinationes varias pro incolumitate infantium suorum, dum ægritudine aliqua affici eos vident : ac postmodum eas non adimplent, vel tardè post multos annos id faciũt nõ sine conscientiæ detrimento. Deberent attendere illud. *Si voueris, ne moreris reddere, displicet enim Deo stulta & infidelis promissio.* Eccles. 5.

Istud interim monemus, exemplo S. Annæ Deo gratum esse, quod matres mox à conceptu & partu fructum suum Deo offerant, vt ab illo benedictionem iam ab vtero percipere valeat, ad matris & prolis sanctificationem. Sic S. Monica filium obtulerat Deo ex vtero. Mater quoque Bernardi obtulerat Bernardum & fratres eius. De quo fusè alibi dixi. *V. Cãdelab: Myst. tract. 8. lec. 10. Propos. 2. & 3.*

CONCLVSIO.

IMpertire, Domine Iesu, intercessione S. Annæ Auiæ tuæ, Sacerdotibus zelum & pietatem,

Virginibus castimoniam, Maritatis concordiam, Pueris benedictionem, omnibus fidelibus conuersationem sanctam: vt omnis ætas, omnis ordo, omnis sexus te benedicat per Mariam & Annam, per quas ad nostram voluisti humanam progeniem descendere. Fac igitur, vt earum meritis & intercessione nos quoque ad numerum electorum tuorum pertingere valeamus, & de progenie tua cælesti recenseri: de numero scilicet eorum quibus *dedisti filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus, nec ex*
Ioan. 7 *voluntate carnis, nec ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt*, vt æternùm te cum illis glorificare valeamus.

PRO FESTO SANCTI DOMINICI

Aug. 4.

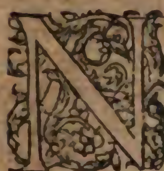
LECTIO NONA.

O Domine ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ. Psal. 115.

DVÆ SVNT PARTES PRIMARIÆ.

Prima docet, quomodo S. Dominicus specialiter sit seruus Domini, & bis seruus.
Secunda, quomodo sit specialis filius ancillæ Domini, hoc est, Ecclesiæ & Mariæ.

PARS TERTIA.

Os omnes sumus serui Dei, eius sigillo & charactere, hoc est diuinitatis eius imagine signati, tanquam specialiter ad eum spectantes, & eius dominio subiecti singulari quadam ratione. Propterea aduertit inter veteres Tertullianus, in sacra scriptura, initio Genesis, Deum non vocari *Dominum*, licet creasset cælum, elementa, animalia: sed tunc primùm, cùm creauit hominem, de eo dicitur: *Formauit Dominus hominem de limo terræ.* Licet ergo rerum omniũ Dominus sit, specialiter tamen gloriatur hominis Dominio, obligans illum perpetua sibi seruitute, proprio illum signans sigillo, propriis decorans insigniis. *Tertu. li. contra Hermog.*

Sumus quoque omnes serui Christi, & specialiter *Dominus noster* dicitur, ratione emptionis & redemptionis: ideoque & in baptismo specialem characterem accipimus, vbi seruitutem nostram profitemur, & totos nos eius obsequio consecramus. Hinc etiam aperiuntur nobis aures tunc temporis, in signum inobedientiæ: sicut olim in signum perpetuæ seruitutis perforabatur auris ad postes, his qui se seruos profitebantur.

Sed cùm hæc conueniant omnibus Christianis, habet vlteriùs Deus aliquos specialissimè seruos quos elegit ad functiones sublimes, cooperatores operis sui diuini, ad animarum conuersionem & illuminationem destinatos. Hi dupliciter sunt serui Dei & Christi: conditione scilicet, & speciali electione ad ministeria sublimia. Talis erat is de quo Luc. 14. *Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos. & misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt venirent.* Tales & illi omnes de quibus verificari potest illud, Isa. 42. *Ecce seruus meus quem elegi, posui super eum spiritum meum.* Hi ergo meritò possunt dicere: *O Domine, ego seruus tuus, ego seruus tuus!* Non solùm creatione & redemptione seruus tuus sum, sed etiam singulari tua electione, & dilectione.

An non inter hos recensendus est S. Dominicus? An non ipse est seruus quem elegit Dominus in charitate nòn ficta, & spiritu suo adornauit? An non ipse est seruus qui missus est vt inuitatos aduocaret per vicos & plateas ciuitatis, per vias & sepes solitudinis commissum sibi sollicitè obiens ministerium? An non hoc ipsum nomen (ei non sine diuino instinctu impositum) seruitutis & electionis specialis est prognosticum? Quid est Dominicus? Cur sic in baptismate nũcupatur, nisi quia

speciali iure ad Dominum spectare puer iste significatur, eiusque obsequio totus consecrari? Sic & *Dominicum diem* dicimus, quia à Domino sanctificatus est, quem & eius destinamus singulariter cultui.

De ipso igitur verum est, quod Isa. 44. legitur. *Iste dicet: DOMINI EGO SVM. Et scribet manu sua: DOMINO.* Quid enim eius tota vita aliud indicat, quàm, *Domini ego sum?* Quid aliud eius Doctrina & manus scripsit quàm illud vnicum verbum: *Domino?* Totâ enim suâ vitâ perfectam professus est Domino seruitutem. Totâ suâ Doctrinâ non aliud quàm Domini gloriam quæsiuit. Pugnauit instar Gedeonis tubarum sono & lagenarum collisione, hoc est verbi Dei prædicatione, & corporis austera mortificatione. Clamare iussit Gedeon post sonitum tubæ: *Domino & Gedeoni*, siue, *Gladius Domini & Gedeonis.* Dominicus autē lubenter soli Domino victoriam & gloriam omnem adscripsit, quam per se & suos corporis afflictatione (quasi laguncularum confractione) & voce virtutis (quasi sono tubæ) de mundo, carne, sathana reportauit. Scripsit ergo manu sua, & voce, & vitâ: *DOMINO.* Sic luxit lux eius, *vt glorificaret Patrem qui in cælis est*, & adimpleret nomen cælitus sibi datum illud, *DOMINICVS.* Audiuerat enim arrectâ & attentâ cordis aure quasi sibi dictum, illud Isa. 43. *Noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo, MEVS ES TV.* Et rursus illud Isa. 42. *Ego Dominus vocaui te, & apprehendi manũ tuã, & dedi te in fœdus populi, & lucem gentiũ. Ego Dominus, hoc est nomen meum: gloriam meam alteri non dabo.* Nullam eius partem sibi vendicauit Dominicus, sed totam in Dominum refudit, siue in vita, siue in morte, attendens illud Apostoli: *Siue viuimus, Domino viuim⁹: siue morimur, Domino morimur.*

Siue viuimus, siue morimur, Domini sumus.

Itaque meritò adscribimus S. Dominico pro elogio speciali illud Psaltis: *O Domine ego seruus tuus, ego seruus tuus.* Neque ambigendum est, ipsum ordinemque ab ipso institutum, in hoc specialiter seruisse Domino, vt inuitatos ad cœnam moneret venire, & introduceret in locum conuiuij. Quapropter auctor vitæ eius sic hac de re scribit: Multifariè, multisque modis olim Deus electos suos ad æternum inuitans conuiuium, nouissimè diebus istis, id est, ad horam vndecimam *misit seruum suum dicere inuitatis vt venirent, quia parata sunt omnia.* Seruum hunc Ordinem Prædicatorum S. Gregorius interpretatur, nouissimis mittendum temporibus, vt hominum animos de propinquo Iudicis aduentu admoneat. Nouum enim quandoque Prædicatorum Ordinem scriptura innuit sub finem mundi mittendum, dum ait, *Miserunt seruum suum hora cœnæ.* Hora cœnæ, finis est mundi. *Nos autem sumus in quos fines sæculorum deuenerunt.* Missus est ergo hora cœnæ, id est, diebus extremis ordo nouus: nouus, inquam, pariter & antiquus. Nouus institutione, antiquus auctoritate. Nouus & nouissimus spatio, officio primus. Cùm enim primo mane, tunc etiam hora tertia, sexta, & nona, conducti fuerint vineæ cultores, hora restat & adest vndecima, quâ postremi cultores multiplicentur. Hi sunt Prædicatores, quorum Ordinem horum nouissimorum temporum periculis diuina dispensatio prouidit: vt appropinquante iudicio, *illius cuius in humilitate iudicium sublatum est,* testium numerus augeretur. Itaque multiplicantur nunc *in senecta vberi, vt benè patientes annuncient quoniam rectus est Dominus Deus noster.* Hæc sunt *Tintinnabula*, quibus pontificalis poderis extre-

Auctor vitæ in Prolog.
Greg. hom. 35 in Euang.
1. *Cor.* 10.
Isa. 53.
Ps. 91.
Exod. 28.

nitas ornatur. Hi sunt equi fortes & varij in quadriga nouissima, *è medio duorum montium egressi, vt perambulent omnem terram.* Hæc auctor vitæ. Zach. 6.

Neque hic prætereundum est, S. Dominicum iam ab vtero electionis suæ specialis ad diuinum obsequium signa dedisse. Tum quia illa quæ suscipiebat ipsum in baptismo, visa est sibi videre in eius fronte stellam luculentam, cuius splendore totus irradiabatur orbis. Tum quia mater eum paritura visa est sibi vtero gestare catulum ardentem ore faculam ferentem, totumque orbem flammis succēdentem. Quid aliud per hanc faculam designatur, quàm ardens eius prædicatio, peccatorum corda ad pœnitentiam inflammans? De ipso enim verum est, quod de *Elia: surrexit quasi ignis, & verbum eius quasi facula ardebat.* Quid verò per fulgorem flammæ, nisi claritas indicatur doctrinæ, ad veram sapientiæ lucem alios adducens?

Nec mirum videri debet, quòd mater visa est sibi gestare vtero catulum, nam & hoc ipsum contigit matri S. Bernardi, quæ catulum candidum, habentem dorsum rubeum, aluo continere sibi visa est, latrabatque continuò catulus ille. Cùm vero consuleret virum sanctum hoc de portento, audiuit ab eo filium hunc fore egregium verbi diuini præconem.

Nempe per canes latrantes solet scriptura indicare probos & gnauos prædicatores. Vnde ad ignauos sic loquitur: *Speculatores cæci, canes muti, non valentes latrare.*

1. Canis solet esse fidelis Domino, ipsumque contra aggressores defendere.

2. Deputatur ad custodiam domus, vt latret contra fures & latrones, tam diurnos, quàm nocturnos.

3. Solet dispersum gregem reducere ad pascua, & tueri contra lupos, ac alias agrestes feras.

4. Eius lingua medicinalis est, & sanat vlcera lingendo.

An non hæc omnia intueri licet à S. Dominico peracta?

O quàm fidelis fuit Domino suo, eius sequelæ continuò adhærens, eiusque honorem vbique defendens!

O quàm fidelis fuit custos domus Domini, contra fures nocturnos, contra hæreses & hæreticos!

O quã vigilans fuit in custodia gregis Dominici, clamans contra lupos, latrans contra vitia, gregemque non sinens aberrare à veris pascuis!

O quot peccatoribus vlcere pessimo afflictis benedicta sua lingua medelam attulit salutis!

O quot lupos, quotque vulpes Dominicam vineam demolientes, & ouile depascentes, zelo suo prostrauit & fugauit!

De his vulpibus S. Ambros. serm. 79. sic loquitur. *Est hoc animal fallax & insidiis semper intentum, rapina sic frandes exercens, quod nihil tutum esse patitur, inter ipsa quoque domicilia prædam requirens. Quod quidem quibusdam etiam conuenit Christianis, qui ore Dominum confitentur, moribus autem vulpium fallacia diuersantur. Omnis Christianus qui peccata sua vult celare, vulpes est. Sicut enim vulpes ob fraudes suis latibulis demoratur: ita & peccator tacens propter conscientiam suam peccatorum foueis delitescit. Et sicut illa non audet inter medias hominum turbas morum suorum ostendere fallaciam: ita & hic erubescit in media Ecclesia conuersationis suæ nequitiam confiteri. Vulpem planè dixerim omnem Christianum, qui suo insidiatur vicino, qui quotidie nititur*

fines alienos arrodere, fructus inuadere, animalia deuorare, & dum suo labore potest se iuuare, ferarum more prædam captat alienam. Hæretici etiam comparantur vulpibus, qui conuenticula quædam velut foueas sibi præparant tenebrosas, in quibus pertinaciter latentes, insidiantur Ecclesiæ, tanquam Euangelicæ gallinæ, vt eius pullos deuorent. Hæc S. Ambrosius.

Nempe S. Dominicus, tanquam vigilantissimus catulus, voce sua sonora latrauit contra falsos Christianos, vt ad viam salutis eos reduceret, vitia eorum arguens, facemque eis ostentans, quâ lucem gratiæ consequerentur. Qua in re admirabilem fructum fecit, millia peccatorum è tenebris educens. Latrauit quoque admirabili zelo prædicationum suarum per totum decennium contra hæreses, maximè contra errores Albigensium mire tunc Prouinciam Tholosanam inficientes. Hi hæretici, quasi vulpes Sampsonis caudis colligati, facem falsæ doctrinæ, & ambitionis peruersæ, quaquauersum circumferebant, vt intenderent fruges & messem Domini copiosam, hoc est, messem animarum, inferendam in horreum æternum. Sed aliam accendit veræ doctrinæ & sanctæ humilitatis facem S. Dominicus per se & per suos illam circumferens, vt has vulpes fugaret, & fumum tenebrosum ab eis accensum dissiparet. Quod perfecit efficacissimè, eas ad suas latebras redire cogens: vel ad eum reuerti qui illuminat abscondita tenebrarum, veritatis luci antea rebelles manifestè conuincens.

Mira certè Dei est erga Ecclesiam & gregem suum prouidentia: qui cùm hæreses permittat ad fidei & fidelium probationem, semper tamen prouidet viros qui contra aciem Sathanæ, aciem instruant veritatis, & tanquam veri

ſerui Dei dimicent contra ſeruos Diaboli. Hoc verò ſolet, ferè efficere per Ordines Religioſos de quibus illud verum eſt: *Stellæ manentes in ordine & curſu ſuo aduerſus Siſaram pugnauerunt.* Et rurſus illud: *Stellæ dederunt lumen in cuſtodiis ſuis, & vocatæ dixerunt, Adſumus. Et cum iucunditate ei luxerunt qui fecit illas.* Cùm itaque diuerſas Religiones in Eccleſia cernimus, vt luce pietatis & doctrinæ dimicent quaſi de cælo, aduerſus hoſtem veritatis & gratiæ: *Quid videbis in Sulamite niſi choros caſtrorum?* Propterea nouos Ordines Deus ſuſcitat, quando Sathan nouas ſuſcitat hæreſes.

Iudicum 5.
Baruc. 3.

Sic cùm peſtis Arriana peruaſit Orientem, Deus aduerſus eam protulit S. Antonium in Ægypto, cũ innumeris Monachis pro Dei cultu pugnantibus: protulit & S. Baſilium, cum phalange Religioſorum precibus & doctrina dimicante contra hunc impium errorem.

Sic cùm Manichæi, & Donatiſtæ, ac Pelagiani, hæreſes ſuas in Occidente ſtabilirent, exurrexit Auguſtinus cum ſuis, Religionis & veritatis pugil indefeſſus.

Sic etiam cùm Gotthi & Oſtrogotthi Italiam diuexarent, & Arrianiſmum renouarent, ſuſcitatus eſt S. Benedictus cum ſuis turmis, vt obuiam iret impietati.

Sic & poſtmodum orti fuere Bernardus & Norbertus cum ſuis, vt pugnarent contra Abailardum, Tanchelinum, & alios hæreticos, tunc temporis exurgentes.

Denique cùm Albigenſes Galliam & Hiſpaniam ſuis conſpurcarent hæreſibus exurrexit ſanctus Dominicus cum ſuis, & Franciſcus cum ſua noua cohorte, ſub vexillo crucis militantes, vitiaque & errores diſſecantes vita ſua & doctrina. Fue-

rant autem hi Albigenses nostrorum hæreticorum progenitores, iniurij in Deum, in Virginem, in Sanctos, in Sacramenta, in imagines & loca sacra: in quibus omnibus nostri eos imitantur, tanquam *Nigri corui nigrum ouum*; immò tanquam *de radice colubri egredientes, vt regulus, & vt semen venenatum absorbens volucrem*, siue pias inficiens & interficiens animas in cælum volatum ineuntes. Isa. 14

Ex his omnibus satis constat, quàm verè potuerit Domino Dominicus dicere: *O Domine ego seruus tuus, ego seruus tuus.* Vtique seruus specialis ob zelum salutis proximi. Feruentissimus in charitate Dei, vt eius gloriam adaugeret, sitiebat ardore inæstimabili calicem passionis, siue Martyrium obire pro Domino. Sitiebat, inquam, illud non secus ac ceruus desiderans ad fontes aquarum. Vnde transiens per loca vbi hæretici necem ei & insidias moliebantur, intrepidus & cantans ingrediebatur. Eam ob rem in admirationem adducti satellites Antichristi dicebant ei: *An non mortis horrore tu afficeris? Quid acturus eras, si te comprehendissemus?* Tum ipse Martyrij amore flagrans: *Rogassem vos, ne mortem mihi celerem inferretis, & repentinis ne me conficeretis vulneribus sed paulatim singula præcisa membra meis obiiceretis oculis contemplanda, atque ad extremum euulsis luminibus, sineretis ita mutilum corpus in suo sanguine volutari.* Sic charitas in eo perfecta foras mittebat timorem, & diu patiendi desiderium suppeditabat. Charitas quoque erga proximum in eo elucescebat, quod pereuntium animarum zelo mirificè angebatur, & mente sauciabatur: flensque largissimè super peccatis aliorum, latentem affectum prodebat per lacrymas. Hanc enim excellentem charitatis gratiam, flendi scilicet copiosè pro peccatoribus &

afflictis, specialiter obtinuit à Deo.

Quin etiam, charitate vrgente, tertiò se singulis noctibus ad sanguinem vsque diuerberabat. Semel pro suis offensis. Rursus pro animabus in peccato mortali hærentibus. Denique, pro his qui in pœnis Purgatorij affligebantur. Hoc erat sacrificium eius vespertinum & nocturnum, in quo Deo libabat sanguinem suum pro his omnibus, ad expiationem.

PARS SECVNDA.

VT intelligamus vlteriùs, quomodo S. Dominicus specialiter dicere potuerit: *Ego filius ancillæ tuæ*: aduertendum est, per *Ancillam* hic intelligi posse *Ecclesiam*, quæ licet sit Sponsa Christi, tamen se ancillam ex humilitate dicit. Specialiter autem se filium Ecclesiæ, ancillæ Domini, dicere potest S. Dominicus, non solùm quia genitus est in illa, & ex illa, secundùm spiritum, sed etiam quia tot labores sustinuit ad tuendum eius fidem, quasi ad tutandum matris honorem. Pro illa sanguinem fundere paratus fuit, potiùs quàm matrem negare, aut deserere. Fuit autem inter filios primogenitos Ecclesiæ, lætificans matrem, adducendo ad eam fratres suos, suscipiendos cum gaudio. Vnde dum Ordinem suum instituit, sanctâ prole fœcundum, ex omni natione conflatum, illud Ecclesiæ dici potuit, tanquam communi matri pacis filios cum lætitia intuenti: *Circumspice Ierusalem ad Orientem, & vide iucunditatem tibi à Domino venientem. Ecce enim veniunt filij tui quos dimisisti dispersos: veniunt collecti ab Oriente vsque ad Occidentem in verbo sancti gaudentes in honorē Dei.* Dum ad capitula generalia Ordinis S. Dominici

conuocantur ex omni natione & regno Patres huius instituti, sub obedientiæ præcepto : nonne in verbo sancti Patris sui veniunt gaudentes in honorem Dei? Rursus Ecclesiæ Matri dici potest: *Leua in circuitu oculos tuos & vide : omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Filij tui de longè veniunt, & filiæ tuæ de latere surgent.* Nec enim solùm Dominicus Ecclesiæ obtulit filios, sed etiam adduxit filias sanctitate eminentes. Vnde Honorius Pontifex ei curam imposuerat, vt omnes Sanctimoniales, per diuersa vrbis loca dispersas, in vnum redigeret, vt faciliùs regi, & cautiùs possent custodiri : magnumque numerum ad S. Sixti Ecclesiam aggregauit, suis eas instruens cælestibus monitis. Notæ sunt, & in Ecclesia celebres habentur plurimæ filiæ Ordinis sancti Dominici : inter quas eminet sancta Catharina de Senis, de qua dici potest: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.*

Vlteriùs, per ancillam Domini intelligi potest Virgo Maria : quæ licet Mater Dei sit, tamen hoc nomine specialiter gloriatur : *Ecce ancilla Domini.* Vnde & in cantico suo decantat : *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Sed cur specialiter vocatur Dominicus Mariæ filius?

Primò, quia per beatissimam Dei Matrem Ordinis sui impetrauit confirmationem. Sollicitarat primò apud Innocentium tertium, eique sese nonnihil opponere visus est Domini supremus Dispensator. At proxima nocte videt in somnis Ecclesiam Lateranensem grauem imitari ruinam, ad quam tamen accurrens Dominicus, suis eam humeris sustentare videbatur. Intellexit Pontifex mysterium visionis, & remisit eum ad fratres, vt

Lib. 1. c. vlt. Vita Dominici.

sibi regulam eligere, elegitque, facta cum illis consultatione, regulam S. Augustini, Concionatoris eximij, adiunctis quibusdam arctioris vitæ constitutionibus. Interim desiit esse in humanis Innocentius, & successit Honorius, apud quem pro confirmatione egit S. Dominicus. *Quo tempore, dum nocte pro more suo in Ecclesia pernoctaret, consurgere vidit filium Dei à dextra Patris cum ira, ad intersiciendum peccatores terræ, & disperdendum omnes operantes iniquitatẽ. Tres ad hoc vibrabat lanceas: vnam quâ superborum erectas ceruices traiiceret: alteram quâ cupidorum viscera configeret: tertiam quâ carnis voluptatibus deditos confoderet. Cumque eius iræ nemo posset resistere, occurrit clementissima Mater, & pedes complectens, rogabat vt parceret suo sanguine redemptis, & iustitiam misericordiâ temperaret. Cui filius. An non cernis mihi irrogatus iniurios? Iustitia mea tot mala impunita vlteriùs non patitur.* At mater. *Tu nosti omnia, scisque viam per quam eos reducturus es. Est mihi seruus fidelis, quem mittes vt verba tua annunciet eis, & conuertantur ad te. Est & alius ei ac in re futurus adiutor indefessus. Obtulit ergo Dominicum, obtulit & Franciscum. Porrò Dominicus socium suum diligenter contemplans, sibi antea ignotum, postera die in templo inuentum agnouit, ruensque in oscula sancta, ait ei: Tu es socius meus: Tu mecum pariter curres. Stemus simul, & nullus hostis vincet nos. Visionemque hanc tunc ei enarrauit: atque ex eo die fuit illis cor vnum, & anima vna: quod etiam successoribus commendarunt. Huius visionis seriem S. Franciscum accepimus, cui S. Dominicus ante Ordinis confirmationem eam patefecit.* Hæc l. 2. c. 1. Vitæ S. Dominici.

Hac visione confirmatus Dominicus, apud Pontificem institit pro sui Ordinis confirmatione, &

feliciter obtinuit: non sanè humana industria, sed dirigente eum diuina Sapientia, & Matre Sapientiæ Maria. An non hæc illi ea in visione se specialiter matrem exhibuit, & cor eius roborauit. An non & eius potentiam, clementiamque erga miseros tunc vidit? Quid illa potentius, quæ Omnipotentis iudicis iram (qui iam vt fulgur exacuerat gladium suum, cuiusque manus arripuerat iudicium) retinere potuit, ne deuoraret impios sicut stipulam? Quid eâ clementius, quæ pro perituris adeò humiliter & benignè, adeòque instanter supplicuit, & impetrauit? Meritò ergo iusti eius ambiunt gratiam, vt proficiant; peccatores, ne pereant.

Nunquid & ipsa fuit, quæ altera quadam vice, dum in Basilica S. Petri Romæ oraret pro Ordinis sui conseruatione & propagatione, misit ad eum Beatos Apostolos Petrum & Paulum? E quibus Petrus scipionem, Paulus librum ei tradere videbatur, & dicere: *Vade, concionare, diuinitus ad id ministerium electus.* Mox temporis momento vidit filios suos toto orbe dispersos, binosque & binos verbum Dei populis annunciantes. His nempè insigniis quadam ratione ad Apostolicum inauguratus est officium, Præco diuini verbi eximius cum suis futurus in orbe terrarum. Hoc fore eorum munus, ostensum fuit Sedis Apostolicæ Legato Conrado. Hic Bononiæ ad Fratres Dominicanos visitationis Apostolicæ gratia accesserat, & de eorum nouello instituto ambigebat an ex Deo esset. Cùm ergò Codicem aliquem posceret, & in Cathedra posita in templo eorum sederet, Missalis liber oblatus est. Hunc præmisso signo crucis aperuit, & in primę paginæ suprema parte illud legit, *Laudare, benedicere, & prædicare.* Sic cœlesti quodam oraculo exhilaratus, omnem à se hæsitationem abiecit,

& fratres totis visceribus est complexus. Certè, valdè congruè viris huius instituti laudatio, benedictio, & prædicatio, velut ex oraculo diuino accommodatur: quia Prædicatores sancti diuinam gloriam laudare, benedicere, prædicare non cessant, instar animalium mysticorum, quæ continuò, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, decantant.

Secundò, Dominicus ideo specialiter dicere potest: *Ego filius ancillæ tuæ*, Mariæ scilicet; quia illa post confirmationem Ordinis, non solùm B. Dominico, sed & filiis eius, ac fratribus, speciali affectu sese exhibuit Matrem. Propterea & illi eam vt talem quotidiè salutant singulari deuotione & ritu decantantes, *Salue Regina Mater misericordiæ*. Visaque est illa frequenter (cùm hæc Antiphona ab ipsis decantaretur) in medio chori eis benedictionem impertiens, & benedictum filium suum Iesum illis ostendens.

Quâdam nocte in Dormitorio vigilans, & orans S. Dominicus. vidit tres miræ pulchritudinis virgines, quarum vna ferebat situlam elegantem, altera aspergilium porrigebat Reginæ in medio gradienti; quæ transiens per dormitorium, singulos fratres aspergebat quiescentes in lectulis, & crucis signo signabat. Vnum autem præteriit sine hac benedictione. Surgens à prece vir sanctus, obuiat Reginæ iuxta lampadem dormitorij, & prostratus eius pedibus, ait: *Obsecro, indica mihi sermo tuo quænam sis.* Respondet: *Ego sum illa Mater misericordiæ, quam quotidiè vesperi piis mentibus inuocatis. Cumque dicitis: Eia aduocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte, prosterno me coram filio, orans pro huius Ordinis conseruatione.* Rursus interrogat quænam sint illæ Virgines? Respondet: *Cæciliam esse & Catharinam.* Iterum concepta fiducia,

Vita lib. 2. c. 13.

quærit, cur Fratrem vnum auersans Virgo pręterierit? Respondet: *quia non ita vt decebat se gereret.* Posterâ die Fratres aduocans ad Capitulum, admonet eos prolixo sermone vt ament Matrem Dei, cuius erat mirificis consolationibus recreatus. Postea Fratrem illum blandè alloquens, comperit à culpa alienum; fatebatur tamen sese inuenisse nudato corpore, dum euigilasset. Voluit ergò monere Virgo, quanto studio pudicitia seruanda sit, quæ & oculos auertit ab eo qui iacebat indecorè. Voluit etiam indicare, quantâ veneratione colenda sit, quæ filios suos suâ manu benedicit, protegit, perfundit rore gratiæ.

Sed & illâ nocte cùm disparente Virgine preces continuaret S. Dominicus, ostensum ei fuit quomodò Maria ipsum & Fratres materno foueat sinu vt meritò possint concinere: *O Domine, ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.* Rapitur extra se Dominicus, videtq; à dextris filij Matrem, pallio coloris sapphyrini adornatam: simul videt ex omni religione aliquos collætantes in circuitu throni; de suo autem Ordine neminem. Pudore suffusus flebat amarè, nec audebat appropinquare Christo, aut Virgini. Innuente Christo, & Virgine vocante, tandem accedit, & cum lacrymis pedibus eorum se substernit. Interrogatur cur lugeat? respondet: *Quia neminem meorum conspicio, cum omnium alumni ibi circumstent in conspectu Matris & Filij lætabundi.* Tunc Christus: *Ordinem tuum matri meæ cõmisi, illa poterit tibi filios tuos ostẽdere:* Ipso instante vt eos videat, Maria palliũ expãdit amplissimũ, sub quo tanquã securitatis tegmine vidit ordinis sui multitudinẽ specialis amoris protectione degentẽ. Tũc luctus mutatus est in iubilũ, quo gratias agebat Dei filio & Matri suæ Mariæ. Vere ergo

poterat labiis oris & cordis canere: *O Domine, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.*

Vita lib. 2. c. 11. Vlteriùs, fauor B. Virginis tanquam Matris erga Ordinem S. Dominici patuit in persona Reginaldi, Doctoris eximij, & Decani Aurelianensis: qui cùm deliberaret de ingressu ordinis, grauissimâ percussus est infirmitate. Apparuit autem ei B. Virgo, cum duabus speciosissimis puellis, & dixit: *Pete à me quod vis, & dabo tibi.* Cogitanti quid peteret, suasit vna ex puellis, ne quid peteret, sed se totum Matris Dei voluntati permitteret. Hoc cùm fecisset Mater Dei, manu virginea ægri oculos, aures, nares, os, manus, cœlesti vnguento liniuit, proprias verborum formulas proferens ad singulas vnctiones. Ad pedum vnctionem dixit: *Vngo pedes tuos in præparationem Euangelij pacis.* Ad renes: *Stringantur renes tui cingulo castitatis.* Prædicatorij quoque Ordinis habitum ei demonstrans, dixit: *Hic est habitus Ordinis tui.* Atque ita disparuit Virgo, & sanitati subitò restitutus est. Illa vnctio ita eum ab omni concupiscentia purgauit, vt nec primi in eo motus extiterint; sic enim fassus est. Hoc autem totum fiebat per merita S. Dominici, qui tunc feruentissimè pro conuersione & sanitate Reginaldi orabat.

Tertiò, de S. Dominico specialiter dicimus quod sit filius Mariæ, quodque ei illud conueniat singulari ratione: *Ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ,* quia ei ad extremum vsque spiritum maternum affectum exhibuit Maria, donec in cœlestem filij sui aulam pertraheret. Illius meritis præsciuit mortis suæ diem, præmisso ad eum splendidissimo iuuene, qui ei diceret: *Veni dilecte mi, veni, ingredere in vera gaudia,* Hoc accepto nuncio, cùm quosdam sibi familiares de Clero Bononiensi viseret, &

Vita lib. 5. c. 2.

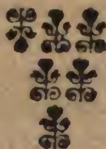
de mundi vanitate ac contemptu cum eis disseruisset, tandem eis valedicens, dixit: *Vos me charissimi nunc sanum videtis, sed ego ante festum assumptionis Beatissimæ Matris ad Dominum proficiscar.* Gauisum autem fuit miro modo de suo discessu, qui ad extremum vsque spiritum poterat dicere: *Ego, ô Domine, seruus tuus & filius ancillæ tuæ: Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.* Quæ vincula mors disrumpit, vt animus è carcere corporis huius egressus, æternæ laudis hostiam liberiùs valeat immolare, & perpetui amoris perfectissimum holocaustum. Ad illam ergo laudem suspirabat, & flentibus circum discipulis haud flebat ipse; sed se illis fore vtiliorem in eo ad quem proficiscebatur loco certissimè asserebat. Interim iam agens in extremis, totus in Deũ absorptus, sublatis in cœlum manibus, filios suos æterno Patri commendabat, Matrique cœlesti; sic enim orabat: *Pater sancte, tu scis quia lubenter persiti in tua voluntate, & illos quos dedisti mihi custodiui. Nunc commendo tibi: tu illos serua & custodi. Ego ad te venio, ô Pater.* Cùm hæc dixisset ait Fratribus: *Incipite Commendationes animæ, nunc tempus est, hora adest.* Cumque illi multis suspiriis & lacrymis id peragerent, vbi ad vltimam commendationem pertigissent, & dixissent: *Subuenite sancti Dei, occurrite Angeli Domini, suscipientes animam eius,* eleuatas ipse tenens in cœlum manus, spiritum exhalauit.

An dubitas Mariam cum Angelis eius animam suscepisse? Audi quod ea hora P. Gualo, Priori Dominicanorum Braxiensium, postea vrbis illius Episcopo ostensum fuit. Leni pressus somno, vidit oculis interioribus duas scalas è cœlo submitti. Vnius cacumen tenebat Christus, alterius Mater eius: Angeli per vtramque discurrebant. In medio *Lib. 5. c. 3.*

erat ſedes, & in ea ſedebat quidam in habitu Prædicatorum. Scalas ſenſim attrahebant Chriſtus & Maria, & ſedes attollebatur, donec pſallentibus Angelis in cœlum illata eſt. Venit Prior ille ſtatim poſtea Bononiam, & cognouit eâ horâ B. Dominicum è viuis exceſſiſſe, nec dubitauit viſionem ſuam palam in concione indicare.

CONCLVSIO.

O Pater Sanctiſſime Dominice, impetra nobis hanc gratiam, quâ ita in ſpiritu valeamus Chriſto & Matri eius deſeruire, vt fiducialiter tecum poſſimus illi dicere: *Ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ.* Intercede pro nobis, vt tua poſſimus ſectari veſtigia, imitari charitatem, puritatem, pietatem, omnemque excutere teporem: vt cum extrema dies venerit, & vincula noſtra Dominus diſruperit, poſſimus ei ſacrificari hoſtiam æternæ laudis. & tecum immolare victimam perennis amoris & iubilationis.

PRO FESTO SANCTI ROCHI.

Aug. 16.

LECTIO DECIMA.

In diebus ſuis placuit Deo, & inuentus eſt iuſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. *Eccli.* 44.

DVÆ SVNT PARTES

Prima oſtendit quod Deus virga ſua nos percutiens Mediatores optet.

Secunda, quomodò S. Rochum conſtituerit Mediatorem in flagello peſtilentiæ.

PARS PRIMA.

Irga quâ nos percutit Deus, triplex poteſt diſtingui. Prima eſt *Ferrea*, quâ impij plectuntur: hæc eſt Virga potentiæ, quæ à nobis eſt timenda. Secunda eſt *Amygdalina*, florida, & fructifera; hæc eſt Virga ſapientiæ, quam boni experiuntur, quæ à nobis eſt admiranda. Tertia eſt *Aurea*, quæ ad bonos & malos extenditur: hæc eſt Virga clementiæ ab omnibus amplectenda.

Dicamus ergo primò, Virgam potentiæ, virgam illam ferream eſſe, de qua Pſ. 2. *Reges eos in virga ferrea, & tanquã vas figuli cõfringes eos.* Hæc ad improbos vertitur, quâ irreparabiliter confringuntur, quaſi vaſa figuli in partes contrita à feriente ferro, Hâc quandoque feriuntur initialiter in hac vita, poſtmodum æternaliter in altera.

Attende in Antiocho, 2. *Machab.* 9. intolerabili dolore, fœtore, triſtitia perculſo: & hoc ei in fine vitæ initium fuit & via æterni doloris, ad quem præcipiti greſſu raptabatur. Fruſtrà igitur *orabat ſceleſtus Dominum, à quo non erat miſericordiam conſecuturus.*

Attende & in Pharaone. Virgâ potentiæ, in manu Moyſis à Domino depoſitâ, toties percuſſus, orat vt amoueatur à ſe, & Moyſem ipſum obſecrat vt precetur pro ſe, maximè cùm primogenitum ſuum cum aliis vidit hac virga internecioni datum. *Orate Dominum pro me,* inquit ipſe Moyſi & Aaroni. Sed tandem percutitur & conteritur irreparabiliter, dum in aquis mergitur cum ſuo exercitu, virgâ aquas diuiſas reducente. O metuenda diuinæ potentiæ virga erga impios!

Hac percutit velut hoſtis perduelles hoſtes ſuos, rebellia duraque corda; & inſanabiliter percutit, quia conterit. Propterea Hier. 30. dicitur: *Plaga inimici percuſſi te, caſtigatione crudeli, propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta ſunt peccata tua. Quid clamas ad me? Inſanabilis eſt dolor tuus. Inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua. Propter dura peccata tua feci hæc tibi.*

Dicamus ſecundo, Virgam ſapientiæ, virgam illam eſſe de qua Hieremiæ c. 1. *Virgam vigilantem ego video*; vbi altera habet lectio. *Virgam amygdalinam ego video.* Virga ſapientiæ & prouidentiæ diuinæ, virga eſt oculata, ideo rectè *Virga vigilans* nuncupatur. Nunquam percutit cæco ictu, ſcit vbi cadat, & in bonum ordinat percuſſionem ſuam. Virga amygdalina, ſi puluillo ſupponatur, dicitur ſomnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga ſomnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga diuinæ ſapientiæ ad

hoc ordinatur, vt somnum nobis excutiat, & vigiles nos reddat. Hæc virga etiam ad iustos & probos sese solet vertere; sed in maius eorum bonum, vt vigilantiores eos efficiat. Quis non videt diuinis premi flagellis etiam eos qui innocui censentur? *Iob. 9.*
Iob dicebat, *Virgam suam amoueat à me.* Quinimmò *Iob. 21*
virgam longè ab impiorum humeris esse, iustorum *Ps. 72.*
autem dorso imminere, conqueritur ipse: conque- *Hier.*
ritur & de hoc Psaltes cum Hieremia Propheta. *12.*

Propterea diximus hanc diuinæ sapientiæ & prouidentiæ virgam planè admirandam esse, quia nescimus quò vel in quem cadat, & qua de causa. Scimus quod propter peccata flagella Dei immittuntur. Quare tamen potius hic populus affligitur, quàm iste? Cur hic adeò violentor grassatur, & ibi lentè? Cur hæc domus tota inficitur, & pereunt eius incolæ, & altera vicina planè immunis est & libera? Cur in eadem domo infecta hic euadit, ille occumbit? Cur miles impius peste infectus sanitatem consequitur, & illam nihilominus intulit in familiam innocuam, ex qua plurimi pereunt? Hæc nimirum est altitudo sapientiæ diuinæ, & virgæ eius, potius in silentio admiranda & adoranda, quàm scrutanda; quia inscrutabiles viæ eius. Hic dicendum: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam in via immaculata quandò venies ad me.* Populum Deus punit in millibus septuaginta, & Dauidem qui peccarat non tangit pestilentia. Ita? Quis consiliarius eius hac in re fuit, vt plenam edicat rationem? Iob percutitur contagio, quia dicit: *Halitum meum exhorruit vxor mea.* Exhorruerunt & serui eius quasi virum pestilentiæ tabe confectum; ideo extra ciuitatem eiicitur, vbi in sterquilinio iacet. Quâ ratione id promeruit? Virgam interim hic agnoscit, & adorat

Ps. 100.

Iob. 19.

Attende in Antiocho, 2. *Machab.* 9. intolerabili dolore, fœtore, tristitia perculso: & hoc ei in fine vitæ initium fuit & via æterni doloris, ad quem præcipiti gressu raptabatur. Frustrà igitur *orabat scelestus Dominum, à quo non erat misericordiam consecuturus.*

Attende & in Pharaone. Virgâ potentiæ, in manu Moysis à Domino depositâ, toties percussus, orat vt amoueatur à se, & Moysem ipsum obsecrat vt precetur pro se, maximè cùm primogenitum suum cum aliis vidit hac virga internecioni datum. *Orate Dominum pro me,* inquit ipse Moysi & Aaroni. Sed tandem percutitur & conteritur irreparabiliter, dum in aquis mergitur cum suo exercitu, virgâ aquas diuisas reducente. O metuenda diuinæ potentiæ virga erga impios!

Hac percutit velut hostis perduelles hostes suos, rebellia duraque corda; & insanabiliter percutit, quia conterit. Propterea Hier. 30. dicitur: *Plaga inimici percussi te, castigatione crudeli, propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata tua. Quid clamas ad me? Insanabilis est dolor tuus. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Propter dura peccata tua feci hæc tibi.*

Dicamus secundo, Virgam sapientiæ, virgam illam esse de qua Hieremiæ c. 1. *Virgam vigilantem ego video*; vbi altera habet lectio. *Virgam amygdalinam ego video.* Virga sapientiæ & prouidentiæ diuinæ, virga est oculata, ideo rectè *Virga vigilans* nuncupatur. Nunquam percutit cæco ictu, scit vbi cadat, & in bonum ordinat percussionem suam. Virga amygdalina, si puluillo supponatur, dicitur somnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga somnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga diuinæ sapientiæ ad

hoc ordinatur, vt somnum nobis excutiat, & vigiles nos reddat. Hæc virga etiam ad iustos & probos sese solet vertere; sed in maius eorum bonum, vt vigilantiores eos efficiat. Quis non videt diuinis premi flagellis etiam eos qui innocui censentur? Iob dicebat, *Virgam suam amoueat à me*. Quinimmò virgam longè ab impiorum humeris esse, iustorum autem dorso imminere, conqueritur ipse: conqueritur & de hoc Psaltes cum Hieremia Propheta. *Iob. 9.* *Iob. 21* *Ps. 72.* *Hier. 12.*

Propterea diximus hanc diuinæ sapientiæ & prouidentiæ virgam planè admirandam esse, quia nescimus quò vel in quem cadat, & qua de causa. Scimus quod propter peccata flagella Dei immittuntur. Quare tamen potius hic populus affligitur, quàm iste? Cur hic adeò violentor grassatur, & ibi lentè? Cur hæc domus tota inficitur, & pereunt eius incolæ, & altera vicina planè immunis est & libera? Cur in eadem domo infecta hic euadit, ille occumbit? Cur miles impius peste infectus sanitatem consequitur, & illam nihilominus intulit in familiam innocuam, ex qua plurimi pereunt? Hæc nimirum est altitudo sapientiæ diuinæ, & virgæ eius, potius in silentio admiranda & adoranda, quàm scrutanda; quia inscrutabiles viæ eius. Hic dicendum: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam in via immaculata quandò venies ad me*. Populum Deus punit in millibus septuaginta, & Dauidem qui peccarat non tangit pestilentia. Ita? Quis consiliarius eius hac in re fuit, vt plenam edicat rationem? Iob percutitur contagio, quia dicit: *Halitum meum exhorruit vxor mea*. Exhorruerunt & serui eius quasi virum pestilentiæ tabe confectum; ideo extra ciuitatem eiicitur, vbi in sterquilinio iacet. Quâ ratione id promeruit? Virgam interim hic agnoscit, & adorat *Ps. 100.* *Iob. 19.*

Attende in Antiocho, 2. *Machab.* 9. intolerabili dolore, fœtore, tristitia perculso: & hoc ei in fine vitæ initium fuit & via æterni doloris, ad quem præcipiti gressu raptabatur. Frustrà igitur *orabat scelestus Dominum, à quo non erat misericordiam consecuturus.*

Attende & in Pharaone. Virgâ potentiæ, in manu Moysis à Domino depositâ, toties percussus, orat vt amoueatur à se, & Moysem ipsum obsecrat vt precetur pro se, maximè cùm primogenitum suum cum aliis vidit hac virga internecioni datum. *Orate Dominum pro me,* inquit ipse Moysi & Aaroni. Sed tandem percutitur & conteritur irreparabiliter, dum in aquis mergitur cum suo exercitu, virgâ aquas diuisas reducente. O metuenda diuinæ potentiæ virga erga impios!

Hac percutit velut hostis perduelles hostes suos, rebellia duraque corda; & insanabiliter percutit, quia conterit. Propterea Hier. 30. dicitur: *Plaga inimici percussi te, castigatione crudeli, propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata tua. Quid clamas ad me? Insanabilis est dolor tuus. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Propter dura peccata tua feci hæc tibi.*

Dicamus secundo, Virgam sapientiæ, virgam illam esse de qua Hieremiæ c. 1. *Virgam vigilantem ego video*; vbi altera habet lectio. *Virgam amygdalinam ego video.* Virga sapientiæ & prouidentiæ diuinæ, virga est oculata, ideo rectè *Virga vigilans* nuncupatur. Nunquam percutit cœco ictu, scit vbi cadat, & in bonum ordinat percussionem suam. Virga amygdalina, si puluillo supponatur, dicitur somnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga somnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga diuinæ sapientiæ ad

hoc ordinatur, vt somnum nobis excutiat, & vigiles nos reddat. Hæc virga etiam ad iustos & probos sese solet vertere; sed in maius eorum bonum, vt vigilantiores eos efficiat. Quis non videt diuinis premi flagellis etiam eos qui innocui censentur? Iob. 9. Iob dicebat, *Virgam suam amoueat à me.* Quinimmò Iob. 21 virgam longè ab impiorum humeris esse, iustorum Ps. 72. autem dorso imminere, conqueritur ipse: conque- Hier. ritur & de hoc Psaltes cum Hieremia Propheta. 12.

Propterea diximus hanc diuinæ sapientiæ & prouidentiæ virgam planè admirandam esse, quia nescimus quò vel in quem cadat, & qua de causa. Scimus quod propter peccata flagella Dei immittuntur. Quare tamen potius hic populus affligitur, quàm iste? Cur hic adeò violenter grassatur, & ibi lentè? Cur hæc domus tota inficitur, & pereunt eius incolæ, & altera vicina planè immunis est & libera? Cur in eadem domo infecta hic euadit, ille occumbit? Cur miles impius peste infectus sanitatem consequitur, & illam nihilominus intulit in familiam innocuam, ex qua plurimi pereunt? Hæc nimirum est altitudo sapientiæ diuinæ, & virgæ eius, potius in silentio admiranda & adoranda, quàm scrutanda; quia inscrutabiles viæ eius. Hic dicendum: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domi-* Ps. 100. *ne, psallam & intelligam in via immaculata quandò venies ad me.* Populum Deus punit in millibus septuaginta, & Dauidem qui peccarat non tangit pestilentia. Ita? Quis consiliarius eius hac in re fuit, vt plenam edicat rationem? Iob percutitur conta- Iob. 19. gio, quia dicit: *Halitum meum exhorruit vxor mea.* Exhorruerunt & serui eius quasi virum pestilentiæ tabe confectum; ideo extra ciuitatem eiicitur, vbi in sterquilinio iacet. Quâ ratione id promeruit? Virgam interim hic agnoscit, & adorat

Attende in Antiocho, 2. *Machab.* 9. intolerabili dolore, fœtore, triſtitia perculſo : & hoc ei in fine vitæ initium fuit & via æterni doloris, ad quem præcipiti greſſu raptabatur. Fruſtrà igitur *orabat ſcelestus Dominum, à quo non erat miſericordiam conſecuturus.*

Attende & in Pharaone. Virgâ potentiæ, in manu Moyſis à Domino depoſitâ, toties percuſſus, orat vt amoueatur à ſe, & Moyſem ipſum obſecrat vt precetur pro ſe, maximè cùm primogenitum ſuum cum aliis vidit hac virga internecioni datum. *Orate Dominum pro me*, inquit ipſe Moyſi & Aaroni. Sed tandem percutitur & conteritur irreparabiliter, dum in aquis mergitur cum ſuo exercitu, virgâ aquas diuiſas reducente. O metuenda diuinæ potentiæ virga erga impios!

Hac percutit velut hoſtis perduelles hoſtes ſuos, rebellia duraque corda ; & inſanabiliter percutit, quia conterit. Propterea Hier. 30. dicitur : *Plaga inimici percuſſi te, caſtigatione crudeli, propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta ſunt peccata tua. Quid clamas ad me? Inſanabilis eſt dolor tuus. Inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua. Propter dura peccata tua feci hæc tibi.*

Dicamus ſecundo, Virgam ſapientiæ, virgam illam eſſe de qua Hieremiæ c. 1. *Virgam vigilantem ego video*; vbi altera habet lectio. *Virgam amygdalinam ego video.* Virga ſapientiæ & prouidentiæ diuinæ, virga eſt oculata, ideo rectè *Virga vigilans* nuncupatur. Nunquam percutit cœco ictu, ſcit vbi cadat, & in bonum ordinat percuſſionem ſuam. Virga amygdalina, ſi puluillo ſupponatur, dicitur ſomnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga ſomnum impedire, aut dormientes excitare. Sic & Virga diuinæ ſapientiæ ad

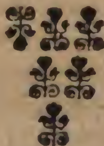
hoc ordinatur, vt ſomnum nobis excutiat, & vigiles nos reddat. Hæc virga etiam ad iuſtos & probos ſeſe ſolet vertere; ſed in maius eorum bonum, vt vigilantiores eos efficiat. Quis non videt diuinis premi flagellis etiam eos qui innocui cenſentur? Iob dicebat, *Virgam ſuam amoueat à me.* Quinimmò virgam longè ab impiorum humeris eſſe, iuſtorum autem dorſo imminere, conqueritur ipſe: conqueritur & de hoc Pſaltes cum Hieremia Propheta. Iob. 9. Iob. 21 Pſ. 72. Hier. 12.

Propterea diximus hanc diuinæ ſapientiæ & prouidentiæ virgam planè admirandam eſſe, quia neſcimus quò vel in quem cadat, & qua de cauſa. Scimus quod propter peccata flagella Dei immittuntur. Quare tamen potius hic populus affligitur, quàm iſte? Cur hic adeò violenter graſſatur, & ibi lentè? Cur hæc domus tota inficitur, & pereunt eius incolæ, & altera vicina planè immunis eſt & libera? Cur in eadem domo infecta hic euadit, ille occumbit? Cur miles impius peſte infectus ſanitatem conſequitur, & illam nihilominus intulit in familiam innocuam, ex qua plurimi pereunt? Hæc nimirum eſt altitudo ſapientiæ diuinæ, & virgæ eius, potius in ſilentio admiranda & adoranda, quàm ſcrutanda; quia inſcrutabiles viæ eius. Hic dicendum: *Miſericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, pſallam & intelligam in via immaculata quandò venies ad me.* Pſ. 100. Populum Deus punit in millibus ſeptuaginta, & Dauidem qui peccarat non tangit peſtilentia. Ita? Quis conſiliarius eius hac in re fuit, vt plenam edicat rationem? Iob percutitur contagio, quia dicit: *Halitum meum exhorruit vxor mea.* Iob. 19. Exhorruerunt & ſerui eius quaſi virum peſtilentiæ tabe confectum; ideo extra ciuitatem eiicitur, vbi in ſterquilinio iacet. Quâ ratione id promeruit? Virgam interim hic agnoſcit, & adorat

erat ſedes, & in ea ſedebat quidam in habitu Prædicatorum. Scalas ſenſim attrahebant Chriſtus & Maria, & ſedes attollebatur, donec pſallentibus Angelis in cœlum illata eſt. Venit Prior ille ſtatim poſtea Bononiam, & cognouit eâ horâ B. Dominicum è viuis exceſſiſſe, nec dubitauit viſionem ſuam palam in concione indicare.

CONCLVSIO.

O Pater Sanctiſſime Dominice, impetra nobis hanc gratiam, quâ ita in ſpiritu valeamus Chriſto & Matri eius deſeruire, vt fiducialiter tecum poſſimus illi dicere: *Ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ.* Intercede pro nobis, vt tua poſſimus ſectari veſtigia, imitari charitatem, puritatem, pietatem, omnemque excutere teporem: vt cum extrema dies venerit, & vincula noſtra Dominus diſruperit, poſſimus ei ſacrificari hoſtiam æternæ laudis. & tecum immolare victimam perennis amoris & iubilationis.

PRO FESTO SANCTI ROCHI.

Aug. 16.

LECTIO DECIMA.

In diebus ſuis placuit Deo, & inuentus eſt iuſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. *Eccli.* 44.

DVÆ SVNT PARTES

Prima oſtendit quod Deus virga ſua nos percutiens Mediatores optet.

Secunda, quomodò S. Rochum conſtituerit Mediatorem in flagello peſtilentiæ.

PARS PRIMA.

Irga quâ nos percutit Deus, triplex poteſt diſtingui. Prima eſt *Ferrea*, quâ impij plectuntur: hæc eſt Virga potentiæ, quæ à nobis eſt timenda. Secunda eſt *Amygdalina*, florida, & fructifera; hæc eſt Virga ſapientiæ, quam boni experiuntur, quæ à nobis eſt admiranda. Tertia eſt *Aurea*, quæ ad bonos & malos extenditur: hæc eſt Virga clementiæ ab omnibus amplectenda.

Dicamus ergo primò, Virgam potentiæ, virgam illam ferream eſſe, de qua Pſ. 2. *Reges eos in virga ferrea, & tanquã vas figuli cõfringes eos.* Hæc ad improbos vertitur, quâ irreparabiliter confringuntur, quaſi vaſa figuli in partes contrita à feriente ferro, Hâc quandoque feriuntur initialiter in hac vita, poſtmodum æternaliter in altera.

hoc ordinatur, vt somnum nobis excutiat, & vigiles nos reddat. Hæc virga etiam ad iustos & probos sese solet vertere; sed in maius eorum bonum, vt vigilantiores eos efficiat. Quis non videt diuinis premi flagellis etiam eos qui innocui censentur? Iob dicebat, *Virgam suam amoueat à me*. Quinimmò virgam longè ab impiorum humeris esse, iustorum autem dorso imminere, conqueritur ipse: conqueritur & de hoc Psaltes cum Hieremia Propheta. Iob. 9. Iob. 21 Ps. 72. Hier. 12.

Propterea diximus hanc diuinæ sapientiæ & prouidentiæ virgam planè admirandam esse, quia nescimus quò vel in quem cadat, & qua de causa. Scimus quod propter peccata flagella Dei immittuntur. Quare tamen potius hic populus affligitur, quàm iste? Cur hic adeò violenter grassatur, & ibi lentè? Cur hæc domus tota inficitur, & pereunt eius incolæ, & altera vicina planè immunis est & libera? Cur in eadem domo infecta hic euadit, ille occumbit? Cur miles impius peste infectus sanitatem consequitur, & illam nihilominus intulit in familiam innocuam, ex qua plurimi pereunt? Hæc nimirum est altitudo sapientiæ diuinæ, & virgæ eius, potius in silentio admiranda & adoranda, quàm scrutanda; quia inscrutabiles viæ eius. Hic dicendum: *Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam in via immaculata quandò venies ad me*. Populum Deus punit in millibus septuaginta, & Dauidem qui peccarat non tangit pestilentia. Ita? Quis consiliarius eius hac in re fuit, vt plenam edicat rationem? Iob percutitur contagio, quia dicit: *Halitum meum exhorruit vxor mea*. Exhorruerunt & serui eius quasi virum pestilentiæ tabe confectum; ideo extra ciuitatem eiicitur, vbi in sterquilinio iacet. Quâ ratione id promeruit? Virgam interim hic agnoscit, & adorat Ps. 100. Iob. 19.

diuinæ ſapientiæ & prouidentiæ, quam orat cùm placuerit, amoueri à ſe; aut ſi ita placuerit, vſque ad internecionem deſæuire: *etiamſi me occiderit, in ipſo ſperabo.* Iob. 13.

Dicamus tertiò, Virgam clementiæ, illam auream virgam eſſe, quam in typo tangit Eſther ad Regis thronum accedens, dum ſic orat: *Si inueni gratiam in oculis tuis, da mihi animam pro qua rogo, & populum pro quo obſecro.* Eſt. 7. Hæc eſt virga quam per pœnitentiam ad ſe accedentibus extendit Deus: & quia aurea eſt certè arripienda, amplectenda, oſculanda eſt. Hæc virga, quæ ante percutiens cenſebatur, eſt nunc ſanans & blandiens cum ſolatio: *Cùm iratus fueris, miſericordiæ recordaberis.* Malac. 3.

Hanc clementiæ auream virgam extendit, dum Sancti interueniunt in flagellis quibus ob peccata nos percutit, & ſe mediatores exhibent. Optat verò ipſe Mediatores & deprecatores tales, vt plaga eorum intercesſione ceſſante, dextram extendat miſericordiæ, & obliuiſcatur iræ.

In diluuio interuenit Noë Præco iuſtitiæ, & gratiam impetrat pro ſe & familia ſua. Poſt diluuium, dum offert ſacrificium illud acceptabile & ſpirans odorem ſuauitatis, arcum ſuum diuerſicolorem exhibet ei Dominus in ſignum clementiæ, & fœdus cum eo paciſcitur de diluuio vltrà non immittendo. Ideò de eo originaliter ſcriptum eſt apud Eccleſiaſticum: *In diebus ſuis placuit Deo, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.*

In plaga ignis, quam immittere parabat Deus in Sodomam & finitimas ciuitates, interuenit Abraham vt Mediator, repræſentans non eſſe æquum vt probi cum improbis, iuſti cum iniuſtis inuoluantur vindice hoc incendio; ideoque Domi-

num saltem propter iustos parcere debere ciuitati illi. Sed quia in Pentapoli vix inuenti sunt iusti, impetrat solùm pro Loth & familia sua. Quapropter etiam ex hac parte verum est de ipso. *In diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.*

In deserto, peccante populo, interuenit Moyses & Aaron. Moyses luctatur cum Domino, & tanquam Mediator dicit: *Obsecro, dimitte noxam populo huic, aut dele me de libro quem scripsisti.* Exod. 32. Aaron verò in alia quadam plaga desæuiente *stetit inter mortuos & viuentes, & deprecatus est pro populo, & cessauit plaga.* Num. 16. Et Moyses sæpè etiam placauit Dominum; *Stetit enim in confractione in conspectu eius, vt auerteret iram eius.* Psal. 105. Ergò de vtroque rursus verum est. *In diebus suis placuit Deo, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.*

Denique, dum pestilentiæ flagellum immisit Dominus in populum, Dauid offert sacrificium, & seipsum offert Domino puniendum: *Ego sum qui peccaui, isti qui oues sunt quid fecerunt? Vertatur, obsecro, manus tua contra me, & contra domum Patris mei.* 2. Reg. 24. Tandem impetrauit vt propitiaretur Dominus terræ, & cessaret plaga ab Israel. 2. Reg. 24. Ergo & de ipso verum est: I*n diebus suis placuit Deo, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.*

Hæc quidem ex veteri testamento, vbi sæpius legitur Deus placatus precibus electorum seruorum suorum. Quapropter etiam amicos Iob, quibus irascebatur, quia iniustè se gesserant erga afflictum seruum suum Iob, mittit ad ipsum tanquam Mediatorem: I*te ad seruum meum* I*ob, & ipse orabit pro vobis, & suscipiam faciem eius.* Iob. vlt.

PARS SECVNDA.

AT multò magis in nouo testamento Deus constituit nobis intercessores & Patronos in flagellis, quorum faciem suscipiat: ad quos monet nos recurrere, vt per eos auertatur toruus ac minax seuerusque vultus iræ suæ, vindexque manus iustitiæ. Inter hos in flagello pestilentiæ specialem nobis Intercessorem & Patronum proponit S. Rochum, dilectissimum sibi seruum: ob cuius merita vult nobis misereri & reconciliari, si corde contrito & humiliato cum fiducia accedamus. Hoc enim promisit ei in morte. Hoc est testamentum & fœdus quod pepigit cum eo. Hanc gratiam subueniendi afflictis pestilentia specialiter petiit moriens, & impetrauit per Angelum, qui promissionem tabulis consignatam ei attulit. Quare sicut de Dauide iam defuncto dicebat Dominus, intuēs merita eius nunquam intermoritura. *Protegam ciuitatem istam propter me, & propter Dauid seruum meum:* Similiter & nunc videtur dicere; *Protegam ciuitatem istam propter me, & propter seruum meum Rochum.* 4. Reg. 19. Ideo etiam de ipso verissimum esse asserimus: *In diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.* Sed quid est, *In diebus suis placuit Deo?* Audi particulariùs.

Primò quidem, in diebus infantiæ suæ, & ex vtero placuit Deo, quia placuit ei ipsum segregare ex vtero matris suæ in seruum specialem, & crucis signaculo eum consignare, tanquam strenuum sub vexillo suo militem.

Secundò, in diebus pueritiæ suæ Deo placuit, quia ex tunc præsagia quædam futuræ sanctitatis

inipſo Deus monſtrauit, & iecit fundamina abſtinentiæ & pietatis: dum ſcilicet à lacte bis in hebdomada abſtineret ſpiritus quodam pio inſtinctu; ita vt de ipſo & illud dici potuerit à Domino: *Ecce puer meus quem elegi, complacuit ſibi in illo anima mea, ſuſcipiam eum, poſui ſuper eum Spiritum meum.* Iſa. 42.

Tertiò, in diebus adoleſcentiæ ſuæ placuit Deo, non carni, non mundo: non enim ſecutus eſt concupiſcentias ſæculi, aut carnis, ſed ſeparans ſe ab omni leuitate & illecebris, carnem domabat cilicio, auſteritate, ieiuniis. Sciebat quod proni ſunt ſenſus hominis in malum ab adoleſcentia, niſi frænum eis iniiciatur, quo reprimi valeant, & rationis rectitudini ſubiici. Sciebat quod animus qui ſemel mundi plicas vel colores ſuſcepit, difficulter in Deum reformatur. Sciebat & illud Auguſtini: *Inter prælia Chriſtianorum, ſola dura ſunt prælia caſtitatis, vbi continua eſt pugna, & rara victoria.* Pugnabat ergò fortiter & indefeſsè, vt hanc victoriam aſſequeretur, raram quidem, ſed inclytam. Florem ætatis, ſicut adoleſcentes huius ſæculi, Veneri non deuouit, ſed Chriſto; omnis ſanctimoniæ & puritatis Auctori & Altori.

Quartò, in diebus iuuentutis & virilitatis ſuæ placuit Deo, omnia ſua in pauperes erogans, vt conſilium Altiſſimi ſequeretur: & exinde abiit peregrinus propter Dominum, ab illo deducendus quòcumque placuerit, & per quamcumque viam.

Quia autem inuentus eſt iuſtus, *deduxit eum Dominus per vias rectas*, per vias ſalutis, per ſemitas vitæ; per viam contemptus ſæculi, per viam compaſſionis & zeli erga afflictos per viam afflictionis & tribulationis, per viam patientiæ admirabilis: donec tandem oſtendens ei regnum Dei, comple- *Sap. 10*

uit labores illius, & corona gloriæ coronauit: *Oportet enim per multas tribulationes introire in regnum Dei.* Atque etiam illud regnum inchoari censetur in tribulationibus cum patientia toleratis, dicente Apostolo Iacobo: *Omne gaudium existimate fratres, cùm in varias incideritis tentationes*, siue vexatio-
Iac. 1. nes, & afflictiones. Tres sunt patientię gradus, sustinere patienter, sustinere libenter, sustinere gaudenter. Qui hunc attigit, iam habet initium regni Dei, quia habet gaudium verum gaudiumque perfectum, quod in Deo est, & de Deo, & propter Deum; propter quem afflictiones tolerantur tanquam quid bonum, & magnum bonum.

Rochus ergò *inuentus est iustus*, priùs equidem probatus & seuerè examinatus per fornacem & ignem tribulationis; inuentus est, inquam, rectus & Deo conformis; inuentus est iustum suum pondus habens in bilance diuinæ æquitatis, in qua vnumquemque ponderat in siclo sanctuarij.

Et quia inuentus est iustus, non solùm placuit Deo, sed etiam *In tempore iracundiæ factus est reconciliatio.* Apud Pedemontanos in Aquapendente, grassabatur iracundia diuina, multosque percutiebat per flagellum pestilentiæ: Ibi peregrinus Rochus ægrotum sese addicens seruitio, multos sanauit solo crucis signaculo, à multis quoque pestilentiæ tabidam plagam auertit sua apud Dominum intercessione, & gratiæ cœlestis impetrato auxilio. Ergò hic verum fuit: *In diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.*

Vlteriùs transiuit per Cæsanam, per Placentiam & alias Italiæ vrbes, vbi idem flagellum immiserat Dominus in populum. Non destitit autem ipse orare pro his populis contagio afflictis, & rursus

ægris se offerre ad omne obsequium; vbi & plurimos restituit sanitati, & necdum percussis suâ profuit sanctitate. Ergò hic rursus verum fuit: *In diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.*

Denique, & Romam visitans, Vrbem illam sanctam, tot millium Martyrum sanguine consecratam, tot priuilegiis sanctitatis adornatam, stationes summâ obibat deuotione, & pietatis loca frequentabat magnâ humilitate. Quia hic scopus fuerat peregrinationis suæ, Sanctorum scilicet pignora ibi honorare, & per sanctitatis monumenta sese in Dei amorem magis magisque accendere. Neque verò diu latuit Romanos eius sanctitas & gratia apud Deum: quare cùm ibidem flagellum inundaret pestilentiæ, & quid alibi præstitisset fama iã nunciaret, rogatus est vt afflictis opem ferret, & gratiam auxiliandi contagiosis cælitus sibi concessam, quasi talentum diuinum, in sudario non ligaret, aut absconderet. Et hic igitur operam suam nauauit, vt subleuarentur afflicti contagiosâ tabe; & feruentes preces perseueranter pro eis apud Deum. impendit. Nec defuit virtute miraculosa multorum sanitati. Nam & inter cæteros asseritur quendam Romanæ Ecclesiæ Cardinalem pestilentiâ correptum prece sanitati reddidisse, cùm ab eo rogatus ea de re fuisset, & ad hunc effectum instanter vocatus, eius famâ multorum ora peruolante. Ergò & ibi verum esse agnoscimus: *In diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.*

Hæc quidem in vita eius. In morte autem, & post mortem, per tabulam Angelico ministerio delatã, quâ asserebatur eius apud Deum potestas ad subueniendum pestilentiâ perculsis, & monebantur

ipsi fidenter ad eum recurrere, notissima facta est toti vrbi eius sanctitas & gratia. Populique non solùm Galliæ & Italiæ, sed & nationes vniuersæ eius cœperunt patrocinium votis exposcere, & Oratoriis, Aris, Imaginibus, Sodalitiis eum honorare. Et maximè à tēpore Constantiensis Concilij, vbi euidentissimè patrocinij eius virtus effulsit, frequentata est & adaucta erga eum populorum deuotio. Quia & ibi agnitum fuit, & de die in diem magis magísque agnoscitur, quàm verum sit de illo: *In diebus suis placuit* Deo, *& inuentus est iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.*

Sic voluit Deus glorificare Sanctum suum, non solùm in cœlis, per gloriam essentialem, in sui æterna visione æternáque fruitione: sed etiam in terris, per gloriam accidentalem; quæ quotidiè adaugetur per cultum solemnem ei à populis impensum. Quia enim gloriam despexit sæculi, omnemque eius ambitionem & honorem (ad quē facilè poterat pertingere ob generis nobilitatem & opulentiam) & quiá de illis voluit censeri de quibus Apostolus: *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus:* Heb. 11. Ideo Deus post mortem in remunerationem dispicientiæ illius voluit orbe toto eum honorari, coli, inuocari; agnoscique eius potestatem in morbis contagiosis, in quibus constitutus est Mediator & Reconciliator gloriosus.

CONCLVSIO.

O Mons-Pessulane, tu quondam fuisti Mons Sanctus, Mons luminis & veritatis, Mons Apostolicæ confessionis; quia sanctos producebas *& vocatos in partē sortis sanctorū in lumine*, veritatis assertores

Thren. 4.

asſertores, Romanæque fidei pientiſſimos ſecta-tores, qualis omnino fuit hic quem genuiſti in æternum benedictus Rochus: At quomodò nunc *obſcuratum eſt aurum tuum*, aurum veræ ſapientiæ? Quomodò *mutatus color optimus*, color ſanctimoniæ & pietatis? *Benè currebas. Quis te impediuit & faſcinauit non obedire veritati?* Quis te transformauit de monte luminis in montem caliginis? de monte veritatis, in montem erroris? de monte Apoſtolicæ confeſſionis, in montem apoſtaticæ confuſionis? de monte vbi erat tabernaculum Petri, in montem vbi nunc eſt tabernaculum Diaboli? Reſpice eos quos tibi olim genuiſti, cuius erant fidei, cuiuſue profeſſionis, & reſipiſce à via erroris. Vide Rochum, tuo è ſinu natum, orbe toto illuſtrem, & imitare eius fidem. Ad eius fuge patrocinium, vt ſit tibi *in tempore iracundiæ reconciliatio*, non tam contra corporum tabidam peſtilentiam, quàm contra illam quæ in te modò ſita eſt *peſtilentiæ cathedram*. Pſ. 1. Etenim & contra animorum peſtem potens eſt apud Deum eius interceſſio, non minùs quàm contra peſtem corporum.

Mons-peſſulanus, vulgò Montpellier, Caluini doctrina infectus eſt

Reſpice igitur, ô vir ſanctiſſime Roche, populos in afflictione ad te pio affectu recurrentes: Agnoſce nos & adiuua agnoſcentes quod placueris Domino, quodque ob iuſtitiam tuam ei placuerit, vt fieres *reconciliatio in tempore iracundiæ*, & glorificareris in cælo, qui deſpectus fuiſti in hoc ſæculo. Reſpice quoque benigno intuitu, nec deſpice vrbem è qua natus es, doctrinæ prauæ peſtilentiâ corruptam: ſed cordibus populariuin tuorum impetra lucem, & gratiam, quâ reſpirent ad fidei vnitatem & veritatem. Effice tandem, vt omnes vno ore, vna fide, vno corde, glorificemus Deum & Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti in Eccle-

sia militante, posteà pleniùs tecum glorificaturi perenni iubilatione in Ecclesia triumphante.

PRO EODEM FESTO S. ROCHI.

LECTIO VNDECIMA.

Pater meus & Mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. Psal. 26.

TRES SVNT PARTES.

Prima ostendit quomodò Deus ab adolescentia S. Rochum specialiter direxerit.

Secunda, quomodo eum assumpserit & deduxerit patre & matre mortuis.

Tertia, quomodo eum per morbum pestilentiæ probarit, & miram prouidentiam erga ipsum ostenderit.

Tobiæ iunioris sanctitas originem duxit ab instructione Patris: *Docuit eum timere Deum ab infantia.* Nec id satis fuit, sed cùm iam se morti approximare cerneret, testamenti loco præclara ei monita reliquit, vt paternæ potius virtutis hæredem institueret, quàm substantiæ terrenæ. Quapropter eum sic alloquitur. c. 4. *Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo quasi fundamentum construe.* Inter hæc autem monita, postquam commendasset honorem sepulchri sibi matrique debitum, subdit: *Om-*

nibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue ne aliquando consentias peccato, & prætermittas præcepta Domini Dei nostri. Deinde quæ charitatis sunt erga proximum cōmendans, & charitati erga Deū ea colligans, adiicit: *Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim fiet vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum fuerit, abundanter tribue, si exiguum fuerit etiam exiguum lubenter impertiri stude.* Vlteriùs, quæ concernunt munus hominis erga seipsum præscribens, sic admonet; *Attende tibi ab omni fornicatione, & præter vxorem tuam, nunquam patiaris crimen scire. Superbiam nunquam in tuo sensu aut verbo dominari permittas, in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.* Denique, huic ædificationi spirituali hanc coronidem appendit: *Omni tempore benedic Deum, & pete à Deo vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant.*

Similia monita & præcepta dedit Pater verè Pater, filio suo beato Rocho, testamenti instar spiritualis, dum morti appropinquaret, & Rochus vix duodecimum ætatis annum egressus foret. Construxit autem illa adolescentulus tanquam fundamentum solidum, quod postmodum fastigium suū ac verticem in cælos vsque erigeret. Nempe à paternis monitis postremo eius alloquio cordi imitus inscriptis sanctitas Rochi originem feliciter duxit. Sed quænam illa fuerant? Audi ex scriptoribus vitæ eius.

Fili, aiebat ipse, cùm propediem terminum accepturi sint anni mei, quatuor tibi specialiter commendata peropto.

Primò, Omnibus diebus vitæ memineris toto

corde seruire Iesu Christo, Filio Dei, & spirituum Patri, Huic enim obtemperandum est multo magis quàm mihi, Patri carnis tuæ.

Secundò, esto misericors erga inopes, erga orphanos, vt Deus erga te sit misericors.

. Tertiò, dispensatorem te bonorum meorum constituo, sed ea conditione, vt caueas ne his contra salutem abutaris.

Quartò, opto vt hospitalia frequens visites, & quoad in te est ægros consoleris.

Hæc sunt præcipua monita, seu monumenta, quæ tanquam fundamenta Pater moriturus in corde filij construi voluit non moritura. Paulò post extremum reddidit spiritum, filio benedicens, & gratiam apprecans. Mater verò præcepta hæc filij animo à patre insita, *firmabat verbis. rigabat lachrymis, fouebat exemplis*, vt in simili de matre sua loquitur S. Augustinus.

Aug. in Confess.

Incepit ergo ipse primum exequi præceptum, iam ab adolescentia pietati erga Deum sese addicens, simulque ieiuniis, cilicio, vigiliis, humicubitatione corpus affligens, vt sic in spiritu seruiret Domino Iesu Christo, immaculatumque corpus & animum illi consecraret. A lubricitate ac illecebris iuuenili ætati agnatis semper studuit sese secernere, sciens quantum his inesset discriminis, & criminis. Propterea dicebat Sapiens se ignorare *viam viri in adolescentia*, quæ vel instar *Nauis* variis iactatur libidinis fluctibus, vel instar *Aquilæ* per superbiam in sublime fertur, vel instar *Serpentis* varios circuitus per terram efficit. Hos omnes circuitus & anfractus, viasque inuias euitauit B. Rochus, iam ab ineunte ætate secutus rectas vias, vias vitæ. Nempe ex eo tempore iam eum præducebat is qui *Via est, Veritas, & Vita*: qui & ipsum signa-

Prou. 30.

rat ab vtero & natiuitate crucis signaculo rubeo in latere, quasi signo specialis dilectionis & electionis. Solet enim nonnullos ex inclytis suis militibus Christus Dux signare signo suæ militiæ, & iam ab infantia & natiuitate electionis illorum indicia non obscura prodere. Quod variis possemus demonstrare exemplis. Sic & nonnulli referunt aliquos Lacedemones olim solitos nasci cum lancea corpori impressa: & hi quidem Martiales & Heroes censebantur, eratque præsagium secuturæ virtutis. Non ergo defuit hoc signum militi eximio Rocho, vt ab vtero agnosceretur, & ipse mox agnosceret sub quo sibi Duce militandum foret. De ipso quoque traditur, quod cùm Mater bis in hebdomada abstineret, illis ipsis diebus non potuisse infantem adduci vt lac sugeret. Hæc sunt sanctitatis rudimenta, quæ sensim creuit crescente ætate: ita vt existimetur tota eius vita immunis fuisse à peccato mortali. Sic potuit Domino illud occinere: *De ventre matris meæ tu es protector meus, in te cantatio mea semper, tanquam prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis.* Psal. 70.

Guiliel. Gazet in vita S. Rochi.

Interim patre vitâ defuncto post annum Rochi duodecimum, emoritur & mater post annum eius vigesimum. Sic dum suis se orbatum parentibus videt, in Deum totam sui reiicit curam, in eum totam proiicit fiduciam. Tunc verissimè dicere potuit: *Pater meus & Mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.* Etenim tunc specialissimè diuino sese addixit obsequio, diuinæque sequelæ. Immò tunc occasionem sibi oblatam arripuit paterna monita perfectè exequendi. Sibi enim relicta amplissima substantia, in eius administratione potuit ostendere non solùm erga

Deum pietatem, ſed etiam erga inopes miſericordiam & charitatem. Attendebat igitur maturâ mẽtis conſideratione illud: *Quantum potueris eſto miſericors: ſi multum tibi fuerit, abundanter tribue.* Itaque vt miſericors fieret membris Chriſti, & ne terrena ſubſtantia ei compedes iniiceret aut occaſiones peccati, illam reſoluit in pauperes totam diſtribuere. Multi propter opes ſuperbiunt, voluptuantur, prodigunt, pereuntque, diuitiis & vitiis inuoluti. His diuitiæ ſcala ſunt ad deſcendendum in infernum, cùm illis ſeruire deberent ad aſcendendum in cælum. Sic nimirum greſſus eorum inuoluuntur per temporalia, vt tranſire non valeant ad æterna. Hoc timuit B. Rochus, & ideo diſrupit compedes, & inuolucra omnia.

Attendebat & illud Domini, quaſi ſibi dictum: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, da pauperibus, & ſequere me.* Matth. 19. Hoc ad adoleſcentem ſibi ſimilem dictum erat, ſed durus fuit hic ſermo, nec potuit ſuſtinere illum: verùm abiit triſtis, cor ſuum trahens per terram, quod Dominus in cælum volebat erigere. Indicabat ſe optare ſequi Dominum, ſed ſuas ſimul ſe ſequi volebat diuitias. Verumtamen non benè conueniunt, nec in vna ſede morantur Mammonæ & Chriſti amor, Arca & Dagon in eodem cordis templo habitare nequeunt: ſic nec amor ſæculi & amor Dei. Hoc intelligens S. Rochus, animum generoſiorem habuit Euangelico illo adoleſcente: & vt ad perfectionem expeditè contenderet, vendidit omnia quę habuit, amplumque patrimonium venditum in pauperes, viduas, pupillos diſtraxit, ne à Dei perfecta ſequela ob illud diſtraheretur. Conſiderabat illud Domini promiſſum. *Nolite timere puſillus Grex, complacuit Patri veſtro dare vobis*

regnum. Vendite quæ possidetis, facite vobis sacculos qui non veterascunt: thesaurizate vobis thesauros in cælis, vbi ærugo & tinea non demolitur. Vbi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit. Luc. 12. Non ergo diffidit de Dei prouidentia, sed iactabat curam suam in eum, sciens *quia non daret fluctuationem iusto.* Psal. 54. Nouerat quoque hęc sibi non perire quæ distribuebat, sed recondi & asseruari, atque in securum locum per manus pauperum deportari. Audiuerat enim Sapientis monitum, & obedire volebat: *Mitte panem tuum super transeuntes aquas, & post multa tempora inuenies illum.* Eccli. 11. Per aquas angustiæ transeunt pauperes, sed velut *Nauis institoris de longè portans panem* manibus suis commissum, & in cælum vsque transuehunt, vbi nequit corrumpi. Prou. 31.

Misit ergo S. Rochus panis abundantiam per transeuntes aquas, & in cælum vsque transmisit. Semen optimum aquis commisit, sed in illis non periturum, quin potius copiosissimum & beatissimum fructum producturum. Nec parcè seminauit, sed seminauit in benedictionibus, vt meteret & de benedictionibus. Nihil sibi retinuit, vt perfectiùs Patris terreni & cælestis monita adimpleret, & nihil contra salutem dispensaret. Nihil sibi retinuit, omnia propter Christum lubenter deserens, vt nudus Christum nudum sequeretur. Nihil sibi retinuit, nec affectum quidem. Imitatus est Patrem suum Franciscum, cuius tertio Ordini sese inscripsisse traditur: imitatus est, inquam, illum, per viam paupertatis & contemptus sæculi, eius inhærens presso pede vestigiis. O fortem animum! O generosum adolescentem! O inuictum Christi militem! Etenim hoc admiratione dignum est, quod nobilis, illustri natus loco, opulentissimus-

que parentum hæres (qui Montiſpeſſulani Domini erant temporales) ſic omnibus mox poſſeſſionib. valedicit, ad meliorem adſpirans hæreditatem & ſubſtantiam in ſequela pauperis Chriſti. Potuit ergo Chriſto dicere idem quod Petrus: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* Matth. 19. Plura certè reliquit quàm Petrus, quia plura poſſedit. Quid reliquiſti Petre, nauiculam, retia, tuguriolum? hic verò & opes ampliſſimas deſeruit, & honores ad quos ob claritudinem generis facilè poterat pertingere, contempſit, & gloriam omnem ſæculi floccifecit. Denique, tantum reliquit, quantum vel Alexander concupiſcere potuit.

PARS SECVNDA.

SEd vide vlteriùs, quomodo paterna monita quâ potuit perfectione adimplere conatus ſit. Commendarat Pater ei morti vicinus, vt frequenter ægros viſeret, & eis opitularetur; vtque in Xenodochiis & Noſocomiis non deeſſet pauperum turbæ, qua valeret ope & opera. Huius moniti memor, abit peregrinus & ignotus, per Hoſpitalia varia, in exteris regionibus, vt omne obſequium impendat ægris qualibet ægritudine afflictis. Sciebat id Chriſto Domino gratiſſimum, quandoquidem hac ratione obſequium præſtetur infirmis &
Matt. 25. infimis eius membris: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis*, inquit ipſe Matth. 25. Totus igitur charitate ardens, & carbonibus charitatis congeſtis ſuper caput ſuum, nihil veretur peſtilentiæ carbones in corporibus humanis: ſed eos contrectat, ſanatque, vel ſolo crucis ſignaculo eis impreſſo.

Neque vno in loco id egit, ſed tranſiens per Pedemontanos & in Italiam penetrans, vbique manifeſtam fecit virtutem charitatis ſuæ, & crucis Chriſti, varias conferens ſanitates in Aquapendente, Ceſanæ, Placentiæ, Romæ, variiſque aliis locis, vbi ad obſequium ægrorum admiſſus fuit in Pandochiis, ſeu Hoſpitalibus publicis. Peregrinationem inſtituerat ad loca ſanctitate celebria, & hæc fuit occaſio varias ciuitates inuiſendi, in quibus veſtigium ſanctitatis ſuæ aliquod reliquit, pertranſiens benefaciēdo ægris. Neque enim, vt multis contingit, hanc peregrinationem inconſulto Deo, aut curioſitatis gratiâ, aut præcipiti mente ſuſceperat, ſed Dei inſpiratione impulſus: eiuſque propterea ſpecialem directionem, ſpecialemque fauorem in omnibus eſt expertus: ita vt poſſet ſingulariter dicere: *Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem aſſumpſit me.* Aſſumpſit eum Dominus hac in peregrinatione in honorem ſuum & Sanctorum ſuorum venerationem ſuſcepta: duxit eum per vias à ſe deſtinatas, perduxit tandem vſque ad virtutis conſummationem. Adimpleuerat enim & ipſe illud Tobiæ: *Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo vt vias tuas dirigat, & conſilia tua in ipſo permaneant.*

Quamuis igitur illud experientia de nonnullis doceat verum eſſe, *Qui crebrò peregrinantur, rarò ſanctificantur*: ſcimus tamen peregrinationes ad loca Sanctorum miraculis, vel pignoribus, vel morte & ſanguinis effuſione conſecrata, multis fuiſſe proficuas, taleſque peregrinationes, ſi ea pietate & intentione ſuſciperentur, quâ primitùs inſtitutæ fuerunt, omninò eſſe commendandas, & antiquitùs à viris nobilitate, ſapientia, ſanctitate inclytis fuiſſe initas. Olim enim & Principes, & Re-

ges, & Episcopi, & viri doctissimi, æque ac sanctissimi, concurrebant è longinquis partibus ad loca Martyrum sanguine sacrata; vt animarentur locorum illorum visitatione, ad sanguinem si opus foret, pro Christo fundendum, & vt ibidem instruerentur specialiùs à Deo per intercessionem de his quæ salutem suam concernebant, aut Ecclesiæ directionem, aliaue grauissima negotia. Audi nonnulla exempla.

1. S. Hubertus perrexerat deuotionis gratiâ ad limina SS. Apostolorum Petri & Pauli, dum Sergio Pontifici mors S. Lamberti denuntiata est per Angelum, delato Pastorali pedo & aliis ornamentis Pontificalibus per eundem Angelum, vt his ibidē inauguraretur & indueretur Hubertus, in Pontificia dignitate Lamberto successurus. En peregrinum felicem.

2. S. Seruatius ad limina Apostolorum quoque peregrinus abit, audiens Hunnos meditari irruptionem in Gallias. Ibi multa se inedia affligens, auxilium diuinæ bonitatis per preces Apostolorum efflagitabat, vt hanc gentem incredulam auerteret Deus. Accepit autem responsum per Apostolum Petrum, diuino iam sancitam esse decreto irruptionem istam, & depopulationem Galliarum per Hunnos. Addidit & S. Paulus: *Nunc sume consilium, accelera velociter, ordina domum tuam, compone sepulturam, require munda linteamina. Ecce enim migrabis à corpore, nec videbunt oculi tui mala quæ facturi sunt Hunni in Galliis*. Quare Seruatius citò ad Tungros rediens, valedicensque populo suo, & necessaria sepulturæ præparans, Traiecti oculos clausit, extremamque diem obiit: non sine graui suorum luctu, quia vir erat eximiæ sanctitatis, qui miraculis, prædicatione, virtute, moribus, ad

perfectionem Apostolorum proximè accessit. Quem & ea spiritus gratia dotatum ferunt, vt prædicantem audientes diuersæ rationes, vnaquæque suâ lingua locutum putarent, nihil non intelligentes, quod ab ipso prolatum erat. Testis est Marulus lib. 3. cap. 4. Gregorius Turon. l. 2. histor. Francorum c. 5. & 6. En tibi rursus peregrinum felicem.

3. Carolus Magnus Rex & Imperator quater Romam ex deuotione profectus est, vt testatur Anastasius Bibliothecarius in Adriano. O illustrem ad Sanctorum pignora peregrinum!

4. S. Catharina Senensis similiter Romæ lubens agebat, & stationes vrbis obiens, magna id faciebat pietate & reuerentia, dicens: *Ego calco sanguinem Martyrum*. O piam considerationem! O beatam peregrinationem!

5. S. Alexius ob eximium Christi amorem relicta Sponsa prima nuptiarum nocte, illustrium orbis terræ Ecclesiarum peregrinationem suscepit. Quibus in itineribus ignotus per septemdecim annos fuit, donec apud Edessam Syriæ per imaginem Beatissimæ Virginis nomen eius diuulgatum fuit: quapropter & inde discessit, vt latenter posset securiùs Deo suo seruire. An non & hic Peregrinus Deo gratissimus?

Simili planè intentione B. Rochus, suis diuenditis, & in pauperum leuamen erogatis, tanquam mendicus & pauper voluit Christo seruire, voluit & eius seruis sese addicere, sed ignotus, & ideo abiit Peregrinus. At Deus eius virtutem & gratiam cælitùs collatam noluit esse ignotam, sed per sanitates ægrorum illam prodebat. Atque ideò Rochus, ne vanitatis ventus mentem abriperet, non diu hærebat in locis illis vbi agnosci cœperat

eius virtus & gratia: ſed vlteriùs tranſibat, vt ſecurius in abſcondito obſequium illi redderet, qui abſcondita cordis non ignorat, & cui non eſt *abſconditus homo cordis noſtri.*

PARS TERTIA.

INterim, ne magnitudo miraculorum & ſignorum, quæ operabatur Rochus erga ægros, eum extolleret, vtque variis auri inſtar, probatus & excoctus tribulationibus magis effulgeret, & per patientiam coronam maiorem acquireret: voluit Deus aliquoties eum affligi morbo grauiſſimo peſtilentiæ, quem in aliis ſanarat. Notum eſt, quomodo in femore velut ſagitta peſtilentiæ transfixus, febreque acutiſſima afflictus, coactus ſit ſeſe ſub arborem proiicere. Iacebat & languebat pauper Chriſti, deſertus ab hominibus, ibique incognitus, ac omni ſolatio deſtitutus. Nec tamen fiduciam vnquam deſeruit, ſed indicibili gaudio & patientia totum ſe diuinæ commiſit prouidentiæ, ſciens quod non derelinquat ſperantes in ſe, quia cum ipſis eſt in tribulatione, potens eos quando voluerit eripere & glorificare. Dicere ergo poterat cum Pſalte: *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es: Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Conſolabatur ſe percuſſus virga diuinæ potentiæ, agnoſcens nonniſi paternæ prouidentiæ eſſe virgam quam quidem exoſculabatur & adorabat: quia etſi ad tempus percutit, mox poteſt ſanare. Ipſe enim erigit eliſos, & diligit iuſtos, illiſque omnia aduerſa facit cooperari in bonum. Ipſe potens eſt in proſperitatem tandem conuertere aſperitatem omnem, tenebras in lucem, mortem in vitam,

maledictionem in benedictionem.

Poterat rursum dicere illud Iob 30. *Ad dextram Orientis calamitates meæ illico surrexerunt.* Nimirum omnia electis contingunt à dextris, etiam calamitates: & cooperantur illis, vt sint de numero eorum qui à dextris Iudicis constituentur cum benedictione, euacuatâ omni maledictione, quæ refunditur in eos qui erunt à sinistris. Propterea sanctus Iob ventum illum qui domum prostrauit & pueros suos, dixit surrexisse à dextris, similiter & omnem dolorem suum & calamitatem à dextris ortum habere. Audi Gilbertum Abbatem serm. 38. in Cantica de hac re disserentem: *Iob iure ventum illum dextrum vocauit, qui nihil ei valuit sinistrum inferre: quin etiam viro iusto coronæ gloriæ comportauit augmentum, quando virtus probata enituit, & quando prouocata excreuit.* Ita ille. Sic igitur nec calamitas sancti Rochi inter sinistra debet computari. quia iustis à dextra Dei prodeunt omnia, & ad dextram impellunt: ideò & virtus eius & patientia maximè in ea effulsit calamitate. Probauit Dominus cor eius per noctem tribulationis, igne examinauit pestilentiæ & doloris, non est inuenta in eo iniquitas & tenebræ, sed mira lux patientiæ. Quam quidem patientiam cum fiducia coniunctam attendens Deus, mox subsidium tulit admirabilis prouidentiæ. Quod subsidium? Audi.

Iacebat Rochus sub arbore, non solùm afflictus dolore, sed & inedia confectus, nemine quicquam ei subministrante, vel solatij, vel alimenti. Sed non iacebat, qui erectum in cælum animum gerebat: nec Deo incognitus erat, nec ab eo desertus, qui & creaturas irrationales suscitat, vt suis alimentum præbeant, dum desunt homines.

Suscitauit igitur canem cuiusdam nobilis in vicino agentis, qui quotidie panem è mensa Domini sui deferebat, in subsidium pauperis deserti & ope omni destituti. Mirabile profectò, quòd canis, animal vorax portionem sibi destinatam reseruat in hominis alimentum: quodque illi charitatem impendat bellua, quam negat rationalis natura. Sed ita fieri decreuit ille qui 3. Reg. 17. dicebat Eliæ: *Præcepi coruis, vt pascant te.* Quod interpretantes Hebræi, dixerunt coruum certis horis è culina Regis Achab carnem & panem abstulisse, & Eliæ attulisse, vt Propheta regio cibo vesceretur, vel inuito Rege. Et nunc Eliæ coruus, bonus ac fidus, eluit culpam inundatione aquarũ apud Noë contractam, inquit Sedulius. Videbatur enim ingratus fuisse, dum ad Noë non fuit reuersus, sicut columba: nunc expurgat ingratitudinem, dum ad Eliam reuertitur ferens alimoniam. Sic & præcepit Dominus cani vt Rochum aleret, voluitque vt illud Psaltis verum esse agnosceremus: *Non vidisti iustum derelictum.* Psal. 36. Quod quidem patuit olim in fonte Agar, in mandibula Sampsonis, in dicto coruo Eliæ, in lacu Danielis, in manna Israëlis. Sed multo clariùs patescit, & in nouo testamento innumeris exemplis, quæ prioribus non absimilia, illa de die in diem renouare censentur. Notum est de coruo S. Pauli Eremitæ, de tribus panibus S. Mariæ Ægyptiacæ, de S. Clementis fonte, de cerua S. Ægydio quotidie lac suppeditante: & nunc de Rochi cane, ac de infinitis aliis diuinæ prouidentiæ admirabilibus modis.

Neque verò solùm à cane, sed etiam ab Angelo solatium accepit Rochus in sua infirmitate, eius ope sanitatem recuperans. Potuit meritò ei Ange-

lus dicere quod olim Tobiæ : *Quia eras acceptus Deo tentatio probauit te, & ego obtuli orationem tuam Domino.* Tob. 12.

Quia *acceptus eras Deo*, ô Roche, ideo signauit te suæ crucis signaculo iam ab vtero : vt agnosceres te seruum crucis, totamque vitam tuam, crucem quandam fore.

Quia *acceptus eras Deo*, ideo effecit vt ab infantia tecum cresceret miseratio.

Quia *acceptus eras Deo*, ideo probauit te, suadens vt abires peregrinus relicto sæculo & paterna domo.

Quia *acceptus eras Deo*, ideò cùm Pater tuus & Mater tua dereliquissent te, assumpsit te, & deduxit hucusque.

Quia *acceptus eras Deo*, ideoque probauit te dolore & angore, inedia & tabe.

Quia *acceptus eras Deo*, ideo non deseruit te, sed prouidit de alimento, & nunc prouidet de sanitate.

Quia *acceptus eras Deo*, ideò in omnibus viis tuis custodit, & protegit te. Et *ego obtuli orationem tuam Domino*, quam in mediis languoribus effudisti cum corde tuo. Exaudiuit igitur te Dominus. *Surge, sed grandis adhuc tibi restat via*, grandis probatio, grandis tentatio, vt tantò clariùs agnoscatur quàm sis 3. Reg.
acceptus Deo, qui vult te probari varia tribulatione, tanquam aurum fornace, tanquam granum 19.
flagello, tanquam ferrum limâ & percussione.

Sanatus ergo fuit Rochus, eique inspirauit Deus per Angelum in patriam vt remearet, ibi multa passurus, ibi coronam perseuerantiæ adepturus. Rediit igitur ad natalem vrbem Montempessulanum, vbi Dominio à se relicto potiebatur quidam ex Auunculis. Cùm autem ea in prouincia omni

tumultu plena forent, ab Auunculo tanquam explorator comprehenditur, & carceri tetro ignotus mancipatur. Ibi delituit quinque annis, continuò meditans Christi afflictiones, & propter illum omnia forti & lubenti animo sustinens. Poterat sese vel verbo manifestare, sicut & Alexius delitescens sub gradibus paternæ domus per annos septemdecim: sed maluit continuò etiam à suis patiendo coronam sibi fabricare, & per contemptam sæculi ad æterna sibi viam sternere. O fortem, Christi militem! O inuictum crucis Vexilliferum qui totam vitam suam crucibus voluit signatam, vt sui foret imitator Ducis! Volens autem Deus tandem probatum militem coronare, & finem certamini & laboribus eius imponere, rursus in carcere pestilentiæ acerba tabe, quam iam secundò passus fuerat, eum affligi permisit, & vsque ad mortem cum illa conflictari. Suscepit igitur & hunc agonem postremum, sibi à Domino decretum, magno animo, magna patientia, resignationeque perfecta: vt & de illius manu approximantem vertici suo coronam susciperet in consummatione virtutis. Cùm autem iam ei mors instaret, diuino impulsus spiritu & charitatis ardore, rogauit obnixè Dominum, suæ certus prædestinationis & electionis, vt quicumque peste afflicti, eius subsidium & intercessionem implorarent, piorum votorum suorum non fraudarentur effectu.

Non inanis fuit eius oratio. Nam Angelico ministerio tabella ei allata est, & postmodum iuxta corpus suum vita functum reperta, quæ hoc promissum continebat: *Peste laborantes ad Rochi patrociniũ confugientẽs pestem truculentam euasuros significo.* Et licet hoc sẽper infallibiliter non contingat: quia

quia *peccatis nostris opponimus nubem ne transeat oratio*, & impleta mensura peccatorum Deus quandoque decernit plebem affligere tabe pestilentiæ, in melius bonum. Attamen experti sunt frequentissimè populi eius hac in re subsidium euidentissimè. Illudque manifestum fuit in Concilio Constantiensi anno 1414. vbi ob contagium vrbem vicinaque loca depopulans, eius imago in solemni processione delata fuit: Exinde populi magna pietate & concursu eius patrocinium implorarunt, Ecclesiis & Oratoribus, Altaribus & Sodalitiis, Imaginibus quoque in eius honorem erectis, votisque nuncupatis, non sine fructu pietatis amplissimo. Et hæc tacita putatur fuisse canonizatio, facta communi consensu nationum, clero vbique & populo cultum publicum S. Rocho decernente, Concilio œcumenico Constantiæ congregato, Ecclesiaque Romana tacitè eum approbante.

Sacro autem corporis eius pignore gloriantur Veneti ad se delato anno 1485. & cum gaudio ac solemnitate magnifica suscepto, à clero & populo, extructo etiam Templo sub eius inuocatione. Quod quidem de magna parte corporis intelligendum autumo. Nam Arelatenses in Gallia asserunt in Conuentu SS. Trinitatis asseruari maiorem partem. De qua re in quodam diplomate anno 1617. sic attestatur Gaspar à Laurentiis Archiep. Arelatensis. *Singulis agitur annis in hac ciuitate festum S. Rochi, & fit solemnis processio, deferendo arcam in qua requiescit maior pars prædicti S. Rochi, vbi interfuimus cum clero nostro & Regularibus omnium Conuentuum huiusce ciuitatis: adsunt & Consules cum Magnatibus, & populo.* Partem autem ex capite detractam Generalis Ord, SS. Trinitatis Duacensi Conuentui pro munere sacro tradidit, vbi & ma-

Vide Raisse Hiero. Gazophilacii pagina 510.

gna veneratione colitur. Quã & approbauit Hermannus Ortembergus, Atrebatensis Episcopus, speciali diplomate, anno 1618. Leodienses quoque in Bernardi Pago (Monasterium est iuxta Leodiũ) asserunt partem Caluariæ S. Rochi adseruari, ibi repositam per Cardinalem gloriosæ memoriæ Erardum à Marka; fitque illic celebris peregrinatio à ciuibus Leodinis. Dicitur autem hoc sacrum munus Cardinalis illuc misisse quia monasterium istud truculentissima peste sic perculsum & percussum fuerat, vt nemo vel ex Religiosis, vel ex famulantibus euasisset. Ex eo autem tẽpore quo hoc sacratissimum pignus accepit, nulla vlteriùs ibi pestis serpsit, quod circa annum 1516. factum tradunt.

Concludo, & ex supra dictis duo notatu digna colligo. Primum est; ideò voluisse Deum B. Rochum toties pestilente tabe corripi, vt eum constitueret Tutelarem Patronum his qui similiter affliguntur. Didicit enim ex his quæ passus est, alijs compati, & in compensam suæ perseuerantis patientiæ, hanc à Deo specialem gloriam accepit, vt ab alijs inuocaretur similia patientibus, eisque auxilio foret. Sic enim solet diuina disponere sapientia & prouidentia, sicque suos remunerare, dicente Apostolo de ipsomet D. Iesu: *In eo in quo ipse passus est, & tentatus, potens est, & ijs qui tentantur auxiliari* Heb. 2. Sic S. Apollonia pro dolore dentiũ inuocatur, quia ei crudeliter excussi dentes fuere: Sic quoque S. Agatha & Barbara pro dolore mamillarum, quia in his passæ fuerunt: Sic S. Iob in infortunijs & aduersis, quia illa fortiter tulit, & superauit: Sic denique & alij Sancti pro alijs morbis, quia his quandoque laborarunt, & sanarunt. Eamdem ergo ob causam Deus S. Rochum glorificare voluit in terris, sanando eius precibus morbum epidimiæ, quia

hunc humillimè & patientiſſimè tolerarat.

Secundum eſt, multos Sanctos ex Spiritus inſtinctu aliquid ſpeciale poſtulaſſe in termino vitæ ſuæ, & impetraſſe. Quidam conuerſionem ſeſe torquẽtium, vt S. Stephanus, S. Iacobus, S. Paulus, SS. Ioannes & Paulus, S. Dorothea, S. Agnes, & alij multi Martyres. Alij aliud ſingulare. Sic S. Barbara efflagitauit vt nemo ſine Sacramentis decederet, qui eam ſpecialiter coleret. Sic S. Margareta, victis tormentis, orauit & eos Deus liberaret, qui doloribus & tormentis oppreſſi eam inuocarent, factoque terræ motu, Chriſtus in medio Angelorum illi apparens, dixit petitionem ſuam eſſe exauditam. Sic denique Rochus orat pro peſte afflictis, vt Deus eos exaudiat ad interceſſionem ſuam recurrentes. Quod ipſum rogaſſe videtur S. Macarius, Gandaui peſte obiens, & in corpore ſuo illam ſiſtens, ac ne vlteriùs plebem depaſceret impetrans.

CONCLVSIO.

RESpice ergo Domine Deus, vota & preces quas tibi offert plebs fidelis per interceſſionem S. Rochi fidelis ſerui tui, in eius honorem hodie congregata. Auerte per illius merita manum tuam vindicem, & flagella iræ tuæ. Imple promiſſum ſibi in morte factum, & fœdus inter te & ipſum in gratiam noſtri pactum, vt à mortifera peſte corporis & animæ liberemur, & per varia huius mundi pericula peregrinantes, dirigantur pedes noſtri in viam æternæ pacis, vbi cum ipſo Te valeamus in ſæcula ſæculorum benedicere & collaudare.

Aug. 20.

PRO FESTO SANCTI BERNARDI.

LECTIO DVODECIMA.

Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meæ, ponam super eum spiritum meum. *Matth.* 12.

Proferet iudicium gentibus. *Matth.* 12. *Isa.* 42.

TRES SVNT PARTES.

Prima docet quomodò S. Bernardus iam à puero fuerit electus.

Secunda, ostendit quomodò multiplex in eo fuerit spiritus Dei.

Tertia declarat, quomodò iudicium & veritatem protulerit gentibus.

PARS PRIMA.

HÆc verba ab Euangelista Matthæo, ex Isaiæ c. 42. desumpta, absque dubio de Christo Domino verificantur, & in illo adimpleta sunt. Hic est enim *Puer & seruus Dei*, per excellentiã, tum quia filius Dei naturalis, tum quia minister specialis electus, ad adimplendam admirabilem œconomiam nostræ redemptionis. Hic est dilectus ille filius & seruus, in quo sibi complacuit Pater & Dominus; per quem etiam placet quisquis ei pla-

cet. Hic est ille floridus & Nazarenus *super quem requieuit Spiritus Domini*, quem & refudit in alios. Hic est qui iudicium proferre debebat gentibus, docens non solùm Iudæos quæ iusta sunt, sed & gentes erudiens ad iustitiam per legem Euangelicam. Legislator enim & Iudex est constitutus, & summâ æquitate cuique ius dicet, non clamorosè, sed sincerè, nullius accipiens personam. Denique hic est de quo ibidem dicitur: *Calamum quassatum non confringet, & lignũ fumigans non extinguet*; quia incredibili mansuetudine erat toleraturus infirmos, ægros curaturus, imbelles confoturus, cæcos illuminaturus. *Isa. 11.*

Interim, licet ad Christum respiciat propheticum illud dictum, tamen etiam verificatur in illis quos suæ participes fecit vnctionis & missionis, speciali eos prosequens dilectione, eligensque ad cooperandum saluti humanæ. Quapropter quàm aptè singula S. Bernardo conueniant, hic conabimur elucidare.

Primò igitur hæc verba; *Ecce puer meus quem elegi*, digna sunt consideratione & attentione, quia plena sunt suauitatis, plena amoris: quibus insinuare optamus, iam à pueritiâ à Deo electum dilectumque fuisse Bernardum, & ex eo tempore Nardum eius dedisse suauitatem odoris, quo Filij Regis in accubitu paterni sinus quiescentis beneuolentiam & dilectionem attraheret. Equidem Deus ab æterno suos eligit & diligit, sed quandoque huius electionis & dilectionis specialia dat testimonia ab vtero vel primæua ætate, vt propterea dixerit Propheta: *Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei. Et posuit os meum quasi gladium acutum, in vmbra manus suæ protexit me, & posuit me sicut sagittam electam*;

in pharetra sua abscondit me. Et dixit mihi seruus meus es tu, quia in te glorabor. Isa. 47. An non absconditus in vtero Bernardus, absconditus sub protectione Dei quasi sub vmbra manus, erat quasi gladius in vagina, quasi sagitta in pharetra, quæ corda inimicorum Regis penetrare debebat & transfigere per compunctionem & amorem? Nonne hic puer iam seruus Dei erat, per quem debebat glorificari?

Non sine mysterio mater adhuc eum vtero gestans, visa est sibi gestare catulum totum candidum, in dorso tamen rufum, iam latratus edentem. Quod licet statim non intellexerit, sed potius territa fuerit; erat tamen præsagium futurorum, prout à viro quodam spiritu Dei pleno postmodum cognouit. Ille enim cùm ab ea anxia hac de re cōsuleretur, considerans verificari de prædicatoribus illud Prophetæ, *Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso*; trepidanti respondit: *Ne anxia sis. Optimi catuli mater eris, qui domus Dei custos futurus, magnos pro ea contra inimicos fidei latratus est editurus. Eris enim eximius Præco verbi diuini, & tanquam bonus canis gratia lingua medicinalis animi morbos es curaturus.* Hoc responso, quasi ex ore Dei suscepto, læta mater iam tunc in amorem necdum nati pueri tota transfunditur; intelligens de ipso verum esse illud Domini: *Ecce puer meus quem elegi.* Protinus igitur vt felici eum partu edidit, non modò non obtulit Deo, sicut & alias proles consueuerat offerre; sed sicut de Anna Matre Samuelis legitur, quod cælitus impetratum filium seruiturum in perpetuum tabernaculo Domini destinauit; sic & ipsa eum in Ecclesia Dei acceptabile obtulit munus.

Ps. 67. Hoc interpretatur de prædicatoribus S. Greg. 20. Mor. c. 7.

Quia ergò puerum hunc elegerat Domiuus,

ideò ſuggeſſit piæ matri, vt ſibi eum offerret ſpeciali amore, tanquam pretioſum munus: ac deindè accuratè enutriret & inſtrueret ad omnem pietatem, tanquam pignus cælitus manibus ſuis depoſitum, & à Deo conſignatum eius ſanctæ ſollicitudini. Poterat ergò Deus dicere de Bernardo quod olim de Ephraim. Hier. 31. *Filius honorabilis mihi, puer delicatus, ex quo locutus ſum de eo adhuc recordabor eius.* Quid eſt puer honorabilis & delicatus? Hebræa id explicant, dum dicunt: *Ipſe mihi eſt puer deliciarum*, mihi ſcilicet in pretio, in honore, in deliciis; nunquam eius obliuiſcar, ſed magis ac magis eum donis & gratiis adaugebo iam ab vtero.

Hic nempè fuit puer honoris & deliciarum, puer pretioſus & agapitus, tum Patri cœleſti, tum Matri terrenæ, qui ſimul cum lacte carnis inſtillare ei ſollicita erat lac pietatis. Atque ideò ſpecialiter de eo refertur: *Nunquam ſuxit vbera nutricis, ſed tantùm matris, vt cum lacte piæ genitricis pietatem ſugeret, non errorem*, Certè eius quam à matre puer hauſerat inſtructionis, in ætate matura non immemor fuit; eratque illa ei tanquam frœnum retrahens à ſæculari voluptate, & tanquam ſtimulus inſtigans ad cæleſtium cupiditatem. Fateri hoc ipſum ſolebat referens quomodò cùm de religione ingredienda ſecum tractaret, fratres ac amici carnales animum ſuum diuertere conati ſunt litterarum & ſcientiæ amore, vt ſic arctiùs eum ſæculo implicarent, & propoſitum ſanctum euerterent. Fluctuabatque & propemodum retardabantur greſſus eius his ſæculi funiculis: ſed Matris ſanctæ memoria importunè animo eius inſtabat, & ſæpius videbatur videre occurſantem ſibi, & improperantem: *Non ad huiuſmodi vanitatem & nugacitatem te adeò tenerè & ſollicitè educaui, non*

In Appendice l. 1. Vita eius.

in hac spe erudiui, vide ne fascinatio nugacitatis obscuret bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertat sensum sine malitia. Sap. 3. Hæc erat vox terrenæ Matris, *quæ illi obuiabat tanquam Mater honorificata*; sed magis cœlestis Patris, qui non patiebatur illud irritum esse, *Ecce Puer meus quem elegi.* Audiuit ergo vtriusque vocem & euicit tarditatem, admouit auribus cordis illud Sapientis: *Audi Fili disciplinam Patris tui, & ne dimittas legem Matris tuæ, vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. Fili mi si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis.* Prou. 1. Quasi ei diceret vox cœlestis: Esto quasi modò genitus infans, sine dolo lac concupiscens salutis; ne sequaris eos qui aliud tibi lac propinant, *qui inundationem maris quasi lac sugunt*, hoc est salsis & amaris huius sæculi fluctuantis aquis
Deut. 33.
oblectantur. Non tibi istud lac Mater propinauit, sed lac amabile & rationabile, hoc est, præcepta vitæ: hæc namque præcepta iugiter animo inserebat tuo, rigabat lacrymis, fouebat exemplis. Si hæc perfectè obserues, *addetur gratia capiti tuo & torques collo tuo*; erunt enim instar coronæ speciosæ in vertice tuo, & instar ornatus aurei circa collum tuum, & per illa doceberis ad incorruptibilem adspirare coronam & gloriæ torquem immarcessibilem.

Certè iam à puero potuit Dominus de eo dicere: *Complacuit sibi in illo anima mea*: quia coronâ gratiarum & charitatum à teneris annis adornatus fuit, omnium bonarum dotum contextos flores eius præferebat indoles & genius. Erat enim domi simplex & quietus, foris rarus, secum habitare amans, mirè charitatiuus, obediens, humilis, modestus, planè verecundus, planè deuotus, nusquam multum loqui visus, candidus & purus. Quantum

verò in his tenelli animi dotibus sibi complacuerit Dominus, satis declarauit, dum ei puero apparens se puerum, gloriam natiuitatis suæ manifestauit; vt eius teneræ fidei suggereret incrementum, & diuinæ in eo inchoaret mysteria contemplationis. Aderat namque solemnis illa nox Natiuitatis, & ad vigilias omnes parabantur pro more. Cumque nocturni officij hora aliquantisper protelaretur, contigit expectantem Bernardum cum cæteris, paululum soporari. Tunc apparuit ei puer Iesus, velut denuo *procedens sponsus de thalamo suo*, de Matris vtero verbum infans, speciosus præ filiis hominum, rapiens pueri sancti minimè puerilis affectus, Persuasum est autem animo eius, eam fuisse horam Dominicæ natiuitatis: idque solebat suis dicere. Et tantâ eum tunc præuenit benedictione Dominus, vt summo affectu ad hoc mysterium Natiuitatis Iesu ex Virgine ferretur, de eo suauissimè, copiosissimè, deuotissimè differens Atque ob hanc deuotionem voluit postmodum Dominus Bernardum collactaneum suum esse, dum Maria, Mater Iesu, eius sacris labiis ex vberibus suis lac fundere visa est, ipso orante illis verbis: *Monstra te esse Matrem, sumat per te preces qui pro nobis natus tulit esse tuus.*

Vide sermones eius de Natiu. & super Missus vbi hoc ipse fatetur.

Complacuit quoque sibi Dominus in illo, ob castitatis specialem amorem, cordi eius iam à pueritia profundè insertum. Obsidebant iuuenis animum sodalium dissimiles mores, & procellosæ amicitiæ, similem sibi facere gestientes; sed ne inficeretur, hos sodales mox declinare sollicitus fuit, & à sæculi cænosis viis sese auertere. Nec destitit tamen *Coluber in via, Cerastes in semita mordens vngulas equi, vt cadat ascensor retrò*, ipsi insidiari ac calcaneo eius, tentationum variis occursibus

Genes. 49.

laqueos ei tendens; quos tamen feliciter euasit semper. Quâdam vice cùm curiosiùs aspiciendo, defixos in quandam mulierem oculos aliquandiu tenuisset; continuò ad se reuersus, & de semetipso erubescens, in semetipsum vltor seuerus exarsit. Stagno siquidem aquæ gelidæ collo tenus insiliẽs, tandiu ibi permansit, donec penè exanguis effectus, gratiâ cooperante, etiam à calore carnalis concupiscentiæ totus refriguit, induens illum castitatis affectum quem induerat qui dicebat: *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine,* Iob. 31.

Alterâ vice cùm iter perageret, & in hospitio mulier eius decore capta, nocte ad eum accessisset, eius exardens in concupiscentiam, consilij inops, contenta voce inclamauit: *Latrones, Latrones.* Quo clamore, quia excitata erat tota familia, fugit mulier cum rubore. Cumque à sociis postmodum interrogaretur, cur ita inclamasset? Respondit. *Verè latro aderat, qui thesaurum mihi pretiosissimum deprædari nitebatur.*

Audiuerat, & mente altâ retinebat illud Angeli ad S. Anatoliam: *O virginitas, non reperiris in operibus tenebrarum, sed sempir in luce es! O virginitas vestis es purpurea & regia; qui te induet, altiùs cæteris sedebit! O virginitas, tu es gemma pretiosa, tu es thesaurus Regis! Fures conantur eam eripere, & insidias ei moliuntur, sed tu vigila, & vigila inter eam conserua, fisque certa te eam possidere.*

Ait in suo Martyrol.

Audiuerat & illud S. Ephrem serm. de castitate. *O castitas, oculorum frænum, quæ è latebris ad lucem totum corpus transfers! O castitas, quæ carnem redigis in seruientem, & cœlestia velocissimè penetras! O castitas, quæ cor possidentis lætificas, & animæ ad cœlestia alas adiungis! O castitas, currus spiritualis, possessorem*

suum in sublime euehens! O castitas, quæ instar rosæ in medio corporis & animæ flores, totamque domum reples odore! O castitas, mater dilectionis, & Angelicæ vitæ ratio! Hanc ergò adamauit, coluit, fouit toto vitæ decursu.

PARS SECVNDA.

QVia sibi complacuit in illo Dominus, properauit illum educere de plateis Babyloniæ, de medio vanitatum & iniquitatum huius sæculi fluctuantis; vt in securiorem portum religiosæ quietis traduceret. Docuit eum ad perfectiora adspirare & alios secũ inuitare, vt adimpleret illud: *Qui audit, dicat, Veni.* Apoc. vlt. Propterea dicimus verum esse de illo illud Domini: *Posui super eum spiritum meum.* Quem spiritum?

Primò, spiritum zeli & ardoris, quo non solùm suam, sed & aliorum conuersionem feruentissimè procuraret, ad gloriæ diuinæ incrementum. Mundi enim vanitatem perfectè calcare statuens, inuestigare cœpit, vbinam certiùs animæ suæ consuleret sub iugo Christi, & vbi securiùs ageret *in abscondito faciei Domini à conturbatione hominum:* Ps. 30. & statim occurrit ei Cistercij innouata religionis plantatio, vbi messis multa, sed operarij adhuc pauci. Quia multi terrebantur (ob nimiam religionis & paupertatis austeritatem) disciplinæ Monasticæ ibi se subiicere: cùm tamen animum verè Deum quærentem hæc exterrere haud deberet, sed potiùs allicere. Postquam aliquanto tempore cum Deo consuluisset, an astra & castra cœlestis militiæ eum illuc vocarent: tandem quâdam die ad Fratres suos pergens, agentes cũ Duce Burgũdiæ in obsidione castri Granceiani, in medio

itinere reperta Ecclesia, eam ingressus est, multis vltrò citroque cogitationibus agitatus. Ibi orauit, cum multo imbre lacrymarum expandens manus in cœlum, & *effundens sicut aquam cor suum ante Do-*
Ps. 113. *minum*. Tunc ergò *confirmatum est cor eius, vt non commoueretur* in resolutione sancta; & exarsit in pacem Christi, reperiendam in Cistercienſi religione nouella.

Neque intra se continuit conceptam tunc flam-
Ps. 82. mam, sed *sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma comburens montes*, viciniora quæque corripit: sic spiritus zeli in eo ardentissimus (quasi *ignis,*
Luc. 12 *quem Dominus venit mittere in terram, & vult vt accendatur*) mox conatus est fratres suos, cognatos, sodales, amicos inflammare, & sibi assimilare. Quod quidem ita iter feliciter effecit: vt quinque suos fratres ad idem secum propositum renunciandi sæculo tandem adduxerit, operante in eis gratiâ Dei, verbo virtutis eius. Quapropter cùm hi primâ die quâ eodem spiritu congregati fuere, manè ingrederentur Eccle-
Philip. 1. ſiam, Apostolicum illud legebatur capitulum: *Fidelis est Deus, quia qui cœpit in vobis opus bonum, ipse perficiet vsque in diem Iesu Christi.* Quod quidem pro felici omine acceperunt, non secus quàm si de cœlo sonuisset. Sicut & Antonius illud: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, & sequere me.* Sicut & Augustinus illud: *Non in cubilibus & impudicitiis, sed induimini Dominum Iesum Christum*, Sicut & Alipius illud: *Infirmum in fide assumite.* Sicut
7 Franciscus illud: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.* Item & illud: *Nihil tuleritis in via, &c.* Sicut & S. Nicolaus Tolentinus illud: *Nolite diligere mundum, &c.*

Exultans ergò in spiritu, effectus Dux & Pater

spiritualis Fratrum suorum, spiritum zeli & ardoris, quem posuerat super ipsum Dominus, non permisit incinerari, aut hic sistere; sed manum Domini intelligens secum operantem, cœpit vlteriùs progredi, & alios aggregare ignito eloquio Domini: ita vt cum illis cum quibus agere solebat de sæculi rebus, iam nonnisi de seria conuersione tractaret, repræsentans eis gaudia mundi fugitura, celerem mortem, æternitatem pœnæ & gloriæ. Crescente ergò numero, *& Spiritu S. dante voci eius vocem virtutis, fiebat multitudinis cor vnum, & anima vna*; & habitabant vnanimiter in eadem domo, *& nemo aliorum se audebat eis coniungere*, aut domum illam ingredi, qui non esset de cœtu. Quod si quis ingrederetur, videns & audiens quæ gerebantur, vel adhærebat eis, vel recedens flebat semetipsum, illos autem beatificabat. Ipsi autem ferè mensibus sex post primum propositum in habitu sæculari steterunt, quoad plures congregarentur, & quorundam negotia per id temporis expedirentur. *Act. 4.* *Act. 5.*

Tandem annos natus viginti tres, cum triginta sociis Christi iugo se subdidit in Cœnobio Cisterciensi. Et exindè domus illâ benedictione Dei repleta est, & quasi vinea Domini Sabaoth dedit fructum suum, *extendens palmites suos vsque ad mare*, & propagines suas vltra mare. Nempè spiritus ille zeli & ardoris, de quo Dominus; *Posui super eũ spiritum meum*, semper incrementum accepit, vt toto orbe flammas & scintillas suas exsereret, non sine maximo fructu. Quis enim enumeret animas quas flammis suis succendit, & ad perfectum Dei amorem adduxit, atque à sæculo ad religionem illexit? Quis recenseat eos qui in centum sexaginta Monasteriis recens ædificatis, eius verbis, exemplis, *Ps. 79.*

ſcriptis inflammati ſunt ad perfectionem, & ſpiritum Dei conceperunt? Quod ſi de ſolis eius filiis in Clareualle loqui oportet, cùm iam vitæ curſum conſummaret, & ad montem claritatis aſcenderet, reliquit in ea inhabitantes & Domino ſeruientes ſeptingentas ſeptuaginta animas. Sic quæ priùs
Iſa. 9. ſterilis & vacua erat, cœpit *Multiplicatâ gente magnificare lætitiam*, & impletum eſt in ea illud Pro-
Iſa. 49 phetæ: *Adhuc dicent in auribus tuis filij ſterilitatis tuæ: Anguſtus eſt locus, fac locum vt habitemus. Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi iſtos? Ego ſterilis, & non parturiens, & iſtos quis enutriuit?* Etenim de loco illo anguſto, citra & vltra Alpes ac maria Filij educti ſunt condentes ad inhabitandum & Deo ſeruiendum nouas colonias, ſpiritum Patris ſui Bernardi ſectantes, & zelum in conuerſione aliorum.

Secundò, poſuit Dominus ſuper eum ſpiritum prophetiæ, quo & occulta perſpiceret, & futura prædiceret in aliorum ſalutem, non ſine admiratione audientium. Hic ſpiritus prophetiæ notiſſimus fuit in eo, iam ab initio cõuerſionis eius. Cùm enim fratrem ſuum Gerardum in ſuam pertrahere conaretur ſententiam & ſequelam, illeque obſtinato animo conſilium ſalubre ac fratris monſtra repelleret, dixit liberâ voce Bernardus: *Scio, ſcio quia ſola vexatio dabit tibi intellectum.* Digitumque lateri apponens ait. *Veniet dies, & citò veniet, cùm lancea lateri huic infixa faciet iter peruium ad cor tuum conſilio ſalutis, quod aſpernaris.* Dictum factum, Paucis enim interpoſitis diebus ab hoſtibus vulneratus eſt, lanceaque lateri infixa trahebatur
Vide ad cuſtodiam, vbi mortis metu inclamabat, *Mona-*
c. 3. l. 1. *chus ſum Ciſtercienſis.* Hoc verò non ei ad mortem,
vita ſed ad vitam factum eſt: conualuit enim præter

spem, & votum non mutauit; sed miraculo quodam à carcere eductus est. Rursus, cùm alter eius Frater primogenitus Guido, coniugio alligatus conuersioni consentiret si coniux annueret; illa verò omnimodis renueret, dixit ex spiritu Prophetiæ Bernardus: *Aut consentiet, aut celeriter morietur.* Flagellatur ergò postmodum mulier infirmitate graui; vidensque graue sibi esse contra stimulum calcitrare, accersito Bernardo veniam deprecatur, & assensum præbens conuersioni: interueniente parili voto castitatis separata à viro, in cœtum sanctiomnialium transcripta est. *Bernardi.*

Notissimus quoque fuit spiritus prophetiæ erga Henricum fratrem Regis Franciæ venientem ad Clareuallem pro expeditione cuiusdam negotij. Cùm enim ille discessurus, iam peracto negotio, visitaret Conuentum Fratrum, & se eorum precibus commendaret, dixit vir Dei: *Confido in Domino haud te moriturum in eo statu in quo es; sed citò experieris quantum tibi prosit oratio quam expetisti.* Quod quidem eodem die contigit, nam non sine admiratione petiit admitti in hunc cœtum Religiosum. Cunctis autem exultantibus, fremebat quidam de eius comitatu Andreas Parisiensis, & conuicia iactabat in Henricum, vocans insanum. E contrà Henricus orabat virum Dei, vt daret operam eius conuersioni. Respondet Bernardus, cunctis audientibus: *Dimitte hominem modò, anima eius in amaritudine est, sed non sis sollicitus, tuus est.* Audiebat hæc Andreas, & abhorrens à conuersione, murmurabat & dicebat intra se: *Scio nunc te falsum Prophetam, hoc enim non fiet; improperabo tibi in conspectu Principum hanc falsitatem.* Sed mirabilis Deus in consiliis super filios hominũ, quando & quomodò vult adimplet suum propositum. Altera die ibat

Andreas mala omnia imprecans Monasterio, optans funditus dirui & perire illud cum habitatoribus suis. At nocte proximâ victus, & quasi vinctus: trahente se spiritu Dei, diem expectare non potuit; sed ante lucem accurrit ad Monasterium de Saulo Paulus effectus.

Notissimus denique in eo fuit spiritus Prophetiæ erga quemdam honorabilem Canonicum Moguntinum, quem Archiepiscopus obuiam miserat viro sancto venienti Moguntiam. Ille Bernardo approximans, dixit se à Domino suo missum ad seruiendum ei, obsequiumque omne obtulit. At vir Dei eum paulisper intuitus, ait; *Alius te Dominus misit ad sibi seruiendum.* Miratus est ille, quid dicere vellet, dixitque rursus se ab Archiepiscopo destinatum: E contrà seruus Christi, *Falleris. Maior est Dominus qui misit te Christus.* Tunc intelligens quò sermo tenderet, *Putasne*, inquit, *me Monachum fieri velle? Ne quidem cogitatio ea de re mihi vnquam incidit.* At illo renuente, asserebat S. Bernardus id ita à Deo esse dispositum. In eo igitur itinere vale fecit sæculò, & cum multis aliis litteratis & honoratis secutus est Bernardum. O virum perspicacem! ô lumine Dei plenum! ô peruidentem corda hominum inuestigabilia! ô scrutatorem animorum!

Audi aliud quod accidit M. Stephano Vitreio, Dùm Catalaunum venisset vir Dei, & sagenam prædicationi; expandens, copiosam multitudinem nobilium & literatorum ad se traxisset: hic Stephanus eorum Magister famosus paulò post venit Clareuallem. Nunciat id Portarius Bernardo (qui tunc nouellas plantas eloquiis irrigabat cœlestibus) dicitque tantum Magistrum aduenisse vt sæculo renunciet cum suis discipulis. Tunc vir Dei

audientibus

audientibus omnibus in vocem erupit: *Malignus spiritus eum huc adduxit. Solus venit, solus regredietur.* Ne tamen pusillis scandalo foret, suscepit hominem ad nouitiatum, studioseque commonuit de perseuerantia. At post sex menses defecit, & sicut solus venerat, solus recessit. Agnouerat insidias satanæ S. Bernardus, eum scilicet venisse, vt discipulos seduceret & secum reduceret. At illi de eius ruina potiùs confirmati sunt, frustratusque est hostis: nec de omnibus quæ prædixerat vir sanctus quicquam cecidit in terram.

Tertiò, posuit Dominus super eum spiritum mansuetudinis. Propterea de eo verum est: *Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet.* Initio quidem ita cum zelo austeritatem erat amplexus, vt penè omnes à se absterreret; cumque suos alloqueretur, ita sublimia proponebat, ita perfecta exigebat, vt durus eis esset sermo. Quando singuli culpas suas apud eum, tanquam patrem, accusabant super diuersis illusionibus cogitationum quas homines patiuntur, ipse Angelicam vitam ducens, similemque ab eis requirens, fragilitatem humanam non considerans, æstimabat in viros verè religiosos cogitationes similes haud posse incidere. Tandem videns eorum humilitatem, cœpit ei suspectus esse zelus hic nimium austerus erga fratres: didicitque, spiritu lenitatis in eum superueniente, inter homines quasi homo cõuersari, & humanas infirmitates aliorum tolerare: ne calamum quassatum confringeret, aut linum fumigans extinguere contingeret, infirmos ad desperationem perfectionis nimiâ austeritate adigendo. Linum enim fumigans extinguere, est peccatores propter fumum fœtoris despicere, & ad reconciliationem diuinæ miserationis per benignita-

tem non reuocare. Non extinguere verò, est ne desperent ad fiduciam salutis eos cum lenitatis spiritu allicere. Calamum quassatum conterere, est anxias & propter instabilitatem afflictas mentes ad constantiam & spem vitæ prômissionibus non erigere, sed seueritate nimiâ premere, & quadam desperatione confringere.

Instar *Calami conquassati & lini fumigantis* videbatur Godefridus de Perona, vir nobilissimus, quem vir Dei de partibus Flandriæ ad seruitutem Dei traxerat. Hic cùm eum sequeretur ad Monasterium, in grauissimam tentationem incidit: ita vt retrò aspicere penè resolueret. Intuitus eum vnus ex fratribus ei perfamiliaris: *Quid est*, inquit, *quod facies tua tota tristitia nubilo est obuoluta?* Cui ille. *Eheu, nunquam lætus ero.* Quod cùm ille S. Bernardo, tanquam communi Patri retulisset, anxius de consodali, diuertit in via Bernardus ad quoddam templum & orauit feruentissimè. Cæteris foris præstolantibus, Godefridus tædio obrutus super lapidem obdormiuit. Demum cùm ambo surrexissent, ille de oratione, iste de somno, apparuit Godefridus tantò hilarior cæteris, quanto priùs tristior. Cumque ei frater prædictus diceret. *Quid est hoc Godefride? Tu enim nunquam te lætum fore asserebas?* Cui ille *Si dixi: Nunquam lætus dico, iam ero. Nunquam ampliùs tristis ero.* Nempè oratione viri sancti, quasi flamma ignis, linum fumigans reaccensum est; & arundineus calamus, mollis, instabilis, & quasi confractus, firmus ita & stabilis redditus est, vt nulla valeret ratione cōquassari.

Fuit Godefridus postea Prior Claruallis.

Linum fumigans, Calamusque conquassatus erat Robertus, ei secundum carnem propinquus, secundum spiritum filius & Monachus. Quorundam suasu deceptus, ad laxiorem vitæ modum

diſceſſerat Cluniarum. Dolebat, & ad tempus diſſimulabat S. Bernardus, ſpiritu lenitatis ductus. Quo eodem ſpiritu tandem per epiſtolam ſtatuit eum reuocare: & quia ſeueritatem nimiam Bernardi diſceſſus ſui cauſam prætexebat ille, inter cætera ſic ſcribit. *Non cauſas diſceſſionis, ſed moras cauſor regreſſionis. Veni, & pax erit. Si culpa mea fuit, quod diſceſſiſti; ignoſce, agnoſco. Nec vlterius tibi formidandum eſt quod præſenti futurus ſim formidoloſus, cui abſenti toto iam ſum corpore proſtratus, totis aſtrictus viſceribus. Humilitatem exhibeo, charitatem promitto. Securus accede, talibus præuentus obſidibus. Fugiſti ſæuum, reuertere ad manſuetum. Reuocet te mea lenitas, cuius ſeueritas effugauit. Cupio te duci non ſpiritu ſeruitu is iterum in timore, ſed ſpiritu adoptionis filiorum, in quo rurſus clamare & tu non confundaris, Abba Pater; ideò & blandimentis & precibus, non terroribus apud te ago, aut minis,* Vide Epiſt. Primã.
Hæc Epiſtola dictabatur à S. Bernardo ſub dio, ſcribente Willelmo Rieuallis, poſtea Abbate; inopinatuſque erupit ſubitò imber, ita vt ſcribens reponere voluerit chartam. Cui Bernardus: *Opus Dei eſt ſcribere ne timeas*. Scripſit ergò in medio imbre. Cumque vndique plueret, chartam expoſitam virtus operuit charitatis, quæ & Epiſtolam dictabat. Ob hoc miraculũ prima inter epiſt. Ber. eſt poſita.

Denique, *Linum fumigans, & calamus conquaſſatus* erat Canonicus ille Regularis, qui Claramvallem veniens importunè agebat vt reciperetur à S. Bernardo in Monachum. Ipſe autem Bernardus, videns non hanc eſſe illius vocationem, ſuadebat vt reuerteretur ad ſuam Eccleſiam. Ille totus fumigans, tandem ait Viro ſancto: *Vt quid in libris tuis tantoperè commendas perfectionem, ſi eam deſideranti renuis opitulari? Si libros illos tenerẽ, diſcer-*

perem. Cui vir manſuetus: *Puto te in nullo illorum legiſſe, in clauſtro tuo non poſſe te eſſe perfectum. Morum correctionem, non locorum mutationem in libris omnibus commendari.* Tum verò homo, velut inſanus, impetum faciens, maxillam eius ita grauiter percuſſit, vt ſuccederet rubor ictui, tumor rubori. Qui aderant, in ſacrilegum erant iam inuolaturi, ſed vir manſuetus nihil turbatus, iuſſit vt nemo noceret, nemo ei moleſtus eſſet; ſed educeretur benignè. Quod factum eſt, miſero illo miſerabiliter tremente. Sic verificari de S. Bernardo videmus illud textus noſtri: *Non clamabit, nec audietur vox eius foris. Non erit triſtis, neque turbulentus.* Iſa. 42. Infirmitates & iniurias, ſiue verborum, ſiue verberum, pacificè tolerare nouerat. Et quidem in libertate ſpiritus eminebat, ſed ita tamen cum humilitate & manſuetudine, vt quodammodò videretur & vereri neminem, & omnem hominem reuereri. Increpatione rariùs vtebatur, monitis & obſecrationibus potiùs agens. Si verbum quandoque amarum proferret, non id ex amaritudine cordis ſed ex veritate & libertate profluebat charitatis.

Hac de re ſic loquitur ſerm. 42. in Cant. *Vtinam neminem obiurgare neceſſe ſit, id enim melius. Sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet, cui ex officio incumbit peccantes arguere; magis autem vrget charitas. Quod ſi arguero, & fecero quod meum eſt, illa autem increpatio minimè quod ſuum eſt faciat, ſed reuertatur ad me vacua, quaſi iaculum feriens & reſiliens: quid me animi tunc habere putatis? Nonne angor & torqueor? Coarctor tunc è duobus, & quid eligam neſcio, placere ne mihi in eo quod locutus ſum, quoniam feci quod debui: an pœnitentiam agere ſuper verbo meo, quia quod volui non recepi.* Hæc S.

Bernard. Qui & paulò post sinceritatem charitatis suæ ostendens, subiungit eadem de re, & dicit; *Dices fortè mihi, quod bonum meum ad me reuertatur, quia liberaui animam meam, & mundus sum à sanguine hominis, cui annunciaui vt auerteretur à via sua mala. Sed hoc non me solatur mortem filij intuentem. Quæ enim mater etiamsi sciat se omnem curam filio ægro adhibuisse, & se videat frustratum; illo nihilominus moriente temperet à fletu?* Hæc ipse.

Denique dicere solebat: *In aliorum correptione, vbi resonat vtrimque modestia, dulce esse colloquium; vbi verò ex altera parte, vtile; vbi ex neutra, perniciosum. Vbi enim hinc indè duritia sonat, iurgium est, non correctio: nec disciplina, sed rixa, vt deceat tunc magis dißimulare, & commotione sedatâ vtiliùs castigare subditum.*

PARS TERTIA.

Videndum nunc restat, quomodò de S. Bernardo verum sit quod in textu nostro sequitur: *Proferet iudicium gentibus.* Certè, si diligenter eius gesta reuoluimus, inueniemus quomodò à multis gentibus, siue nationibus, electus fuerit Iudex & Arbiter in grauissimis causis salutem Reipublicæ & Ecclesiæ concernentibus. Notum est Schisma defuncto Honorio Papa suscitatum à Petro Leonis, qui se nominari fecit Anacletum, per vim & fraudem adspirans ad supremi Pontificatus verticem, & persequens Innocentium legitimè electum. Coactus est dictus Innocentius sese Roma proripere, ac venire Pisas, deindè & in Galliam secedere. Conuocata tunc fuit Ecclesiæ Gallicanæ Synodus vniuersalis ad Stampas, vrgente Rege, & Episcopis, ac Prælatis; vt maturo con-

filio prouiderent, ne in Ecclesia sibi fabricarent idolum, aut in cathedra Petri venerarentur monstrum. Ibi & accersitus est specialissimè Abbas Bernardus, cuius sanctitas & sapientia in rebus arduis & obscuris miram lucem afferre solebat. Conuenientibus illinc Rege & Principibus, cum Episcopis Gallicanis, omnium consilium fuit, & vna sententia, vt negotium Dei famulo imponeretur, & ex eius ore tota causa penderet. Examinata igitur in pondere sanctuarij electione Romæ facta, & electionis ordine, electorumque meritis; vnus omnium ore locutus est, & suscipiendum ab omnibus Innocentium pronuntiauit. Cuius sententiæ mox cuncti acclamarunt, & subscripserunt, obedientiam ei promittentes. An non tibi in Bernardo hic adimpletum videtur illud: *Proferet iudicium gentibus*? Et rursum illud: *Educet in veritate iudicium*? Arbiter ipse & Iudex constitutus fuit in causa omnes gentes concernente, quia spiritus veritatis loquebatur in eo. Meritò ergò iudicium eius secutæ sunt nationes, non solùm Gallicanæ, sed etiam Germanicæ, & Anglicæ. Nam & Regem Angliæ Carnotum vsque adduxit & animi pendulum pro Pontificia electione, induxit tandem ad occurrendum Innocentio in Carnoto, & ad obedientiam ei promittendum; in suam recipiens conscientiam, si quid hic peccati pertimesceret. Innocentium quoque Leodium postmodum deduxit, vbi ei Rom. Imperator honorem exhibuit.

An non & ipse interfuit Concilio quod Pontifex ipse celebrauit Rhemis, atque etiam illi quod celebrauit postmodum Pisis? An non rebus & negotiis publicis, quæ ibi tractabantur, continuò assedit cum Cardinalibus? An non per omnia & consiliis & diffinitionibus & iudiciis affuit, ita vt non

tam videretur esse in parte sollicitudinis, quàm in plenitudine potestatis? Ergò de ipso meritò dicimus: *Iudicium proferet gentibus, educet in veritate iudicium.*

An non & ad Mediolanenses missus est, tanquam Reconciliator & Iudex, vt sedaret schisma ibi excitatum per Anselmum Petri Leonis partes tuentem? Audiens verò Mediolanensis populus Abbatem sanctum suis propinquare finibus, obuiat ei agminatim septem ab vrbe miliaribus, & proprios deserens lares, summâ eum excipit reuerentiâ, osculans pedes, lacinias detrahens vesti, vel eam certatim tangens, vt sanctificationem aliquam attactu viri quisque concipiat. Et quæ non ibi lætabundæ acclamationes ob aduentum serui Dei? Tandē eam solemni reddidit hospitio Senatus & populus deuotus. Cumque tractatum esset de publico ad quod missus erat negotio cum Albanensi & Carnotēsi Episcopo, ita omni feritate depositâ iudicio Abbatis, & obediētiæ Innocētij se substrauit potētissima & populosissima ciuitas, vt rursus de eo dicamꝰ: *Proferet iudiciū gētibꝰ; educe in veritate iudiciū.*

An non & ad Rogerum Siciliæ Regem destinatur? Ibi Petrum Pisanum, Iurisconsultum celebertimum, & Oratorem facundissimum, aliosque consultissimos viros & Oratores in suam traxit, sententiam, pugnantes antea pro Leone Ecclesiam deuastante. Petrus Pisanus coram Rege canonicam esse Petri Leonis electionem asserebat, multis adductis canonum assertionibus magna cū facundia. At vir Dei non in sermone, sed in virtute Regnum Dei esse sciens, sic enim affatur. *Scio Petre, virum te esse literatum & sapientem: sed vtinā te patronū causa iustior & pars sanior obtineret. Ligonibus magis quàm pragmaticis aduocationibus me*

assuetum causa fidei & charitas vrget eloqui quia tunicam Domini, quam tempore passionis, nec ethnicus præsumpsit scindere nec Iudæus, Petrus Leonis lacerat & disrumpit. Vna est fides, vnus Dominus, vnum Baptisma. Nos nec duos Dominos, nec geminam fidem, nec duo baptismata nouimus. Vna arca tempore diluuij fuit. In hac octo animæ, cæteris pereuntibus, euaserunt; quotquot extra fuere perierunt. Hanc typum Ecclesiæ tenere nemo ambigit. Arca alia nuper fabricata est, & cùm sint duæ, alteram necesse est esse adulteram, & in profundum mergi. Arca quam regit Petrus si ex Deo est, necesse est vt arca quàm regit Innocentius, obruatur. Peribit Occidens totus, peribit Francia, peribit Germania: Iberi & Angli, & Barbara regna in profundum mergentur. Religio Camaldulensis, Carthusiensis, Cluniacensis, Cisterciensis, Præmonstratensis, & alia innumerabilia seruorum Dei Collegia, necesse est vt sub vno turbine corruant in abyssum. Episcopos, Abbates, & alios Ecclesiæ Principes, collo præcipiti mola asinaria alligata, pelagus vorax excipiet. Solus ex Principibus mundi arcam Petri intrauit iste Rogerus: & cæteris omnibus enecatis, ipse saluabitur? Absit vt totius mundi Religio pereat, & ambitio Petri, cuius vita qualis extiterit palam est, regnum cœlorum obtineat. Ad hæc verba qui præsentes erant non vltrà se potuerunt continere, sed Petri abominati sunt & vitam, & causam, Abbas autem tenens manum Petri Pisani eleuauit eum, & simul surgens dixit: *Tutiorem, si mihi credis, intrabimus arcam.* Et salutaribus eum aggrediens monitis, persuasit vt rediens Romam Innocentio reconciliaretur. Ergò & hic protulit iudicium gentibus Siculis, vt ad veritatem reduceret eos.

Præterea notissimum est quanto zelo Bernardus iudicium protulerit & veritatem Aquitaniæ Prin-

cipi Guilielmo, quem admirabili conuersione orbi conspicuum reddidit. Historiam vide in nostro Rationali Euangelizantium Dom. 4. post Pascha in fine.

Dicamus vlteriùs, protulisse quoque seruum Dei Bernardum iudicium gentibus, dum contra fidei hostes, contra errores & hæreses veritatis decreta in lucem eduxit, ac de illis hostibus trophæum erexit, per Ecclesiæ apertam sententiam eos condemnantem. Fuit eius tempore Petrus Abailardus Magnus celeberrimus in Theologia sed de fide perfidè dogmatizans, quem in Synodo Senonensi conuicit & confudit, ita vt magnus ille disputator, qui suo præsidebat ingenio & doctrinæ, non valuerit resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur in Bernardo. Tandemque Apostolica dignitas scripta eius incendio, scriptorem silentio condemnauit.

Fuit & alter Gillebertus Porretanus, Pictauorum Episcopus, in sacris litteris exercitatus, sed sublimiora se ad insipientiam sibi scrutatus. Quia de S. Trinitatis vnitate, & diuinitatis simplicitate, non sentiebat rectè, nec scribebat fideliter; sed discipulis suis panes proponebat absconditos, aquas furtiuas propinabat. Hic in Concilio Rhemensi à Bernardo proferente & explicante veritatem fidei conuictus est, & resipuit.

Sic & in partibus Tholosanis iudicium protulit veritatis, contra quemdam Henricum Monachum Apostatam, qui diuinis detrahebat Sacramentis & Ministris, instar hæreticorum huius temporis. Doctrinam fidei tunc Bernardus miraculis confirmauit. Rectè ergò de ipso canimus: *Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Psal. 36.

Dicamus denique, hâc etiam ratione posse dici de Sancto Bernardo, *Proferet iudicium gentibus*, quia multis nationibus ex sua religione prouidit Episcopos, qui Iudices sunt Orbis, & diuinum gentibus iudicium innotescere faciunt. In primis Roma ex eius Monasterio ornatur supremo Pontifice Eugenio, Præneste habuit Stephanum Episcopum, Ostia Hugonem, Tuscia Balduinum. Rursusque Roma habuit Henricum & alterum Bernardum Cardinales. Citra Alpes Lausennæ datus est Amedeus, Seduno Garrinus, Lingonis Godefridus, Antisiodoro Alanus, Nannetis Bernardus, Beluaco, Henricus, Tornaco Giraldus, Eboraco Henricus. In Hibernia duo Episcopi nomine *Christiani* fuere. Atque omnes hi Episcopi, luminaria sunt de Claraualle assumpta, Ecclesiamque illustrarunt vitæ & doctrinæ luce. Hanc autem lucem Bernardo debent. Instructori suo, quia ab illo pietatem hauserant, & salutis scientiam. Alij denique plurimi in varias orbis partes missi sunt, vt pœnitentiam & iudicium nuntiarent fidelibus; magnumque fructum fecêre extemplo pietatis & austeritatis suæ: ita vt vndique eis constructa fuerint cœnobia, sanctitatis domicilia, in quibus & verbo & exemplo aliis proficerent.

Concludamus, & aliqnid de fine Bernardi dicamus. Mirabile sane fuit hominem continuò infirmum, & velut seminecem, tot labores potuisse pro Ecclesia suscipere, tot itinera aggredi, tot scripta edere, tot heroica gesta patrare. Sed omnia poterat in eo qui eum confortabat, qui & tandem compleuit labores illius, & coronauit ætatis anno trigesimo tertio. Tunc verò ei dictum fuit à Domino: *Ecce puer meus quem elegi, suscipiam eum, complacuit sibi in illo anima mea.*

Ostensum id fuit cuidam Abbati, ei animo & affectu deuoto. Paucis enim diebus ante felicem sancti Patris discessum. videbat eum preciosissimis ornatum Sacerdotalibus ornamentis, & cum excellenti gloria & solemnitate ad altare deduci. Ad cuius introitum Ecclesia magna magnis personabat vocibus cum exultatione : *Puer natus est nobis.* Verè puer, quia mitis & humilis corde, verè puer à puritate & candore, verè puer & paruulus effectus, vt regnum introiret cœlorum, verè puer de quo Dominus: *Ecce puer meus suscipiam eum.* Iam nascebatur Ecclesiæ triumphanti, dum hic moriebatur: hic consummabatur, vt ibi incipere posset. Ideò ibi exultatio in die natalis sui, dum exoriebatur æternitati, tot filios ad eandem adducturus sobolem sanctam, generationem timentium Dominum. Quia de illo verum est. *Minimus erit in mille, & paruulus in gentem robustissimam, ego Dominus in tempore eius subitò faciam istud,* Isa. 60. Vnus enim humilis & paruulus Bernardus, nonne *creuit in mille millia, ita vt semen eius possideat portas inimicorum suorum,* tandemque in gloriam trophea referens ingrediatur cum faustis Ecclesiæ Triumphantis acclamationibus? *Isti sunt semen cui benedixit Dominus.* Isa. 61.

Genes. 24.

Ostensum id quoque fuit Vuilhelmo de Monte Pessulano, Monacho Monasterij Grandissyluæ, Fuerat vir iste magnificus in sæculo, visitauitque virum Sanctum in extrema ægritudine, lacrymans quod eum amplius non esset visurus. Cui tunc Vir Dei: *Ne timeas, adhuc me sine dubio videbis.* Huius promissi effectum deuotè cùm expectaret, apparuit ei ipsa nocte quâ decessit, & dixit: *Vuilhelme,* Et ille: *Ecce ego Dñe. Veni,* inquit, *mecum,* Ibant ergò pariter vsque ad montem altissimũ. Interrogat

ſanctus, an ſciret quò veniſſet. Ille dicit ſe neſcire. Cui Bernardus. *Ad radices montis Libani venimus. Manebis hic, ego aſcendam.* Interrogatur qua de cauſa velit aſcendere? *Diſcere volo,* inquit. Miratus ille, ait: *Quid vis diſcere Pater, quem nulli hodie in ſcientia ſcimus eſſe ſecundum.* Tunc ipſe. *Nulla hic ſcientia, nulla veri cognitio, ſurſum ſcientiæ plenitudo, ſurſum notitia veritatis.* In hoc verbo montem conſcendit, & ille expergefactus eſt, protinuſque occurrit illi vox illa, *Beati qui in Domino moriuntur.* Cumque viſionem indicaſſet Abbati & Fratribus, eâdem horâ obiiſſe Bernardum poſtea agnitum fuit.

CONCLVSIO.

CLamare poterat tunc filiorum vnuſquiſque: *Pater mi, Pater mi, currus Iſrael & auriga eius.* Tu fluctuantium portus, clypeus oppreſſorum, cæco oculus, pes claudo. Tu perfectionis exemplar, virtutis forma, ſpeculum ſanctitatis. Tu gloria Iſrael, lætitia Ieruſalem, vnicum temporis tui decus, honor & deliciæ ſæculi, oliua fructifera, vitis abundans, palma florida, cedrus multiplicata, platanus exaltata. Vas electionis & honoris in domo Dei, Vas auri ſolidum ornatum omni lapide pretioſo, ſolidum in fide & ſanctitate, ornatum gemmis omnium virtutum & gratiarum. Tu Eccleſiæ fortiſſima', ſplendidiſſimaque columna. Tu vehemens Tuba Dei. Tu dulciſſimum Organum Spiritus ſancti pios oblectans, deſides excitans, debiles portans: cuius medicinalis manus & lingua morbos curabat, illa corporum, iſta morum; cuius vita fructuoſa, cuius mors pretioſa.

O pater ſancte, qui aſcenſiones in corde diſpo-

fuisti in valle lacrymarum, quàm feliciter aſcendis de Claraualle in Montem Libani, *Montem candidationis*, plenitudinem lucis, celſitudinem claritatis. Aſcendis mundo corde & manibus, in Montem Domini, ad diuitias ſalutis, ad theſauros veræ ſapientiæ, vbi purè puram videas veritatem, vbi vnus tibi cum omnibus Sanctis Magiſter ſit Chriſtus, vbi omnes docibiles Dei. Trahe nos poſt te, & miſeriæ noſtræ vallem miſericorditer reſpice. Subueni laborantibus, adeſto periclitantibus, manum da aſcendentibus, vt tecum Dei laudes decantare valeamus; in æternis montibus.

Aug. 28.

PRO FESTO SANCTI AVGVSTINI.

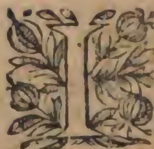
LECTIO DECIMA TERTIA.

Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo. *Eccli. 50.*

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat, quomodò Auguſtinus fuerit quandoque lutum.
Secunda, quomodò fuerit quandoque æs & ferrum.
Tertia, quomodò factus ſit aurum pretioſum.

PARS PRIMA.

INclytus Propheta Ieremias, prout deſcribit capite decimo octauo iuſſus fuit à Spiritu deſcendere in domum figuli, vt audiret ibi verbum Domini. *Et deſcendi*, inquit ipſe, *& ecce faciebat opus ſuper rotam, & diſsipatum eſt vas quod faciebat è luto manibus ſuis. Et conuerſus fecit quaſi vas alterum, ſicut placuerat in oculis eius. Et factum eſt ad me verbum Domini: Ecce ſicut lutum in manu figuli, ita & vos in manu mea domus Iſrael.* Hier. decimo octauo. Ingrediamur & nos hodie mentis conſideratione in domum Figuli, qui ex altitudine ſapientiæ & potentiæ ſuæ nouit ex eodem luto vaſa effingere; quædam quidem in honorem, quædam verò in contumeliam, quædam vaſa ele-

ctionis, quædam abiectionis; quædam in ministerium, quædam in interitum. Ingressi huius Figuli officinam, inueniemus ipsum fecisse vas quoddam luteum, seruiens contumeliæ & immunditiæ pro aliquo tempore; sed postmodum arte & potentia sua illud ita transmutasse, vt in honorem esset & gloriam; *Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.* Illud quoque propiùs contemplantes, possumus dicere: *Vas admirabile, opus excelsi.* Eccli. quadragesimo quinto. Hoc vasis Symbolo Augustinum designo, cuius hodie memoria in benedictione est. Qui cùm videretur in ætatis flore, quasi vas iræ & ignominiæ, nonnisi virgam ferream opperiri debere: Digito Dei, & mutatione dexteræ excelsi, statim in vas gloriosum transmutari visus est, in vas admirabile & aureum, omni virtute præfulgidum administandum sapientiæ & gratiæ diuinæ pretiosa dona in mensa Domini. Repetamus hæc paululùm ab altiori principio, & videamus quomodò à luto fœdissimo inchoans, desierit in aurum pretiosissimum.

Admirabilis & famosa est Statua illa quam vidit Nabuchodonozor, Dan. 2. cuius *Caput ex auro optimo, Pectus & Brachia ex argento, Venter & Femora ex ære, Tibiæ ferreæ & pedum quædam pars ferrea, quædam fictilis & lutea.* Hæc, si literaliter velimus interpretari, dicemus significari Principatuum huius sæculi inconstantiam & mutabilitatem, illius quidem dispositione in cuius manu sunt corda Regum, & spiritus Principum; illius voluntate qui *ludit in orbe terrarum,* ab vno in alterum regna transferens: Illa modò reddit felicissima & gloriosissima, quasi aurea; modoque eis aliquid demit gloriæ & felicitatis, ita vt ab auro in argentum,

& ab argento in æs & ferrum videantur deficere, ac tandem in lutum & fauillam omnis eorum gloria redigitur. Quod si mysticum & moralem sensum in hac statua sequimur, dicere mihi liceat significari inconstantiam & instabilitatem eorum qui in regno & via Dei à perfectione resiliunt, quod non paucis contingit. Cùm enim aureum habuerint initium, purum scilicet charitatis feruorem; paulatim ab illo desciscentes deficiunt ad argentum; deindè ad æs & ferrum, dum fiunt duri ad salubriora consilia. interioremque Dei percussionem; tandemque ad lutum conuertuntur, toti voluptatum cœno immersi: *Cum spiritu cœperint, carne consummantur*, inquit Apostolus ad Galat. 3.

Ego verò, dum de Augustino nostro dicere ordior, diuersam, imò Regiæ illi & Propheticæ Statuæ aduersam vobis erigere Statuam gestio. Quare aduersam? Quia *Caput eius ex luto est*, per quod initium adolescentiæ eius designo, *Pectus & venter ex ære & ferro*; iuuentutis eius progressum intelligo. *Pedes tandem*, siue finis, *ex auro optimo & probatissimo*. Declaremus si lubet singula.

Primò igitur videamus *Caput eius ex luto*. Si ea de re quispiam ambigit, reuocet in memoriam quomodò in pubertate sua Fausti Manichæi infaustâ hæresi pluribus annis fuerit dementatus, *infixus quasi in limo profundi*, ex quo non poterat se extricare. Quapropter sic loquitur l.3. Conf. c. 6. *Incidi in homines superbè delirantes, & carnales nimis, & loquaces, in quorum ore laquei Diaboli, & viscum confectum commixtione syllabarum nominis Dei, sed & Domini Iesu Christi, & Paracleti consolatoris Spiritus Sancti. Hæc nomina non recedebant de ore eorum, sed sonotenus & strepitu linguæ, cæterùm*

ore eorum, sed sono tenus & strepitu linguæ, cæterùm cor inane erat veri. Et dicebant, Veritas, & nusquam erat in eis. Lutosa erat hæresis hæc, non solùm malè de Deo sentiens, & falsè loquens, sed etiam de elementis huius mundi; duo rerum principia asserens, vnum principium rerum bonarum, alterum malarum; Solē visibilem Christum esse affirmans, & multa alia ineptissima. Vndè hanc postmodum irridet S. Augustinus, & se magis propter illam. *Sensim*, inquit, lib. 3. Confess. c. 10. *ad eas nugas deductus* sum, vt crederem ficum *plorare cùm decerpitur, & matrem eius arborem lacrymis lacteis*, &c. Et cap. 6. deplorat quod non conciperet Deum vt spiritum, hac hæresi deceptus; nec illum sic quæreret, sed vt corporeum imaginaretur. Sic enim ait: *Væ, væ quibus gradibus deductus sum in profunda inferni? Quippe laborans & æstuans inopia veri, cùm te Deus meus quærerem, non secundum intellectum mentis, quem voluisti præstare belluis, sed secundum sensum carnis.* Fatetur postea se in illam hæresim incidisse, quasi in mulierem & meretricem, descriptam in ænigmate in Prouerbiis Salomonis, *Mulierem audacem, inopem prudentiæ, sedentem super sellam in foribus, & dicentem. Aquæ furtiuæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior, venite, comedite, bibite.* Hæc, inquit, me seduxit, quia inuenit foris habitantem me in oculo carnis meæ. Hoc ergò caput fuit ex luto in Augustino nostro, dum adhuc in flore ætatis ageret. Hæc est *sapientia, non desursum descendens à Patre luminum, sed animalis, terrena, diabolica, lutosa*, in qua multis hæsit annis. Quocirca hac de re cap. 11. sic rursus fatetur. *Nouem ferè anni secuti sunt, quibus ego in illo limo profundi, ac tenebris falsitatis, cùm sæpè surgere conarer, & grauiùs allideret volutatus sum. In his annis*, ait ipse lib. 4.

Item Conf. l. 3. c. 7

Prou. 9.

Lib. 3. Conf.

Confess. c. 3. *seducebamur & seducebamus, falsi atq; fallentes in variis cupiditatibus: & palam per doctrinas, quas liberales vocant; occultè autem falso nomine religionis. Hic superbi, ibi religiosi, vbique vani, & popularis gloriæ sectantes inanitatem.*

Sed si ampliùs desideras nosse lutum eius & caput ex luto, reuoca in memoriam quomodò in flore ætatis consortium prauum variis eum modis seduxerit. Sic enim fatetur: *Præceps ibam tanta cæcitate, vt inter coætaneos meos puderet me minoris dedecoris.* *Lib. 2. Conf. cap. 3.* *Cùm audiebam eos iactantes flagitia sua, & tantò gloriantes magis, quantò magis turpes essent, fingebam me fecisse quæ non feceram, ne viderer abiectior, quo eram innocentior. Ecce cum quibus comitibus iter agebam platearum Babyloniæ, & volutabar in cœno eius, tanquam in cinamomis & pretiosis vnguentis.* Vlteriùs fatetur ipse Augustin. quomodò in his plateis Babyloniæ concupiscentia carnis rapuerit imbellem suam ætatem per abrupta cupiditatum, vt mersaret in gurgite flagitiorum. Describit id toto cap. 2. l. 2. Confessionum vbi inter cætera sic alloquitur Dominum. *Vbi eram, & quàm longè exulabam à deliciis domus tuæ anno illo sextodecimo ætatis carnis meæ, cùm accepit in me sceptrum, & totas ei manus dedi vesaniæ libidinis licentiosæ. Iactabar, & effundebar, & diffluebam, & ebulliebam per fornicationes meas, & ibam longiùs à te, & tacebas. Ibam porrò longè à te, in plurima sterilia semina dolorum, superba deiectione, & inquieta laßitudine.* Ecce lutum, & caput ex luto.

Vtique libido lutum est, & quidem lutum adeò tenax, vt in illo quandoque hærere contingat, non solùm eos qui per terram repunt, homines huius sæculi: sed etiam illos qui iam perfectionis apicem attigisse videbantur. Quapropter apud Ecclesia-

sten. c. 7. de muliere dicitur: *Laqueus venatorum est, & Sagena cor illius.* Quia duplici metaphorâ indicatur, carnis & mulieris libidine non solùm irretiri eos qui tanquam pisces se aquis sæculi eiusque sordibus totos immergunt, pro quibus mulier *Sagena* dicitur; sed etiam eos qui tanquam aues in cœlum quibusdam perfectionis alis ferri videbantur, pro quibus mulier *Laqueus* nominatur. Equidem mirabilia sunt iudicia Dei super filios hominum, vt non glorietur accinctus æquè vt discinctus, sed contremiscat omnis caro, & qui stat videat ne cadat. Videmus enim quosdam qui ascenderant quodammodo vsque ad cœlos, & ambulabant in medio lapidum ignitorum, ab impetu caudæ draconis cecidisse quasi stellas de cœlo, & infixos in limo carnis in malis obstupuisse. Testis est Salomon. Videmus & alios è stercore peccati, in quo velut iumenta computruerant, erectos fuisse vt solium & gloriam Filiorum Dei occuparent. Testis est Augustinus noster. Hoc admirans Ecclesiastes c. 9. pronunciat: *Verti me ad aliud, & vidi sub Sole nec velocium esse cursum,* eorum scilicet qui ad brauium currunt: *nec fortium bellum,* vt contra spirituales nequitias dimicent: *nec Sapientium panem:* qui mentem cibat & intellectum: *nec Artificum gratiam,* qui perfectionis molem fabricant: *sed in omnibus tempus & casum,* hoc est variam mutationem & instabilitatem. Quia *non est volentis, neque currentis, sed Dei est miserentis*, teste Apostolo. Hoc in Salomone, hoc in Augustino nostro possumus agnoscere. Salomonis caput fuit ex auro, brachia ex argento, hoc est initia regni fuere aurea propter charitatem, argentea propter sapientiam; sed finis fuit ex luto ob libidinem immundam. E contrario res procedit in nostro Augustino, cuius

Eccles. c. 9.

caput & brachia fuere ex luto, vt iam explicuimus quia virorem ætatis contriuit in immunditia, carne, & hæresi; finis verò fuit aureus, Dei miserentis bonitate, vt statim videbimus. Sed priùs declaremus quale eius fuerit pectus.

PARS SECVNDA.

SEcundò igitur loco explicandum venit, quomodò: *Venter eius & pectus ex ære fuerit & ferro.* Hoc nimirum ideò congruè dicitur, quia paulatim cœpit à Manichæorum deliriis & insipidis erroribus mentem auertere, multo tempore nec Manichæus, nec Catholicus, vt fatetur libro sexto confess. Quod ergò à Maniehæorum hæresi iam alienabatur, lutum erat deserere: sed nihilominus ferreus & durus remanebat ad suscipiendam impressionem veritatis & fidei rectæ, cuius sigillum cordi eius applicatur, tum per matris lacrymas, tum per S. Ambrosij sermonem & exemplum, tum per Catholicorum librorum lectionem. Internis ergò Dei tunsionibus quasi asperum æs aut ferrum obnitebatur, & cum magni consilij Angelo aliter quàm Iacob luctabatur intus, & reluctabatur. Doctrinæ quoque exteriori nimiâ sui ingenij præsumptione & tumore non assentiebatur sincerè; quamuis eam audiret, auidè sed non cum ea quâ decet intentione.

Sic enim fatetur lib. 5. cap. 13. *Veni Mediolanum ad Ambrosium Episcopum, in optimis notum orbi terræ, pium cultorem tuum, cuius tunc eloquia strenuè ministrabant adipem frumenti tui, & lætitiam olei, & sobriam vini ebrietatem populo tuo. Suscepit me paternè homo Dei, & eum amare cœpi, primò quidem non tanquam Doctorem veri, sed tanquam hominem*

benignum in me. Studiosè audiebam disputantem in populo, non intentione quâ debui, sed quasi explorans eius facundiam, vtrùm conueniret famæ suæ. Verbis eius suspendebar intentus: rerum autem incuriosus & contemptor adstabam, & delectabar suauitate sermonis, quamquam eruditioris, minus tamen hilarescentis atque mulcentis quam fausti erat, quantum ad modum dicendi. Hæc ipse de se & de Ambrosio.

Paulatim tamen in hoc pectore duro, ex ære & ferro conflato, Ambrosij stylus sculpebat fidei veritatem, & veniebant in animum cum verbis (quæ diligebat Augustinus) res quoque quas negligebat. Et dum cor aperiebat ad excipiendum quàm disertè diceret, pariter intrabat & quàm verè diceret, sed gradatim. Sic implebatur illud Sapientis: *Verba sapientum quasi stimuli, & quasi claui in altum defixi, quæ per Magistrorum consilium dantur à Patre vno.* Comparat hac similitudine verba sapientum stimulis & clauis, quia habent vim corda penetrandi. Dicitque esse data à Pastore vno per Magistrorum consilium. Quia sacræ scripturæ, quibus vtuntur sapientes ad instructionem vel conuersionem aliorum, à Deo summo Pastore, per successionem continuam docentium in Ecclesia Dei, ad fideles deriuantur.

Lib. 5. Conf. cap. 14.

Eccles. c. 12.

Vlteriùs patescit, quomodò pectus Augustini ex ære & ferro foret, ante conuersionem à libidinosa vita. Fatetur enim ipse de se quomodò fuerit instar æris sonantis, tinnientis, dum ait: *Respondebam verba lentia & somnolenta; Modò, ecce modò, sine paululum: & modò non habebat modum: sine paululum ibat in longum. Nec erat aliud quod responderem veritate conuictus, dum vndique te vera dicere ostende-*

Conf. l. 8. c. 5.

res, & mihi inclamares; Surge, qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Rursus ait ipse de se & ferreo suo pectore. Suspirabam ligatus, non ferro alieno, sed ferrea mea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & indè mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippè ex voluntate peruersa facta est libido: & dum seruitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi ansulis sibimet innexis tenebat me captiuũ dura seruitus. Duæ voluntates meæ, vna vetus, alia noua; illa carnalis, ista spiritualis, confligebant inter se, atque discordando dissipabant animam meam. Hæc ipse. An non in his omnibus cernere erat pectus partim ferreum, & partim æreum, hoc est durum ex parte & obsistens, ex alia verò parte aliquid resonans, sed omninò raucè cum ingrato murmure. Audi iterum. *Rodebar intus, & confundebar pudore, & sententiarum verberibus flagellabam animam meam, vt sequeretur me conantem post te ire, & renitebatur. Recusabat, & non se excusabat. Consumpta erant & conuicta omnia argumenta. Remanserat sola trepidatio; & quasi mortem reformidabat restringi à fluxu consuetudinis quo tabescebat in mortem.*

Conf. l.8.c.7

Denique, quomodò durus fuerit vt æs aut ferrum, conuincitur ex eo quod adeò longis & copiosis matris monitis, precibus, lacrymis non cederet, per nouem annos. Sic enim confitetur lib. 3. cap. 11. Nouem ferè anni secuti sunt, quibus ego in illo limo profundi ac tenebris falsitatis, cùm sæpè surgere conarer, & grauiùs allideret, volutatus sum. *Cùm tamen vidua illa casta, pia & sobria, quales amas, iam quidem spe alacrior, sed fletu & gemitu non segnior, non desineret horis omnibus orationum suarum de me plangere ad te. Et intrabant in con-*

spectum tuum preces eius, & me dimittebas, tamen adhuc volui & inuolui in illa caligine. Pro me ad te flebas illa fidelis tua amplius quam flent matres corporea funera: videbat enim illa mortē meam, ex fide & spiritu quem habebas in te. Durum certè erat cor, quod his lachrymis non molliebatur tanto temporis ſpatio, tantoque cordis amore profuſis. O verè ferreum, æreumque pectus; tanto tempore, tantaque duritie ad Dei matriſque voces obnitens interiori cum murmure & rebellione?

PARS TERTIA.

TErtiò videamus, quomodò poſt caput ex luto & pectus ex ære ac ferro, pedes tandem cernantur non ſolum ex argento, ſed etiam ex auro primo & puriſſimo. Imò totus in vas aureum & pretioſiſſimum fuit tranſmutatus, qui priùs reputabatur inter vaſa teſtea; & qui amplexatus erat ſtercora, nutritus fuit, alioſque nutrire potuit in croceis. Hoc nimirum factum eſt in eius conuerſione, quando Carnis & Sæculi vinculis diſruptis, diſſipataque omni cunctatione turbulentâ, exarſit in pacem & pacem Christi. Tunc ſcilicet quaſi vas puriſſimum flammâ diuinæ charitatis excoctum fuit, vt fieret vas gloriæ, qui antea vas erat ignominiæ.

Hanc autem conuerſionem adſcripſit ipſe, & nos cum ipſo, meritis Sanctæ Matris ſuæ. Sic enim ait l. 5. c. 9. *An verò tu Deus miſericordiarum ſperneres cor contritum & humiliatum viduæ castæ, ac ſobriæ frequentantis eleemoſynas, obſequentis atque ſeruientis Sanctis tuis, nullum diem prætermittentis oblationem ad altare tuum: bis in die mane & veſpere ad Eccleſiam ſuam ſine vlla intermiſſione venientis,*

non ad vanas fabulas & aniles loquacitates, sed vt te audiret in tuis sermonibus, & tu illam in suis orationibus? Huius ne tu lacrymas, quibus non aurum aut argentum petebat, nec aliquod volubile & mutabile bonum, sed salutem animæ filii sui contemneres? Nequaquam Domine. Immò verò aderas, & exaudiebas, & faciebas eo ordine quo prædestinaueras esse faciendum. De qua re rursus ait l.3.c.9. *Exaudisti eam, nec despexisti lacrymas eius, cum profluentes rigarent terram sub oculis eius in omni loco orationis eius.*

Hanc piam Augustini Matrem rectè contuleris cum Rachele apud Ephratam pariente, quæ cùm partum suum edidisset vocauit eum *Benoni*, hoc est, *filium doloris mei*, ob eam scilicet quam pariendo senserat acerbitatem. Sed & postea appellatus fuit *Beniamin*, hoc est, *Filius dextræ & gaudii.* Certè S. Augustinus primùm quidem fuit Matri suæ Benoni, & filius doloris, de quâ ipsemet dicit lib.5. c,9. *Maiore me sollicitudine parturiebat spiritu, quàm carne pepererat.* Quoscumque idoneos inuenisset, rogabat multis cum lacrymis, vt veritatem filium docerent, & mala dedocerent, sicque sibi illum rursus parturienti obstetricante manu suâ cooperarentur. Quapropter audiuit quodam die ab Epis-
Conf. l.4.c. 12. copo pio & docto. *Vade, non potest fieri vt pereat filius tantarum lacrymarum.* Mater hæc pietate fortis, terrâ marique eum secuta est; & per marina discrimina consolabatur nautas rudes abyssi viatores, pollicens eis peruentionem cum salute, quia cælitus promissum acceperat de filij conuersione. Sed non fuit sine anxietate & dolore, donec illum
l.6.c.1 diem videret, quo ipsum genitum videret Christo quem pepererat mundo. Ad hunc effectum quotidie visa est ad Ecclesiam currere, & in Ambrosij ora suspendi, ad fontem salientis aquæ in vitam

æternam. Diligebat enim illum virum sicut Angelum Dei, quia per illum cognouerat filium suum ad ancipitem fluctuationem iam esse perductum, & transiturum ab ægritudine ad sanitatem. Tandem igitur filius eius, in Christo regeneratus, fuit ei non amplius filius doloris, sed filius dexteræ & lætitiæ. Vis videre filium lætitiæ? Audi eum l. 8. c. 12. *Turbulentâ omni cunctatione dissipatâ, ingredimur cum Alipio ad matrem, indicamus, gaudet: narramus quemadmodum gestum sit, exultat & triumphat. Et benedicebat tibi, qui potens est vltrà quàm petimus aut intelligimus, quia tanto amplius sibi à te concessum de me videbat, quàm petere solebat miserabilibus flebilibusque gemitibus.* Hinc & ipsa postmodum dicebat Augustino, magno cum gaudio & securitate. *Fili, nulla re iam delector in hac vita. Quid hic faciam adhuc, & cur sim nescio, iam consumptâ spe huius sæculi. Vnum erat propter quod in hac vita aliquantulum immorari cupiebã, vt te Catholicũ viderẽ priusquã morerer. Cumulatiùs hoc mihi Deus meus præstitit, vt te etiam contemptâ felicitate terrenâ seruum eius videam. Quid hic facio?* Ita l. 9. c. 10.

Rursus piam Augustini Matrem rectè contulerimus cum vidua Euangelica in Naim, cuius filium Christus suscitauit, eius lacrymis commotus. Hãc describens S. Basilius Seleucus sic ait: Lacrymarum fluuios emittebat, & miserabiles pro filio voces, quales par erat à mœrore profluere: *Cuinam fili viduam & orbam matrem reliquisti? quem te adempto adiutorem reperiam? Cui baculo ætas mea grandis innitetur, vel quomodò angustias orbitatis & viduitatis ferre potero? Duos illustres oculos possidebam, Virum & Filium; vtrumque mors effodit.* Quis Fili *matrem sepulchro mandabit, iustaque persoluet? Illum qui me lacrymis prosequi debebat, lacrymor ego, & se-*

S. Basil. Seleucus ser. de Eliseo.

pulchrum ei paro, qui parare mihi debuerat. Par erat matrem ante filium à morte rapi: hic enim est naturæ ordo vt filij parentes præmittant: sed quia ordinem peruertisti, me celeriter tibi adiungat Deus. Satius mihi erit eodem sepulchro condi, quàm sine filio breui hac luce frui. Nulla mihi vitæ vltrà iucunditas, cùm ille non superfit cuius causa viuere cupiebam. Quandiu superer at, sine dolore ærumnas ferebam, & viri calamitatem filij expectatio paulatim à memoria subtrahebat: sed solatium meum mors acerba conturbauit, & in dolorem intolerabilem conuertit. Quàm diuersa sunt euēta ab his quæ mihi proposueram? Eius nuptias expectabam; pro thalamo sepulchrum construxi; quandò de nuru cogitabā, monumentum tunc paraui. Cùm de nuptiali conditione tractabam, testamentum eius consignatum accepi; & filius matrem hæredem scripsit, quæ filium hæredem constituere debebat. Cùm vestem nuptiis pararem, funebribus vittis cadauer constringere cogor. Quàm diuersa sunt hæc ab ijs quæ proposueram? Nullus dolor cum cordis mei acerbitate conferendus, nulla calamitas par calamitati meæ. Nullus vulnus meum sanare poterit: nemo tantus in vrbe medicus, non est, inquam, non est. Sed num apud vrbis portā inuenero?

Cùm adhuc mulier loqueretur, Medicus qui desiderabatur præsto erat. Ille viduarum Patronus occurrit: Pater orphanarum adolescentem vocauit: vitæ largior mortem fugauit: matris lacrymas misericordiæ amator repressit. Mortuus è porta egrediens, vitæ ingredienti accurrit: *Noli flere, mors quæ te impugnabat, expugnata est. Noli flere, inferni sedes animam à me repetitam restituet. Noli flere, non satanas deuorabit prædam, sed euomet.* Sic mœroris flammam suæ benignitatis fonte extinxit & rore, ad misericordiam allectus lacrymis. Hæc S. Basilius Seleucus graphicè & eruditè.

Quæ quidem omnia in ſenſu ſpirituali præclarè applicari poſſunt Monicæ viduæ, Auguſtino adoleſcenti, Chriſto Medico & ſuſcitatori. Flebat ipſa dolore cordis acerbo filij ſui ſpiritualem mortem; nec à fletu deſtitit, donec ei à Chriſto dictum eſt, *Noli flere; filium tuum ad vitam cernes reuocatum, & ab inferis ſuſcitatum; nec ſatanas deuorabit prædam, ſed euomet. Ipſe tibi oculos piè claudet, & ſepulchro condet, effectus ſeruus Dei: à ſepulchro peccatorum & errorum erutus, in eadem regula & linea fidei tecum conſtituetur.* Quapropter in die feſtiuo S. Monicæ in Eccleſia Dei legitur iſtud Euangelium: *Ibat Ieſus in Naim, & ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris ſuæ, & hæc vidua erat,* &c. Atque ipſe Auguſtinus huic viduæ comparat matrem ſuam, l. 6. Confeſſ. c. 1. vbi ait: *Me tanquam mortuum, ſed reſuſcitandum tibi flebat, & feretro cogitationis offerebat, vt diceres filio viduæ: Iuuenis tibi dico, Surge; & reuiuiſceret: & inciperet loqui, & redderes illum matri ſuæ.*

Hoc nimirum factum eſt, in eius mira conuerſione per cœleſtem vocem: Tunc igitur qui priùs erat fœdum lutum & vas ſpurciſſimum, in noua fornace amoris eſt recuſum, in vas aureum eſt transmutatus, omni deterſâ ſcoriâ & rubigine præfulgidum. Impletumque eſt illud Sapientis: *Auferes rubiginem de argento, & egredietur vas puriſſimum.* Prou. 25. Argentum rubiginoſum ſapientiæ & doctrinæ ſæcularis purgatum flammâ charitatis, in aureum deſiit fulgorem in Auguſtino conuerſo, & factus eſt, *Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.* Vas planè ſolidum, quod non amplius ad libidinis viſcoſitatem, ad carnis & cōcupiſcentiæ lubricitatē potuit defluere, ſed ab omni vitiorum illuuie liberū fuit. Sic enim fatetur l. 9.

Conf. cap. 1. *Quàm suaue mihi subitò fuit carere suauitatibus nugarum mearum? Quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Eÿciebas enim à me vera tu & summa suauitas: eiiciebas, & intrabas procis omni voluptate dulcior. sed nõ carni & sãguini; omni luce clarior, sed omni secreto interior: omni honore sublimior, sed nõ sublimibus in se. Iã liber erat animus à curis mordacibus ambiẽdi, & acquirẽdi, & volutãdi, atque scalpendi libidinum scabiem, & garriebam tibi claritati meæ, & diuitiis meis, & saluti meę, Domino Deo meo.* Vas ergò fuit Augustinus, mox à sua conuersione, non solùm solidum, sed & pretiosum, diuinas laudes cælique delicias & diuitias continens, ac aliis propinans mirâ vbertate. Vas non solùm solidum & aureum, sed etiam omni lapide pretioso ornatum. *In auro* (inquit Rabanus interpres celebris) *splendor sapientię, in lapidibus pretiosis virtutum decor exprimitur. Cùm ergò virtutes Sacra fulgori sapientiæ intermiscentur, vas animæ hæc habens, preciosißimum esse demonstratur.*

Rabanus in caput 50. Eccli.

Fulgorem sapientiæ in Augustino totus agnouit mundus, quia per illius radios quaquàuersum fuit illuminatus: *In medio Ecclesiæ aperuit Dominus os eius, & impleuit eum spiritu sapientiæ & intellectus,* Huncque spiritum vberrimè in omnes refudit, & in sæculum sæculi refundet, quasi cæli vinum è vase suo pretioso propinans Doctoribus, & populis. Quapropter à S. Paulino, & aliis sanctis Patribus, vocatur *Puteus Sapientiæ, Supremus Magister Theologiæ, Ornamentum Scholæ, Flos ingeniorum, Columna Ecclesiæ, Templum Religionis, Scutum Fidei, Exemplum & Fax Prælatorum, Lux Prædicatorum, Doctor Doctorum, Eruditorum Sanctißimus, Sanctorum eruditißimus.*

Eccli. 15.

Virtutes quoque omnigenæ, quasi lapides

pretiosi, eum circundant, & mirè promicant, Charitas siue amor Dei ignitissimus, Charitas siue amor proximi zelotissimus, Humilitas profundissima, Continentia & Castitas sanctissima & strictissima, Abstinentia cum austeritate coniuncta, Pœnitentia in finem vsque vitæ perseuerans, Prudentia cum Fortitudine confœderata, Iustitiaque cum Temperantia. Quas in particulari ex eius vita hic describere potest Concionator, & laudum eius Præco. Audiendus est pro conclusione Volusianus. Ep. 2. describens vno verbo Augustini cœlestem sapientiam, omnem aliorum Episcoporum sapientiam superantem: *Vir est totius gloriæ capax Augustinus. In aliis Sacerdotibus absque detrimento occultus diuini toleratur inscitia: at cùm ad Antistitem Augustinum venitur, legi deest quicquid ab eo contigerit ignorari.*

Propter hanc eminentiam sapientiæ inter sanctos Doctores, *Aquila* Augustinus dicitur, sicut Gregorius *Homo* ob facilitatem, Ambrosius *Leo* ob constantiam, Hieronymus *Bos* ob laborem & soliditatem,

Postremum hoc adiicio, S. Augustinum ideò *Vas aureum dici, ornatum omni lapide pretioso*, quia omnis benedictionis in cæteris electis repertæ particeps fuit. Vas ergò benedictionis omnigenæ dicendus est, ita vt de ipso dicere valeamus illud Ecclesiastici 44. *Benedictionem omnium gentium dedit illi, & testamentum confirmauit super caput eius* Siue vt alia lectio habet: *Benedictio omnium antiquorum requieuit super caput eius.* Eccli. 44. Certè omnis generis benedictio in electis reperta requieuit super caput Augustini, speciali quodam testamento & pacto Dei.

Primò accepit benedictionem Patriarcharum,

dum fœcunditatem illam accepit sanctæ generationis filiorum timentium Deum. Factum enim est speciali Dei benedictione, vt eius generatio, esset quasi Stellarum multitudo, ita vt de ipso verum sit
Eccli. 44. quod de Abraham pronunciat Ecclesiasticus: *Dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terræ cumulum, & vt stellas exaltare semen eius, & hæreditare illos à mari vsque ad terminos terræ.* An non Religiones plusquam quadraginta eum Patris titulo honorant, quæ vniuersum per orbem propagines suas extenderunt? An non milleni filij & filiæ, tanquam stellæ cœlo tandem figendæ, ei enatæ sunt? *Hæc est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob*, pro qua Augustinus accepit benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo.

Secundò, accepit benedictionem Prophetarũ. Si enim Prophetæ diuino fuere lumine illustrati, vt cœlestia mysteria intelligerent, & alios deindè edocerent ac illuminarent: quanto perfusus fuit cęlitus lumine Augustinus, in mysteriis diuinis & arcanis cœlestibus illuminatissimus & peritissimus quæ & aliis magnâ luce explicauit & communicauit magno totius Ecclesiæ fructu? Hoc testantur tot opera ab eo conscripta, abditissimorum mysteriorum plena. Si in Prophetas insiliebat Spiritus Domini ad diuinas laudes decantandas, ita vt prophetare frequenter in sacris literis idem sit quod ex spiritus instinctu diuinas laudes decanta-
1. Reg. 19. re: quis ambigit eum hanc benedictionem Prophetarum vbertim à Domino accepisse, iam à sua
1. Paralip. 25. v. 1 conuersione? Qui prius fuerat cæcus latrator aduersus diuinas literas, de melle cœli melleas, de lumine Dei luminosas; postmodum legens ardebat, & exultans decantabat ex eis laudes Domino, dum

cordis iubilo, miris sanè modis, miris odis; & auebat illas refundere in aliorum corda. Audi quid de se dicat. ca. 4. l. 9. *Quas tibi Deus meus voces dedi, cùm legerem Psalmos Dauid, cantica fidelia & sonos pietatis, excludentes turgidum spiritum: rudis in germano amore tuo, catechumenus in villa cum catechumeno Alipio feriatus, matre adhærente nobis, muliebri habitu, virili fide, anili securitate, materna charitate, Christiana pietate? Quas tibi voces dabam in Psalmis illis, & quomodò inflammabar ex eis: & accendebar eos recitare si possem toto terrarum orbe, aduersus typhum generis humani?* Rursus hæc de eo c. 6. sic ait. *Non satiabor illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilij tui super salutem generis humani. Quantum fleui in Hymnis & Canticis tuis, suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & exæstuabat indè pietatis affectus, & currebant lacrymæ, & mihi benè erat cum illis.* Si olim de Saul dictum est: *Nunquid Saul inter Prophetas?* quia accedens ad cuneum Prophetarum, spiritu Dei correptus diuinas laudes cecinit: quantò magis id de Augustino dicere possumus, qui spiritu diuinæ pietatis impulsus mirabili gestu cordis & vocis exsiliebat in laudes diuinas, ita vt, à corde non solùm exilirent per os, sed etiam per oculos? Denique, si prophetare idem est quandoque sacris in litteris quod miracula facere (Sic corpus Elizei dicitur prophetasse emortuum, Eccli. 48. & ossa Ioseph, c. 49.) etiam hoc modo Augustinus benedictionem hæreditauit Prophetarum, cuius ossa post mortem multis effulsere miraculis.

Conf. l. 4. 9.

Conf. l. 9.

1. Reg. 19.

Tertiò accepit benedictionem Apostolorum & Martyrum, quia miro erga Deum amore flagrauit,

quasi Apostolica charitate transfixus; miraque constantia fidei veritatem propugnauit, pro illa mortem obire paratus. De eius ardentissima charitate notum est, propter quam cor flammans gerit, & sagitta percussum suis in iconibus. Vnde de Conf. l. 9. c. 2. sic Dominum alloquitur: *Sagittaueras tu cor nostrum charitate tua, & gestabamus verba tua, transfixa visceribus: & exempla seruorum tuorum, quos de nigris lucidos, de mortuis viuos feceras, congesta in sinum cogitationis nostræ, vrebant & absumebant grauem torporem, ne in ima vergeremur.*

13. Conf. c. 8. De hac quoque charitate cor suum inflammante sic alibi loquitur: *Amo te Deus meus, amo te, & si parum est, amem validius. Non possum metiri quantum desit mihi amoris, ad id quod satis est vt currat vita mea in amplexus tuos.* Et rursus exclamat vstulante cor eius amoris incendio. *O Ignis sancte, quàm suauiter ardes, quàm secretè luces, quàm desideranter aduris! Væ illis qui ex te non ardent, qui per te non lucent!* (Vide Ment. c. 35.) Denique propter continentiam charitatis illud tribuitur à nonnullis Doctoribus Augustino: *Domine valde exultat, in te anima mea dum cogitat quod tu sis Deus meus. Verùm si per impossibile fieri posset, vt Augustinus esset Deus, & tu esses Augustinus, omninò vellem esse Augustinus, vt tu esses Deus.* (Corn. Ezech. 8. hoc explicat.)

Ex hac charitate Dei, zelus Apostolicus salutis proximi in corde Augustini increscebat, quem tot sermonibus totque libellis pietatis testatum reliquit. Atque etiam zelus fidei eius eluxit in persequendis hæresibus & hæreticis. De quo sic Breuiarium Romanum; (Brev. Rom. 28. Aug.) *Hæreticos perpetuò insectatus, & coram, & scriptis, ac nullo loco passus consistere, Africam à Manichæorum, Donatistarum, Pelagianorum, aliorumque hæreticorum errore, magna ex parte liberauit.* O quàm ei acceptum fuisset, si Christi pro fide cruorem potuisset fundere!

Denique

Denique vt compendio dicamus, accepit benedictionem SS. omnium, Confessorum, Monachorum, Anachoretarum, Pœnitentium, quos innocentia vitæ adæquauit, in oratione, lachrymis, pœnitentia, ducens vitam sanctissimam, totiusque pietatis præclarissimum absolutissimumque exemplar sese exhibens. Vnde & sequaces suæ virtutis omni de statu habuit, qui iuxta regulam ab eo propositam sese Deo vouerent, & ad pietatem vitam componerent. Etenim Presbyteros, Canonicos, Eremitas, Virgines, pium S. Augustini institutum complectitur. Itaque *benedictio illius qui apparuit in rubo fuit super verticem iusti huius*, vt fieret *Nazaræus inter fratres suos*, Dux populi, Dux Sacerdotum, Dux religiosorum, specialiter à Deo ad id electus deputatus.

PRO EODEM FESTO S. AVGVSTINI.

LECTIO DECIMA-QVARTA.

Sub arbore Malo suscitaui te, ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me vt signaculum super cor tuum, &c. Cant. 8.

Agitur hic speciatim de Conuersione eius in horto, sub arbore.

MVlta legimus sacris in literis iuxta arbores peracta, quæ sunt memoratu digna, nec à nostro proposito aliena.

In primis sedebat Abraham sub Quercu in ipso feruore diei, dum ei apparent tres viri, quibus dicit? *Afferam pauxillum aquæ, & lauate pedes vestros, & requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis, & confortate cor vestrum, postea transibitis* Gen. 18. Agnouit autem postea Abraham, ex sermone, fulgore, maiestate, quinam essent illi qui ad eum diuerterant. Vnde postmodum exorat pro Sodomæ liberatione, cùm ei secretum cæleste aperuisset Deus.

Secundò Cùm Agar erraret in solitudine cum puero suo Ismaële, filio Abrahæ, & consumpta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter vnam arborem, & abiit, seditque è regione procul dicens:

Non videbo puerum morientem, & sedens contra leuauit vocem suam, & fleuit. Exaudiuit autem Deus vocem pueri, & per Angelum demonstrauit ei puteum aquæ.

Tertiò. Iacob postquam luctatus esset cum Angelo, & euasisset multas tribulationes, monitus est ascendere in Bethel, & altare erigere Domino. *Genes.* Priùs autem omnia idola domus suæ & inaures *35.* eorum infodit subter terebinthum: hoc est aurea & argentea ornamenta idolorum, vt obliuioni traderentur.

Quartò. Elias fugiens Iesabelis persecutionem, æstu & lassitudine confectus proiecit se sub arborem. At ibi mox excitatus est ab Angelo, & pane *3. Reg.* subcineritio cum vasculo aquæ confortatus: ius- *19.* susque est progredi in montem, vbi Deum erat allocutur⁹ in solitudine apparentē in sibilo auræ tenuis.

Hæc quidem in veteri testamento. In nouo autem, notatu digna est Ficus illa & arbos sub qua iacebat Nathanaël aliquid secretò agens, fortè lectioni sacræ vel orationi vacans, de quo Dominus: *Antequam Philippus vocaret te, cùm esses sub Ficu vidi te.* Ab illo intuitu sub Ficu, initiatio quædam *Ioan. 1.* fuit conuersionis eius ad agnitionem Christi & veritatis fidei.

Sic etiam non sine mysterio Zachæus à Christo vocatur, dum arborem Sycomorum ascendisset, vt Christum videret: de qua iubetur festinanter descendere, & illum in domum suam accipere, vt benedictione repleatur, & fiat filius Abrahæ. Ergo *Luc.* & ab arbore sumpsit exordium conuersio eius ad *19.* Christum. De qua arbore multa Christianè philosophantur Sancti Patres interpretantes Lucæ caput 19. Inter hos S. Gregorius sic dicit: *Sycomorus Ficus fatua dicitur. Pusillus Zachæus Sycomorum*

subiit, & Dominum vidit, quia qui mundi stultitiam humiliter eligunt, ipsi Dei sapientiam subtiliter contemplantur. Quid in hoc mũdo stultius quàm amissa non quærere, possessa rapientibus relaxare, nullam pro iniuria iniuriam reddere, sed patientiam exhibere? Per Sycomorum ergo Dominus transiens cernitur, quia per hunc sapientem stultitiam, etsi necdum vt est solidè iam tamen per contemplationis lumen Dei sapientia quasi in transitu videtur.

Greg. l. 27. mor.

Augustini nostri sancta ad Deum conuersio etiã iuxta arborem in horto contigit, prout ipsemet describit Confess. l. 8. Audiuerat ex ore cuiusdam Potitiani duos nobiles in hortis contiguis ad mœnia Treuirensia deambulantes, cùm ibi inuenissent in quadam casa vitæ S. Antonij codicem, mox immutatos fuisse admirabili dextera excelsi, atque deserta Imperatoris aulâ illico arripuisse religiosum institutum. Et ambo habebant Sponsas. Quæ postea quam hoc audierunt, dicauerunt & ipsæ virginitatem. O fœlix hortus, fœlices arbores, sub quibus adeo admirabilis conuersionis fructus subitò enatus est, subitoque ad maturitatem perductus!

Vide Conf. l. c. 6.

Auditâ autem hac narratione, mirè commotus fuit interiùs Augustinus, ita vt de se sic ipse dicat: *Tu inter verba hæc retorquebas me ad meipsum, auferens me à dorso meo, vbi me posueram, dum nollem me attendere, & constituebas me ante faciem meam, vt viderem quàm turpis essem, quàm distortus, & sordidus, & maculosus, & vlcerosus. Et videbam, & horrebam, & quò à me fugerem non erat. Ita rodebar intus, & confundebar pudore horribili vehementer.* Terminato autem sermone, & abeunte Potitiano, in illa grandi rixa interioris domus suæ, vultu & mente turbatus, sic inuadit Alipium: *Quid pa-*

Conf. l. 8. c. 7.

timur? quid est hoc, quid audisti? Surgunt indocti & cælum rapiunt, & nos cum doctrinis nostris, sine corde ecce vbi volutamur, in carne & sanguine! His dictis abiit in hortum, vbi nemo audiret, aut impediret ardentem litem tumultuantis pectoris, frementis salubriter, & indignantis sibi ipsi, quòd non iret resoluto vestigio in placitum Dei. Alipius verò pedem intulit post pedem in hortum, & ipse secedens, & cum Augustino sedens. Tandem post longam spiritus & carnis luctam, quam ibi patiebatur, sic de se prosequitur: *Vbi verò à fundo arcano alta consideratio contraxit & congeßit totam miseriam meam in conspectum cordis mei, oborta est procella ingens, ferens ingentem imbrem lachrymarum. Et vt totum effunderem cum vocibus suis, surrexi ab Alipio, & seceßi remotiùs quàm eius mihi onerosa esse posset præsentia. Mansit ergo ille vbi sedebamus, nimiè stupens. Ego sub quadam Fici arbore straui me, & dimisi habenas lachrymis, & proruperunt flumina oculorum meorum, acceptabile sacrificium tuum, & dixi: Vsque quò Domine? Quandiu cras & cras? Quare non modò quare non hac hora finis turpitudinis meæ? Dicebam hæc, & flebam amarißima contritione cordis mei.* Hæc ipse de se. *ibid. c. 12.*

Tandem audiuit vocem de vicina domo cum cantu dicentis, crebrò repetentis: *Tolle, lege, tolle, lege*: cœpitque cogitare, num pueri solerent in aliquo lusu simile quid cantare, nec occurrebat audiuisse seuspiam. Nihil aliud igitur interpretansquàm diuinitùs sibi iuberi vt aperiret codicem, & quod primum occurrisset, legeret (quia & ex Euangelico verbo mox fuisse conuersum Antonium audiuerat) rediit ad locum vbi Alipium reliquerat cum codice Apostoli. Arripuit, aperuit, legit in silentio quod primum occurrit: *Non in cubilibus & impu-*

Rom. 13. *diciitiis, non in contentione & æmulatione, sed induimini Dominum Iesum Christum, & carnis prouidẽtiam ne feceritis in concupiscentiis vestris.* Statimque cũ fine huiusce sententiæ, qua luce securitatis cordis infusa, omnes dubitationis tenebræ diffugerunt. Indicat Alipio quid in se ageretur. Ille cupit videre quid sequeretur in libro. Sequebatur autem, *Infirmum in fide assumite.* Quod quidem ad se retulit, & in eodem est proposito confirmatus, & sine vlla turbulenta cunctatione coniunctus. Inde ad Matrem ingrediuntur, indicant rei gestæ seriem: exultat illa, & benedicit Deo pro hac conuersione, quam tot lachrymis ab illo poscere solebat, & decantat: *Conuertisti planctum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia. Vt cantet tibi gloria mea, & non compungar, Deus meus in æternum confitebor tibi.* Psal. 29.

Hæc est summa historiæ Conuersionis eius, & circunstantiarum. Ex qua nonnulla moralia documenta possumus elicere.

Primò igitur attende, quàm ei aptè conueniat illud Canticorum: *Sub arbore Malo suscitaui te. Ibi corrupta est Mater tua, ibi violata est genitrix tua.* Arbor Malus, siue arbor pomifera, quandoque sumitur in genere pro omni arbore fructifera. Mater nostra Eua per peccatum corrupta est sub arbore mortifera: Christus omnem animam peccatricem suscitat à morte ad vitam sub crucis vitali arbore. Siue ergo Ficus fuerit prima arbos, vt quidam volunt, siue Malus; verum est quòd ibi in Eua Matre nostra & Adamo Patre facti sumus filij iræ filiique mortis. Vnde & alia lectio habet: *Ibi parturiit te Mater tua, ibi peperit te genitrix tua.* Hos autem quos sub arbore morti genuerunt A-

Vide Ponte in illũ

dam & Eua, sub arbore regenerat vitæ Christus & Maria. Sed rectè Christus dicere potest Augustino, *Sub arbore Malo suscitaui te: ibi te peperit Mater tua*, non solùm ob arborem Crucis, in cuius fide vitam gratiæ accepit: verùm etiam ob arborem sub qua se strauit, & percepit vocem vitæ, vt resurgeret à morte. Ibi non solùm Christue& Maria, sed & Monica Mater eũ peperit, quia eius meritis&lachrymis nouæ huius conuersionis fœtus est ascribendus, vt antè diximus. Ibi ille qui priùs erat *Filius doloris & Benoni*, factus est nouo partu filius gaudij & amoris, & læto sinu exceptus. *Mulier cùm parit, tristitiam habet, at cùm peperit, non meminit, pressura propter gaudium, quia natus homo in mundum*. Ioan. 16. Hoc Monicæ sanctæ conuenit, quæ illicò tristitiam omnem obliuioni tradidit, dum natus est ei filius sancta conuersione, non sæculo, sed cælo.

locum Cant. Ito legunt.

Secundò, attende, non potuisse sine copioso propriarum lachrymarum imbre ad lucem educi, qui tot lachrymarum fluenta è maternis eduxerat oculis. Ideò dicit, *Flebam amarissima contritione cordis mei*. Iam flebat pro se, pro qua alij fleuerant. Et rursus ait: *Congesta tota miseria in conspectum cordis mei, oborta est procella ingens, ferens ingentem imbrem lachrymarũ*. Non poterat perire filius tot lachrymarum, sed quasi initiali baptismate in lachrymis accipiebat ortũ vitæ. Ibi sepeliebatur Ægyptius, renascebatur Hebręus, ibi extinguebatur ignis cupiditatis sæculi, renascebatur nouus ignis amoris diuini. Ibi suffocabãtur peccata, reuiuiscebat cęlestis gratia. Ibi velut per madentẽ spongiã obliterabantur præterita, & atramento ac digito Dei viui cordis tabulis inscribebantur noua & admiranda, quæ in stuporem totum poterant orbem rapere. Ibi Sol

qui eum priùs vt lutum videbatur respexisse, & duritiem maiorem induxisse respexit eum vt ceram, quæ liquefieret quasi à facie ignis. Exinde fuerunt ei lachrymæ familiares & dulces, exinde pretiosum accepit donum lachrymarum. Initio conuersionis frequens fuit in lachrymis compunctionis, quibus *contribularet capita draconum in aquis*. Ps. 73. Postmodum dabat & lachrymas deuotionis, audiens cantica Ecclesiæ suauesonantis, Ac frequentissimè in meditationibus suis lachrymas effudit amoris, præ cælestibus desideriis. Impensè apud Deum orabat, vt sibi concederet continuum *irriguum superius, irriguum inferius*, vt nulla ex parte arida maneret tellus cordis. In ipsa quoque sua ordinatione in Presbyterum, amarè flebat, timens honoris fastigium, ac sæculi periculum. Quid plura? Fuerunt ei lachrymæ panes die ac nocte, quia vel super suis, vel super aliorum flebat miseriis. Cùm barbari Vandali cuncta deuastarent, & vrbem Hipponensem obsiderent, suis peccatis Pastor attribuebat cladem gregis. Et ita factum est, vt ex dolore & zelo compassionis in febrim inciderit tertio mense obsidionis. Cum lachrymis autem legens Psalmos pœnitentiales, continueque inhærens lamentationi, spiritum Deo reddidit. Sic qui à lachrymis suam inchoarat conuersionem, in lachrymis finiuit vitam, & inter homines conuersationem: quemque pepererant Ecclesiæ & sanctitati, lachrymæ pepererunt gloriosæ æternitati. O felicem filium lachrymarum! Verè perire non poterat talis filius lachrymarum: quia nec tales poterant perire lachrymæ, siue ab aliis pro se, siue à se pro se & aliis fusæ.

Tertiò, attende, quàm variis modis tempore destinato suos ad se Deus vocet & adducat præde-

stinatos, iuxta varias eorum inclinationes, Reges & Magos Orientis, quia Astrologiæ & stellis erant dediti, per stellam ad se adducit. Piscatores volens suos facere Apostolos, per retia eos & pisces copiosamque piscationem, in admirationem rapit: ostenditque quomodo futuri sint piscatores hominum, si vocantem sequantur supremum Piscatorem. Sic Magdalenam amoribus deditam miro trahit amore, malesanum amorem carnis conuertens in purum amorem veritatis, & vitæ cælestis. Sic Samaritanam ad fontem aquæ materialis procedentem ex necessitate, erigit ad considerationem & haustum aquæ viuæ. Sic & Eunuchum Candacis Reginæ Æthiopum, quia studiosus erat lectionis Scripturarum Sacrarum, per lectionem Isaiæ cum instructione speciali Philippi illuminat. Similiter dicimus de S. Augustino, quia libris deditus erat assiduo studio, per Epistolæ Paulinæ breuem, sed efficacem lectionem eum voluit Dominus illuminare, & ad perfectam conuersionem adducere. Vnde ei insonat vox cælestis, *Tolle, lege; Tolle, lege.* Quæ absque dubio vox Angelica fuit, quia Deus modò per seipsum, modò per homines, modò per Angelos solet alloqui & vocare quos vult iustificare, & glorificare, vt alibi explicatum à nobis latius est.

Act. 8

Vide Hort. Pastor. lect. 4.

Postremò, cùm hæc Augustini conuersio, vt dictum est, sub arbore Ficu facta sit, potuit de eo dicere Dominus quod de Natanaële; *Cùm esses sub Ficu vidi te.* Oculis scilicet lucidissimis misericordiæ suæ respexit eum Dominus sub hac Ficu, quem iam à principio respexerat sub Ficu in Adamo, prout etiam de Nathanaële intepretatur ipsemet Augustinus in Ioan. c. 1.

Sub hac igitur arbore, vt finem iungamus prin-

cipio, paululùm requiescens in feruore diei, quasi sub ilice Abrahæ, lauit pedes suos, & buccella panis confortatus est. vt transiret vlteriùs, & de lutosa via ad nouum iter cælestis vitæ sese accingeret.

Sub hac arbore, instar Agar flens, exauditus est, & ostensus est ei puteus aquæ viuæ, cuius siti exarescebat.

Sub hac arbore, instar Iacob, infodit omnia idola domus suæ, idola hæresis & erroris, idolaque vanæ sapientiæ, vt ascenderet in Bethel in domum veræ sapientiæ, in sinum Ecclesiæ Catholicæ, sacrificiũ veræ laudis Domino immolaturus.

Sub hac arbore, instar Eliæ, post longam persecutionem Iesabelis, id est, concupiscentiæ, pane lachrymarum refectus est, & aqua cælestis gratiæ potatus Angelico ministerio, vt posset in montem Dei ascendere, & ipsum alloqui, non amplius in flamma superbiæ, nec in turbine concupiscentiæ, nec in vento tumidæ sapientiæ, sed in sibilo tenuis aurę, humilis & lenis obedientiæ. Per hanc enim in Ecclesiam venit, Cathecumenorum numero se adscripsit, baptismum petiit, & postmodum cum Deo colloqui sæpiùs promeruit. De hac conuersione & baptismo Augustini agens sanctus Ambros. serm, 92. (si tamen eius est) sic ait; *Iubilate de tanta victoria, in qua Augustinus tanquam Dux cum commilitonibus suis Adeodato & Alipio, captiui nostri sunt. Quis expugnauit animum? quis superauit? Non argumẽta, non vis aliqua verborum. sed Dei duntaxat virtus & clementia. Hæc quidem captiuitas Augustinum beatum faciet. Triumphare visus est, illa præsertim hora in qua nouũ hominem sacro baptismate induimus, in quo vnà diuino quodã instinctu cãtauimus de Christi fide. Aga nus gratias Domino Iesu*

Christo, qui religioni nostræ tantum ac talem Principem dedit. Gaudeamus in Domino. Gaudeant Angeli tam celebri conuersione. Gaudeat cælum terraque, ac benedicant omnes Dominum, qui ad subsidium hominum illuminauit Augustinum. Hanc conuersionem in futurum homines diuinis prosequantur honoribus. Hęc ibi, & plura, quę videre poterit pius Lector apud Ambrosium, in fine tom. 3. Adimpleuit porrò S. Augustinus, diuinæ gratus vocationi, quod in Canticis sequitur. Vbi postquam dixisset Sponsus, *Sub arbore malo suscitaui te*, subiungit, *Pone me vt signaculum super cor tuum, super brachium tuum.* Reddidit dilectioni dilectionem, obfirmauit cor annulo Dei, vt nullus vanus amor vltrà irreperet: obsignauit & manus, vt deinceps semper in gloriam Dei omnia operaretur.

cipio, paululùm requiescens in feruore diei, quasi sub ilice Abrahæ, lauit pedes suos, & buccella panis confortatus est. vt transiret vlteriùs, & de lutosa via ad nouum iter cælestis vitæ sese accingeret.

Sub hac arbore, instar Agar flens, exauditus est, & ostensus est ei puteus aquæ viuæ, cuius siti exarescebat.

Sub hac arbore, instar Iacob, infodit omnia idola domus suæ, idola hæresis & erroris, idolaque vanæ sapientiæ, vt ascenderet in Bethel in domum veræ sapientiæ, in sinum Ecclesiæ Catholicæ, sacrificiũ veræ laudis Domino immolaturus.

Sub hac arbore, instar Eliæ, post longam persecutionem Iesabelis, id est, concupiscentiæ, pane lachrymarum refectus est, & aqua cælestis gratiæ potatus Angelico ministerio, vt posset in montem Dei ascendere, & ipsum alloqui, non amplius in flamma superbiæ, nec in turbine concupiscentiæ, nec in vento tumidæ sapientiæ, sed in sibilo tenuis auræ, humilis & lenis obedientiæ. Per hanc enim in Ecclesiam venit, Cathecumenorum numero se adscripsit, baptismum petiit, & postmodum cum Deo colloqui sæpiùs promeruit. De hac conuersione & baptismo Augustini agens sanctus Ambros. serm, 92. (si tamen eius est) sic ait; *Iubilate de tanta victoria, in qua Augustinus tanquam Dux cum commilitonibus suis Adeodato & Alipio, captiui nostri sunt. Quis expugnauit animum? quis superauit? Non argumẽta, non vis aliqua verborum. sed Dei duntaxat* [illegible] *& clementi*[illegible] *quidem capti-*
[illegible]

Christo, qui religioni nostræ tantum ac talem Principem dedit. Gaudeamus in Domino. Gaudeant Angeli tam celebri conuersione. Gaudeat cælum terraque, ac benedicant omnes Dominum, qui ad subsidium hominum illuminauit Augustinum. Hanc conuersionem in futurum homines diuinis prosequantur honoribus. Hęc ibi, & plura, quę videre poterit pius Lector apud Ambrosium, in fine tom. 3. Adimpleuit porrò S. Augustinus, diuinæ gratus vocationi, quod in Canticis sequitur. Vbi postquam dixisset Sponsus, *Sub arbore malo suscitaui te*, subiungit, *Pone me vt signaculum super cor tuum, super brachium tuum.* Reddidit dilectioni dilectionem, obfirmauit cor annulo Dei, vt nullus vanus amor vltrà irreperet: obsignauit & manus, vt deinceps semper in gloriam Dei omnia operaretur.

cipio, paululùm requiescens in feruore diei, quasi sub ilice Abrahæ, lauit pedes suos, & buccella panis confortatus est. vt transiret vlteriùs, & de lutosa via ad nouum iter cælestis vitæ sese accingeret.

Sub hac arbore, instar Agar flens, exauditus est, & ostensus est ei puteus aquæ viuæ, cuius siti exarescebat.

Sub hac arbore, instar Iacob, infodit omnia idola domus suæ, idola hæresis & erroris, idolaque vanæ sapientiæ, vt ascenderet in Bethel in domum veræ sapientiæ, in sinum Ecclesiæ Catholicæ, sacrificiũ veræ laudis Domino immolaturus.

Sub hac arbore, instar Eliæ, post longam persecutionem Iesabelis, id est, concupiscentiæ, pane lachrymarum refectus est, & aqua cælestis gratiæ potatus Angelico ministerio, vt posset in montem Dei ascendere, & ipsum alloqui, non amplius in flamma superbiæ, nec in turbine concupiscentiæ, nec in vento tumidæ sapientiæ, sed in sibilo tenuis auræ, humilis & lenis obedientiæ. Per hanc enim in Ecclesiam venit, Cathecumenorum numero se adscripsit, baptismum petiit, & postmodum cum Deo colloqui sæpiùs promeruit. De hac conuersione & baptismo Augustini agens sanctus Ambros. serm, 92. (si tamen eius est) sic ait; *Iubilate de tanta victoria, in qua Augustinus tanquam Dux cum commilitonibus suis Adeodato & Alipio, captiui nostri sunt. Quis expugnauit animum? quis superauit? Non argumẽta, non vis aliqua verborum. sed Dei duntaxat virtus & clementia. Hæc quidem captiuitas Augustinu[illegible] [illegible]tum faciet. T[illegible] [illegible] visus est, ill[illegible]*

pri[illegible]

c[illegible]

Christo, qui religioni nostræ tantum ac talem Principem dedit. Gaudeamus in Domino. Gaudeant Angeli tam celebri conuersione. Gaudeat cælum terraque, ac benedicant omnes Dominum, qui ad subsidium hominum illuminauit Augustinum. Hanc conuersionem in futurum homines diuinis prosequantur honoribus. Hęc ibi, & plura, quę videre poterit pius Lector apud Ambrosium, in fine tom. 3. Adimpleuit porrò S. Augustinus, diuinæ gratus vocationi, quod in Canticis sequitur. Vbi postquam dixisset Sponsus, *Sub arbore malo suscitaui te*, subiungit, *Pone me vt signaculum super cor tuum, super brachium tuum.* Reddidit dilectioni dilectionem, obfirmauit cor annulo Dei, vt nullus vanus amor vltrà irreperet: obsignauit & manus, vt deinceps semper in gloriam Dei omnia operaretur.

cipio, paululùm requiescens in feruore diei, quasi sub ilice Abrahæ, lauit pedes suos, & buccella panis confortatus est. vt transiret vlteriùs, & de lutosa via ad nouum iter cælestis vitæ sese accingeret.

Sub hac arbore, instar Agar flens, exauditus est, & ostensus est ei puteus aquæ viuæ, cuius siti exarescebat.

Sub hac arbore, instar Iacob, infodit omnia idola domus suæ, idola hæresis & erroris, idolaque vanæ sapientiæ, vt ascenderet in Bethel in domum veræ sapientiæ, in sinum Ecclesiæ Catholicæ, sacrificiũ veræ laudis Domino immolaturus.

Sub hac arbore, instar Eliæ, post longam persecutionem Iesabelis, id est, concupiscentiæ, pane lachrymarum refectus est, & aqua cælestis gratiæ potatus Angelico ministerio, vt posset in montem Dei ascendere, & ipsum alloqui, non amplius in flamma superbiæ, nec in turbine concupiscentiæ, nec in vento tumidæ sapientiæ, sed in sibilo tenuis auræ, humilis & lenis obedientiæ. Per hanc enim in Ecclesiam venit, Cathecumenorum numero se adscripsit, baptismum petiit, & postmodum cum Deo colloqui sæpiùs promeruit. De hac conuersione & baptismo Augustini agens sanctus Ambros. serm, 92. (si tamen eius est) sic ait; *Iubilate de tanta victoria, in qua Augustinus tanquam Dux cum commilitonibus suis Adeodato & Alipio, captiui nostri sunt. Quis expugnauit animum? quis superauit? Non argumẽta, non vis aliqua verborum. sed Dei duntaxat virtus & clementia. Hæc quidem captiuitas Augustin[illegible] [illegible]eum faciet. T[illegible] [illegible] vi[illegible]sus est, il[illegible]*

pr[illegible]

c[illegible]

Christo, qui religioni nostræ tantum ac talem Principem dedit. Gaudeamus in Domino. Gaudeant Angeli tam celebri conuersione. Gaudeat cælum terraque, ac benedicant omnes Dominum, qui ad subsidium hominum illuminauit Augustinum. Hanc conuersionem in futurum homines diuinis prosequantur honoribus. Hęc ibi, & plura, quę videre poterit pius Lector apud Ambrosium, in fine tom. 3. Adimpleuit porrò S. Augustinus, diuinæ gratus vocationi, quod in Canticis sequitur. Vbi postquam dixisset Sponsus, *Sub arbore malo suscitaui te*, subiungit, *Pone me vt signaculum super cor tuum, super brachium tuum.* Reddidit dilectioni dilectionem, obfirmauit cor annulo Dei, vt nullus vanus amor vltrà irreperet: obsignauit & manus, vt deinceps semper in gloriam Dei omnia operaretur.

qui eum priùs vt lutum videbatur respexisse, & duritiem maiorem induxisse respexit eum vt ceram, quæ liquefieret quasi à facie ignis. Exinde fuerunt ei lachrymæ familiares & dulces, exinde pretiosum accepit donum lachrymarum. Initio conuersionis frequens fuit in lachrymis compunctionis, quibus *contribularet capita draconum in aquis*. Ps. 73. Postmodum dabat & lachrymas deuotionis, audiens cantica Ecclesiæ suauesonantis, Ac frequentissimè in meditationibus suis lachrymas effudit amoris, præ cælestibus desideriis. Impensè apud Deum orabat, vt sibi concederet continuum *irriguum superius, irriguum inferius*, vt nulla ex parte arida maneret tellus cordis. In ipsa quoque sua ordinatione in Presbyterum, amarè flebat, timens honoris fastigium, ac sæculi periculum. Quid plura? Fuerunt ei lachrymæ panes die ac nocte, quia vel super suis, vel super aliorum flebat miseriis. Cùm barbari Vandali cuncta deuastarent, & vrbem Hipponensem obsiderent, suis peccatis Pastor attribuebat cladem gregis. Et ita factum est, vt ex dolore & zelo compassionis in febrim inciderit tertio mense obsidionis. Cum lachrymis autem legens Psalmos pœnitentiales, continueque inhærens lamentationi, spiritum Deo reddidit. Sic qui à lachrymis suam inchoarat conuersionem, in lachrymis finiuit vitam, & inter homines conuersationem: quemque pepererant Ecclesiæ & sanctitati, lachrymæ pepererunt gloriosæ æternitati. O felicem filium lachrymarum! Verè perire non poterat talis filius lachrymarum: quia nec tales poterant perire lachrymæ, siue ab aliis pro se, siue à se pro se & aliis fusæ.

Tertiò, attende, quàm variis modis tempore destinato suos ad se Deus vocet & adducat præde-

ſtinatos, iuxta varias eorum inclinationes, Reges & Magos Orientis, quia Aſtrologiæ & ſtellis erant dediti, per ſtellam ad ſe adducit. Piſcatores volens ſuos facere Apoſtolos, per retia eos & piſces copioſamque piſcationem, in admirationem rapit: oſtenditque quomodo futuri ſint piſcatores hominum, ſi vocantem ſequantur ſupremum Piſcatorem. Sic Magdalenam amoribus deditam miro trahit amore, maleſanum amorem carnis conuertens in purum amorem veritatis, & vitæ cæleſtis. Sic Samaritanam ad fontem aquæ materialis procedentem ex neceſſitate, erigit ad conſiderationem & hauſtum aquæ viuæ. Sic & Eunuchum Candacis Reginæ Æthiopum, quia ſtudioſus erat lectionis Scripturarum Sacrarum, per lectionem Iſaiæ cum inſtructione ſpeciali Philippi illuminat. *Act. 8* Similiter dicimus de S. Auguſtino, quia libris deditus erat aſſiduo ſtudio, per Epiſtolæ Paulinæ breuem, ſed efficacem lectionem cum voluit Dominus illuminare, & ad perfectam conuerſionem adducere. Vnde ei inſonat vox cæleſtis, *Tolle, lege; Tolle, lege.* Quæ abſque dubio vox Angelica fuit, quia Deus modò per ſeipſum, modò per homines, modò per Angelos ſolet alloqui & vocare quos vult iuſtificare, & glorificare, vt alibi explicatum à nobis latius eſt. *Vide Hort. Paſtor. lect. 4.*

Poſtremò, cùm hæc Auguſtini conuerſio, vt dictum eſt, ſub arbore Ficu facta ſit, potuit de eo dicere Dominus quod de Natanaële; *Cùm eſſes ſub Ficu vidi te.* Oculis ſcilicet lucidiſſimis miſericordiæ ſuæ reſpexit eum Dominus ſub hac Ficu, quem iam à principio reſpexerat ſub Ficu in Adamo, prout etiam de Nathanaële intepretatur ipſemet Auguſtinus in Ioan. c. 1.

Sub hac igitur arbore, vt finem iungamus prin-

Christo, qui religioni nostræ tantum ac talem Principem dedit. Gaudeamus in Domino. Gaudeant Angeli tam celebri conuersione. Gaudeat cælum terraque, ac benedicant omnes Dominum, qui ad subsidium hominum illuminauit Augustinum. Hanc conuersionem in futurum homines diuinis prosequantur honoribus. Hęc ibi, & plura, quę videre poterit pius Lector apud Ambrosium, in fine tom. 3. Adimpleuit porrò S. Augustinus, diuinæ gratus vocationi, quod in Canticis sequitur. Vbi postquam dixisset Sponsus, *Sub arbore malo suscitaui te*, subiungit, *Pone me vt signaculum super cor tuum, super brachium tuum.* Reddidit dilectioni dilectionem, obfirmauit cor annulo Dei, vt nullus vanus amor vltrà irreperet: obsignauit & manus, vt deinceps semper in gloriam Dei omnia operaretur.

PRO FESTO SANCTI LAMBERTI,

Leodienſis noſtræ Dœceſis Patroni.

LECTIO DECIMA-QVINTA.

Laudemus viros glorioſos, Parentes noſtros in generatione ſua, &c. Eccleſiaſtici 44.

TRES SVNT PARTES.

Prima docet, quomodo S. Lambertus laude dignus ſit ob glorioſam vitam.
Secunda, quomodo glorioſus in morte fuerit.
Tertia, eius declarat gloriam & laudem poſt mortem.

FIlij huius ſæculi de auitis ſtemmatibus gloriantes, ſolent atria ſua parentum fumoſis imaginibus adornare & eorum heroïca geſta, bellicaque trophæa, ſæpè repetitis encomiis in cælum vſque tollere. Neque adeò eis obnitimur, ſi inde ſtimulum ad virtutem deſumant, ſi auito ſplendori & generi labem non inſpergant otio degeneri. Longè verò potiori ratione, decet nos laudare viros iam in cœlo glorioſos, parentes noſtros in generatione ſua: *Nos enim filij Sanctorum ſumus, & vitam illam expectamus quam Deus daturus eſt his, qui fidem nunquam mutant ab eo.* Illos parentes noſtros ſecurè laudamus qui nos Chriſto genue-

iunt ſemine verbi Dei, doctrinaque & exemplo ſanctæ fidei: quia nunc in cælo agunt, tanquam Senatores regni, tanquam Patres conſcripti. A filiis autem huius ſæculi multi laudantur in terris, quorum animæ æternùm torquentur in inferis. O ſors infelix! O laus inanis!

Inter Parentes porrò glorioſos meritò recenſetur S. Lambertus, qui multos Christo filios peperit, non ſolùm in Leodicenſi ditione, ſed etiam in circumuicinis Prouinciis & populis, quos ad fidei lucem eduxit, vel in ea confirmauit. Ideo eius hodie feſtiuitas & memoria cum benedictione pleriſque in locis celebratur. Tu igitur, Pater ſancte, qui Angelicis iam choris inſertus es, & diuino altari vicinus, impetra mihi calculum Prophetæ, quo rubigo labiorum meorum extergatur: benedictionem impetra, vt aliquam laudem tuarum delibare valeam portionum, eamque filiorum tuorum auidis cordibus refundere.

Tria porrò in S. Patroni laudem hic explicanda nobis ſunt. 1. Quàm glorioſus in vita. 2. Quàm glorioſus in morte. 3. Quàm glorioſus poſt mortẽ.

PARS PRIMA.

PRoprium virtutis præmium eſt, laudis elogium. Laus haud ſolida eſt & vera, ſed ſtolida & vana, quæ aliunde quàm à virtute procedit, aut à veris animæ bonis. Hoc agnouerunt antiqui Sapientes, inter quos quidam ſic loquitur: *Si laudas virum, quia diues eſt, hoc fortunæ debetur. Si quia fortis, ægritudine fatigabitur. Si quia nobilis, parentes eius laudas, non ipſum. Si quia pulcher, in ſenecta pulchritudo abibit. Sed ſi laudas, quia ſapiens, boniſque moribus, ipſum laudas: ſiquidem hoc non eſt ætate ca-* *Apuleius de Deo Socratis.*

suue pendulum, nec à genitoribus hæreditarium. Hoc ipsum indicat Ecclesiasticus, dum rationem afferens cur laudare conueniat. *Viros gloriosos parentes nostros in generatione sua*, non allegat gloriam sæculi, non nobilitatem aut diuitias mundi, non decorem corporis aut pulchritudinem faciei: sed longè sublimiores rationes in medium producit.

1. Quia per eos *multam gloriam fecit Dominus*, siue multa gloriosa operatus est, multaque magnifica: sic laus eorum in Dei laudem refunditur, quasi riuulus in fontem.

2. Quia fuere homines *Magni virtute & prudentia sua præditi, virtute prudentiæ sanctissima verba in populis nuntiantes.* Eccli. 44.

3. Quia non sectati sunt opes aut gratiam, decoremque inanem exteriùs promicantem, sed pro diuitiis virtutem sibi sufficere ducentes, veræ sapientiæ cultores fuere, veræ *Pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis*, pacem secum & cum suis fouentes, & ad veram pacem omnes inducere connitentes.

4. Quia *Viri sunt misericordiæ, quorum pietates non defuerunt.* Quare viri misericordiæ? Audi ex sancto Bernardo. *Quia misericordiam à Deo consecuti, misericorditer quoque nobis à Deo dati, misericordia erga proximum fuere pleni, & pietate erga Deum.* Propterea rursus de eis subdit Ecclesiasticus: *Sapientiam eorum narrant populi, & laudem eorum nuntiat Ecclesia, viuitque nomen in generationem.* Nempe qui laudem terrenam fugerunt, & calcarunt gloriam sæculi, veram nunc laudem & gloriam promerentur, cùm in cælo, tùm in sæculo. Honor enim & gloria est velut vmbra: fugit se insequentes, & sequitur se fugientes.

Vide Bern. ser. de SS. Petro & Paulo.

Laude igitur & benedictione prosequimur cele-

bri hoc nobis die, *Virum gloriosum, Parentem nostrum, S. Lambertum*, non quia è copiosis nobilibusque prognatus est parentibus, ex illustri prosapia Traiecti ortus: Sed quia in omni ætate Deus per eum gloriosa operatus est & magnifica: quia diues & magnus fuit virtute & sapientia: quia sapientiæ & prudentiæ verba sanctissima populis maxima cum fruge ministrauit. Denique quia eius pietas nunquam deficit, zelo erga Deum, exemplo erga proximum. Sed pauca ex multis in particulari de his attingamus.

In primis sanctitatis signa, & innocentiæ ac castimoniæ felicia in eo auspicia ostendit Deus iam ab ineunte ætate, dum viuas illæsa veste detulit prunas Præceptori hyeme ignem postulanti: in sinum enim & vestem illas congessit, nec maculæ quicquam visum est, aut vstulationis. Castimoniæ perfectæ, tam præsentis quam futuræ, signum id voco: quia olim ita castitas & integritas solita fuit probari.

Sic ex antiquis Patribus quidam toto incumbens zelo conuersioni Meretricis celebris, cui nomen Porphyria, cùm ob frequens eius colloquium (per quod tandem conuersionem eius operatus est) suspicionem apud nonnullos incurreret, voluit sese expurgare publicitus. Hoc igitur vt efficaciter faceret, carbones ardentes in vestem accepit, & ardenti fide coram multis dixit: *Credite fratres, quòd sicut rubum Deus custodiuit illæsum ab igne, & sicut nec tunicam hanc incendunt prunæ, ita nec ego cognoui peccatum mulieris, ex quo natus sum.* Ita refertur in vita sancti Ioannis Eleemosinarij.

Simile audi de B. Simplicio. Electus fuerat Episcopus Augustudunensis, vxoratus. Vxor, quia cum

ſuſcipere, vrgentibus votis Procerum & piæ plebis. Succeſſit enim Sancto Theodardo, viro inclyto, per martyrium ſublato: ſub cuius diſciplina iam adoleſcens traditus fuerat ſacris litteris imbuendus. Sub eo autem ita profecit, vt ſpiritum duplicem pij Magiſtri hauſerit, non ſolùm ſucceſſor & hæres, effectus Epiſcopalis Pallij; ſed etiam glorioſi Martyrij, ac omnium virtutum imitator. Non ergò ad Epiſcopalem dignitatem arte irrepſit, aut temerè ſe ingreſſi; non per caminum fuliginoſæ ambitionis ardentiſque cupiditatis aſcendit, ſed per oſtium diuinâ ſibi vocatione apertum intrauit. Vocatus enim eſt ab eo qui dicit: *Ego ſum oſtium. Per me ſi quis introierit, ſaluabitur, & ingredietur, & egredietur, & paſcua inueniet.* Ioan. 10. Vocatus eſt ab eo qui primus eſt Paſtor, & Princeps Paſtorum, qui poteſt cui vult dicere: *Paſce agnos meos, Paſce oues meas.* Quapropter S. Lambertus ſuam vocationem agnoſcens, illud Hieremiæ valuit vſurpare: *Ego autem non ſum turbatus te Paſtorem ſequens; diem hominis non deſideraui, tu ſcis.* Quaſi diceret ex conſcientiæ teſtimonio ſecuro: Tu ſcis, Domine, quòd honorem hunc non ambiui, nec diem illum concupiui quo euectus ſum ad gradum ſublimem, quem ambire ſolent homines & deſiderare, tamquam diem felicitatis & proſperitatis, vt honorentur, vt delicientur, vt plauſus hominum ſectentur; nam homines hanc eſſe felicem ſortem autumãt. Sed potiùs extimui hunc diem proſperitatis humanæ, & dignitatis excelſæ, ſciens nonnullorum querimoniam eſſe: *Eleuans alliſiſti me.* Pſ. 101. Et rurſus: *Poſuiſti me ſuper ventum, & eliſiſti me validè.* Ego propterea, dum exaltaſti me, *non exaltaui cor meum, neque elati ſunt oculi mei, neque ambulaui in*

Hier. 17.

Ps. 130. *magnis, neque in mirabilibus super me*; sed deieci me infrà me; & tandem non sum turbatus te Pastorem sequendo, vocique tuæ obediẽdo ac tui gregis curam in me, sed sub te, suscipiendo. Hæc omnia tu scis Domine, *quia in cælo est testis meus, & conscius meus in excelsis*. Iob.

Hæc potuit dicere, qui ex humilitate cupiebat *latere sub modio*, ne fortè fumigaret in sublimi candelabro Sed qui supremus est Dominus domus, Lucernam ipsum effecit, non fumigantem, sed flammantem, non turbidam, sed coruscantem, & posuit in sublime: sicque Lambertus per illum ascendit qui ipsum priùs accendit, *vt luceret omnibus qui in domo sunt*. Neque potuit se excusare super ætate iuniori. qui inter Seniores promouebatur, & illis præficiebatur. Erat enim in illo *Ætas senectutis vita immaculata; & cani sensus ab adolescentia*. Sap. 4 Monitum illud Apostoli ad Timotheum Episcopum scribentis animo iam imbiberat, & cordi adpresserat: *Nemo adolescentiam tuam contemnat. Sed esto exemplum fidelium in verbo, in conuersatione, in caritate, in fide, in castitate*. 1. Tim. 4. Nempè in qua vult ætate communicat Deus spiritum veræ sapientiæ quibus vult. De qua re dicebat S. Ignatius ep. ad Magnesianos. *Daniel sapientessimus duodecim annorum effectus Spiritu Sãcto repletus est & Seniores canitiem vanam habentes, calumniatores & alienæ pulchritudinis appetitores esse manifestauit. Samuel etiam cum esset pusillus, nonagenarium Heli Sacerdotem per increpationem redarguit, quòd honoraret filius supra Deum Similiter audit Hieremias à Domino, Noli dicere Puer ego sum. Salomon duodecimo anno incipiens regnare, meretricum quæstionem dissoluit. Iosias octo annorum aras & monumenta subuertere cepit, lucos excidere, & templa dæmonibus*

consecrata. Hæc S. Ignatius.

Itaque, mox susceptâ Episcopali curâ, in curanda Dei Ecclesia sese gregis formam, virumque prorsus Apostolicum exhibuit; non solùm verbo, sed etiam exemplo, in omni charitatis officio, in fidei feruore, in spei longanimitate, & pietatis perseuerantia. Sicque populis ministrans sapientiæ sanctissima verba, & sanctimoniæ efficacissima exempla, multorum animos à tenebris errorum ad fidei lucem, à cæno vitiorum ad sinceram virtutem traduxit. Ac sicut adhuc puer ex arida terra & petra aquam eduxerat precibus suis cum pueritiæ suæ instructore Landoaldo Presbytero: ita postmodum è cordibus terrenis & aridis, immò saxeis, aquam gratiæ & compunctionis, aquã lacrymarum & deuotionis potuit elicere, in conuersione eorum. Laxatam enim & luxatam disciplinam Ecclesiasticam reformauit, & integrum restituit. *Ad Taxandros, Brabantosque, alios finitimos populos digressus, eos iugi prædicatione & admirabili patientia ad Christum conuertit, suæque Diœcesi adiecit, verè horum Apostolus.* Quinimmò plures nobilitatis genere illustres, ac postmodum sanctitate illustriores, ad sæculi contemptum induxit. Inter hos fuit Landrada Virgo nobilissima, quæ velum è manibus eius sanctissimis suscepit, quo Christũ sibi in sponsum assumere se profiteretur. Item, Oda Ducis Aquitaniæ vidua, quæ Christianæ perfectionis desiderio frequentans Virum Dei, in eiusdem monitis ad consummandæ viduitatis sanctæ ceptum certamen sese accinxit, & possessiones suas peramplas in pauperum ac Ecclesiæ vsum erogauit; Dominumque ipsum in specie pauperis in domum suam suscipere promeruit. Denique, & his accensendus est S. Hubertus, qui

Vide Offic. Leodiense.

ad Lambertum cęlitus est missus, ac deinde eius instructione, & hortatu, arctiorem viam est ingressus; spretisque gloriæ mundanæ illecebris Christi amore, sub regulari disciplina S. Remacli vitam egit sanctissimam. Ac postmodum deuotionis ardore limina Apostolorum adiens, Lamberti successor diuinitus est ordinatus per Sergium Pontificem.

O Virum igitur laude dignum, ob sapientiam & prudentiam, quâ populis nuntiauit sanctissima verba: ob zelum & charitatem, quâ tot animas ad Christum conuertit, & ad sęculi despectum: ob fidei feruorem & constantiam, quæ numquam in ipso intepuit aut vacillauit: ob patientiam & spei longanimitatem, quæ in ipso admirabilis fuit.

An non admirabilis in eo patientia & spei longanimitas, dum turbante Ebroino Apostata factionibus suis regni Francorum statum, ipsumque Lambertum è sede sua Episcopali deturbante, ipse in Cænobio Stabulensi septem annis exulare cogitur? An non ibi Monasticæ disciplinæ, & iugo obedientiæ, Tyronis instar, se subdidit? An non admiranda perseuerantia orationi insistebat, & pœnitentiis corpus macerabat, cilicinum ad nudam carnem cum nodosâ chordâ gerens amictum? An non hoc solo amictu contectus, noctes niue geluque asperas sub dio ante Crucifixi imaginem Orationi defixus peregit? O humilitas, ô abstinentia, ô pietas, ô rerum omnium sublunarium despicientia in ipso planè laude digna! Laudemus igitur exultantibus animis, *Virum gloriosum, Parentem nostrum in generatione sua, cuius memoria in benedictione est, & nomen viuit in generatione & generationem, immò viuet in sæcula sæculorum.*

PARS SECVNDA.

MOrtis ac martyrij S. Lamberti occaſio nota eſt, eam conuenit tamen hic rememorare ad inclyti Pontificis gloriam. Pipinus Rex Auſtraſiæ, qui ſedem circa Leodium in Iupilia fixerat, Pelctrude legitimâ vxore rejectâ, Alpaidem ſuperduxerat. In aulis autem Principum vix reperias qui veritatem aperiant, & reprehendant eorum vitia & dedecora. Blanditores ibi & Stelliones variegati, hoc eſt, adulatores multi; Veritatis Conſiliarii & Propugnatores pauci. Principes *ædificant pariesem è luto*, & Paraſiti eum *liniunt abſque temperamento*, Ezech. cap. 13. Non accuſantur, aut deteguntur eorũ facinora ad emendationem: ſed excuſantur, obteguntur, vel defenduntur ad fomentum & fauorem. Ipſi in ſuis peccatis obdormiunt, dum Conſiliarij praui *ſub cubito eorum puluillos conſuunt*. Dan. 5. Quia nemo in aula Regis Baltaſaris arguebat eum, mittitur è cælo manus & calamus, qui linguæ officium exequatur. & ei impietatem repræſentet, ſtupenda exarans in pariete verba, tremorem ipſi incutientia. Similiter in aula Nabuchodonozoris nemo ei veritatem aperiebat, intolerabilem nemo ſuperbiam Regis increpabat; ideò arbor nocturno in ſomno ei repręſentata id peragit, interpretante eam Daniele. Sic in Aula Pipini Regis deerat Conſiliarius apertæ veritati. Aſſertor. & oppreſſæ pudicitiæ Tutor, non defuit Pontificis Sancti vox & calamus. continuò in Regis corde lubrico exarans & reſonans inſtar Ioannis: *Non licet tibi repudiare vxorem propriam, & ſuperinducere illegitimam.*

Neque solùm scripto & voce id frequenter Regi insinuauit, sed etiam facto ipso exprobrauit, nolens vllatenus Alpaidi communicare, vel in colloquio, vel in cibo, licet ad regiam mensam frequenter & humiliter inuitaretur. Nolebat illis accenseri de quibus Propheta: *Væ vobis, speculatores cæci Canes muti, non valentes latrare.* Nolebat propter ossa (propter dona aut munera) os claudere, aut adblandiri his qui pernicioso in statu agebāt. Et quia iā exorto scandalo vulneri efficaciter medēdū erat, sacri vocis suæ scalpello vlcus sulcabat, vt putredinem resecaret. Tandéque nihil se proficere cernens, ne eorum contagio contaminaretur, aut peccato inuolui videretur, omne Alpaidis Regiæ pellicis alloquium & consortium interdicebat. Sic adimplebat monitum Apostolicum, & posteris Præsulibus quomodò cum peccatoribus publicis agere deberent, in se præbebat exemplum.

Quapropter enim imitatus S. Dunstanus, Cantuariensis Archiepiscopus, Anglorum Regem Edgarum adulterio contaminatum grauissimè arguebat. Abstraxerat Rex puellam prænobilem è quodam Monasterio in quo educabatur, & eâ abusus fuerat cum scandalo, quia vxorem propriam habebat. Mœrore ob id perculsus Dunstanus, venit ad Regem. Cumque Rex venienti Archiepiscopo more suo occurreret, cumque per manum ad solium suum deducere vellet, manum Dunstanus turbato vultu retraxit nec se ab eo contingi passus est. Attonitus Rex inquirit causam. At ille: *Tu postposito omni pudore adulterium commisisti tu despecto Deo, signum castitatis non veritus, virgini suam integritatem eripuisti; & cur manum summo Patri virginis immolantem im-*

puris manibus non tradam, quæris? Laua prius per pœnitentiam manum à sordibus, & tunc demum, quo gratiæ diuinæ reconcilieris, honora & amplectere manum Pontificis. Territus Rex terræ procumbit, pedésque Antistitis petit, se peccasse contestans gemitu vocem interrumpente. Attendens igitur Dunstanus humilitatis exemplum, absoluit eum, sed pœnitentiam septennem iniunxit. Ita habetur apud Surium, Mense Majo. capit. 38. vitæ eius.

Similiter imitator fuit S. Lamberti B. Raymũdus de Pena Forti, qui fuit tertius Generalis Ord. Prędicatorum, miraculis florens viuus & mortuus. Hic cùm foret Iacobo Regi Aragoniæ à confessionibus, sępè monebat eum vt concubinam relinqueret: pollicebaturque id Rex, sed semper procrastinabat. Transfretauit Rex Barcinona ad Maioricensem insulam, duxitque secum virum sanctum, spondens se concubinam relicturum, cùm illuc peruenisset, ille cernens Regem non stare promissis, timensque illius peccato inuolui, Barcinonam repetere resoluit. Rex id audiens, sanxit edicto ne quispiam eum transueheret sub pœna capitis. At ipse diuino impulsus spiritu, cappam super mare extendit, præmissoque crucis signo ingreditur, scapulare in altum eleuans scipione suo, vt seruiret instar veli. Sic ex Insula illa soluens, spiritu Dei flante, centum & sexaginta milliaria sex horis absoluit; Barcinonamque appulit vestibus siccis, plebe ad id miraculi confluente, & vestigia eius exosculante. Quia igitur noluit adultero communicare, Deus hoc miraculum in eius gratiam voluit præstare, & in adulterii condemnationem.

Denique imitator S. Lamberti fuit S. Stanis-

laus, increpans publicè adulterum Regem Boleslaum. Heu, quò non ducit salax voluptas! Non est veritus Rex iste primùm quidem concubinas suo superinducere matrimonio, deinde violenter alienas vxores rapere & constuprare, denique & belluino se flagitio contaminare, & de hoc nefando flagitio etiam publicitus se ostentare. Non illum pudor à turpitudine, non metus à periculo, non ratio vlla ab amentia reuocabat. Quid faceret Pontifex Stanislaus, qui iam sæpius eum priuatim arguerat? *Indoluit, & contremuerunt renes eius, & accensus est ira secundum iudicium legis Apostolicę, nec zelus eius, tantam potuit nequitiam dissimulare. Iussit ergò vt quoties Rex templum ingrederetur, diuina cessarent officia: imò & iumento, quo ille impurus abutebatur, omnem ornatum manibus suis ipse detraxit & discerpsit naresque & aures amputauit, vt nefariam libidinem palam exerceret, hoc ipso declarans, nihil charitate imperiosius.* Ita Scriptor vitæ eius apud Surium 7. Maij.

Sed ad S. Lambertum reuertamur. Non potuit ipse non accersere in caput suum odium Alpaidis Regem illecebris suis dementantis, nolens ei vllatenus communicare. Illud verò odium primò in minas ebulliit, tandemque in tantam flammá erupit, vt nonnisi Præsulis veritatem annunciantis & pro eius tutela constantis, nece & sanguine potuerit sopiri. Tanta est enim mulieris libidini deditæ crudelitas, vt nihil moderatum suadere valeat, sed extremum exitium sibi obsistentibus
Eccl. 25. molitur: *Non est caput nequius super caput colubri; non est ira super iram mulieris.* Propterea Veneri hoc Elogium adscripserunt antiqui: *Dea Machinatrix.* Quod patuit antiquitus in vxore Puti-

pharis erga castum Ioseph, in Herodiade erga Baptistam, & in alijs.

Habebat igitur Alpais fratrem Arduennæ Ducem, cui nomen Dodo, hominem ferum, quem omni studio in Antistitem Sanctum extimulare, & incendere non destitit. Ille quasi dedecus grãde suæ censens adspersum familiæ, ob publicam reprehensionem sororis suæ: hoc vlturus, omnẽ inquirit occasionem viro Sancto inferendæ necis. Nactus est tandem eam in Ecclesia SS. Cosmæ & Damiani ad Legiam, vbi initio sui Pontificatus S. Martyrem Theodardum Prędecessorem suum sepelierat. Ibi ergò oblato sacrificio orabat extensis in modum crucis brachiis; & ecce irrumpente in eum locum Dodone cum suis asseclis, hasta pectore ad ima transfixus est, postquam annis quadraginta fuisset Episcopus.

O Mors felix, ô gloriosum Martyrium! Postquam enim Deo sacrificium incruentum obtulisset, seipsum pro causa Christi obtulit sacrificiũ cruentum! O felix victima pro tutela castitatis & veritatis oblata, post oblationem mysticam Agni sine macula! Dicamus igitur hic illud S. Augustini ser. 44 de Sanctis: *Vir beatus longanimiter tolerans omnem acerbitatem temporalium vt coronaretur in misericordia & miserationibus, mundanas contempsit opes, corporales refrænauit illecebras, multas perpessus est iniurias. Et in perfectione sacrificij nihil sibi reseruans, seipsum obtulit holocaustum, bibens illum calicem pretiosum, quem sedens ad magnam mensam sibi priùs ab inuitatore viderat appositum.* Si pretiosa in cõspectu Domini mors Sanctorũ eius, quã pretiosa est illa, quæ quamdam habet coniunctionem temporis

Ioan. Bertolius in histor. Luxẽburg. asserit id factũ post sacrificiũ.

& loci cum sacrificio incruento Agni, in quo renouatur memoria sacrificij in cruce cruenti?

Sic S. Matthæus ad altare occiditur, quia Tutor castitatis Iphigeniæ.

Sic S. Stanislaus sacrificium peragens manu Boleslai Regis ante aram, trucidatur, eamdem ob causam quâ S. Lambertus manu vel iussu Dodonis Ducis. Sic denique occumbit S. Fredericus Traiactensis Episcopus in templo, peracto sacrificio orans, idque iussu Ludouici Regis eò quòd cum arguisset ob introductam pellicem consanguineam. O malesuada Venus, tot malorum machinatrix, tam copiosum, tamque pretiosum impientissimè fundens cruorem! Sed ô felices victimæ, tali causa, tali loco, tali tempore immolatæ, & cum Principali Victima Christo Iesu coniunctæ! Certè S. Lamberti gloriosum fuisse Martyrium, satis probat, quòd sacratissimú Sacerdotis & Martyris corpus exanime à domesticis eius (qui mortis periculum euaserant) in eodem orantis habitu repertum fuerit, quo ante altare Sanctorum Martyrum, mors prostratum occupauerat. Apparuit quoque crucis admirabile signum super locum viri Sancti, militem Christi Crucifixi virtute crucis victorem significans. Etenim Iesus Crucifixus, eum vocauit, ipse eum iustificauit, ipse magnificauit, ipse coronauit ipse dedit ei certare, dedit, & vincere.

Apud Surium 15. Calendas Augusti.

Ita refert Officiū Leodiēse.

Cernere est in hac gloriosa morte, quàm verum sit illud apud Esdram à cubicularijs Darij Regis scriptum: *Forte est vinum. Fortis est Rex. Fortiores sunt mulieres. super Omnia autem vincit Veritas.* Forte est vinum vanitatis quod animum fortem seducere valet & sibi subiicere. Fortis est Rex. qui omnia quæ animo arrident suo potest iubere. Fortiores

ſunt mulieres, quæ Regis animum valent dementare. Sed ſuper omnia veritas triumphat, benedictus Deus veritatis. *Iniquum eſt vinum, iniquus Rex, iniquæ mulieres, iniqui filij hominum, & in iniquitate ſua peribunt, & veritas manet & inualeſcit, in æternum & viuit, & obtinet in ſæcula ſæculorum* Pateſcunt hæc omnia hic, dum triumphat Martyr de Rege iniquo, de Muliere furente, de Perſecutoribus impijs; ſicque trophæa refert fides de perfidia, veritas de vanitate, caſtitas de libidine, humilitas de ſuperbia, manſuetudo de crudelitate, pietas de iniquitate, charitas de odio perſequente. Benedictus ergo Martyr, Teſtis fidelis diuinitatis, Amator caſtitatis, Oſor impietatis, Sectator ſanctitatis, Præco & Defenſor veritatis. Hæc omnia clariùs eluceſcent, ſi gloriam eius coruſcantem poſt mortem conſideremus.

PARS TERTIA.

PRimò, gloria S. Lamberti ſtatim à morte cælitus manifeſtata eſt. Nam dum corpus eius à domeſticis Traiectum tranſlatum foret ad Eccleſiam Principis Apoſtolorum, vt ſepulchro paterno inferretur; cumque ibidem eius celebrarentur exequiæ, maxima ſuauiſſimi odoris cælitus effuſa fragrantia omnes fuere perfuſi. Sed & obſignato diligenter tumulo, & recedente populi frequentiâ SS. Angelorum cum hymnis & immenſo lumine illic adfuit manifeſta cuſtodia. Quorum præſentiam & dulciſonam modulationem multi religioſi viri ſæpius audire & videre meruerunt Vocemque beati Martyris ſibi cognitam proteſtati ſunt ſe verè audiſſe, inter chorum illum ſanctorum ſpirituum, S. Trinitatis

hymnos decantantium. Quæ visio quotidie circumquaque diuulgabatur, & tota vicinia cum deuotione sepulchrum Martyris frequentabat. O gloriosum virum, Deum laudantem in cælis, quem toto corde dilexerat & laudauerat in terris! O beatam animam. quæ ad tempus corpore in sacro cubili suo lætanter quiescente, exultat cum sanctis in gloria. O sanctissimum Pontificé, antiquis non inferiorem, cuius & corpus honorat, & animam in suum suscipit consortium chorus Angelorum decantantium. Non inferior est S. Martino, Sacerdotum Luce, cuius animam dum excipit Angelorum chorus, diuinas eos laudes decantantes audit S, Seuerinus. Non inferior est S. Paulo, Monachorum Duce, quem vidit inter beatorum spirituum, Prophetarumque & Apostolorum cœtus in cęlum conscendere S. Antonius. Non inferior Moyse, & alijs Sanctis, quorum exequias Angeli celebrarunt, & corpora tumularunt.

Secundò, illud eius gloriam in funere adauxit, quòd cùm in obsequium funeris tota fere regio accurreret, fama tanti sceleris excitata: & cùm sanctum corpus exosculandi gratia accederent omnes, nulla tamen pellex aut mulier impudica potuit accedere. Sed si qua se ingerebat ad corpus S. Martyris osculandum, quasi quodá rotata turbine cogebatur retrocedere. Per hanc repulsam manifestum erat displicuisse maximè Deo, sicut & sancto Martyri, adulteram & pellicem illam, quæ duplici crimine sanctam cóspurcarat & conturbarat Ecclesiam. Simul etiam per hoc indicabatur viri sancti castitas, quam à puero adamarat, & coluerat in finem vsque vitæ.

Propter hanc etiam castitatem, & incorruptionem corporis & mentis, voluit Deus sacrum eius corpus multis annis præseruari à corruptione. Nam anno decimotertio post passum Martyriū membris adhuc solidis & intemeratis, suauissimoque odore fragrantibus, à S. Huberto eius successore est repertum & à Traiectensi paterno sepulchro ad Legiam, Martyrij locum est reductum. Incorruptio ergo illa odorifera testimonium erat incorruptæ in eo virginitatis, simulque specimen quoddam & indicium futuræ in sancta hac carne gloriosæ immortalitatis. Hinc & Angeli (in illa apertione tumuli dum repertum fuit intemeratum Martyris corpus) rursus vt in exequijs, eius triumphum decantarunt, & gloriā Deo reddere à fidelibus multis visi & auditi sūt. Quidni ergo laudemus nos *virum gloriosum*, *Parentem nostrum*, quem toties Angeli collaudarunt? Sed & illa Translatio eius planè gloriosa fuit (quam quotānis solemniter recolit Ecclesia Leodiensis 28. Aprilis) eam comitante multorum gloria miraculorum, dum cæcis redditus fuit visus, contractis & paralyticis gressus, & ā multis infirmis languor omnis depulsus. Habuerat quoque Hubertus varias visiones, quibus monebatur Sancti Martyris corpus ad locum Martyrij in Legiam transferre. Locusque ille crebris luminaribus cœlitus emissis visus fuerat resplendere.

Non ergo dicat quispiam hæreticus: *Cur honoras pulueres & cineres? Cur honoras corpus exangue & exanime?* Ecce enim Deus illud honorat miraculis, Angeli cælestibus præconijs, Cælum lumine & splendore: quidni honorent & homines? Pretiosa in conspectu Domini, in conspectu

Angelorum, mors sanctorum eius: cur non sit & in conspectu fidelium? Honoro ergo in carne gloriosi Martyris Lamberti exceptas pro Christi fide cicatrices. *Honoro per confeßionem Domini sacratos cineres. Honoro in cineribus semina æternitatis. Honoro membra quæ fuerunt Spiritus sancti organa. Honoro corpus, quod me Christum docuit diligere, & pro illo mortem non timere. Honoro corpus, quod Deum honorauit in gladio, & tandem cum eo regnabit in cælo.* Preciosa sunt nobis membra pro Christo contusa, pretiosæ cicatrices remanentes, pretiosa ossa & cineres, tamquam virtutis monumenta triumphantium trophea, tamquam virtutis monumenta, tamquam pretiosæ confessionis testimonia, tamquam arrhæ patrocinij, tamquam semina suscitanda, & æternum glorificanda. Ecclesia Triūphans suscepit animam, nobis relinquit corpus in amoris pignus diligenter custodiendum & honorandum, vt tanto fidentiùs sancti Martyris & Sacerdotis valeamus implorare patrocinium. Laudet ergò Legia cum filijs suis *Virum gloriosum, Parentem suum Lambertum*, cuius sacris exuuijs, sacro corpore gloriatur. Sed etsi festiuitas hæc sit Legiæ peculiaris priuilegio sepulchri, est tamen omnium communione suffragij. *Non clauditur locis, quod diffunditur meritis. Inuocari vbique potest Martyr, quia vbique exaudit qui in Martyre honoratur. Hæc etiam est gloria Martyrum, quorum etsi per vniuersum orbem seminetur in cineribus portio, manet integra in virtutibus plenitudo.* Ita loquitur S. Ambrosius. ser de S. Nazario.

S. Ambr. ser. de S. Nazar.

Tertiò, gloria Sancti Lamberti ex eo etiam increuit, quòd Dodo & eius complices membrorū tremore, & horrenda Dei vltione, infra annum miserrime perierunt. Dodonis viscera omnia sta-

tim computruere, eaque merè fœtentia per os rejecit, ac tandem ob fœtoris intolerantiam corpus eius in Mosam proiectum est vermibus, & tabe corruptum. Qui S. Episcopum telo interfecerat, cum fr tre suo congressus, illum occidit, & pariter ab illo peremptus est. Ita Surius & Sigebertus in Chro. Q àm verè conuenit S. Lamberto illud Eccli. 47 *Dedit Dominus confessionem sancto suo & excelso in verbo gloria. De omni corde suo laudauit Dominum, & dilexit Deum qui fecit illum, & dedit illi contra inimicos potentiam.* Tunc quoque adimpletum est illud promissum. Domini apud eũdem Ecclesiasticum c. 4. *Certa pro veritate vsque ad mortem, & Deus expugnabit inimicos tuos.*

Ioseph certauit vsque ad mortem (vsque ad vincula & carcerem, capitis discrimen) pro veritate & castitate; & tandem *Deus expugnauit inimicos eius* propalans casti adolescentis innocentiam, & adulteræ detegens cum infamia fraudem flagitiosam. *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.*

Susanna certauit vsque ad mortem pro veritate & castitate; ideò Deus suscitans spiritum Danielis adolescentis, *expugnauit inimicos eius*, & condemnauit senes inueteratos dierum malorum, cruenta nece, & perpetua ipsos plectens labe ignominiæ: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.*

Certauit Baptista vsque ad mortem pro veritate & castitate; & licet ab adulteris innocens interemptus fuerit; tamen *Deus expugnauit inimicos eius*, glacie Herodiadi in vndis saltitanti caput exsecante, & Herode in exilio vitam ærumnosam infelici morte terminante: *Iustus es Domine, rectum iudicium tuum.*

Certauit S. Stanislaus vsque ad mortem pro

veritate & castitate, & *Deus expugnauit inimicos eius, & pugnauit pro eo.* Nam & corpus ipsius in agros sparsum per Aquilas à feris custodiuit, & in partes sectum redintegrauit. Postmodum cælestis splendoris iudicio, luminaribusque per decennium cælitus demissis honorauit, & honorari voluit. Denique, hostis eius Boleslaus stimulis conscientiæ exagitatus, nec cibum, nec somnum capere valuit, factusque omnibus odiosus, in Hũgariam transire fuit coactus. Vbi secundo exilij anno languore & amentia percussus, in syluis à proprijs canibus est deuoratus. Ita in se perpessus est, iusto Dei iudicio, quod B. Stanislao struxerat, canibus & auibus deuorandum projiciens: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Sed etiã reuelatum fuit quibusdam viris religiosis, regnũ Poloniæ in tot factiones distractum iri, in quot partes Stanislai corpus fuerat dilaniatum, in vltionem necis eius. Quod verissimum fuisse, rerum successus satis declarauit. Ita Scriptor vitæ eius apud Surium, 7. Maii.

His conformiter certauit vsque ad mortem, & sanguinem pro veritate & castitate sanctus Lambertus, diuinaque vltio apertè *pro eo pugnauit, & eius inimicos expugnauit.* Effusus est sanguis ipsius, *super limpidißimam petram non super terram, vt poßit operiri puluere,* vt verbis Prophetæ Ezechielis vtar. Ezech. 24. Qui iustum opprimit, quasi in limpidissimam petram sanguinem fundit. Nulla vmquam operietur terra, sed omnium oculis patebit, quantò magis Dei? An verò oculus Dei hoc inultum sinet? Luc. 18. *An non faciet vindictam electorum suorum clamantiũ ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Dico autem vobis, quia citò faciet vindictam illorum.* Petra ergo limpidissima erat Lambertus, super quam ædifi-

ædificari debebat *LEGIA SANCTA S. ROM. ECCLESIÆ FILIA*. Sic ſanguis ſuper hanc petram effuſus, non potuit operiri puluere. Lapis erat & petra, in quam qui impinget, corruet; ſuper quem autem ceciderit, confringetur. Si ſanguis Zachariæ exquiritur quia fuſus fuit inter templum & altare typicum. Matth. 23. Quantò magis hic ſanguis profuſus impiẽtiſſimè in templo coram altari, in quo priùs oblatum erat ſacrificium illud ſanctiſſimum, omnium ſacrificiorum veterum impletiuum?

Sanguis ergo iſte clamabat, vel ad Deum vindictam, vel ad impios pœnitentiam: ſed quia noluerunt amplecti pœnitentiam cum pijs lamentis, inciderunt in vindictam cum terribilibus tormentis, Sic Deus pro Martyre pugnauit, & eius hoſtes expugnauit. Quid verò de Alpaide, quæ cruenti flagitij radix fuerat & incentrix? vt oſtendat Dominus, quod ſicut ſanguis ſuus ab impijs profuſus, ſic & Martyrum ſuorum ſanguis magis poſtulet veniam, quàm vindictam, *melius loquens quàm Abel*. Alpaidem perire non voluit, ſed ad pœnitentiam conuerti, & miſericordiam impetrare, illo ipſo Martyris ſanguine; quem per impios fuderat, apud Deum pro ipſa intercedente. Videns ergò vltionem horrendam in fratrem ſuum & ſceleris complices cælitus deſæuientem, aperuit oculos, & adulterinis renuncians amoribus, in locum pœnitentiæ ſeceſſit, ex ſibi hæreditariis bonis Monaſterium excitans à Fundamentis in Orpia magna. Ibi ſe ab omni ſæculi vanitate & illectamentis ſegregans, lacrymis inſtar Magdalenæ pœnitentis indulſit, & perpetui clauſtri auſtera ſolitudine ſe condemnauit. Accitis igitur è Niuella Virginibus, ad extremum vſque *Heb. 12.*

vitæ pœnitentiæ speculum & exemplum sese exhibuit.

Pugnauit itaque contra eam Deus, sed feliciter expugnauit, adeò admirabili conuersione sibi subijciens, & Martyri supplicem reddidit. Quapropter hic possumus cum Psalmista inclamare: *Venite & videte opera Dei, terribilis est in consilijs super filios hominum.* Quod interpretans S. Gregor. hom. 4 in Euang. sic subdit: *Vidit Propheta* Psal. 65 *quod alius misericorditer vocatur alius iustitia exigente repellitur, & quia alia parcendo, alia Dominus irascendo disponit, expauit quod penetrare non potuit. Et quem non solùm inuestigabilem in quibusdam suis sententijs sed etiam inflexibilem vidit, terribilem in consilijs esse memorauit.* An non hoc ipsum hic cernimus in Alpaide, & fratre eius Dodone, ac consortibus? Hi iustitia exigente plectuntur diuinitus: illa misericordiam inuenit, & fit ei Deus propitius. *O Deus terribilis in consilijs super filijs hominum!* Venite, videte, admiramini opera eius, qui creat lucem & tenebras, & quando vult, de tenebris potest lucem educere.

PRO EODEM FESTO,

LECTIO DECIMA SEXTA.

Laudemus viros gloriosos, parentes nostros in generatione sua. *Eccl.44.*

HIC OSTENDITVR NON SOLVM laudandos esse Patronos, sed etiam imitandos.

Illi qui in Patres & Patronos nobis à Deo dati sunt, si munere fungimur Filiorum & Clientũ, nos in protectionem suam suscipiunt, nos adamant, nobis opitulantur; & quadam ratione nos continuò generant, donec æternæ gloriæ renascamur. Quapropter possunt cum Apostolo dicere: *Filioli quos parturio, donec formetur in vobis Christus.* Vt enim Christus & eius gratia in nobis formetur, sua nos adiuuant doctrina & admonitione, quam tamquam semen sacrum reliquerunt animis nostris inserendum, vt tandem sese exserat in fructum, adiuuant quoque exemplis virtutum nobis relictis, adiuuant denique continua apud Deum intercessione. Tria igitur eis debemus, quia Patres sunt

Primò quidem, debemus eis affectum & honorem, recolendo scilicet eorum memoriam cum amore & deuotione. Vndè & illud possunt nobis

Mal. 1. dicere: *Si ego Pater vester, vbi est honor meus?* Hic affectus se prodit, dum imagines & aras erigimus in eorum honorem, dum festa eis dicata deuotè celebramus, dum lumina, in signum lætitiæ de gloria ipsorum, accendimus, dum reliquias sacras, vel monumenta ab eis relicta, & quicquid ad eos quacumque ratione spectare potest, veneramur, dum genibus flexis eorum preces postulamus, vel vota eis nuncupamus.

Prou. 10 Secundò, laudem eis debemus & benedictionem; *Memoria iusti cum laudibus, nomen impiorum putrescet*, inquit Sapiens. *Laudemus viros gloriosos, parentes nostros*, ait idem. Si memoria Iosiæ pij Regis, qui se Patrem plebis suæ amantem exhibuerat, tanta cum odoris suauitate, tantaque cum benedictione & laude celebrabatur, vt dicat Ecclesiasticus, c. 49. *Memoria Iosiæ in compositionem odoris facta opus pigmentarij in omni ore quasi mel indulcabitur, & quasi musica in conuiuio vini.* Idipsum maiori ratione conuenit fieri, dum memoria agitur corú qui Patres nostri sunt in generatione sancta. Nimirum memoria eorum debet instar mellis labijs cordis suauiter ruminari, vt cor dulcedine affectum eructet verbum bonum & suauisonum, in laudem & benedictionem eorum. Nam & ratio quæ pro Iosia affertur, illis etiam conuenit: *Ipse est directus diuinitus in pænitentiam gentis, & tulit abo-*
Eccl. 49 *minationes impietatis, & gubernauit ad Dominum cor ipsius, & in diebus peccatorum corroborauit pietatem.* An non hoc ipsum S. Lamberto, & alijs Ecclesiarum Patronis? An non sicut de Iosia referunt Hebræi mortuum esse iuxta arborem, & iuxta fontem: ità & ipse mortuus est iuxta arborem crucis, & iuxta fontem aquæ viuæ? Sit ergò memoria eius cum benedictione. Hoc scilicet præstatur

per Hymnos, Psalmos, & Cantica in eius laudem decantata.

Tertiò, debemus simul cum amore & honore imitationem. Ideò namque Sanctorum laudes decantamus, vt ad imitationem eorum accendamur. Non enim terrenis nostris egent laudibus, quos Pater æternus in sui assumpsit honoris consortium. Gaudent interim, si sic eorum delectemur præconiis, vt simul excitemur exemplis, insistamusque vestigiis Si filij Sanctorum simus, ad eamdem quâ modò fruuntur æternam vitam & hæreditatem prętendimus; sed per eamdem viã, perque eadem vestigia: alioqui nos ipsos seducimus & decipimus, quia non est aliud iter ad gloriam, quàm illud quod nobis præmonstrarunt præeuntes.

Olim Sapiens Seneca morti propinquans, & carceri mancipatus, cùm prohiberetur testari, nihilominus amicorum non immemor eos ad se vocauit, & dixit, se hac vita haud excessurum, nisi eis pretiosum aliquod legatum consignando. Cũ autem interrogaretur, quod illud foret? *Imago est vitæ meæ, ô amici*, inquit ipse: *hanc vobis consigno in testamentum, & pignus amicitiæ, vt eam crebrò intueamini ac imitemini.* Hoc si potuit dicere sapiens Ethnicus, fide nequaquam illustratus: quantò veriùs id viri sancti dixerint, *testimonium eis perhibente conscientia in spiritu sancto?* Verè nobis, tamquam filiis & amicis, non terrenas opes testamento legarunt, quandoquidem eas aspernari docuerunt: sed *imaginem vitæ suæ* pro omnibus diuitiis apud nos voluerunt asseruari, nostrisque oculis frequenter obseruari, vt ad imitationem nos erudiat. Hoc etiam admonet S. Basilius epistol. 1 ad S. Gregorium Nazianzenum sic scribens: *Sicut*

Cornel. Tacit.

Rom. 9.

pictores imaginem ex imagine pingentes sæpè ad exemplar respiciunt, lineamenta ad suum opus transferre satagunt: sic oportet eum qui se perfectum efficere vult, ad sanctorum vitam oculos intendere, atque illorum bona per imitationem sua facere. Ita S. Basilius. Ideo nimirum eorum imagines, vel pictas, vel sculptas gerimus, vt virtutum in ipsis promicantium non solum memores, sed etiam imitatores simus.

Soliti sunt antiquitus illustrium Parentum filij Patris imaginem, in modum cordis formatam in numismate, cordi appendere, ad recordationem, ad amorem, ad imitationem virtutis paternæ. Vndè Scipioni ignobili (qui sic dictus est, quia à paternis virtutibus degener fuit) iussu Senatus Romani, Numisma, in quo insculptam publicè gerebat Patris effigiem, sublatum fuit, iudicante Senatu ipsum indignum illius Numismate & imagine, cuius virtutem non æmulabatur.

Valer. Max. l. 3. c. 5.

E contrà Boleslaus, quartus Poloniæ Rex, Patris sui imaginem aurea gestans in lamina collo suspensam, cùm aliquid grande aggressurus foret, eam deosculari solitus erat, & dicere: *Absit, ô Pater mi, vt rem tuo vmquam nomine & virtute indignam geram.* Sic stimulum calcarque sibi subiiciebat, ad heroïca Patris gesta non solum recordanda, aut laudanda, sed etiam imitanda.

Cromer. l. 5. de reb. Polon.

Constat verùm esse illud S. Francisci apophtegma: *Quidam virtutibus magni & nobiles extiterunt; alij nihil faciendo sed tantum res gestas eorum narrando, clari volunt fieri?* Attendant hæc Christiani, qui Sanctorum sunt filij: non nomina sola eorum, sed & virtutes grauiter sectentur, nisi velint illud audire cum confusione: *Si filij estis Abrahæ opera facite Abrahæ.* Et rursus: *Attendite ad petram vndè excisi estis, ad Abraham Patrem vestrum.* Quod si

Io. in 8. Isa. 51.

peccatis maculosi sint & denigrati, tunc rectè eis improperatur: *Numquid filij Æthyopum vos omnes?* Imò & illud: *Vos ex patre Diabolo estis, & desideria Patris vestri vultis facere.* Si semen Abrahæ & Sanctorum estis, illorum fidem, obedientiam, mansuetudinem, ac virtutum aliarum exempla exhibere necesse est; alioqui ipsi iudices vestri erunt & Vindices, quos Patronos vocatis & Patres: *Est Moyses qui accusat vos in quo vos speratis.*

Amos. 9. Ioan. 8.

Ioan. 5.

Sic dicimus: Attendite ad Lambertum Patrem vestrum vos qui eum inuocatis vt Patrem & Patronum. Et qui ei dicitis: *Ora pro nobis B. Pater Lamberte*, videte, ne respondere possit: *Nec ego Pater, nec vos Filij.* Si enim peccatis inhæretis, & vitam criminosam ducitis, *Genimina viperarum* vos esse noueritis. Quapropter nec tunc ad vos dirigitur illud: *Laudemus viros gloriosos, parentes nostros in generatione sua.* Generatio enim eorum, *generatio est filiorum timentium Deum, quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob.* Ab illo accipiunt ipsi misericordiam & benedictionem pro filijs suis, intercessione & meritis suis. Sed neque eos digne laudare potestis pręconio vocis, si non & eos collaudetis imitatione virtutis. Quomodò enim laudare possumus digne Sancti Lamberti innocentiam & iustitiam, si nocui sumus & iniusti? Quomodo pietatem, si indeuoti? Quomodò castitatem, si impuri? Quomodo charitatem, si inuidi? Quomodò zelum & feruorem, si frigidi? Si hæc rectè velimus laudare, conemur imitari: non enim vera est illa laus, nec in sublime ascendit, quam lingua & vox exprimit, sed manus & opus deprimit. Atque de his illud dici meritò potest: *Vox quidem, vox Iacob est; sed manus, manus sunt Esau.*

Ps. 23.

Gen. 27

impia operantis, vt Esau, non concordat cum pia voce Deum & Sanctos laudantis, vt Iacob. Non est speciosa laus in ore peccatoris in peccatis perseuerantis. Quapropter ei improperatur à Do-
Psal. 49 mino: *Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum.* Si hoc improperatur à Deo, etiam à Sanctis Patronis idipsum improperatur his qui eorum tamquam parẽtum volunt laudes decantare, sed impuro corde, impura conscientia. Sic qui cum iniustis aut adulteris portionem ponunt, quomodò S. Patroni Lãberti laudes prædicabunt, cuius sanguis adhuc clamat contra iniustos & impuros? Hos quos semel voce oris, voceque cruoris condemnauit, adhuc quotidie censetur condemnare, & contra eos clamare, ni resipiscant.

Concludamus igitur & repetamus illud Tobiæ, ad patientiam & in omni virtute perseue-
Tob. 2. rantiam sese exemplo sanctorum excitantis: *Nos filij sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quã daturus est Deus his qui non mutant fidem ab eo.* Vitam illam iam assecuti sunt sancti Patres nostri, per doctrinam & fidem Catholicam Romanam, quã intemeratam conseruarunt, & inter idololatras ac erroneos propagarũt, cruoreque suo, vbi opus
Eph. 4. fuit, obsignarunt. Non ergo eam mutemus, non vacillemus vel minimùm in ea. *Nõ simus sicut paruuli fluctuantes, nec circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumuentionem erroris.* Licet aliqui hæretici finitimi circumeant Prouinciam nostram, & Ciuitatem Leodiensem, errores circumferendo, vt incautos circumueniant & seducant; non attendamus his, sed nobis sint anathema. Non simus similes illis qui se in aliquo

ſpatio domus in gyrum commouerunt, quibus nihil firmum, ſed omnia vertibilia & irrequieta videntur, ob vertiginem capitis. His enim ſimiles ſunt qui ſe nouis doctrinis circumferri ſinũt; nam deinceps nullum dogma eis firmum apparet, ſed omnia rotabilia, quia laborant ſpiritu vertiginis & erroris Hinc nimirum tot hæreſes & errores. *Hinc quoque tot ſidibus luditur vna fides.*

Nos autem inconcuſſam conſeruemus fidem, quam S. Lambertus tot laboribus plantauit his in prouinciis, tot ſudoribus aſperſit, tandemque non ſolùm proprio ore, ſed & cruore rigauit. Cui incrementum dedit Deus & ſtabilimentum, iam à mille & amplius annis. A tot enim ſæculis ſtetit *Legia ſancta, Eccleſiæ Romanæ filia*, ſemper in fide incorrupta. Meminit enim illius moniti Apoſtolici: *Mementote Præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuerſationis, imitamini fidem.* Talis Præpoſitus nobis fuit S. Hubertus, talis S. Lambertus, talis S. Remaclus, talis S. Theodardus, talis S. Amandus, talis S. Seruatius, talis S. Maternus, qui omnes in Leodienſi, ſiue Tungrenſi Ditione locuti ſunt verbum Dei, verbumque fidei in quo ſtamus; & non ſolùm vitæ ſanctitate, ſed etiam miraculis innumeris illud confirmarunt. Quid ergò vacillemus ob nouitia dogmata, quæ nos circumſtant, & circumuenire nituntur, erumpentia è paludibus Batauicis?

Quid dicis hæretice, quid dicis hoſtis antiquæ veritatis, ſator noui erroris? Cur Miſſæ ſacrificiũ non offeramus? cur miſſam non audiamus? cur ſanctorum ſacras non honoremus reliquias? cur eos non inuocemus? Sacerdos Romanæ fidei fuit Lambertus & Hubertus, Miſſam vterque cele-

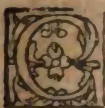
brauit. Lamberti exuuias sacras Hubertus veneratus est, in eius honorem téplum extruxit. Cur ab eis traditam fidem mutemus? Cur docere nos vis post mille annos, quod Legia Sancta hactenus repudiauit? Apage, apage. Nos filii sanctorum sumus, nec fidem mutamus ab ipsis traditá, quia nec aliam vitam quàm eam quâ nũc fruuntur, expectamus, *quam daturus est Deus his qui fidem non mutant ab eo.* Dicimus cum Naboth: *Propitius sit nobis Dominus, ne demus hæreditatem patrum nostrorum tibi.* Absit à nobis vt vineam pulchram & fructiferam patrum, permittamus conuerti in hortum olerum; veræ doctrinæ palmites, in herbarum semina, quæ citò decidunt & arescunt. Talis est doctrina hæretica, decidua & euanida, ac in lutum tandem desinens, vt olera,

O Sancte Patrone, hanc cœlitus impetra gratiam solo Leodico quod tuo rigasti sanguine, vt erroris nouitii infelix germẽ in eo non pullulet, sed citò suffocetur, & extirpetur radicitus. Tuo fiat patrocinio, vt non mutemus fidem quam nobis tradidisti; sed cum fide imitemur virtutem, quam ad extremum vsque spiritum in exemplum nobis exhibuisti. Denique tuis fiat meritis, vt seruatâ vsque in finem fidelitate, quâ nos Deo obstrinximus in baptismo, vitam illam assequamur quam possides, quam dat Deus his qui non mutant fidem ab eo.

APPENDIX

NOTABILIS HISTORIAE DE PLECTRVDE, ET EIVS NEPTE S. NOITBVRGE

CVm animum ad Alpaidem pellicem adiecisset Pipinus, Plectrudis, legitima eius coniux, recesserat Coloniam ex consilio S. Lamberti: ibique cum nepte Noitburge piè & sanctè viuens, condidit insigne Monasterium Virginum. Hanc verò Noitburgem (quam sanctissimè Plectrudis matertera instituebat & educabat) eius filij Drogo Dux Campaniæ, & Grimoaldus Regiæ Francorum aulæ Præfectus, volebant cuidam Nobili despondere; sed morte præuenti sunt. Nam Drogo febre abreptus fuit, Grimoaldus autem à Rangario quodam apud aram *S. LAMBERTI* orans interfectus. Interim consanguinei Virginis idem exequi constituerant: At illa Sponsos omnes fastidiebat præ amore Sponsi immortalis, regnumque mundi, ac eius ornatum propter illum despiciebat. Quapropter se totam ad preces conferés, obnixè eum rogauit, vt priùs ipsam à vita tolleret, quàm alteri consensum dare Sponso cogeretur. Audiuit eius preces, qui non deserit

in se sperantes, & incontaminatam animam ex vitæ huius angustijs ad se euocauit. Porro ipsum etiam exanime corpus cohonestauit insigni miraculo, duobus luminaribus, vno ad caput, altero ad pedes diuinitus ardentibus: fortè significans quàm illa fuisset intellectu illuminato, & affectu repurgato. Solet enim in sacris litteris per caput intellectus accipi, per pedes affectus. Ad hoc diuinum spectaculum populus vndique accurrit, & materia cum suis aduolauit, læta quidem de Dei beneficio singulari, sed & dolens de tam repentino Virginis à se decessu, in qua solatium totum ponebat, orbata marito, & filijs duobus. Sed probabat eam Dominus, vt solet electos suos. Accidit & paulò post res admiratione dignissima. Postquam enim honorificentissimè esset deportata à Coloniensibus ad templum, & inter sacri funeris exequias alterius defuncti cadauer in idem templum inferretur, & iuxta eius feretrum deponeretur; vt Virginis merita elucescerent, ad vitam defunctus redijt, palam affirmans se sanctæ Noitburgis meritis & precibus à mortuis reuocatum. Quæ res omnes excitauit ad laudandum præpotentem Deum, qui sic in sanctis suis mirabilis est. Hæc sanctitas Virginis institutioni Plectrudis adscribenda est, sed & in *S. LAMBERTVM* est referenda, cuius consilio se Plectrudis regebat, & Noitburgis eius Neptis.

LECTIO DECIMA- septima.

PRO FESTO S. FRANCISCI.

Pater mi, Pater mi, currus Israël, & auriga eius! obsecro fiat in me duplex spiritus tuus.
4. Reg. 2.

4. Octobr.

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat quomodo nomen Patris ei conueniat, & Currus Israel.
Secunda explicat duas rotas primas huius currus, amorem Dei, & proximi.
Tertia agit de duabus rotis posterioribus, contemptu sæculi, & contemptu sui.

PARS PRIMA.

Nitio sæculi dixit Deus Adæ & filijs eius: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Impertiitque eis benedictionem, & donum fœcunditatis; ita vt familiæ numero prolium fuerint copiosæ quibus terræ habitatio quaquaversum repleretur. In noua autem lege sat multiplicata terra, dicit: *Crescite in fide & charitate, in spiritu, & non in carne, & replete cælum.* Ideo dat benedictionem fœcunditatis spiritualis secundo Adam, & filiis eius, omni sæculo viros destinans qui semine verbi Dei nouos

filios Christo cæloque generent, ac Sponsæ eius Ecclesiæ.

Inter hos eminet S. Franciscus, in cuius festo canimus: *Deus qui Ecclesiam tuam fœtu nouæ prolis amplificas meritis B. Francisci, &c.* Adeò fœcundus fuit, vt illi benedictio illa Abrahæ competat: *Numera, si potes, stellas cæli; sic erit & semen tuum.* Verè nuncupari potest ipse *Abraham*, id est, Pater excelsus, & *Abraham*, id est, Pater multarum gentium. Ad illum rectè dirigitur illud Isayæ: *Dilata locum tentorij tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas, longos fac funiculos tuos; ad dexteram enim & læuam penetrabis, & semen tuum gentes hæreditabit, & ciuitates desertas inhabitabit.* Quod quidem & initio ordinis, & successu temporis amplissimè factum est, dum etiam ad infideles penetrarunt filii S. Francisci, Capistranus, Oldoricus, & alii; & modò ad Iapones funiculos suos & hæreditatem extenderunt, tabernaculaque Domini erexerunt.

Gen. 15.

Gen. 17.

Isa. 54.

Planè admirabile est, quàm ei mox fuerit fœcúda soboles; quia cùm duodecim tantum discipulos nactus fuisset à Domino, eosque in diuersas orbis partes transmisisset ad euangelizandam gratiam salutis: paulò post ita excreuit numerus, vt in primo capitulo generali quinque millia numerari potuerint, qui extructis casulis ex iuncis & asserculis, super nuda humo cubitantes, paleaque, aut assere, aut lapide, pro puluillo vtentes, orbem totum suâ austeritate in admirationem rapuere. Quare dicere tunc licuit illud Isayæ 66. *Quis audiuit tale? quis vidit huic simile? Nũquid parturiet terra in die vna, aut parietur gens simul? Sion peperit filios suos.* Huic tamen admirationi respondet Dominus, quod & nostro congruit proposito:

Numquid ego qui alios parere facio ipse non pariam? Si ego qui generationem alijs tribuo, sterilis ero, ait Dominus? Isa. 66.
Hanc igitur prolem fœcundam sibi a Domino promissam, in spiritu præuiderat Franciscus. Hanc tunc exhortari feruentissimo diuini amoris zelo cœpit, & in illis qui erant præsentes, instruebat omnes futuros filios suos. Tunc ex eius ore perceperunt illa aurea verba: *O æternum benedicti filij audite me, audite vocem Patris vestri. Magna promisimus, maiora promissa sunt nobis. Seruemus hæc, suspiremus ad illa. Voluptas breuis, pœna perpetua. Modica passio, gloria infinita. Multorum vocatio, paucorum electio, omnium retributio.* Quæ quidem verba, numero pauca, spiritu copiosa, testamenti instar filiis consignauit. Igitur non solùm hi qui tunc adfuere, sed & omnes in finem vsque sæculi eius futuri filii, potuerunt ei dicere quod Elisæus Eliæ: *Pater mi, Pater mi, currus Israël & auriga eius.*

Nempè Elias à Deo missus, multos habuit filios, qui Prophetarum filij dicti sunt; atque in Carmeli monte collibusque vicinis orationi vacabant, & laudibus diuinis, spiritu prophetiæ pleni. Ita & Franciscus, alter Elias, missus fuit, vt filios spiritu Dei plenos aggregaret, ad concinendas Deo laudes, filios electos & perfectos qui & in alijs verbo salutis spiritum gratiæ parturire valerent. Quis stellas cæli valeat recensere? Quis filios Francisci? Huic reuelatum fuit non defuturam sobolem electam vsque in finem sæculi. Vndè & cum Elia, ex illis aliqui in consummatione mundi veritatis præcones sunt futuri. Sic de illis dicimus, quod olim de Ionadab dictum legimus: *Non deficiet vir de stirpe Ionadab stans in conspectu meo cunctis diebus.* O felicem Patrem Franciscum! O felices tali Patre filios!

Quod si specialiùs intelligere velis, cur & ipse dici possit, *Currus Israël & auriga eius?* aduerte, quòd Elias dictus fuit *Currus Israel*, quia portabat Israëlem, eiusque onera sustentabat. *Auriga* quoque dictus est, quia populum Dei regens & moderans, impellebat ad omne bonum, per vias rectas ducebat, ne aberraret per deuia errorum à Deo vero, portabat eius infirmitates. Ita Franciscus, quia veros Israëlitas & seruos Dei in cælum vehebat, dirigebat, supportabat, meritò *Currus Israël & auriga eius* nuncupari potest. Audi hac de re visionem consideratione dignam, ex S. Bonauentura cap. 4.

Pernoctabat Assisij S. Franciscus absens à filijs, quia mane diei Dominicæ prædicaturus erat in Ecclesia cathedrali. Illam noctem autem in oratione pro more peragebat: & ecce circa medium noctis, quibusdam Fratribus quiescentibus, quibusdam adhuc orantibus, Currus igneus miri splendoris per ostium domus intrans, huc illuc tertiò se conuertit. Super quem globus lucidus residebat, qui solis instar noctem clarere fecit. Obstupefacti sunt vigilantes, & dormientes excitati, in illaque claritate alterius alteri nuda fuit conscientia. Intellexerunt namque concorditer, videntibus inuicem vniuersis in cordibus singulorum, sanctum Patrem absentem corpore, præsentem spiritu. tali transfiguratum effigie, supernis irradiatum fulgoribus, & ardoribus inflammatum, supernaturali virtute in curru splendente simul & igneo sibi demonstrari à Domino: vt tamquam veri Israëlitæ post illum incederent, qui virorum spiritualium, vt alter Elias, factus fuerat currus & auriga. Credendum sanè quod ille horum simplicium aperuit oculos, vt viderēt

magnalia

magnalia Dei, qui oculos quondam aperuerat pueri, ad videndum montem plenum equorum, & curruum igneorum in circuitu Elisæi! Regressus autem vir sanctus ad Fratres, cepit conscientiarum ipsorum secreta rimari, & confortare ipsos de hac visione, ac multa de profectu ordinis futura predicere. Sicque cognouerunt Fratres, spiritum Domini in tanta plenitudine super eum quieuisse, vt tutò eius doctrinam & vitam possent sequi. Hæc S. Bonauentura.

An non tibi tunc meritò videntur potuisse toto inclamare vocis & cordis anhelitu: *Pater mi, Pater mi, currus Israël & auriga eius?*

PARS SECVNDA.

DIcamus vlterius, quòd sicut Satan currum fabricauit, quo sæculi homines in interitum secum deuoluere molitur: Sic & S. Frãciscus ei aduersum currum fabrefecit, tamquam currum gloriæ Dei, qui in cælum eueheret eos qui illum conscendere non grauantur. Currus ille Satanæ quatuor rotis deorsum voluitur, & in tartarum currit. *Quatuor rotæ sunt, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, superbia vitæ, negligentia salutis.* In hoc curru, quasi triumphans, Satan & Peccatum vehitur, secumque animas pertrahit velatis oculis. Adeò verò multi corruunt, vt dixerit Propheta: *Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque termino, & descendēt fortes eius & gloriosi eius, & populus eius ad eum. Captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiã.* Isa. 5.
Salutis scilicet scientiam ignorauit, & neglexit, omni concupiscentiæ sese addicens, populus qui Deo seruire toto corde debebat, ideò perijt.

S. Franciscus ex aduerso currum suum erigēs, hoc est, sanctum institutum quasi cæleste vehiculum: quatuor eius esse voluit rotas, quibus in cælum reuocarentur animæ pereuntes. *Spiritus vitæ est in rotis.* Primæ rotæ sunt, *zelus gloria Dei, & zelus salutis proximi:* Posteriores duæ sunt, *contemptus mundi, & contemptus sui.*

Ezech.1

DE PRIMA ROTA.

ZElus gloriæ Dei ardens in S. Francisco patuit, tamquam in altero Elia, ita vt posset dicere cum illo: *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum.* Certè in fine sæculi missus est ad glorificandum Patrem cælestem, & Filium eius Iesum Crucifixum. Cùm enim refrigesceret charitas, & memoria passionis Domini obliuioni traderetur, ita vt posset conqueri; *Obliuioni datus sum tamquā mortuus à corde.* Tunc suscitauit Pater æternus Franciscum tamquam alterum Christum, qui eius spiritum renouaret & memoriam, ignemque quem vehementer optat accendi. Elegit propterea eum *conformem fieri imaginis filij sui*, in lineamentis perfectionis, in vitæ & spiritus similitudine. Vis intelligere hanc in plerisque similitudinem? Attende speciatim nonnulla.

3. Reg 19. *Psal.30.*

1. Si de Christi aduentu longè antea prophetia extitit; sic & de S. Francisci ortu. Nam Ioachim Abbas de eo centum annis antea pronunciauit: *Veniet homo characteribus Iesu Christi insignitus.* Eius quoque imaginem ad viuum depingi fecit ex eo tempore Venetijs, in Ecclesia S. Marci, cum stigmatibus sacris.

2. Si Christi ortus fuit in stabulo, ita & Franciscum in lucem parere non potuit mater, crucia-

ta longis doloribus, donec peregrini cuiusdam monitu (quem Angelum fuisse haud dubium est) è cubiculo suo in stabulum deportata fuit.

3. Si ab Angelis in natiuitate sua Christus fuit honoratus, sic etiam Franciscus. Nam & in baptismate susceptorem eius fuisse Angelum traditur: eiusque rei memoria cernitur Assisij in quodam sacello, quod à Francisco paruulo nomen retinet, vbi miraculi series parietibus appicta visitur.

4. Si Christus in paupertate & contemptu vitam traduxit, discipulosque duodecim habuit, quos misit sine pera, sine calceamentis ad prædicandum Euangelium salutis? similiter fecit & Franciscus, initio duodecim sui sectatores instituti nactus.

5. Denique, si Christus quinque vulneribus fuit decoratus, sic & Franciscus. Suis enim insigniis Rex noster Crucifixus voluit eum insignire in monte Aluernæ, vt sibi illum tantò perfectiùs conformaret, & orbi admirabilem redderet. Quare eum sic alloquitur S. Bonauentura: *Eia nunc strenuißime miles, ipsius fer arma inuictißimi Ducis, quibus munitus, omnes aduersarios superabis. Fer vexillum Regis Altißimi, ad cuius intuitum omnes pugnatores diuini exercitus animentur. Fer sigillum summi Pontificis Christi, quo verba & facta tua tamquam authentica ab omnibus acceptentur.* Dicere quoque potest Franciscus, quod olim Apostolus: *De cætero nemo mihi molestus sit* (nec homo, nec Satan, nec mundus, nec caro, nec infernus) *ego enim stigmata Domini mei Iesu Christi in corpore meo porto.* In corde vtique inuisibiliter illa portabat, sed in carne visibiliter, vt omnes Iesum in eo iterum agnoscant crucifixum, & per Franciscum sequantur illum:

quia eius præferens vulnera, omnibus inclamat, non aliam esse viam, quà ad regiam eius perueni-tur, nisi per crucem & passionem. Vndè rursùs Bonauentura: *Iam per hæc signa certißima, non duobus aut tribus testibus ad sufficientiam, sed plurimis ad superabundantiam comprobata testimonia Dei in te & per te credibilia facta nimis, omne tollunt excusationis velamen infidelibus, dum credentes in fide stabiliunt, spei fiduciam sursum agunt, ignem charitatis accendunt.*

Tantus erat zelus gloriæ diuinæ in Francisco, vt quasi quidam carbo ignitus diuini amoris flāma videretur absorptus. Subitò enim ad auditum amoris Domini, excitabatur, afficiebatur, inflammabatur, quasi plectro vocis extrinsecæ chorda cordis interior tangeretur. Feruenti quoque charitatis incendio gloriosum sanctorum Martyrum æmulabatur triumphum, in quibus nec amoris flamma extingui, nec fortitudo potuit infirmari. Desideria propterea per martyrij flammam hostiam Domino se offerre viuentem, vt & vicem Christo pro nobis morienti rependeret, & ad diuinum amorem cæteros prouocaret. Sed diuina id noluit Prouidentia, licet aliquoties eam ob causam ad infideles se transtulerit: Occulta sunt Dei consilia, sed iusta, incomprehensibilia, sed irreprehensibilia. Atque vt sciret se in Deum transformandum, non per martyrium carnis, sed per incendium mentis, Serapheum inflammauit, Christi gerens effigiem, intusque miro modo afficiens, simul exteriùs plagis amoris Christo configurauit. Sic nec à Martyrij gloria fuit alienus, licet non fuerit per Martyrium consummatus.

DE SECVNDA ROTA.

ZElus quoque salutis proximi, quam secundam rotam currus eius ignei diximus, semper in eo promicuit. Non se Christi reputabat amicum, nisi animas foueret, quas ille redemit. Saluti animarum nihil præferendum esse dicebat, quod Vnigenitus Dei pro illis dignatus sit in cruce pendere. Cùm nimia austeritas in ipso reprehenderetur, quia caro ipsius subdita spiritui non egebat flagello, dicebat se datum alijs in exemplum, & propter alios se custodire vias duras: *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem in meipso non habeam, & proximis virtutum exempla non monstrem, parum prosum alijs, mihi nihil,* aiebat ipse. Propterea etiam tantis cum laboribus ad verbum Dei in salutem animarum prædicandum discurrebat per vicos, vrbes, castella, imò & per loca deserta, vbi paucis verbum Dei prædicabat summo cum gaudio. *Bona. c. 9.*

Zelum salutis animarum satis ostendit consultatio quam initio fecit cum Fratribus. Quid Fratres consultis? an quod orationi vacem? an quod prædicando discurram? Si quidem ego paruulus, simplex & imperitus sermone, maiorem accepi gratiam orandi, quàm loquendi. Videtur etiam in oratione lucrum, & cumulatio gratiarum affectuum, & vnio ad summum bonum: in prædicatione est puluerisatio pedum spiritualium, & distractio ac relaxatio disciplinæ. Denique in oratione cum Deo conuersamur, Angelorum instar: in prædicatione oportet multâ vti condescensione ad homines, & humanè inter eos viuendo humana cogitare, dicere, audire. Vnum est in

ore, semper in corde, semper gerebat in oculis. Hanc Dominam suam, Reginam, Matrem, Sponsam vocitabat. Illam meditabatur de die, in somno reuoluebat de nocte, sine illa sedere, decumbere, dormire, vestiri non poterat, imò nec viuere, aut mori; quia cum rerum omnium abdicatione & nuditate, Iesum Christum nudum sequi optabat vel in vita, vel in morte. Quapropter sæpè illud suis inculcabat: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos. Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet* Sic exemplo Christi eos ad paupertatis amorem crebrò accendebat; quia hanc sui Ordinis fundamentum dicebat, cui omnis structura religionis inniti debebat, vt firmitatem acciperet, cuiusque euersione funditus erat euertenda. Sic per reuelationem didicerat, dum sacram hanc religionem initiaret, super illo triplici euangelico verbo in Missali sibi demonstrato.

Luc. 6.

Mat. 19 1. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes; & da pauperibus.* 2. *Nihil tuleritis in via, nec peram, nec calceamenta.* 3. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam & sequatur me.*

Luc. 10.

Luc. 9.

Reuera ipse à principio Religionis vsque ad mortem ita à se abdicauit omnia, & affectum omnem rerum sęculi, vt tunicâ, chordulâ, & femoralibus diues, ijs contentus fuerit; & quidem tamquam mutuò acceptis. Quadam die cum Deo in oratione per noctem familiariter colloquebatur, quasi in flamma ardente, instar Moysis. Petijt verò ab eo tunc Dominus, vt aliquid sibi offerret, & quidem tertiò petiit. Ipse paupertatis suę cõscius, dicebat: *Domine, sum totus tuus, non habeo nisi tunicam, & chordam, & tua sunt quid potero offerre? Cælum & terra, ignis & aqua omnia tua sunt.* Tunc ait ei Dominus: *Mitte manum in sinum tuum, &*

Chr. Min.

quod inueneris, offer. Inuenit autem monetam auream fulgidissimam, cui similem numquam viderat, & obtulit Deo. Dictumque est ei, *Offer secundò, & tertiò, quod inueneris, vt priùs.* At timens ipse suæ hic dispendium paupertatis, protestatus est coram Domino: *Tu scis Domine Deus, quia non amo, nec volo aliquid præter te. Aurum & omnia despexi ob amorem tui: si ergò aliquid in sinu meo est, tu posuisti illud, & reddo Dominatori omnium.* Ter igitur fecit oblationem, & benedixit Deum, inuentis tribus nummis aureis in sinu suo: & statim intellexit, per tres aureos apud se repertos significari obedientiam, castitatem, paupertatem, quas per gratiam suam dedit ei Deus perfectè seruare. Ipse ergo posuerat illos in sinu eius, vt redderet ei, & per illos eum honorificaret.

Denique, vt apertè agnoscas in eo sæculi contemptum, & paupertatis spiritum vsque ad mortem, attende quid in extrema fecerit infirmitate. Poposcit se deportari ad S. Mariam de Portiuncula, vt vbi acceperat spiritum gratiæ, ibi redderet spiritum vitæ. Volens igitur omnibus exploratum, nihil sibi commune esse cum mundo, super nudam humum se totum nudatum prostrauit in feruore spiritus, quatenus hora illa extrema nudus luctaretur cum hoste nudo. Decubans sic in terra, veste saccina deposita, faciem leuans in cælum, ait ad Fratres: *Ego quod meum est, feci; quod vestrum, Christus edoceat.* Illis collachrymantibus, vnus ex eis quem vir Dei Guardianum suum esse dicebat, votum ipsius diuina inspiratione cognoscens, vilem tunicam Christi pauperculo obtulit, dicens: *Hanc tibi, tamquam pauperi commodo, illam tu suscipe obedientiæ sanctæ mandato.* Iubilabat præ lætitia cordis vir Dei, quia vsque in finem

Bona. Ca. 14.

ore, semper in corde, semper gerebat in oculis. Hanc Dominam suam, Reginam, Matrem, Sponsam vocitabat. Illam meditabatur de die, in somno reuoluebat de nocte, sine illa sedere, decumbere, dormire, vestiri non poterat, imò nec viuere, aut mori; quia cum rerum omnium abdicatione & nuditate, Iesum Christum nudum sequi optabat, vel in vita, vel in morte. Quapropter sæpè illud suis inculcabat: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos. Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet* Sic exemplo Christi eos ad paupertatis amorem crebrò accendebat; quia hanc sui Ordinis fundamentum dicebat, cui omnis structura religionis inniti debebat, vt firmitatem acciperet, cuiusque euersione funditus erat euertenda. Sic per reuelationem didicerat, dum sacram hanc religionem initiaret, super illo triplici euangelico verbo in Missali sibi demonstrato.
Luc. 6.
Mat. 19 1. *Si vis perfectus esse vade, & vende omnia quæ habes;*
Luc. 10. *& da pauperibus.* 2. *Nihil tuleritis in via, nec peram,*
Luc. 9. *nec calceamenta.* 3. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me.*

Reuera ipse à principio Religionis vsque ad mortem ita à se abdicauit omnia, & affectum omnem rerum sęculi, vt tunicâ, chordulâ, & femoralibus diues, ijs contentus fuerit; & quidem tamquam mutuò acceptis. Quadam die cum Deo in oratione per noctem familiariter colloquebatur, quasi in flamma ardente, instar Moysis. Petijt verò ab eo tunc Dominus, vt aliquid sibi offerret, & quidem tertiò petiit. Ipse paupertatis suę cōscius, dicebat: *Domine, sum totus tuus, non habeo nisi*
Chr. *tunicam, & chordam, & tua sunt quid potero offerre?*
Min. *Cælum & terra, ignis & aqua omnia tua sunt.* Tunc ait ei Dominus: *Mitte manum in sinum tuum, &*

quod inueneris, offer. Inuenit autem monetam auream fulgidissimam, cui similem numquam viderat, & obtulit Deo. Dictumque est ei, *Offer secundò, & tertiò, quod inueneris, vt priùs.* At timens ipse suæ hic dispendium paupertatis, protestatus est coram Domino: *Tu scis Domine Deus, quia non amo, nec volo aliquid præter te. Aurum & omnia despexi ob amorem tui: si ergò aliquid in sinu meo est, tu posuisti illud, & reddo Dominatori omnium.* Ter igitur fecit oblationem, & benedixit Deum, inuentis tribus nummis aureis in sinu suo: & statim intellexit, per tres aureos apud se repertos significari obedientiam, castitatem, paupertatem, quas per gratiam suam dedit ei Deus perfectè seruare. Ipse ergo posuerat illos in sinu eius, vt redderet ei, & per illos eum honorificaret.

Denique, vt apertè agnoscas in eo sæculi contemptum, & paupertatis spiritum vsque ad mortem, attende quid in extrema fecerit infirmitate. Poposcit se deportari ad S. Mariam de Portiuncula, vt vbi acceperat spiritum gratiæ, ibi redderet spiritum vitæ. Volens igitur omnibus exploratum, nihil sibi commune esse cum mundo, super nudam humum se totum nudatum prostrauit in feruore spiritus, quatenus hora illa extrema nudus luctaretur cum hoste nudo. Decubans sic in terra, veste saccina deposita, faciem leuans in cælum, ait ad Fratres: *Ego quod meum est, feci; quod vestrum, Christus edoceat.* Illis collachrymantibus, vnus ex eis quem vir Dei Guardianum suum esse dicebat, votum ipsius diuina inspiratione cognoscens, vilem tunicam Christi pauperculo obtulit, dicens: *Hanc tibi, tamquam pauperi commodo, illam tu suscipe obedientiæ sanctæ mandato.* Iubilabat præ lætitia cordis vir Dei, quia vsque in finem

Bona. Ca. 14.

ore, semper in corde, semper gerebat in oculis. Hanc Dominam suam, Reginam, Matrem, Sponsam vocitabat. Illam meditabatur de die, in somno reuoluebat de nocte, sine illa sedere, decumbere, dormire, vestiri non poterat, imò nec viuere, aut mori; quia cum rerum omnium abdicatione & nuditate, Iesum Christum nudum sequi optabat, vel in vita, vel in morte. Quapropter sæpè illud suis inculcabat: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos. Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.* Sic exemplo Christi eos ad paupertatis amorem crebrò accendebat; quia hanc sui Ordinis fundamentum dicebat, cui omnis structura religionis inniti debebat, vt firmitatem acciperet, cuiusque euersione funditus erat euertenda. Sic per reuelationem didicerat, dum sacram hanc religionem initiaret, super illo triplici euangelico verbo in Missali sibi demonstrato.

Luc. 6.

Mat. 19 Luc. 10. Luc. 9.

1. *Si vis perfectus esse vade, & vende omnia quæ habes; & da pauperibus.* 2. *Nihil tuleritis in via, nec peram, nec calceamenta.* 3. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam & sequatur me.*

Reuera ipse à principio Religionis vsque ad mortem ita à se abdicauit omnia, & affectum omnem rerum sęculi, vt tunicâ, chordulâ, & femoralibus diues, ijs contentus fuerit; & quidem tamquam mutuò acceptis. Quadam die cum Deo in oratione per noctem familiariter colloquebatur, quasi in flamma ardente, instar Moysis. Petijt verò ab eo tunc Dominus, vt aliquid sibi offerret, & quidem tertiò petiit. Ipse paupertatis suę cōscius, dicebat: *Domine, sum totus tuus, non habeo nisi tunicam, & chordam, & tua sunt quid potero offerre? Cælum & terra, ignis & aqua omnia tua sunt.* Tunc ait ei Dominus: *Mitte manum in sinum tuum, &*

Chr. Min.

quod inueneris, offer. Inuenit autem monetam auream fulgidissimam, cui similem numquam viderat, & obtulit Deo. Dictumque est ei, *Offer secundò, & tertiò, quod inueneris, vt priùs.* At timens ipse suæ hic dispendium paupertatis, protestatus est coram Domino: *Tu scis Domine Deus, quia non amo, nec volo aliquid præter te. Aurum & omnia despexi ob amorem tui: si ergò aliquid in sinu meo est, tu posuisti illud, & reddo Dominatori omnium.* Ter igitur fecit oblationem, & benedixit Deum, inuentis tribus nummis aureis in sinu suo: & statim intellexit, per tres aureos apud se repertos significari obedientiam, castitatem, paupertatem, quas per gratiam suam dedit ei Deus perfectè seruare. Ipse ergo posuerat illos in sinu eius, vt redderet ei, & per illos eum honorificaret.

Denique, vt apertè agnoscas in eo sæculi contemptum, & paupertatis spiritum vsque ad mortem, attende quid in extrema fecerit infirmitate. Poposcit se deportari ad S. Mariam de Portiuncula, vt vbi acceperat spiritum gratiæ, ibi redderet spiritum vitæ. Volens igitur omnibus exploratum, nihil sibi commune esse cum mundo, super nudam humum se totum nudatum prostrauit in feruore spiritus, quatenus hora illa extrema nudus luctaretur cum hoste nudo. Decubans sic in terra, veste saccina deposita, faciem leuans in cælum, ait ad Fratres: *Ego quod meum est, feci; quod vestrum, Christus edoceat.* Illis collachrymantibus, vnus ex eis quem vir Dei Guardianum suum esse dicebat, votum ipsius diuina inspiratione cognoscens, vilem tunicam Christi pauperculo obtulit, dicens: *Hanc tibi, tamquam pauperi commodo, illam tu suscipe obedientiæ sanctæ mandato.* Iubilabat præ lætitia cordis vir Dei, quia vsque in finem

Bona. Ca. 14.

ore, semper in corde, semper gerebat in oculis. Hanc Dominam suam, Reginam, Matrem, Sponsam vocitabat. Illam meditabatur de die, in somno reuoluebat de nocte, sine illa sedere, decumbere, dormire, vestiri non poterat, imò nec viuere, aut mori; quia cum rerum omnium abdicatione & nuditate, Iesum Christum nudum sequi optabat vel in vita, vel in morte. Quapropter sæpè illud suis inculcabat: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos. Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet* Sic exemplo Christi eos ad paupertatis amorem crebrò accendebat; quia hanc sui Ordinis fundamentum dicebat, cui omnis structura religionis inniti debebat, vt firmitatem acciperet, cuiusque euersione funditus erat euertenda. Sic per reuelationem didicerat, dum sacram hanc religionem initiaret, super illo triplici euangelico verbo in Missali sibi demonstrato. 1. *Si vis perfectus esse vade, & vende omnia quæ habes; & da pauperibus.* 2. *Nihil tuleritis in via, nec peram, nec calceamenta.* 3. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me.*

Luc. 6. Matt. 19 Luc. 10. Luc. 9.

Reuera ipse à principio Religionis vsque ad mortem ita à se abdicauit omnia, & affectum omnem rerum sęculi, vt tunicâ, chordulâ, & femoralibus diues, ijs contentus fuerit; & quidem tamquam mutuò acceptis. Quadam die cum Deo in oratione per noctem familiariter colloquebatur, quasi in flamma ardente, instar Moysis. Petijt verò ab eo tunc Dominus, vt aliquid sibi offerret, & quidem tertiò petiit. Ipse paupertatis suę cōscius, dicebat: *Domine, sum totus tuus, non habeo nisi tunicam, & chordam, & tua sunt quid potero offerre? Cælum & terra, ignis & aqua omnia tua sunt.* Tunc ait ei Dominus: *Mitte manum in sinum tuum, &*

Chr. Min.

quod inueneris, offer. Inuenit autem monetam auream fulgidissimam, cui similem numquam viderat, & obtulit Deo. Dictumque est ei, *Offer secundò, & tertiò, quod inueneris, vt priùs.* At timens ipse suæ hic dispendium paupertatis, protestatus est coram Domino: *Tu scis Domine Deus, quia non amo, nec volo aliquid præter te. Aurum & omnia despexi ob amorem tui: si ergò aliquid in sinu meo est, tu posuisti illud, & reddo Dominatori omnium.* Ter igitur fecit oblationem, & benedixit Deum, inuentis tribus nummis aureis in sinu suo: & statim intellexit, per tres aureos apud se repertos significari obedientiam, castitatem, paupertatem, quas per gratiam suam dedit ei Deus perfectè seruare. Ipse ergo posuerat illos in sinu eius, vt redderet ei, & per illos eum honorificaret.

Denique, vt apertè agnoscas in eo sæculi contemptum, & paupertatis spiritum vsque ad mortem, attende quid in extrema fecerit infirmitate. Poposcit se deportari ad S. Mariam de Portiuncula, vt vbi acceperat spiritum gratiæ, ibi redderet spiritum vitæ. Volens igitur omnibus exploratum, nihil sibi commune esse cum mundo, super nudam humum se totum nudatum prostrauit in feruore spiritus, quatenus hora illa extrema nudus luctaretur cum hoste nudo. Decubans sic in terra, veste saccina deposita, faciem leuans in cælum, ait ad Fratres: *Ego quod meum est, feci; quod vestrum, Christus edoceat.* Illis collachrymantibus, vnus ex eis quem vir Dei Guardianum suum esse dicebat, votum ipsius diuina inspiratione cognoscens, vilem tunicam Christi pauperculo obtulit, dicens: *Hanc tibi, tamquam pauperi commodo, illam tu suscipe obedientiæ sanctæ mandato.* Iubilabat præ lætitia cordis vir Dei, quia vsque in finem

Bona. Ca. 14.

quia eius præferens vulnera, omnibus inclamat, non aliam esse viam, quà ad regiam eius peruenitur, nisi per crucem & passionem. Vndè rursùs Bonauentura: *Iam per hæc signa certissima, non duobus aut tribus testibus ad sufficientiam, sed plurimis ad superabundantiam comprobata testimonia Dei in te & per te credibilia facta nimis, omne tollunt excusationis velamen infidelibus, dum credentes in fide stabiliunt, spei fiduciam sursum agunt, ignem charitatis accendunt.*

Tantus erat zelus gloriæ diuinæ in Francisco, vt quasi quidam carbo ignitus diuini amoris flāma videretur absorptus. Subitò enim ad auditum amoris Domini, excitabatur, afficiebatur, inflammabatur, quasi plectro vocis extrinsecæ chorda cordis interior tangeretur. Feruenti quoque charitatis incendio gloriosum sanctorum Martyrum æmulabatur triumphum, in quibus nec amoris flamma extingui, nec fortitudo potuit infirmari. Desideria propterea per martyrij flammam hostiam Domino se offerre viuentem, vt & vicem Christo pro nobis morienti rependeret, & ad diuinum amorem cæteros prouocaret. Sed diuina id noluit Prouidentia, licet aliquoties eam ob causam ad infideles se transtulerit: Occulta sunt Dei consilia, sed iusta, incomprehensibilia, sed irreprehensibilia. Atque vt sciret se in Deum transformandum, non per martyrium carnis, sed per incendium mentis, Serapheum inflammauit, Christi gerens effigiem, intusque miro modo afficiens, simul exteriùs plagis amoris Christo configurauit. Sic nec à Martyrij gloria fuit alienus, licet non fuerit per Martyrium consummatus.

DE SECVNDA ROTA.

ZElus quoque salutis proximi, quam secundam rotam currus eius ignei diximus, semper in eo promicuit. Non se Christi reputabat amicum, nisi animas foueret, quas ille redemit. Saluti animarum nihil præferendum esse dicebat, quod Vnigenitus Dei pro illis dignatus sit in cruce pendere. Cùm nimia austeritas in ipso reprehenderetur, quia caro ipsius subdita spiritui non egebat flagello, dicebat se datum alijs in exemplum, & propter alios se custodire vias duras: *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem in meipso non habeam, & proximis virtutum exempla non monstrem, parum prosum alijs, mihi nihil,* aiebat ipse. Propterea etiam tantis cum laboribus ad verbum Dei in salutem animarum prædicandum discurrebat per vicos, vrbes, castella, imò & per loca deserta, vbi paucis verbum Dei prædicabat summo cum gaudio. Bona. c.9.

Zelum salutis animarum satis ostendit consultatio quam initio fecit cum Fratribus. Quid Fratres consultis? an quod orationi vacem? an quod prædicando discurram? Si quidem ego paruulus, simplex & imperitus sermone, maiorem accepi gratiam orandi, quàm loquendi. Videtur etiam in oratione lucrum, & cumulatio gratiarum affectuum, & vnio ad summum bonum: in prædicatione est puluerisatio pedum spiritualium, & distractio ac relaxatio disciplinæ. Denique in oratione cum Deo conuersamur, Angelorum instar: in prædicatione oportet multâ vti condescensione ad homines, & humanè inter eos viuendo humana cogitare, dicere, audire. Vnum est in

contrarium, quod his omnibus videtur præponderare, quod scilicet Dei filius ob animarum salutem de sinu Patris descendit, vt verbum salutis hominibus loqueretur, quos sanguinis pretio redimeret, & emundaret lauacro, & poculo sustentaret. Et quia omnia debemus facere secundùm exemplar eorum quæ in ipso quasi monte sublimi videmus, videtur Deo magis placitum, vt intermissa quiete egrediatur ad laborem. Vt autem super hac re diuinum responsum audiret, misit ad F. Syluestrum, qui tunc in monte orationi vacabat, & ad S. Claram, per eosque cognouit Deo placitum esse vt ad prædicationem exiret. Tunc visus est (quasi factâ super eum manu Domini) nouam è cælo induisse virtutem, & zelum nouum.

Hæc ergò vna ex rotis est, per quam currus igneus Francisci prosperè voluebatur, secum alios in cælestia trahens, quia ignis & spiritus vitæ erat in rotis. Atque, sicut de Elia dicitur: *Surrexit quasi ignis, & verbum eius quasi facula ardebat;*
Eccl. 48 sic & de Francisco dicit S. Bonauentura. *Aderat*
Cap. 12. *seruo suo ad quæcumque pergeret, is qui eum vnxerat Spiritus Domini, & ipse Dei virtus & sapientia Christus, vt sanæ doctrinæ verbis afflueret, & diuinæ potentiæ miraculis coruscaret. Erat enim verbum eius velut ignis ardens, penetrans intima cordis, omniumque mentes admiratione replebat.* Postea subdit S. Bonau. Omnis ætas, omnisque sexus properabat audire virum nouum, cœlitus mundo datum. Ipse verò per diuersas regiones progrediens, euangelizabat ardenter, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Adhuc modò verba eius ignis sunt, dum rememorantur: adhuc exempla eius tepidos accendunt. Nec absimilis

est viro illo candidato, quem vidit Ezechiel inter rotas, sumentem de igne altaris cælestis, vt mundum accenderet. Ipse enim iuxta Seraphinos agens, non desinit ignem cælicum mittere in corda sibi deuotorum. Ezec.10.

PARS TERTIA.

DE TERTIÆ ROTÆ.

POsteriores rotas currus nostri ignei. quem direxit & erexit S. Franciscus, diximus esse cõtemptum rerum sęculi, & contemptum sui. Primò quidem, omnes docere conatus est rerum sæculi contemptum: qui in ipso tantus fuit, vt nemo quamlibet auarus ita opes ardenter dilexerit & desiderarit, sicut ipse in paupertatis amorẽ exarsit. Hanc filio Dei familiarem attendens, & tamen toto orbe depulsam, studuit charitate perpetua desponsare, dicebatque esse Reginam quia in Rege Regum, & eius matre Regina, præstanter effulsisset; ideo verò eam ab hominibus negligi, vel despici, quia eius speciem & pretium ignorarent. Nemo thesauri custodiendi sollicitior, quàm ipse Euangelicæ huius Margaritæ; pro hac enim omnia vendenda, omnia spernenda docebat.

Fratribus quadam vice interrogantibus, quænam certior via ad cælum, quidque inter cætera magis esset Deo acceptum? Ipse secretum cordis sui aperiens, tertiò respondit: *O Fratres mei*, *Paupertas.* Hanc asserebat viam tutam salutis, fomentum humilitatis, radicem perfectionis, cuius fructus multiplex, sed occultus. Hanc semper in

ore, ſemper in corde, ſemper gerebat in oculis. Hanc Dominam ſuam, Reginam, Matrem, Sponſam vocitabat. Illam meditabatur de die, in ſomno reuoluebat de nocte, ſine illa ſedere, decumbere, dormire, veſtiri non poterat, imò nec viuere, aut mori; quia cum rerum omnium abdicatione & nuditate, Ieſum Chriſtum nudum ſequi optabat vel in vita, vel in morte. Quapropter ſæpè illud ſuis inculcabat: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos. Filius autem hominis non habet vbi caput reclinet* Sic exemplo Chriſti eos ad paupertatis amorem crebrò accendebat; quia hanc ſui Ordinis fundamentum dicebat, cui omnis ſtructura religionis inniti debebat, vt firmitatem acciperet, cuiuſque euerſione funditus erat euertenda. Sic per reuelationem didicerat, dum ſacram hanc religionem initiaret, ſuper illo triplici euangelico verbo in Miſſali ſibi demonſtrato. 1. *Si vis perfectus eſſe vade, & vende omnia quæ habes; & da pauperibus.* 2. *Nihil tuleritis in via, nec peram, nec calceamenta.* 3. *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam & ſequatur me.*

Luc. 6.

Mat. 19
Luc. 10.
Luc. 9.

Reuera ipſe à principio Religionis vſque ad mortem ita à ſe abdicauit omnia, & affectum omnem rerum ſeculi, vt tunicâ, chordulâ, & femoralibus diues, ijs contentus fuerit; & quidem tamquam mutuò acceptis. Quadam die cum Deo in oratione per noctem familiariter colloquebatur, quaſi in flamma ardente, inſtar Moyſis. Petijt verò ab eo tunc Dominus, vt aliquid ſibi offerret, & quidem tertiò petiit. Ipſe paupertatis ſuę cōſcius, dicebat: *Domine, ſum totus tuus, non habeo niſi tunicam, & chordam, & tua ſunt quid potero offerre? Cælum & terra, ignis & aqua omnia tua ſunt.* Tunc ait ei Dominus: *Mitte manum in ſinum tuum, &*

Chr. Min.

quod inueneris, offer. Inuenit autem monetam auream fulgidiſſimam, cui ſimilem numquam viderat, & obtulit Deo. Dictumque eſt ei, *Offer ſecundò, & tertiò, quod inueneris, vt priùs.* At timens ipſe ſuæ hic diſpendium paupertatis, proteſtatus eſt coram Domino: *Tu ſcis Domine Deus, quia non amo, nec volo aliquid præter te. Aurum & omnia deſpexi ob amorem tui: ſi ergò aliquid in ſinu meo eſt, tu poſuiſti illud, & reddo Dominatori omnium.* Ter igitur fecit oblationem, & benedixit Deum, inuentis tribus nummis aureis in ſinu ſuo: & ſtatim intellexit, per tres aureos apud ſe repertos ſignificari obedientiam, caſtitatem, paupertatem, quas per gratiam ſuam dedit ei Deus perfectè ſeruare. Ipſe ergo poſuerat illos in ſinu eius, vt redderet ei, & per illos eum honorificaret.

Denique, vt apertè agnoſcas in eo ſæculi contemptum, & paupertatis ſpiritum vſque ad mortem, attende quid in extrema fecerit infirmitate. Popoſcit ſe deportari ad S. Mariam de Portiuncula, vt vbi acceperat ſpiritum gratiæ, ibi redderet ſpiritum vitæ. Volens igitur omnibus exploratum, nihil ſibi commune eſſe cum mundo, ſuper nudam humum ſe totum nudatum proſtrauit in feruore ſpiritus, quatenus hora illa extrema nudus luctaretur cum hoſte nudo. Decubans ſic in terra, veſte ſaccina depoſita, faciem leuans in cælum, ait ad Fratres: *Ego quod meum eſt, feci; quod veſtrum, Chriſtus edoceat.* Illis collachrymantibus, vnus ex eis quem vir Dei Guardianum ſuum eſſe dicebat, votum ipſius diuina inſpiratione cognoſcens, vilem tunicam Chriſti pauperculo obtulit, dicens: *Hanc tibi, tamquam pauperi commodo, illam tu ſuſcipe obedientiæ ſanctæ mandato.* Iubilabat præ lætitia cordis vir Dei, quia vſque in finem

Bona. Ca. 14.

fidem seruarat Dominæ Paupertati, quodque ad Dominum properaret exoneratus ab omnibus. Nec habitum quidem voluit, nisi ab alio commoditum, vt per omnia Christo esset conformis, qui pauper, & dolens, & nudus, in cruce pependit. O verè alterum Christum, qui & viuens viuenti, & moriens morienti, & mortuus mortuo perfectâ studuit imitatione esse similis!

DE QVARTA ROTA.

QVantum ad contemptum sui, qui sequitur contemptum mundi, & perficit currum in cælum ductantem nihil illo in Francisco magis eminuit. Notum est quomodò Fratri sciscitanti quidnam de seipso sentiret, responderit: *Videor mihi maximus peccatorum.* Rationem subiecit: *Quia si quemlibet sceleratum Deus tanta misericordia prosecutus fuisset arbitror quod gratior foret.* Vndè & sibi frequenter solitus fuit dicere: *Latroni si tanta contulisset Altißimus, gratior te foret, Francisce.* Notum quoque est, quomodo malebat de se vituperium audire, quàm præconium: quia hoc ad cadendum, istud verò ad emendandum impelleret. Quapropter cùm populus eius sanctitatem extolleret, præcipiebat alicui Fratri, vt vilia ei in faciem diceret. Cumque Frater ille, licet inuitus, diceret eum rudem esse & indoctum, & mercenarium inutilem, hilari corde respondebat: *Benedicat tibi fili charißime Dominus, quia verißima loqueris, & talia filium* Petri *Bernardonis decet audire.* Dixit etiam aliquando socio suo: *Nõ mihi videor frater minor, nisi fuero in statu quem tibi describo. Ecce Prælatus existens Fratrum vado ad capitulum & eos admoneo, in fine autem dicitur mihi: Non conuenis nobis, quia illiteratus & idiota es, eijciorque cum opprobrio. Dico tibi nisi eadem*

mentis & vultus lætitia hæc audiero, Frater minor nequaquam sum. Sciebat nempè vir Dei hos esse perfectæ humilitatis gradus, *spernere sæculum, spernere seipsum, spernere se sperni.* Per hos conscenderat ad apicem perfectionis. Ideò contemnebat laudes hominum, dicens: *Quantum homo est in oculis Dei, tantum est, & non plus. Quod altum est apud homines, abominatio est apud Deum.* Quod si pergerent in laudibus eius, dicere solitus erat: *Nemo laudandus est, cuius incertus est exitus, Filios & filias adhuc habere possum. De eo omni quod peccator potest, nemo sibi adblandiatur. Peccator ieiunare potest, orare, plangere, carnem macerare: hoc solùm non potest, Domino suo esse fidelis. In hoc gloriandum, Domino gloriam reddendo, si fideles sumus.*

Inter cætera autem quæ indicant quantus fuerit sui-ipsius contemptus, illud Præcipuâ cōmemoratione dignum est, quod ei contigit cum F. Masseo, quem Franciscus valdè diligebat ob singulares gratias. Hic quadam die humilitatem Francisci voluit experiri. Quapropter de sylua redeunti (vbi orationi vacarat, in qua ei sæpè magna pandebantur mysteria) occurrit, & ter ei dixit: *Vndè tibi? Vndè tibi? Vndè tibi?* Quid fili mi, inquit vir sanctus? *Vndè tibi*, ait Masseus, *quod totus mundus videtur venire post te, quodque omnes quærant te videre, audire, obedire? Tu nec multa polles gratia, nec magna sciētia, nec prudētia, nec nobilitate. Vndè ergò tibi, quod totus mundus veniat post te?* Hoc audito, vir sāct⁹ tot⁹ in spiritu exhilaratus, stetit aliquo spatio tēporis facie erectâ in cęlū, & directâ in Deū. Deinde genuflex⁹, gratias Deo agens, cū feruore spiritus conuertit se ad Fratrē Masseū, & ait: *Vis scire, vndè mihi quod tot⁹ mūd⁹ veniat post me? Hoc mihi venit ab illis oculis altißimi qui cōtēplātur bonos & malos*

in omni loco. Hi enim oculi non viderunt inter malos maiorem me peccatorem, aut viliorem ineptioremque hominem. Et quia ad efficiendum opus hoc mirabile, quod intendit facere in terra, creaturam minus idoneam non reperit, propterea me elegit. Ita ſpeculum vitæ Franciſci parte 2. c. 37. Verè poterat ipſe dicere, quod olim Chriſtus Dominus in ſpiritu exhilaratus: *Confiteor tibi Pater, quia hæc abſcondiſti à ſapientibus, & reuelaſti ea paruulis. Ita* Pater, *quia ſic placitum fuit ante te.*

Concludamus igitur, & dicamus, has eſſe quatuor rotas, quæ Franciſcum euexerunt in cælum inter Seraphinos: *Contemptum ſæculi, Contemptum ſui, Amorem ignitum proximi, Amorem ardentem Dei.* Hæ etiam quatuor rotæ omnes euehunt eius ſectatores. Nec opus eſt aliis equis currum hunc trahentibus: quia & ipſæ rotæ equi ſunt; ſpiritus enim vitæ eſt in rotis. Angeli interim comitantur hâc quadrigâ vectos, tamquam directores quadrigarum illarum de quibus apud Prophetam: *Quadrigæ tuæ ſaluatio.* Meritò itaque inclamarint Franciſco in cælum eunti tamquam alteri Eliæ, omnes eius filii & diſcipuli: P*ater mi, Pater mi, Currus Iſraël & auriga eius*, portans & dirigens veros Iſraëlitas, tuæ virtutis æmulos, & ad viſionem Dei adſpirantes in cælum vſque. Meritò rurſus ei inclamarint: *Obſecro, fiat in nobis ſpiritus tuus duplex.* Quid eſt ſpiritus duplex, niſi ſpiritus eius primitiuus, ſiue verus ſpiritus ordinis eius, qui ipſius meritis & interceſſione ſemper in aliquibus manebit vſque in finem ſæculi. Semper enim aliqui reperientur, qui ſincerè eius regulã
Gal. 6. & conſtitutiones ſectentur, de quibus verbis S. Pauli dicit: *Quicumque hanc regulam fuerint ſecuti, pax ſuper illos, & ſuper Iſraël Dei.* Hæc enim eſt

quædam promissio facta Francisco, similis illi de qua Isayæ 59. *Hoc fœdus meum cum eis: Spiritus meus qui est in te, & verba quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo nec de ore seminis tui, nec de ore seminis, seminis tui, dicit Dominus, amodò & vsque in sempiternũ.*

Quid est rursus Spiritus Francisci duplex, nisi is quem antea descripsimus, & vocauimus spiritum vitæ in rotis? An non spiritus duplex est, zelus gloriæ Dei, cum zelo salutis proximi? An non spiritus duplex, contemptus perfectus sæculi, cũ contemptu sui? An non spiritus duplex, spiritus obedientiæ, & castitatis? An non spiritus duplex, spiritus agendi bonum, & fugiendi malum? An nõ spiritus duplex, spiritus actiuæ & cõtẽplatiuę vitæ? An non spiritus duplex, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus contẽplationis & vnionis.

CONCLVSIO.

HVnc, ô Sancte Pater Francisce, impetra filijs tuis, vt numquam ille deficiat de corde & mente eorum, nec de ore seminis tui, benedicti iuxta votum tuum, & iuxta promissum tibi à Domino: *Hoc fœdus meum cum eis.* Hic spiritus sẽper eos regat, contineat à malo, impellat ad bonum, accendat & zelum, vt pallij tui hæredes, sint & spiritus simul tui consortes, ac virtute & ductu illius, cum illis quos instruunt populis, huius sęculi fluctuantis aquas, quasi Iordanis vortices, securo valeant pertransire vestigio, & in Ierusalem, ad pacis æternæ visionem pertingere.

APPENDIX

Epitaphium S. Francisci, scriptum à Romano Pontifice Gregor. 9.

FRANCISCI ROMANI,

CELSA HVMILITATE CONSPICVI,

CHRISTIANI ORBIS FVLCIMENTI,

ECCLESIÆ REPARATORIS.

Corpori nec viuenti, nec mortuo,

CHristi Crucifixi plagarum clauorumque
Insignibus admirando,
PAPA nouæ fœturæ collacrymans,
Lætificans & exultans,
Iussu, manu, munificentiâ posuit,
Anno Dom. M.CCXVIII. XVI.
Calendas Augusti.

Ante obitum mortuus, post obitum viuus.

Hoc Epitaphium vncialibus litteris inscribi ius-

sit Pontifex Assisij humili Francisco, qui moriens optarat ex humilitate sepeliri in colle inferni, siue in loco supplicijs malefactorum destinato. Hoc autem Epitaphio glorioso vult indicare, quomodo mortificationem Iesu semper in suo corpore circumtulit, qui post mortem integro corpore stans, & viuidis oculis in cælum respectans, cum sacris stigmatibus, sanguine quasi recenti manantibus, perseuerat. Talem vidit Nicol. V. Pontifex, a. 1449.

LECTIO DECIMA-octaua.

PRO EODEM FESTO S. FRANCISCI.

Ecce ſeruus meus ſuſcipiam eum, electus meus, complacuit ſibi in illo anima mea, dedi ſpiritum meum ſuper eum. Iſa. 42.

TRES SVNT PARTES.

Prima docet, quomodo S. Franciſcus fuerit ſeruus ſpecialiter electus.

Secunda, quomodò ſibi in eo complacuerit, & poſuerit ſpiritum ſuum ſuper eum.

Tertia, quomodò ſuſceperit eum in vita & morte.

PARS PRIMA.

Antæ fuit excellentiæ S. Franciſcus, vt eam nullis titulis ei datis ſatis aſſequi valeamus. Rectè hi ei tituli conueniunt: *Cæleſtis homo, Angelus terreſtris, Seraphim in carne, Angelus crucifixus, Similis Filio Dei & filio hominis, Typus Redemptoris, Exemplar perfectionis, Regula vitæ & virtutis, Sigillifer & Vexillifer noſtræ Religionis.* Licet his & multis aliis titulis gloriari valeat, ipſe tamen, qui ſemper humilitatem adamauit, & tamquam

quam sororem indiuiso nexu sibi sociauit hoc titulo mihi præ cæteris gloriari videtur, *SERVVS IESV CHRISTI.* Seruum perpetuum applicabant Hebræi ad postes domus, & subulâ ei aurem perforabant. Aures ei perfodit Dominus per insigne obedientiæ donum; vt dè potuit & ipse dicere illud Psaltis: *Aures autem perfecisti mihi*, siue vt alia lectio habet: *Aures autem perfodisti mihi.* Ad quem verò effectum? *Vt facerem voluntatem tuam Deus.* Fecit nimirum ipse voluntatem Domini perfectissimè, adimpletumque est in illo: *Ad omnia quæ mittam te ibis.* Hunc quoque seruum specialem Deus duplici suo sigillo signauit, sigillo scilicet diuinitatis in mente, sigillo quoque humanitatis in carne, ita vt bis valeat dicere. *O Domine ego seruus tuus, ego seruus tuus.* Aptè igitur ei conueniunt verba thematis propositi: *Ecce seruus meus quem elegi, complacuit sibi in eo anima mea.* Sed cui assimilabimus fidelem hunc seruum à Domino electum?

Exod. 21.

Ps. 39.

Ierem. 1.

Dicamus primò, eum electum esse, vt sit alter Noë, de quo dicitur, quòd inuenerit gratiam coram Domino, quodque ambulauerit cum Deo. Elegit nimirum Deus Noë, vt arcam fabricaret, per quam à diluuij fluctibus mundus saluaretur. An non elegit Deus S. Franciscum vt inueniret gratiam, & coram se ambularet, nouamque religionem, quasi arcam nouam, fabricaret, quam qui ingrederentur, à tempestate & fluctibus huius sæculi tuti forent, & salutis portum assequerentur? Fabricans Noë Arcam suam tres in ea fecit mansiones: sic suam Franciscus instituens religionem, tres in ea fecit ordines, tresque regulas, & diuinitus promissum accepit, illum qui in ordine permanserit, non periturum, nec à fluctibus ab-

ſorbendum tartareis.

Dicamus ſecundò, electum ipſum fuiſſe, vt foret inſtar Abrahæ *Pater excelſus*, *Paterque multarum gentium*, cui dictum eſt: *Egredere de terra tua & de cognatione tua, ſaciamque te in gentem magnam.* Promiſitque Deus poſtmodum. *vt ſtellas cœli exaltare ſemen eius & hæreditare à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad terminos orbis terræ*, vt dicit Eccl. c. 44. Sic & promiſit Deus S. Franciſco religionem ſuam perduraturam vſque ad iudicij diem, eiuſque filios inſtar ſtellarum, firmamentum Eccleſiæ militantis & triumphantis illuſtraturos. Quemadmodum etiam de Abraham dicit Eccleſiaſticus, *In carne eius ſtare fecit teſtamentum ſuum*
Eccl. 44 *Deus*: Ita & de Franciſco dicere poſſumus, nouum fœdus, nouumque teſtamentum & pactum in carne eius impreſſiſſe Dominum, per nouam circumciſionẽ ſcilicet carnis, factam per ſacra ſtigmata, vt fœdus eius cum eo, & cum electo eius ſemine numquam deleri valeret aut obliterari, ſed ſtaret in perpetuum.

Dicamus tertiò, electum fuiſſe inſtar Moyſis. Elegit Deus Moyſen, vt populum de captiuitate Pharaonis educeret, & virga ſua percutiendo mare, per abyſſos eis viam ſterneret; ſicque per viam trium dierum ad montem Dei Horeb pertingerent, ad ſacrificandum. Sic elegit Deus ſeruum ſibi Franciſcum, qui de Egypto tenebroſa, de captiuitate Diaboli & vitiorum, veros Iſraëlitas educeret virgâ pœnitentiæ, quæ primò inſtar colubri horribilis apparet, ſed poſtmodum cum fiducia dum apprehenditur, virga fortitudinis eſt, & ſolatii, ac virtutis Per hanc virgam viam ſuis ſecuram aperuit per abyſſos huius ſæculi: atque per viam trium dierum, per paupertatem

scilicet, castitatem, obedientiam, eos perduxit ad montem Dei. Iterum Moyses Dei fidelis seruus ad hoc electus fuit, vt post quadraginta dierum ieiunium legem in monte acciperet Dei digito in petra conscriptam. Vndè & totus rediit radians ex alloquio Dei, ita vt non possent filij Israël in eius faciem intendere. Sic & S. Franciscus quadraginta dierum ieiunio in monte Aluerni promeruit consortium Dei, ita vt ore ad os eum allocutus fuerit: simul quoque meruit non solùm legem mortuam in petra conscriptam, sed legem viuam, viui amorem indicem, digito Dei in corde & carne sua exaratam. Quocirco factus est ipse *Liber scriptus intus & foris*: intus quidem ardenti & seraphica charitate; foris autem sacra stigmatum impressione, quæ sunt litteræ Dei quibus primæuus vitæ liber scriptus est. Franciscus igitur copia quędam est huius libri vitę, & exemplar ex eo tamquam originali deductum, quod perlegere potest doctus & indoctus, idiota & barbarus.

Dicamus quartò, electum esse instar Hieremiæ, cui dicitur: *Priusquam te formarem in vtero noui te.* Et rursus: *Posui te super gentes & regna, vt euellas & destruas, & ædifices & plantes, &c.* An non electus est B. Franciscus vt euellat & destruat, & ædificet & plantet? An non ex vtero matris suæ segregatus est ad id operis, ac postea specialiter vocatus ad ipsum. Quid illa vox ad eum tertiò repetita ex ore Iesu Christi crucifixi: *Francisce, vade, repara Ecclesiam meam*? Quid, inquam, significabat? Vtique non ad reparandam materialem Ecclesiam ex lapidibus & calce emor- *Hier. 1.*

tua vocabatur, vt primùm intellexit, ideoque Ecclesiam S. Damiani, Ecclesiamque S. Mariæ Angelorum, ac Sacellum S. Petri vt repararet, omnem mouit lapidem: sed vocabatur cælitus primariò vt Ecclesiam Dei ex viuis lapidibus restauraret, deficiente quadam vetustate veteris peccati, veterisque hominis vitio. Hanc humeris eius incumbentem viderat summus Pontifex Innoc 3. dum eum regulæ confirmationem petentem repulisset. O quàm fortiter Dei Ecclesiam per se & suos sustentauit & fulciuit! O quot lapides, tunsionibus, pressuris, expolitos adduxit ad hoc ædificium, & suis disposuit ac coaptauit locis, vt firmaret in æternum! Possemus quoque dicere. Eliæ instar electum esse, quandoquidem
Eccl. 48. *surrexerit quasi ignis, & verbum eius vt facula ardens fuerit*. dum zelo zelatus est pro Domino Deo exercituum, ignito eloquio conterens petras & corda lapidea. Sed de hac re specialiter agit altera lectio. Certè electus est, vt ignem mitteret in terram seraphicus totus & incensus; suoque incendio totũ optat conflagrare mundum. Ignis in eius pectore conclusus debuit per quinque fenestras toti orbi sese conspicuum reddere, & quaquàuersum flammas suas spargere. Voluit Deus vt orbis agnosceret ipsum victum ignea charitate & amore, sicque se etiam vinci permitteret. Vndè illud:

Vrit amor, me torquet amor, sum factus amoris
Alter amor. Nostri est victor amoris amor.

Dicamus postremò eum electum esse instar Ioannis Præcursoris Domini. Sicut enim Ioannes de se pronuntiat: *Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domini*: idipsum dicere potest Franciscus. Etenim in ipso omnia pœnitentiam incla-

mabant. Clamat in ipso vox, clamant opera, clamat vestis, clamat cor, clamant membra, clamāt stigmata & vulnera: *Facite fructus dignos pœnitentiæ. Securis ad radicem arboris posita est.* Amabat Ioannes deserta loca, & in illis docebat viam vitæ & pœnitentiæ. Amabat & illa Franciscus, & gemitibus replebat ea, ibique sua & hominum peccata, Christi verò tormenta & vulnera deflebat. Quodam die in syluis à latronibus deprehensus, interrogatus est quis esset? Quid verò ipse? *Sum*, inquit *Præco summi Regis.* An non ergò alter ipse Ioannes, funiculis suis homines colligans Christo, disruptis vinculis quibus ligati tenebantur à Diabolo? Quid Christus nisi funiculus triplex contextus ex diuinitate, anima & carne? Ideò & ipse per Prophetam dixit: *In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis.* Hos funiculos tradidit Francisco suo Præconi, vt per illos attraherentur quos Deus attrahere disposuerat; vt non vltrò *traherent iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri peccatum.* Ozeæ 11 Isa. 5

PARS SECVNDA.

DIcitur de Dauide & Ionatha; *Adhæsit anima Ionathæ animæ Dauid & dilexit eum quasi animam suam.* Idem dici potest de Christo & Francisco. Quia sicut ipse per os sapientis dixerat: *Est tibi fidelis seruus? Dilige eum quasi animam tuam*; sic & se gessit erga fidelem suum seruum Franciscū. Vlteriùs de Ionatha refertur, quod inito speciali fœdere cum Dauide, expoliarit se tunica sua, & dedit eam Dauidi cum armis suis vsque ad gladium & arcum, & balthenm. Sic Christus, in signum amoris & specialis fœderis, non vestes ex- 1. Reg. 18. Eccl. 3.

teriores, sed sacratissima illa vulnera dedit, quibus corpus suum fuerat insignitum. Arma dedit, quibus trophea retulerat ac victoriam contra communem humani generis hostem; signaque victricia ei communicauit, quibus peccatum & infernum debellarat. Sic eadem Stemmata & Insignia valuit gestare Franciscus, quę ipse Rex Regum, & Triumphator inferorum. Adornauit illum Dominus eo symbolo, quo nihil pretiosius in mundo reperitur; vulneribus scilicet illis, quibus omne meritum, omnem gratiam, omnem cæli thesaurum, omnemque gloriam acquisiuit, quia totius redemptionis fuere pretium condignum. Hoc autem fecit in signum pacti perpetui, quod in æternum non delebitur. Etenim in æternum in S. Francisco mansura sunt sacra stigmata: quia post gloriosam corporum resurrectionem, inter Sanctorum choros, iisdem characteribus, iisdem insigniis, quibus cælorum Imperator decoratus effulgebit; nec hanc specialis gloriæ prærogatiuam in terris inchoatam, in cęlis est ablaturus: *Sic honorabitur, quem Rex voluerit honorari.* *Esth. 6.*

Neque verò tantùm exteriùs in Francisci carne similitudinem suam expressit Christus Dominus, sed etiam interiùs spiritum Francisci spiritui suo similem effecit. Hinc sequitur: *Posui super eum spiritum meum.* Nempè participauit spiritum excellentissimæ charitatis, ardentissimique, cùm erga Deum, tum erga proximum amoris; spiritum quoque miræ puritatis, perfectissimæ paupertatis, obedientiæ perillustris. Omnia, inquam, ista ei communicauit Christus Dominus, omniaque dona & virtutes in gradu heroïco, vt posset ex speciali beneuolentia & fauore de Francisco

dicere quod amicus de amico singulari : *Alter ego.* Vt etiam posset S. Franciscus vicissim ei cum Paulo dicere : *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus.* *Gal. 2.*

Quemadmodum olim Elisæus, vt puero Sunamitidis emortuo spiritum vitæ redonaret, illi se commensurauit, manus super manus, os super os, pedes super pedes apponens : Non absimiliter Christus per Seraphim commensurauit se huic puero suo electo, filio Sunamitidis, hoc est Ecclesiæ prędilecto. Latus lateri, manibus manus, pedes pedibus admouit, osque ori, vt spiritum ei summæ perfectionis inhalaret & inspiraret. Propterea dicit de illo: *Posui super illum spiritum meū.*

Potuit ergo S. Franciscus idem dicere quod Christus: *Spiritus Domini super me propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me.* Non solùm spiritus Moysis eum vnxit & repleuit, qui diuisus fuit in septuaginta, vt cum eo ferre valerent onera populi, eumque in veritate dijudicare: sed spiritus Domini, spiritus Christi vnxit & repleuit eum, idque maximè in Aluerni monte. Huius vnctionis admirabilis, & plenitudinis spiritus, ipse conscius & præscius iam antea fuerat. Nam post orationem & contemplationem in eodem monte quodam die peractam, petijt à fido suo discipulo & sodali F. Leone, primò aquam, vt lapidem in quo orarat, ablueret ; deinde petijt vinum, quo illum eundem lapidem inspergeret, vlteriùs petijt oleum, quo eum deliniret & sacraret; denique petijt balsamum, quo eum pretiosissimè imbueret. Cùm autem allata aqua vino, oleo, responderet F. Leo, haud posse reperiri balsamum, vtpotè rarissimum quid & pretiosissimum, aperuit ei mentem suam Franciscus, dixitque hæc *Luc. 4.*

Chr. Gallica pa aoud me. 241 omnia se expetijsse, quia nullo satis digno liquore posset locus ille sacrari, in quo Deus adeò admirabilia operaturus esset, quæ toto terrarum orbe, imò in cælum vsque odorem suauissimum spargerent. Adhuc hodie Assisii asseruatur lapis iste erectus in formam mensæ & circa eam hæc leguntur incisa & exarata verba: *Mẽsa S. Francisci, super qua mirabiles habuit apparitiones, & eam sanctificando fudit oleum desuper, dicens: Hæc est ara Dei.* Si Iacob, ob visionem Scalæ in qua

VVading. in Ch conspicatus est Angelos, erexit lapidem in titulum: Meritò certè potuit & Franciscus lapidem illum in memoriale perenne erigere, vbi tot reuelationes speciales de suo Ordine; & eius profectu & prærogatiuis, à Domino percepit, vbi & conscius est redditus mysterij in se futuris temporibus peragendi, & totis seculis celeberrimi.

Neque verò solùm pro se B. Francisco Christus spiritum infudit cum plenitudine, sed etiam pro omnibus filijs quos in Christo erat geniturus, quia illam plenitudinem spiritus in illos erat refusurus. Quapropter ad illum dirigi potuit à Dño illud Isaiæ *Spiritus meus qui est in te, & verba*

Is. 59. *quæ posui in ore tuo non recedent de ore tuo nec de ore seminis tui, nec de ore seminis seminis tui, amodò & vsque in sempiternum*: Nempè, sicut alter Elias, quibus reliquit pallium & vestem, reliquit & spiritum quo illa adimpletur, testamento consignauit. Potuitque verè dicere: *Quicumque hanc regulam fuerint secuti, pax super illos, & misericordia, & super Israël Dei. Gratia Dei cum spiritu vestro fratres,*

Gal. 6. *Amen.* Quid enim eius regula aliud est, quàm regula vitæ & perfectionis, fructus sapientiæ, medulla euangelij, spes salutis, via saluationis, scala

cæli, clauis paradisi, pignus fœderis æterni, dictamen & ductamen Spiritus sancti? Hanc reuelatione cælesti accepit, & simul *accepit benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo*, vt sua spiritualis generatio fieret *generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob*. *Psal. 23*
Quocirca in monte Aluerni, dum lapidem vnxit & erexit in titulum, quatuor dicitur accepisse à Domino per cælestem reuelationem specialia priuilegia. Primò: Quod eius Ordo in finem vsque sæculi perduraret. 2. Quod qui Ordini huic deuoti forent, fratribus amorem & opem impertientes, licet peccatores graues sint, sine pœnitentia vitam non sint finituri. 3. Quod Ordinis persecutores, nisi pœnitentiam agant, non diu sint vitam prolaturi. 4. Quod nemo sit diu perseueraturus in Ordine in peccato mortali. Hic nonnulla exempla possent recenseri eorum qui malâ morte functi sunt ob persecutionem ordinis, aut ob apostasiam ab ordine: aut eorum qui piè defuncti sunt ob deuotionem quam huic ordini impendebant, gratiamque pœnitentiæ obtinuerunt: sed breuitati consulimus. Vnicum hic exemplum rememoro Italiæ peruotum.

In ea Italiæ parte quæ Hetruria dicitur, castrum quoddam est, cui nomen *Montauti*, siue *Montis acuti*, in eoque nobilis degit familia hoc habens priuilegii, quod quoties aliquis ex illa descendens prosapia mori debet, flamma apparet super castrum; idque fit vt ad mortem se præparent, eamque cum securitate obeant. Hoc verò sibi euenire asserunt per merita Sancti Francisci, qui dum vixit, frequenter cum deuotione ab eis est hospitio susceptus,

domumque illam benedictione cumulauit. Fuit etiam diu apud eos vesti illa Francisci in qua stigmata impressa fuere. Hoc ex ore accepi illustrissimi Petri Aloysii Caraffa Legati Apostolici, qui id certum exploratum, Italiæque notissimum esse asserebat.

PARS TERTIA.

DE hoc seruo suo quem elegit Deus, in quo sibi complacuit, super quem spiritum suum posuit, dicit: *Suscipiam eum* Quomodò suscipiet? Vtique ab vtero & cunis, ad canos vsque ad sepulchrum, ac totâ postmodum æternitate. Neque eum solum, sed & fœtum nouum sibi ab eo oblatum suscipiet. Quapropter de illis verificari illud potest: *Audite me domus Iacob, & residuum domus Israël. qui portamini à meo vtero, qui gestamini à mea vulua. Vsque ad senectam ego ipse & vsque ad canos ego portabo. ego feci, & ego feram; ego portabo, & saluabo* Hoc ipsum est quod quodam die S. Francisco dixit Dominus, dum nimis anxiaretur animo ob defectum nonnullorum ab ordine & sancta professione, quem futuris temporibus præuidebat. *Quid turbaris quidvè angeris, cùm tuorum quispiam vel ordinem deserit, vel scandalum concitat? An existimas te ita gregis tui rectorem, vt non me intelligas esse Superiorem? Quis plantauit, nisi ego? Quis vocat aut vocatis perseuerandi vires subministrat. Ego eos perduxi, ego eos retinebo & seruabo; ego illis cadentibus alios erigam, & semper hac erit familia mea dilecta & electa. Ne ergò te vltrà in posterum discrucies.*

Bona in Vita,

Quod si de ipsius Francisci persona pleniùs intelligere vis, quomodò à Domino dicatur specialissimè, *suscipiam eum*: attende quod & à be-

tismo per Angelum à Domino susceptus est hic puer, cuius rei memoria adhuc Assisij in sacello, paruulo Francisco dedicato, permanet. Attende etiam quomodo tota vita eum specialissimis gratiæ suæ auxilijs susceperit & amplexus eum fuerit, quomodo etiam eius preces & vota pro se & alijs susceperit Dominus; quomodo rursus patre carnali eum deserente & repudiante susceptus fuerit à Patre æterno in filium ; quomodo denique in die exaltationis sanctæ crucis amorosè à Christo susceptus fuerit in monte Aluerno, ita vt potuerit tunc specialiter Domino dicere : *Tu es gloria mea, tu es susceptor meus Domine, tu exaltans caput meum, & exaudisti me de monte sancto tuo.* Pondera singula hic verba, & videbis quàm aptè ei conueniant. Psal. 3.

Quemadmodum autem in vita, sic & in morte de eo dicit Dominus: *Ecce seruus meus suscipiam eũ.* Respondetque ei Franciscus, gratias agens suo tam pio susceptori : *Tenuisti manum dexteram meã, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Psal. 72. Dignatus est ei Dominus susceptionem & electionem ipsius ad gloriam ei biennio ante mortem præsignificare & reuelare. Ipse verò adeò exhilaratus est spiritu, vt toto octiduo ab hac reuelatione non aliud mente & voce agitaret: *Laudetur Dominus, laudetur Dominus, laudetur Dominus, ipsi gloria in sæcula sæculorum* Nempè attentis cordis auribus audiuerat illud cæleste oraculum: *Deus omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam in Christo Iesu, modicum passos ipse perficiet, cõfirmabit, solidabitque. Ipsi gloria & imperiũ in sæcula sæculorum. Amen.* Sciens ergo illud modicum bre- 1. Pet. 5.

ui finiendum, securitatemque accipiens gloriosæ suæ consummationis, non potuit aliud resonare quam Dei gloriam, nec horas quidem canonicas legere, nec cibum sumere, totus absorptus in Deum & Dei sui laudem.

Cùm porrò appropinquaret dies quo Deus eum æternitatis amplexu suscipere determinarat, iussit se ad Ecclesiam S. Mariæ Angelorum deferri, & super nudam humum collocari; vt vbi acceperat primitias spiritus & gratiæ, ibi redderet spiritum vitæ. In nuda ergo decumbens humo, accepit mutuò vestem à Fratribus, vt vsque ad extremum spiritum altissimæ paupertatis (tãquam Sponsæ ardenter & perseueranter adamatæ) daret non obscurum indicium. Ibi Fratres adhortatus feruentissimo spiritu ad regulæ obseruationem perfectam, ad fidei Catholicæ firmam obedientiam ad paupertatis & obedientiæ religiosæ vigorem & rigorem, in extremo spiritu Psalmum 141. *Voce mea ad Dominum clamaui*, quâ potuit cordis vocisque contentione pronunciauit, & in illius extremis verbis spiritum reddidit Creatori, dicens: *Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo. Me expectant iusti, donec retribuas mihi.* O felix anima quæ de corpore & sęculo erepta, velut auis de laqueo & custodia, directissimè liberis pennis volatum init ad Dei gratissimum sinum, vbi ęternum quiescere valeat. An quiescere dicam? Immò verò vbi possit perpetuo volare, pennisque perfectę visionis & amoris sine intermissione in obiectum beatificum tendere, & cum sanctis mysticisque animalibus *non habentibus requiem die ac nocte, Sanctus, Sanctus, Sanctus* decantare. Neque solum animam suscepit Deus, sed & corpus fulciens illud

vt hactenus stet erectum.

CONCLVSIO.

O Serue Dei electe, in quo sibi complacuit Dominus, trahe nos post te, vt sequamur vestigia illa quæ nobis premio virtutis exemplo impressisti. Trahe nos, vt sequamur quoque sacratissima illa vestigia quæ tibi filius Dei impressit omnibus exhibenda. Trahe nos, inquam, *in funiculis Adam, in vinculis charitatis*, disruptis funiculis vanitatis, vt perfectè Dei voluntatem adimplere possimus, ac per pœnitentiæ ac pietatis securam semitam ad montem Dei pertingere: vbi illum tecum iugiter contemplari & collaudare valeamus.

LECTIO DECIMA-nona.

PRO FESTO S. DIONISII.

Mirabilis Deus in Sanctis suis, ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus Ps. 67.

Vicquid Deus per Sanctos suos admiratione dignum gerit, quicquid virtutis & gratiæ, quicquid sublimium donorum in eis recondit, quæ postmodum publicitus patere ac lucere facit, id primùm quidem in gloriam suam; ac deinde ad fidelium confirmationem & instructio-

nem ordinat. Quapropter meritò cum Propheta Regio psallimus: *Mirabilis Deus in Sanctis suis, ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.* Certè quicquid gratiarum ac admirabilium operum in sancto Dionysio effulsit, id primitus ad fidei propagationem in plebe adhuc infirma & rudi ordinatum est; atque in finem vsque sæculi ad Ecclesiæ profectum & firmitatem proficiet. Benedictus ergò Deus, qui per Sanctos suos omni æuo mirabilia operans, virtutem sic dat & fortitudinem ac benedictionē plebi suæ, eam exhortans & animans ad eorum sectandā virtutem & venerandam dignè memoriam.

Cùm autem in omnibus Sanctis suis, & seruis electis, Deus se admirabilem reddat, specialiter S. Dionysium orbi reddidit admirandum quadruplici ratione.

Primò in conuersione ad fidem à sapientia mundi.
Secundò in sapientia diuina ei infusa.
Tertiò in constantia martyrij.
Quartò in miraculis post martyrium.

PARS PRIMA.

VT igitur primò intelligamus, quare admirabilis meritò dicatur eius conuersio, rememorandum quod Apostolus ad Corinthios dicit: *Videte Fratres vocationem vestram, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed quæ stulta sunt, elegit Deus, vt confundat sapientes, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, vt non glorietur omnis caro in conspectu eius.* Rursus illud attendendum ex eodem Apostolo: *Iudæi signa petunt, Græci sapientiam quærunt. Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam.* Hoc certè manifestum fuit, dum Paulus Athenas est ingressus

1. ad Corinth. 1.

prædicans Christum cùm eum non agnoscerent sapientiam, quæ est desuper descendens à Patre luminum, quam prædicabat Paulus, sed stultitiam eam reputarent, dicebant de eo: *Quid vult semini-uerbius hic dicere*: Vocant eum verborum seminatorem & sperniologum, quasi nihil rei & veritatis sub cortice verborum, nihil medullæ sub palea sermonis habentem. Alij dicebant, *Nouorum dæmoniorum annunciator est.* Alij denique aliter eum irridebant, dum resurrectionem mortuorum annunciasset. Sic sapientibus huius mundi Christum crucifixum annuncians vt Deum, nonnisi stultitiam loqui videbatur, & mentis malè sanæ esse.

Tanto ergo admirabilior censeri debet conuersio Dionysij, ad vnam prædicationem Pauli, quanto maiora impedimenta ei aderant, à sæculi & carnis prudentia, à fastu & honore, à nobilitate & præeminentia, necnon à coniugij voluptate. Dionysium nobili ortum sanguine, claraque propagine, passim tradunt vitæ eius Scriptores, quā nonnulli deducunt à quodam Dionysio Magno, & nominatissimo, quia vitis apud Athenas primus fuit inuentor. Ita tradit Hilduinus Abbas S. Dionysij, ex varijs, cùm Græcis, tùm Latinis auctoribus. Excelluisse autem Dionysium in sapientia sæcularis Philosophiæ omnigenæ notissimum est. Nam annos agens ætatis quinque supra viginti, cunctis penè artibus imbutus, vnà cum Apollophanio consodali & comphilosopho in Egyptum profectus est, ad ediscendam perfectè astrologicam disciplinam, quam Heliopoli edoctus fuit. Ibi enim tempore Passionis Domini illam eclipsim & defectum Solis aduertit, quā-do lucis suæ radios in terræ noctis horrorem

commutauit, atque orbis climata caligine obtexit. Agnouit autem defectum illum Solis non fieri secundùm regulas astronomiæ, sed diuinum quodpiam miraculum portendere. Vndè exclamasse dicitur cum stupore: *Aut Deus naturæ patitur, aut mundi machina dissoluetur.* Eius quoque sublimis eminentia & auctoritas ex eo elucescit, quod inter Iudices Areopagi primarios ageret, ab omnibus honoratus in illo Senatu Græciæ famosissimo, ad quem omnes arduæ causæ referebantur, tamquam in quo Principes & Præfecti ac Custodes Reipublicæ præsiderent. Erant ergò Areopagitæ honore sublimissimi, doctrinâ spectatissimi, vsu perspicacissimi; habebanturque eorum sententiæ tamquam oracula. Itaque cùm S. Dionysius vnus fuerit in Senatoribus illis, (immò Primarius inter, moderamina disponens in loco illo qui Areopagus dicitur, siue Martis vicus & Martia curia, quia & iuxta eum locum Martis Simulacrum colebatur) non pauca vincula eum tenere poterant & à fide retardare.

De Areopago. Glatius Cornel in c. 17. Acto.

Verùm cùm Deus ex omni statu aliquos sibi delegerit, etiam *potentes non abijcit cùm sit ipse potẽs*, vt dicitur Iob 36. & similiter sapientes non despicit, cùm sit ipse sapiens: sed sapientiam vanam, terrenam, carnalem, animalem, diabolicam, nouit conuertere in sapientiam veram, cælestem, spiritualem, supernaturalem, diuinam. Idque subitò potest efficere, nec eget longa temporis morâ. Vbi enim Deus Magister est, quàm citò discitur quod docetur, inquit S. Leo! *O qualis artifex est Spiritus sanctus! Mox vt tetigerit, mentem docet solumque tetigisse, docuisse est. Nam humanum animum subitò vt illustrat, immutat; abnegat hoc repentè quod erat, exhibet repentè quod non erat*, inquit S. Gregor.

hom.20.in euang. Vnica ergo prædicatio Pauli virtute Spiritus S. Dionysium potuit conuertere. Vnica vox eius qui *confringit cedros, & præparat ceruos*, potuit eum à celsitudine elatæ sapientiæ humiliare ad capessendam fidei humilem veritatem, & preparare eum ad currendam viam mandatorum Dei.

Sed dignum est considerare occasionem & virtutem prædicationis Paulinæ, quâ conuersus fuit S Dionysius, quæ in hodierna lectione ex Actis Apostolorum recitatur. Cùm enim Paulus Athenis annunciaret nonnullis Christum rapuerunt eum & duxerunt in Areopagum, vt ibi assertor nouæ religionis iudicaretur, & si reus foret, plecteretur. Ibi stans in medio Senatus, sic est exorsus; *Viri Athenienses, per omnia quasi superstitiosiores vos video. Præteriens enim & videns simulachra vestra, inueni & aram in qua scriptum erat: IGNOTO DEO. Quod ergò ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis.* Quid porro per hanc inscriptionem significare voluerint Athenienses; variè sentiunt Interpretes. Inter hos cum Chrisostomo Occumenius sic loquitur: *Duas causas referunt huius inscriptionis. Aliqui dicunt Athenienses misisse ad Lacedemonios, de ferendo auxilio, cum Persæ exercitum ducerent in Græciam. Quorum nuncijs Pan obuiam factus, accusabat Athenienses, quod se neglecto alios Deos colerent, & opem promisit. Illi victoria potiti, templum ei aramque erexerunt; & ne in posterum simile quid eis accideret, si quempiam ignotum sibi Deum prætermitterent, Aram illam inscripserunt, Ignoto Deo, [...]ntes: si quis adhuc alius à nobis ignoretur, hæc ara erecta esto, quo nobis propitietur. Alij dicunt pestem Athenis grassatam. ex cultu vero Deorum suorum nihil adiumenti sensisse. Intelligentes ergò quemdam fortè esse*

Testis est Michael Syncellus, & Suidas, quos sequitur Lyra, Hugo, Sanch. Hilduinus.

Deum, quem sine honore reliquissent, qui pestem immisisset, nouam aram extruxerunt inscriptam, Ignoto Deo. Hæc Oecumenius.

Recentiores nonnulli interpretes cẽsent ignotum Deum fuisse Christum, cui Athenis ara erecta sit. Cùm enim eclypsim factam in morte Christi videret Dionysius, exclamauit: *Deus ignotus in carne patitur, ideò mundus his tenebris obscuratur.* Deus ergo ignotus, erat Deus patiens, cui tãquam magno Deo, quia ei natura luctu mutatione mirabili parentaret, aram erexerunt. Denique alij censent Athenienses à Philosophis & Sibillis intellexisse Deum verum esse inuisibilem, abscõditum, inaccessum, & incomprehensibilem, ideoque aram ei statuisse *Ignoto Deo.* Quod enim Deus hic ignotus, fuerit verus, non falsus aliquis ex eis Gentium, indicat S. Paulus, dum dicit. *Quod ergò ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis. Deus qui fecit mundum. &c.*

Ita Cornel Baron. Lorinus, & alii.

Quicquid sit, Paulus oratione plenâ spiritu & grauibus sententijs multos obstupefecit, ita vt dixerint, *Audiemus te de hoc iterum.* Sicque cum honore dimissus fuit, fideique testimoniũ quoddam initiale datum est, quia nullius falsi reus iudicatus fuit Paulus perorans, nec ab vllo conuinci potuit. Sed & nonnulli perfectè ei ex tunc adhæserunt, & veritati annunciatæ crediderunt, inter quos specialiter nominatur Dionysius Acto 17. dum dicitur: *Quidam verò viri adhærentes ei crediderunt, in quibus est Dionysius Areopagita,* famosus scilicet Areopagitarum Princeps. Miratur hanc obstupefactionem Atheniensium & conuersionem Dionysij, ac aliorum Philosophorum Areopagi antiquus Poëta scribens:

O Lupe Paule rapax, quid iam remanebit in orbe,

Quod non ore trahas, postquam solertia graiia
Cessit & indoctas in dogmate vincis Athenas. Arator in Carm.

Magnum verò huic conuersioni S. Dionysij iecerat antea fundamentum Dei specialis prouidentia, dum eclypsis illa miraculosa ab eo visa fuit Heliopoli, cuius rationem reddere non potuit; illam autem ei pleniùs explicauit S. Paulus, sicque *Ignotum Deum*, notum ei reddidit. Quapropter sic hac de re scribit ad Apollophanium; *Vt autem lux superna paternæ gloriæ splendorem in tuæ mentis tenebras radiare suo proposito destinauit, penetralibus cordis mei infudit, vt tibi memoriale pijssimum recordarer, qualiter in Heliopoli pariter merabamur, cum feria quadam sexta, hora etiam fermè sexta, luna se inijciente, Sol est horribiliter obscuratus, questusque sum apud te, quid hinc videretur? Ex quo prudentia tua respondit, quod adeò tenaciter cordi mentis meæ inhæsit, vt nulla obliteratione abradi, nulla mortis imagine valeat aboleri. Respondisti, inquam mihi omine diuo, & non humani sensus sermone: ista, ô Dionysi, diuinarum retributiones sunt rerum. Denique notatum feria diem & annum annunciationi, quam Paulus auribus nostris suspensis insonuit, signis acclamantibus concordare expertus, dedi veritati manus, & falsitatis sum nexibus absolutus.* Hæc S. Dionysius. Itaque elucescit, quomodo per Paulum agnouerit Deum illum antea sibi ignotum, & miraculum deficientis Solis in eius morte: propterea ad illum toto corde est conuersus. S. Dion. ep. 11.

Simul cum ipso mulier nobilis & primaria, nomine Damaris conuersa est, quam nonnulli eius fuisse vxorem dicunt, cum S. Chrysostomo lib. 4. de Sacerdotio, & Ambrosio epist. ad Eccles. Vercellen. Adiungunt & aliqui S. Hierotheum socium fuisse conuersionis, quem mirificè laudat S. Dionysius, vocatur enim ab eo, *Inclytus Præceptor*, Hild. in Vita Dion.

Cap. 2. de diu. nom. Item. cap. 3.

non solùm disc[.]os, sed & patiens diuina, & consummatus. Omnesque post Apostolos Doctores superasse asserit, cap. 3. de diuinis nominibus: *Omnes Doctores superauit, Totus extra se positus, diuino numine afflatus, diuinus laudator ab omnibus iudicatus; ideoque Hierotheus, id est, sacer quidam Deus, & Præceptor noster.* De eo sic habet Martyrol. Romanum: *Athenis S. Hierothei, discipuli S. Pauli.* Et specialiùs Menologium Græcorum, die 4. Octobris: *Natalis S. Patris nostri Hierothei, qui fuit vnus è numero Areopagitarum. qui ab Apostolo est instructus, vnâ cum magno Dionysio, & cum religiosè vixisset, migrauit ad Dominum.* Ergò nobilitata fuit prædicatio S. Pauli & conuersio Dionysij, tali societate. De quâ in Actis dicitur: *Et alij cum eo* scilicet cõuersi sunt; ipse tamquam Dux, & alij eius exemplo. Sic rursus hic repetimus, *Benedictus Deus, mirabilis in Sanctis suis*, mirabilis in conuersione eorum.

Rom. mart 4. Octob.

PARS SECVNDA.

SEcundò, admirabilem orbi reddidit Deus S. Dionysium sapientiæ diuinæ vbertate, post eius conuersionem. Quanto enim priùs fuerat humanâ Philosophiâ eminens, tanto postmodum excelluit cælesti & arcanâ scientiâ, quam maximâ parte hausisse à diuino suo Præceptore Paulo, haud dubium est, cùm ei per triennium adhæserit, ab eius ore pendens, & mysteria cælestia fidei nostræ ediscens. Testantur hanc sapientiam libri ab eo editi de cælesti hierarchia, siue de Angelorum principatu & ordinibus; vbi diuino vsus stylo, fulguranti sermone, se eiusdem panis quo viuunt Angeli alimento repletum ostendens; de

illis insigni eloquentia & profunda intelligentia disserit; sicut reuerà is qui in cælo posuerat os suum, vbi corde & conuersatione degebat. Testantur eamdem libri de Ecclesiastica Hierarchia, & libri de diuinis nominibus. In prioribus enim sublimiter explicat cuncta quæ fiunt in Ecclesiasticis & sacratissimis mysteriorum consecrationibus, Angelico ministerio, cum ministris altaris & Hierarcha id est Sacerdote cooperante, & Deum collaudante. Ibi ergo agit de baptismatis illuminatione, de sanctissimæ Eucharistiæ consecratione, de sancti chrismatis initiatione, de Sacerdotalibus perfectionibus, de perfectis ordinibus Monachorum sęculo renuntiantium. In libro autem de diuinis nominibus, nominum illorum quæ sacræ litteræ Deo attribuunt rationes & causas sublimiter & præclarè aperit.

Propter hanc sublimem sapientiam coniunctā cum eloquij maiestate admiranda, superante & transcendente cæterorum Theologorum & Patrum scripta, vocat eum S. Chrysostomus, *Volucrem cæli*, alijque vocant *Deiloquum ac Diuiniloquum*, cum S. Damasceno, alij *Magnum*, alij denique, *diuinissimum Dionysium* eum nuncupant. Cognomineque Christiano *Dionysius Macarius* olim dictus est; hoc est *Beatus*, quasi cum beatis ea quæ scribit, iam oculis suis spectasset in cælis. Illud porro planè admirabile est, eius approbans cælitus sapientiam, quod cùm à Michaële Constantinopolitano Imper. ad Ludouicum Pium Francorum Regem & Imperatores fuissent dono missi libri de cælesti hierarchia, de greco in latinum translati, nocte in Ecclesia S. Dionysij prope Lutetiam Parisiorum, vbi illi libri tum fuerant repositi, nouemdecim ægri fuerint

Neque ſolùm plenus fuit Dionyſius ſpiritu ſapientiæ & intellectus, ſed etiam ſpiritu prophetiæ. Quamobrem S. Ioanni Apoſtolo prædixit, celerem reditum ab exilio in Patmos, vt per Aſiã verbum Dei rurſus annunciaret, quod ſanè occiſo Domitiano impletum eſt, eodem anno quo id ad S. Ioannem ſcripſerat Dionyſius. Hæc epiſtola eſt decima inter ipſius Epiſtolas.

Propter hæc dona & talenta eminentiſſima, ab Apoſtolo fuerat ordinatus primus Athenienſiũ Epiſcopus, ac ſub ipſo floruiſſe Athenienſium Eccleſiam teſtatur Origenes l.3. contra Celſum: aſſeritque illam protuliſſe viros doctrina & ſanctitate perilluſtres, ſapientia & ſanctimonia Dionyſij irrigatam. Propterea etiam cùm Romam adiuiſſet, vbi S Clemens clauum Eccleſiæ tenebat, diuinitus Clementi inſpiratum fuit, vt in Galliam eum mitteret propagandæ fidei gratia. Nempè Deus omnipotens, veri Solis, id eſt Ieſu Chriſti radio ſplendidiſſimo & orientali, id eſt ſanctiſſimo Dionyſio, voluit Occidentales tenebras illuſtrare, & murum validiſſimum infidelitatis, qui totius Galliæ & Germaniæ terminos occupauerat, prouidit tali ariete deſtruere, tantoque peritiſſimæ eloquentiæ ſpiculo gentilitatem perfodere: atque omnem Galliam ipſius Apoſtolatu ſubleuare, quam Mercurio dæmoniaca ſeruitute conſtabat miſerabiliter ancillari. Hoc ſtatuerat Deus firmâ ęterni conſilii ſui diſpoſitione, ideò cor beati Clementis & Dionyſij validè tetigit, vt in huuc modum S. Clemens Dionyſiũ alloqueretur: *Notum eſt tibi, dilectiſsime Frater, quanta ſit meſsis Dominicæ ſationis, quàm pauci operarij perge in nomine Domini, & partes aggredere Occidentis, & omnem ſuſcipiens Galliam, opus fac Euangeliſtæ:*

Sicut D. Iesus Petro tradidit & ego sanctæ hæreditatis iure suscepi potestatem ligandi atque soluendi; sic pro Apostolatus tui sorte illam tibi Apostolica auctoritate communico. Sicut fuit Dominus cum Patribus nostris Petro & Paulo, ita tecum sit quocumque te verteris. Nec verearis multitudinem & atrocitatem gentis barbaricæ: quò plus laboraueris, plus accipies mercedis, & absque dubio multitudinem innumerum ex semente Euangelij, fructum gloriosum Domino, tibi in æternum gaudiosum, conuertes.

Agnouit vocationem suam S. Dionysius, & nulli labori pepercit, vt illam adimpleret, veniésque in Galliam cum socijs suis Presbytero & Diacono, Rustico & Eleutherio, vbique annunciauit regnum Dei virtute multâ donec Lutetiam Parisiorum, primariam Galliæ vrbem, perueniret, eiusque incolas ad fidei veritatem traduceret. Quod quidem sapientiæ auctoritate, & miraculorum serie ita perfecit, vt mox in regia vrbe, vbi Gallorum & Germanorum nobilitas concurrebat, certatim se illi subderet, & Gallicanus cothurnus, & Germanica ceruicositas, Christi iugum & baptismum cum contritione deposcens, frustrà frendente Sacerdotum turbâ, qui idolorum cultum tutari etiam armis & seditionibus conabantur. Etenim frequenter in eum cũ plebe armata impetum facere cùm pararent; ita luce cælesti in eo radiante perculsi sunt, vt vel se illi prosternerent compuncti, vel pauore nimio soluerentur, & aufugerent. Sic lugebat portio victa diaboli, dum victrix Ecclesiæ legio de ea triũphabat. Rursus ergò hic meritò repetimus. *Mirabilis Deus in Sanctis suis, ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.*

PARS TERTIA.

TErtiò admirabilem reddidit Deus S. Dionysium, per constantiam quam in sua exhibuit passione. Mirum planè, & rarum, tam prouectæ ætatis virum, qui centum & decem annos attingeret (teste Baronio) tot tormenta potuisse pati infracto & inuicto planè animo. Dicebat olim Sixtus Laurentio: *Nos quasi senes, leuioris pugnæ cursum recipimus, te autem, quasi iuuenem, manet gloriosior de Tyranno triumphus.* At Deus, vt se in seruis tanto admirabiliorem reddat, non semper eligit florenti ætate Laurentios, aut Vincentios, aut Sebastianos, ad sui nominis acerrimis in tormentis confessionem, sed infirmos quoque eligit, vt confundat eos qui in fortitudine sua gloriantur. AEtas priscis Romanis inepta iudicabatur ad militiam infrà annos septemdecim, & supra annos quadraginta sex. At noua bella eligens Dominus infantes suæ adscribit militiæ, nec senes quantumlibet prouectos præterit. An non gloriosum, videre Eleazarum nonaginta annorum fortiter pro lege occumbentem, cùm eam facilè posset effugere, simulando se comedisse carnes lege vetitas? Sed audi eum. *Non ætati nostræ dignum est fingere, vt multi adolescentium arbitrantes Eleazarum 90. annorum transisse ad vitam alienigenarum, propter simulationem meam, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur. Quapropter fortiter vita excedendo dignus senectute apparebo; adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo pro sanctißimis legibus honestâ morte perfungar.*

2. Mac. 6 O fortem & gloriosum virum emeritæ senectutis?

An non gloriosiùs videre Dionysium, centum & decem annorum, pro lege Christi ad tormenta horrenda perductum, & audire eum intrepidè Tyranno pro sua senectute à crimine vindicanda respondentem? *Tu ne es ille nefandus senex*, ait ei Præfectus Fescenninus Sisinnius, *qui diceris Dionysius, & agnominaris Macarius, quique Deorum cultum euacuas, & imperatorum decreta contemnis?* Cui beatus Dionysius forti animo & voce: *Senex sum corpore sed feruore deuotionis & fidei, salutarique confeßione Saluatoris Iesu Christi maneo semper nouus, & nouos illi genitos per ministerium prædicationis meæ infantes, quos illi fons sacri baptismatis parturit, rationabili lacte pascere sine dolo non cesso Sed & illius Imperatoris scita, qui verè inuictißimus, mundo corde & opere conseruo.* O dignam cælo, cedroque vocem!

Hunc imitati sunt nonnulli Martyres decrepitæ ætatis. Sic S. Aretha, beatum se dicebat, quòd in profunda senectute annorum nonaginta quinque Martyr, & fide, & animo planè alacer. Sic S. Polycarpus, octuaginta sex annorum, coram Tyranno fortiter loquitur, fortiùs patitur, in medio ignis se odoriferum offerens holocaustum. Sic B. Ensignius centesimum etiam & decimum agens annum, exprobrat in faciem Iuliano Apostatæ desertam fidem, & securus securi caput subiicit. Sic S. Simeon, Episcopus Hierosolymæ, centum & viginti annos agens crucis acerbitatem pertulit. Ergo senibus emeritis sua Deus trophęa seruat, & coronas.

Surius in vita eorum. *Euseb. l. 3.* *Breu. Rom.*

Prou. 6. Meritò igitur Sapiens pronunciauit: *Corona dignitatis, senectus quæ in vijs iustitiæ reperitur.* Quasi dicat: Senectus seni est velut corona speciosa &

magnifica, si iustitiæ ac virtutum floridis gemmis decoretur. Multiplex certè est senectutis corona. Nam tot anni quibus vixit senex maximè si inculpatè vixit, tot sunt flores gloriosum diadema conficientes, quo eius caput coronatur. Et hanc significat corona canitiei albicans quo eius ornantur tempora propter quam ei veneratio à iunioribus impenditur. Sic monet quidam ex Sapientibus antiquis: *Venerare canis redimita & coronata tempora habentes, cedendo senibus in sedendo, & in officijs omnibus.* AEtas ipsa senem, quasi defunctum laboribus, & emeritum canis coronat, quasi florido serto. Est quoque in senibus corona dignitatis, ipsa corona sapientiæ, prudentiæ, experientiæ. In illis viget mens, ratio, iudicium, prudentia; quæ omnia eis dignitatem conciliant, velut corona magnifica. Quapropter de Eleazaro dicitur: *Cogitare cepit ætatis & senectutis suæ eminentiam dignam, & ingenitæ nobilitatis canitiem, atque à puero optimæ conuersationis actus.* Hæc omnia in eo coronam dignitatis contexebant. Sic & in S. Dionysio nostro, eadem senectutis corona, non solũ ex canitie & annis, sed maximè ex meritis & virtutibus omnigenis constabat. Nec illa deerat, de qua Sapiens Prou. 17. *Corona senum filij filiorum, & gloria filiorum patres eorum.* Siue illa de qua Apostolus ad Philip. 4. *Fratres mei charißimi & dilectissimi gaudium meum, & corona mea. sic state in Domino.* Multos enim iam filios in Christo genuerat, quibus gloriosè cingebatur, & per quorum conuersionem æternitatis coronam sibi promeruerat.

Phocylides.

Hæc igitur omnia considerans, mirabili constantia se gessit in varijs quibus affectus fuit tormentis. Primò enim acerrimè flagellatus fuit, sed

inter crepitantia verbera lętus dicebat astantibus fidelibus: *Laudem Domini loquetur os meum, benedicat omnis caro nomen eius sanctum, Stigmata paßionis Domini perferre dignus habitus sum pro confeßione nominis eius, hæc est gloria vestra, ô Christi fideles & dilectißimi fratres. Videte ne deficiatis in tribulationibus meis, sed magis armentur corda vestra, & ob amorem Iesu offerte promptè corpora vestra.*

Hilduinus Abbas in Vita S. Dionysii.

Secundò, super lectum ferreum suppositis flãmis extensus est nudus. At tamquam hostia accepta Domino canebat: *Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud, Propterea, Iesu Christe, qui dixisti, cùm transieris per ignem, flamma non nocebit tibi, fac ad gloriam nominis tui hunc ignem me superare, quia periculosiorem flammam in cupiditatibus dedisti vincere.*

Tertiò, ambusto corpore leuatus, bestijs ferocibus proiectus fuit, at ipse eadem potentiâ quâ Daniel in lacu eas mansuefecit, solo se armans signo crucis. Quapropter rursus in clibani incendia iniectus est, sed cum fiducia dicebat: *Non deeris mihi Iesu Christe, vt illæsus etiam hinc egrediar, roreque sancti Spiritus hos rogos extinguas, qui romphæam ignitam in introitu Paradisi cruoris tui latice extinxisti vt fidelibus ad vitam præberes transitum.*

Quartò, fornacis ad eius orationem extincto incendio, splendidior auro eductus, crucis patibulo confixus est, vbi Iesum cunctis spectantibus continuò velut ex optata cathedra prædicans, diu tortus fuit, nec intermotus. Ex illa ergo tandem depositus capite mulctatur, & gladio percutitur.

An non planè admirabilis his omnibus in tormentis senis constantia? Dicere poterat quod S. Chrysostomus: *Ego cum è ciuitate fugarer, nihil*

horum curaui. sed dicebam mecum: Si me vult Imperatrix serra discindat, Isayam habeo exemplum. Si me in mare vult proijcere Ionæ reminiscar. Si in caminum proijcere, habeo tres illos pueros qui id pertulerunt. Si me vult bestijs obijcere, Danielis meminero. Si lapidare, Stephanum habeo primum Martyrem. Si caput vult auferre, socium Ioannem habeo Baptistam. *Chrys. ep ad Cyriacum.*

Attende, quot Duces habet & socios in sua admirabili passione S. Dionysius. Nam cùm flagellatur, socios habet Apostolos, qui digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Dum craticulæ superponitur, socium postea habet S. Laurentium. Dum feris obijcitur, socium habet Danielem & Ignatium. Dum in fornacem inijcitur, habet duces tres Babylonios iuuenes, & multos alios Martyres habet socios. Dum cruci affigitur, Petrum & Andræam inspicit. Dum capite truncatur respicit Paulum & Baptistam. O beatam societatem! mirabilem Deum in Sanctis suis!

PARS QVARTA.

QVartò admirabilem reddidit Deus Sancti Dionysium post Passionem, dum mox corpus truncum se erexit, & caput in manus sumens, Angelico ductu gressum regente, & cælesti luce circumfulgente, pendulis illud cœpit brachiis vectitare, donec illud deponeret in locum diuinâ ordinatione dispositum. Audita autem tunc fuit comitans triumphantem de hostibus Martyrem multitudo cælestis exercitus, Deum laudans & modulans: *Gloria tibi Domine*, adiuncto frequenter *Alleluya*. Quapropter multi crediderunt,

& increduli nimio terrore perculsi hinc inde diffugerunt.

Poterat itaque S. Dionysius tunc dicere, alio quamuis sensu, illud Iob.13. *Animam meam in manibus meis porto.* Vtique caput influit corpori sensum & motum, ideò præcipuè anima in capite est. Admirabile ergo & apertum fuit miraculum, quòd vir sanctus animam, id est caput, per quod anima debet corpus portare, in manibus mortuis deferret, quodque corpus, quod motum omnem accipit à capite, illo detruncato ambulare valeret, & recto incedere gressu. Id quidem grande miraculum est, DEO tamen non est difficile, qui idipsum corpus de puluere terræ compingens, ei spiritum dignatus est inspirare, & redactum in cinerem dignabitur reparare, & viuidú perenniter reddere. Eadem igitur potentia, angelicoque ministerio, potuit mortuum corpus illud regere, vt in modum viuentis incederet ad locum vsque diuinitus destinatum, ad declaranda Martyris sui & primi Galliarum Sacerdotis merita gloriosa, vt tanto maior gloriæ eius elucesceret triumphus in loco, quem plurimis postea illustraturus erat miraculis.

Hoc quidem miraculo & triumpho primùm decorauit DEUS S. DIONYSIUM, sed ei postmodum sequentibus sæculis socios adiunxit multos, vt esset DUX cohortis capite truncato triumphantis & ambulantis.

1. Inter hos celebris est apud Italos Seuerinus Boëthius, occisus à Theodorico Rege Ariano anno 526 de quo Iulius Martianus in eius vita, & ex eo Baron. Ticini incolæ semper à maioribus traditum constanter asseuerant, Seuerinú, cùm regius speculator lethale vulnus intulisset,

vtraque manu diuulsum caput sustinuisse: interrogatumque à quo se percussum existimaret, respondisse, ab impijs. Atque ita cùm in vicinum templum venisset, & flexis genibus ante Altare S. Sinaxim percepisset, paulò post expirasse. Adde & S. Proculum Bononiæ, de quo Surius Iunij 1. qui extra mœnia passus, intra mœnia caput tulit, vbi nunc Ecclesia eius.

2 Celebres etiam sunt SS. Victor & Vrsus cum socijs sexaginta quinque è legione Thebæa, qui cùm in fluminis alueo capite cæsi essent, & in flumen præcipitati, mirabiliter sumptis in manus capitibus è flumine emergentes, processerunt ad locum quemdam, in quo genu flectẽtes, quasi per horæ spatium precati sunt Deum, & post submittentes capita ad terram requieuerũt. Quasi dicerent: *Hæc requies nostra in sæculum sæculi.* Vnde & in eodem loco basilica in eorum est honorem ædificata. Surius 30. Septembris.

3. Celebris est apud Belgas S. Piatus, Apostolus Tornacensium, qui verticem sui capitis ob fidem amputatum Tornaco Seclinium detulit, vbi nunc in honorem eius Ecclesia Collegiata Canonicorum est. Indeque Seclinium dictum putant, quod S. Piatus illic se inclinasset. Simile referunt Chronica Belgica de S. Liuino Gandaui Patrono, ab Escha in Houtem caput abscissum portasse ad sepulchrum Angelicis manibus præparatum. De S. Chrysolio Archiep. pretiosam suã coronam cum cerebro amputatam recollegisse, & Cominium ad Ecclesiam pertulisse, vbi flexis genibus ante altare animam exalauit, tradit Molanus. Eius corpus nunc asseruatur Brugis in Ecclesia S. Donatiani. De S. Adalbaldo, Duacensi Duce, Patre S. Mauronti, ad sepulcrum suum ca-

Breui. Torna.

Chro. Christiani Massei. Molanus in Febr.

Mola. 22. Oct. put detruncatum iuſſiſſe, teſtatur Chronicon Marchianenſe. Idem dicitur de S. Oelberto Martyre in Oſterhout, ad Eccleſiam caput ſuum abſciſſum detuliſſe. Hæc in Belgio.

Chriſ. Henriq l. 11. diſt 37. ca. 11 4 Celebres ſunt apud Hibernos quadraginta Monachi Cænobij Magienſis, Ord. Ciſterc. qui abſciſſis capitibus, eiſque readſumptis veſperas B. Virg. Mariæ in choro cecinerunt Item de S. Decumano Anglo Monacho, decollatum caput ſuum ad fontem vſque portaſſe & lauiſſe, tradunt Trophæa Eccleſiæ Angelicanæ. Idem de S. Fingaro, tradit S. Anſel. in eius & ſociorum paſſione.

5. Celebres ſunt apud Germanos S. Albanus & S. Eliphius. Hic poſterior Coloniæ quieſcit in Abbatia S. Martini, ferturque per vnum milliare, comitantibus Angelis, caput ad montem in quo ſepeliri elegerat detuliſſe detruncatum. De quo Surius 16. Octobr. Sic & S. Albanus, Moguntiæ honoratus, caput à ceruice reuulſum, Serra 2. ca. l 27. hiſt. Moguntl. & linguam ſe adhuc Dei laudes motitantem ad locum tulit, in quo ibi ſepultus eſt.

6. Celebres ſunt apud Hiſpanos ob ſimilem cauſam, S. Laurianus Epiſcopus Hiſpalenſis, & S. Lambertus Martyr, de quibus Lucius Marinæus lib. 5. hiſt. Plerique alij enumerantur, quos breuitatis cauſa prætereo.

Horum omnium Ducem illuſtrem prælegit Deus S. Dionyſium; hanc enim in cælo ductabit cohortem ſpeciali gloria adornatam, ſpecialiſque huius gloriæ ſymbolo decoratam in choro Baſil. hom. de 40. Mart. Sanctorum. Quapropter de eis dicere poſſumus quod in ſimili S. Baſilius: *O ſanctum chorum! ô ſacrum ordinem! ô cuneum inexpugnabilem! ô communes humani generis cuſtodes, precum ac votorum ſuffraga-*

teres, legati apud Deum potentissimi, astra mundi. flores Ecclesiarum, vos cælum excepit, apertæque sunt vobis Paradisi portæ, quia dignum exercitibus Angelorum, Patriarchis, Prophetis, & iustis omnibus spectaculum exhibuistis. & admirabile pro pietate trophæum erexistis.

CONCLVSIO.

O Inclyte Martyr Christi Dionysi, qui specialiter à Deo vocatus, à Paulo instructus, à Clemente Pontifice missus, varias Europæ Prouincias Christianis pręceptis imbuisti, & Gallicanæ Ecclesiæ fundamina iecisti, eaque tuo sanguine fortiter & admirabiliter rigasti, ac pacem Christi vndique nuntiasti: Respice Christi Ecclesiam, variis conspurcatam hæresibus, turbatam & turpatam Regum & Principum dissidijs, contritam bellis & armis, inspiraque Principibus sana consilia, sanctam concordiam, beatam vnionem, vt populi in tua protectione confidentes, sentiant sibi tua intercessione pacem restitui, pietatem augeri, per quam ad æternitatis pacem valeant respirare, & decantare, *Mirabilis Deus in Sanctis suis, ipse dabit virtutem plebi suæ, benedictus Deus.*

LECTIO VIGESIMA.

Octob. 18.

PRO FESTO S. LVCAE.

Designauit Dominus & alios septuaginta duos, quos misit ante faciem suam. Luc. 10.

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat dignitatem Euangelistarum.
Secunda ostendit S. Lucam Discipulum fuisse Christi, vel saltem Pauli.
Tertia ostendit eum fuisse Deiparæ familiarem, ac tandem Martyrem.

PARS PRIMA.

QVandoquidem per Euangelium de tenebris ad lucem reductus est mundus, meritò Euangelistarum gloriam celebrat populus Christianus. Euangelistarum quoque dignitas post dignitatem Apostolorum in Ecclesia primas habet; ideò sicut Apostoli duodecim, sic & Euangelistæ quatuor varijs fuere olim adumbrati figuris mysticis. Harum aliquot proponere hic ad eorum spectat gloriam. Dicamus ergò primò cum S. Hieronymo, iam ab initio eos adumbratos fuisse in qua-

tuor fluminibus exeuntibus è fonte in medio Paradisi sito, siue è loco voluptatis, quibus superficies terræ irrigua & fœcunda reddebatur. Christus tamquam Fons, & Ecclesia tamquam locus voluptatis & Paradisus Dei, hęc quatuor flumina eructat hoc est quatuor Euangelia, per os Matthæi, Marci, Ioânis, Lucæ. Per illos funditur aqua sapientiæ, & aqua vitę, vt plantę Paradisi, animæ scilicet piæ, irrigentur & viuificentur. Quapropter dicebat S Chrysostomus hom. 3. in Genesim, Euangelicas scripturas esse instar fontium perennium, qui nouis semper opibus scaturiant. *ex quibus antecessores nostri hauserunt, & nos haurimus, ac porrò alij qui nos sequentur hausturi sint numquam tamen exhausturi. Hæc est enim spiritualium fontium natura, vt eo perfluant liberiùs, spiritualemque gratiam fundant largiùs, quo quis amplius ex illis hauserit, conuenienter oraculo Christi: Si quis sitit, veniat ad me & bibat: Qui credit in me, flumina fluent de ventre eius aquæ viuæ.* Qui credit Euangelio, credit in Christum, ideò has aquas vitę participat.

S. Hier. pro og. in Mat.

Chrys. hom 3. in gen.

Hæ sunt aquę quæ egrediebantur de sanctuario, per quas ductus est Propheta Ezechiel: & primò quidem pertigit vsque ad talos, deinde vsque ad genua, tertiò vsque ad femora & renes, tandem excedebant staturam hominis, ita vt natando forent transeundę. Quo quidem significabatur Euangelicam doctrinam paruo sumpto initio, à Ierusalem totum per orbem propagandam: ita vt Christus dominaturus sit à flumine vsque ad terminos orbis terrarum, omnesque gentes, ad quas illa doctrina peruenerit, à corruptione morum errorumque prauitate sint curandę. Ideo & multa ligna, id est multę arbores, ab his aquis dicuntur irrigari, crescere, fructificare,

Ezech. 47. Maldon. in illum locum Ps. 71.

Nonnulli quoque sic explicant, quod aquæ è sanctuario, id est, è corde Christi exeunt; doctrina enim Euangelica ab eo originem ducit. Ac mox aqua illa genua superauit. quia persuasit vt omnes genu sibi curuarent. Deinde pertigit ad renes, carnem ac concupiscentiam restringens, quæ in renibus sedem habet, multosque ad virginitatem & cœlibatum impellens. Deinde quod transuadari non potuit nisi natando, significat Christianos perfectos in Ecclesia & Dei gratia natare velut pisces.

Anto. Fernā. Vis. 20. sect. 2.

Dicamus secundò, designatos fuisse Euangelistas per quatuor Stemmata & Insignia circa currum gloriæ Dei apud Ezechielem cap. 1. Per faciem enim & similitudinem hominis, designatur Mattheus, qui ab humana Christi generatione suum exorsus est Euangelium, & humanitatis opera describit. Per faciem Leonis, designatur S. Marcus, quia incipit à rugitu Ioannis quasi Leonis in eremo: *Vox clamantis in deserto*: Et specialiter resurrectionem Christi depinxit instar Leonis à somno euigilantis. Quare Venetia possidés corpus S. Marci, & magnifico templo eum colens, velut *Ciuitas S. Marci*, pro insignibus habet Leonem cum hac inscriptione, P*ax tibi Marce, Euangelista meus*, quæ verba Christus dixit, apparens ei pergenti ad Martyrium. Per faciem Aquilæ, designatur S. Ioannes, qui diuinitatem Christi, in sublime volans, prędicat præ cæteris. Per faciem bouis, siue vituli, designatur S. Lucas, qui à Sacerdotio inchoarit, est autem vitulus, aut bos, animal sacerdotale siue immolatitium. Ita passim ex Sancti Gregorij & Hieronymi sententia tenent Doctores, & ostendunt Pictores. Hi ergo Euangelistæ sunt Pręcones triumphi Redemp-

toris, & excellentiæ illius qui habet facies quatuor; quia & Filius hominis est: & Rex, instar Leonis: & Aquila, quia Verbum Patris; & Vitulus, quia Sacrificium & Sacerdos. Vel si malis Homo est in incarnatione, Leo in resurrectione, Aquila in Ascensione, Vitulus aut Bos in morte & immolatione. Nam & planta vituli diuisa & fissa, notat pedes Christi crucifixos. Clauis enim per eos in crucem adactis, quasi diuisæ sunt & fissæ plantæ Christi, vti vngula vituli, quasi adacto clauo fissa & diuisa videtur. Currus ergo gloriæ Dei trahitur per quatuor animalia mystica, hoc est per quatuor Euangelistas, quæ & Cherubim dicuntur, hoc est scientiæ multitudo. Hęc est ergo quadriga Domini, quâ per orbem fertur, de qua Abac. 3 *Quadrigæ tuæ saluatio.* Vel vt describitur in Apoc. Hæc sunt mystica animalia in circuitu Throni, quia Ecclesiam, quæ est thronus Dei circumdant: suntque plena oculis antè, & retrò, & intus, quia oculorum instar ostendunt nobis pręterita quæ retrò sunt, futura quæ antè sunt, occulta mysteria quæ intus sunt, habent etiam alas, quibus orbem peruolent, & in cælum tendant. Audi de his sanctum Hieronymum *Mattheus, Marcus, Lucas, & Ioannes, quadriga Domini sunt & Cherubim sunt, scientiæ scilicet multitudo: per totum corpus oculati sunt, scintillæ emicant discurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in sublime tendentes, terga pennata & vbique volitantia: tenent se mutuò, sibique perplexi sunt, & quasi rota in rota voluuntur & pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti perduxerit.* *Hier. Epist. ad Paulin.*

Dicamus tertiò, hos esse in exercitu Christi quatuor Vexilliferos, sub quibus militat Ecclesia, quæ dicitur, *vt castrorũ acies ordinata.* Illa enim

sub quatuor vexillis, id est sub quatuor Euangeliorum fide & doctrina castra metatur. Primum vexillum imaginem habet hominis, secundum Leonis, tertium Aquilæ, quartum Bouis, quę sunt Christi Ducis insignia, vt iam diximus. Hęc vexilla intuentur Christi milites, horum motus sequuntur, horum nutus obseruant, his proteguntur, sub illis hærent, ita vt priùs vitam, quàm vexillum corde manuque dimittant: Hi vexilliferi designati sunt olim, cùm ad terram promissam procederet populus Israël per solitudinem, sub vexillis quatuor, vt colligitur Num. 2. Nam Oriẽtalem plagam tenebat Iudas, tribus regia, cum Issachar & Zabulon: Meridianam protegebat Ruben, cum Simeone & Gad: Occidentalem occupabat Ephraim, cum Manasse & Ephraim: Aquilonarem tuebatur Dan, cum Aser & Nephtalim. Erat autem castrorum figura quadrata, sub pręcipuis vexillis quatuor. Atque his Hebræi dicunt inscriptas fuisse effigies quatuor animalium, Leonis, Hominis, Bouis, Aquilæ. Quapropter de hac re sic loquitur quidam de interpretibus sacris: *Tradunt Hebræi primum vexillum tribus primipilaris Iudæ cum suis habuisse effigiem Leonis pro insigni. Secundum vexillum Rubenitarum habuisse hominis effigiem cum Mandragoris, quas ad matrem attulerat, Ruben Gen. 30. Tertium vexillum Ephraim habuisse imaginem Bouis. Quartum Danitarum habuisse effigiem Aquilæ. Quæ sanè apto typo significabant Propitiatorium nostrum, Christum scilicet, Arcamque eius id est Ecclesiam, quæ inter vexilla quatuor sita erat, quia per quatuor Euangelistarum signa, ad omnes mundi plagas erat diffundenda.* Hęc ille. Quidam ex Hebręis dicunt vexillum Iudæ fuisse viridis coloris, quia in viridi lapillo,

Fo. ad. 1. l. 1 c. 21.

Andr. Masius in c. 6 Iosué.

smaragdo scilicet, Iudæ nomen fuerat exaratum in Rationali Pontificis. 2. vexillum Ruben fuisse rubrum, quia nomen Ruben scriptum erat in Rationali in Lapide Sardio, qui rubeum præfert colorem. Tertium vexillum Ephraim erat aureum, quia ęmulabatur fulgorem chrysoliti, in quo inscriptum erat nomen Ephraim in Rationali: Quartum erat variegatum quasi ex albo & rubro adinstar Iaspidis, in quo scriptum erat nomen Dan in Rationali. Hæc omnia vexillis Ecclesiæ aptari possunt, quæ per quatuor Orbis plagas sese diffundit, ex quibus per Euangelium homines ad Deum euocat; & quosdam quidem habet Confessores sapientiâ & pietate admirabili virentes, quosdam Martyres purpureo colore fulgentes, quosdam eminentiâ aureæ charitatis promicantes, quosdam virginitatis candido, martyriique rubeo colore decoratos.

Ex Heb. Hier. Prado in c. 1. Ezech.

Dicamus quartò, Euangelistas, & eorum Euangelia, esse quatuor columnas, quibus fulcitur Ecclesia contra aduersarias potestates, & contra vires inferorum, ita vt per illas immobilis maneat & inuicta. Est enim Ecclesia *Ciuitas in quadro posita*, Apoc. 21. & habet duodecim fundamenta, quibus inscripta sunt nomina duodecim Apostolorum Agni. Habet quoque quatuor prominentes columnas, quatuor Euangelia; in quibus velut in quadrato lapide sanctæ fidei structura cõsurgit. Addere possemus quatuor Euangelistas esse velut quatuor ventos primarios, qui quatuor orbis plagas perflant, vt homines viuificent. Sic enim de illis loquitur sanctus Irenæus l. 3 cap. 11. *Quoniam quatuor regiones mundi sunt, & quatuor principales spiritus, & disseminata est Ecclesia super omnem terram, columna*

autem & firmamentum Ecclesiæ est Euangelium, & spiritus vitæ consequens est quatuor habere eam columnas vndique flantes incorruptibilitatem, & viuificantes homines. Denique, dicere possumus, quatuor Euangelia designari, Acto. 10. per linteum illud quod visum est sancto Petro demitti è cælo, rursusque in cælum remitti: non enim sine mysterio quatuor initijs dicitur dimitti animalibus plenum, & rursus in cælum recipi, idque ter factum. Quatuor enim sunt Euangelia, per quæ ad sacrosanctæ Trinitatis fidem orbis incolæ, vario animalium genere adumbrati, adducendi erant, per quatuor mundi partes sparsi. Audi sanctum Hieronymum *Petrus in vase Euangeliorum quadrangulo, quod de cælo descendit ad terram, docetur, & dicit omnes homines posse saluari: rursusque quod viderat, in specie candidissimi linteaminis in superna transfertur, & credentium turbam de terris ad cælum rapit.* Non etiam sine mysterio olim quatuor circuli aurei erant, per quos Arca Dei, Ecclesiam designans, portabatur, Exod. 25. Aud. rursus sanctum Hieronymum. *Ecclesia quatuor annulos habet, id est Euangelia, per quos quasi arca testamenti & custos legis Domini, vehitur.*

Hier. Epist. ad Rustic.

Hier. Prolog. in Ma.

Attende igitur quantâ fulgeat dignitate sanctus Lucas Euangelista ex omnibus his titulis. Est enim tamquam vnus ex fluuijs Paradisi, in aquas redundans perennes: tamquam animal mysticum, ducens currum gloriæ Dei, imò tamquam Cherubim: tamquam Vexillifer in acie Iesu Christi: tamquam Columna in ciuitate Dei: tamquam Ventus primarius & salubris, perflans quatuor regiones Orbis: tamquam vnus ex circulis & annulis aureis in Arca testamenti.

PARS SECVNDA.

MVlti ex antiquis Scriptoribus sacris asserunt S. Lucam vnum fuisse ex illis septuaginta duobus discipulis, quos misit ante faciem suam. Ita tradit sanctus Epiphanius hæres. 51 S. Gregorius Præfat. in Iob. S. Dorotheus in vita sancti Lucæ, Simeon Metaphrastes. Nec obstat, quod videatur insinuare Lucas initio sui Euangelij se non tam visa quàm audita referre, non enim omnia acta Christi vidit, sed aliqua vidisse potuit, aliqua audiuisse tantùm: immò nec colligi potest ex eius verbis ipsum scribere audita, & non visa, vt patebit expendenti. De eo igitur sic scribit Metaphrastes. Christus qui liber à peccato venerat, vt peccatores ad pœnitentiam vocaret, post luctam contra aduersarium & trophæa de eo relata, post auditum supernè Patris testimonium, & Spiritus descensum, habebat de mundi salute disputationes & congressus. Percurrebat fama non solùm Iudæam, sed etiam extra eius terminos ferebatur. Tunc sanè multi ad veram doctrinam cordis aures obturabant, ac mentis oculos claudebant. Hi autem in quibus veritatis vestigium impressum erat, totis, quod aiunt, oculis intuebãtur, & animæ arrectas aures habebant, & velocissimè ad veritatem transferebantur. *Horum vnus erat hic præco veritatis, qui ad piam prædicationem mẽtis oculo illustratus, despexit cognationem omnem, abiecit possessiones, omnem substantiam indigentibus distribuẽs. Despectisque cunctis inferioribus, superna velociter amplectitur. & ad Iudæam accedit, & statim ad conspectum ac sermones Iesu efficitur splendidum receptaculũ ad pretiosum gratiæ vnguentum.* Hęc ille. Addit hũc

Idem docet Origenes teste Euthim. in Lucam. Mariana Parad.

fuisse discipulum, qui post resurrectionem cum Cleopha à Christo in via Emaus illuminatus fuit & accensus, dum ipse eis aperiret scripturas, quibus in eorum corde fidem resurrectionis confirmaret; quem & postea plenè agnouerunt in fractione panis. Hoc etiam tradit sanctus Gregorius pręfat. in Iob. cum aliis nonnullis Interpretibus, teste Theophilacto, qui idipsũ non refellit.

Neque exigua felicitas est, Christi fuisse discipulum, ex eiusque ore didicisse diuinæ sapientiæ mysteria, ab eo quoque immediatè fuisse missum ante faciem eius, ad præparanda corda credentium, quæ visibili postea præsentiâ & inuisibili Spiritus gratiâ confirmaret. Certè eadem missio quæ præcesserat pro Apostolis repetitur, & pro discipulis mittendis. Luc. 9. & 10. Vtrique enim mittuntur prædicare regnum Dei, pacem nuntiare, dæmonia eijcere, infirmos curare: & si non recipiantur, iubeatur vtrique puluerem pedum excutere in testimonium super illos. Vtrique sine pera & pecunia, sine prouisione mittuntur, vt fiduciam concipiant perfectam, & iactent omnem curam in Dominum: mittuntur tamquam agni inter lupos, tamquam operarij messis, tamquam filij & legati pacis. Vnde vtrisque dicitur? *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me.* Luc. 10. Ergo dignitas magna, discipulatus Christi.

Quocirca septuaginta duo discipuli à Domino designati, fuere præsignificati per septuaginta palmas, quas filij Israël repererunt in solitudine. Exod. 19. iuxta 12. fontes. Sic enim habet textus: *Venerunt autem in Elim, vbi erãt duodecim fontes aquarum, & 70. palmæ.* Quem locum interpretans san-

ctus Hieronymus, ait: *Non dubium quin de duodecim Apostolis sermo sit, de quorum fontibus deriuatæ aquæ totius mundi siccitatem rigant Iuxta has aquas 70. palmæ creuerunt, quos & ipsos secundi Ordinis intelligimus præceptores.* *Epist. ad Fabiolã*

Illorum quoque typum gesserunt 70. seniores, à Moyse iussu Dei electi ad gubernandum populum. Numer 11. Quos nonnulli existimant fuisse 72. quamuis scriptura non exprimat nisi numerum maiorem, relicto minori scilicet binario, qui subintelligi quandoque solet. Sic & Græci Codices de Discipulis Christi agentes 70 tantum habent, & 72. interpretes breuitatis gratiâ solent dici 70. Similiter putant de illis senioribus, fuisse scilicet sex ex vnaquaque tribu electos, & sic septuaginta duos. Quicquid sit de numero, (siue septuaginta tantùm fuerint, vt exprimit scriptura, siue septuaginta duo, sicut interpretes totidẽ electi fuere per Ptolomeum Regem AEgypti ad vertendum libros sacros in linguam græcam) dicimus Christum, dum designauit suos discipulos, respexisse ad illos seniores, tamquam ad typum. Quapropter sicut dicitur olim spiritũ Mosis diuisisse in illos septuaginta, vt idoneo possẽt eodẽ spiritu populũ regere quo Moses: ita & Christus suos electos, discipulos cõsortes fecit spiritus sui, quo dirigerẽtur in omnibus, aliosq; ipsi dirigerẽt. *Iansem Baron. Maldon Salmeron.* *Nu. 11.*

Addunt nonnulli ideò Dominum septuaginta duos designasse discipulos, quod totidem linguæ fuerint post diluuium. Ita tradit auctor de mirabilibus scripturæ l. 1. c. 9. & Beda Luc 10. vbi ait: *Benè septuaginta duo mittuntur, quia totidem mundi gentibus Euangelium prædicandum erat* Septuaginta autem duas linguas hominibus datas esse in linguarum confusione, multorum est sententia,

quia totidem Patres congregatos fuisse in illius turris ædificatione dicunt. Hæc est opinio SS. Epiphanij, Augustini, Hieronymi, Prosperi. Idē docent Hebræi, teste Genebrardo in Chronographia. Fortè etiam non sine mystica numeri significatione est, *quod animæ domus Iacob quæ ingressæ sunt Ægyptum fuere septuaginta* Gen 46. Ex Ægypto ergò tenebrosa infidelitatis & peccati vult educi Dominus domum Iacob in terram æternæ promissionis, per electionem septuaginta discipulorum.

Epiph. contra hæres. initiū Aug. l. 16. de ciu. c 3. Hier Mat. 26 Prosp l. 2. de Vocat Gen. c. 4

Quod autem bini mittuntur discipuli ante faciem Christi Iesu, olim huius rei figuram præcessisse in Iosue Duce Israëliticæ plebis, qui & Iesus dictus est, docent sancti Patres. Inter quos S. Basilius Seleucus hac de re multa disertè eloquitur ser. de S. Anthymo, variam explicans consonantiam typi in Iosue & exploratoribus eius, cum veritate completa in Christo & Prædicatoribus eius. Audi eum.

Primò: Mittitur Iosue ad perdendas nationes venit Iesus ad debellandas aëreas potestates.

Secundò Mittit ille Iericho duos exploratores, dirigit ipse sub eodem mystico numero suos prędicatores *binos ante faciem suam.*

Tertiò: Mittebantur illi vt locorum situs explorarent hi vt venienti Iesu viam fidei in corde hominum præpararent.

Quartò: Illi in Raab Meretricis hospitio recipiuntur: isti apud Ecclesiam Gentium, antea cum idolis fornicariam, quiescunt.

Quintò: Raab coccineum funiculum sanguinei coloris in fenestra domus suæ appendit: Ecclesia in fenestra etiam sua ruborem sanguinis ponit, dum Passionem Christi publicè confitetur in

voce, & signum crucis portat in fronte. Vnde sponsus ait sponsæ: *Vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce.* Coccus sanguinis & ignis speciem habet & significat charitatem. Labia Ecclesiæ, Prædicatores sancti, coccineæ vittæ similes sunt, quia mortem Christi semper prędicant, & pro charitate hominum crucem subijsse affirmât. Vitta capillos ligat in vnum, sancti Prædicatores in vnitate fidei fidelium colligunt multitudinem suâ prædicatione, & redigunt in vnum sub mutuæ charitatis decore.

Denique, extra domum Raab repertus, gladium non vitauit; Sic ab Ecclesiæ limite aberrans, certum mortis periculum incurrit. Hactenus S. Basil. Seleucus.

Fuit itaque S. Lucas de illis exploratoribus sacris, fuit de Iesu discipulis secundùm multorum opinionem: aut saltem, secundùm certam scientiam, fuit ex discipulis Pauli, eius comes in varijs peregrinationibus per varias orbis partes, eius consors in laboribus, vigilijs, persecutionibus, prædicationibus. Eius labia, velut Vittæ coccineæ, Christi Passionem & charitatem annuntiabant: quia & in corpore suo mortificationem crucis iugiter portabat, vt canit Ecclesia. A S. Paulo igitur non pauca dedicit ex arcanis mysteriis qui ea in cælo didicerat, immediatè edoctus non ab Apostolis non ab Angelis, sed ab ipso Christo, & quidem ab ipso non peregrinante adhuc in terris, sed ab ipso beatificante & illuminante Angelos in superis. Audi hac de re S. P. Damianũ. *Qui Petrum & cæteros Apostolos adhuc paßibilis & mortalis edocuit, ipse Paulum iam glorificatus, & super Angelos exaltatus instruxit. Magister Apostolorum fuit, cùm hominum subiaceret iniurijs, Paulum docet,* *Vide ad Gal. c. 1.*

cùm virtutum cælestium vallaretur obsequijs.' Vide ergo B. Pauli quanta sit dignitas quanta sit gloria. Sed cum B. Lucas eius fuerit indiuiduus comes, atque ab eo didicerit omne quod scripsit, vbi dignitatem Præceptoris exprimimus. alumni quoque præconium non tacemus; Doctoris laus redundat in discipulum, qui veritatis historiam quam ille diuinitus didicit, ex eius ore percipiens fideliter apicibus exarauit. Quantæ ergo sit excellentiæ B. Lucas ex eo liquet, quia cùm Marcus à B. Petro edoctus, & Ioannes ac Matthęus Redemptoris gesta in terra cognouerint: iste solus, vt ita loquar, hoc Euangelium scribere meruit, quod de cælo descendit. De cælo Christus in Paulum gestorum suorum sacramenta profudit, eademque per Paulum in Lucam, velut aurea fistula mediáte, transfundit; vt huic beato viro non immeritò cõgruere videatur quod per Isayam dicitur: *Primus ad Sion dicet ecce adsum : & Hierusalem dabo Euangelistam.* Isa. 41. Hæc P. Damiani ser. de S. Luca.

Vbi aduerte, dum illud Isayæ allegat, ipsum legere: *Ecce adsum*, cùm in vera lectione sit, *Ecce adsunt*. Est autem sensus. Ecce adsunt Prophetarum successores Apostoli & Euangelistæ, qui ventura sub Christo, & per Christum, bona annuntient. Hi erunt Hierosolymæ & toti orbi pręcones Euangelij, vt omnes in viam veritatis educant. Inter hos S. Lucas, qui nomine Dei inter primos annuntiauit & scripsit lætum Euangelij nuntium, & primus, quia & solus, scripsit Acta Apostolorum, ab exordio eorum quæ gesta sunt in Ierusalem mox ab ascensu Domini: Prędicauit & ipse Euangelium suum per Gręciam, & varias gentes, ita vt & illi illud conueniat: *Quàm speciosi sunt super montes pedes Euangelisantis pacem, annun-*

tiantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sion; Regnauit Deus tuus. Isa. 52. Sensus est. Satanæ Tyrannis distributa est, & excisa; Deus tuus regnat in terris, cuius regnum æternam salutem, & fœlicitatẽ incredibilem affert cum thesauris opulentissimis: expande ergo, ô Sion, sinum tuum, arrige aurem, erige mentem, vt his bonis potiaris, en iuxta te sunt eius legati, fęlicitatis omnis nuncij & portitores. Hinc subdit Isayas: *Gaudete & laudate simul deserta Ierusalem, quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Ierusalem, parauit brachium sanctum suum, in oculis omnium gentium & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri.* Isa. 52. Hoc est, videbunt illum qui salutem toti attulit orbi, illum digito ostendent Euangelistæ & Apostoli. In hoc ergò triumphate, & ei aurem præbentes, *recedite, recedite de medio Babylonis*, de peccato, de mundo, de confusione, de dęmonis seruitute, omnem cõtaminationem abiicite, quæ confusionem coram Domino potest inducere, & ad confusionis ęternæ ærumnas vos ducere.

PARS TERTIA.

SAnctus Lucas dilectus & familiaris Deiparæ merito asseritur, ita vt de mysteriis incarnati verbi, specialiter ab ea fuerit instructus. Ipse enim specialiter cum suis circumstantiis descripsit mysteria infantiæ Iesu, quæ ab Euangelistis aliis non sunt scripta: nec illa videtur ita particulariter sciuisse, nisi ex ore Virginis, quæ omnibus his interfuerat, de qua etiam dicit: *Maria autem conseruabat omnia verba hæc conferens ea in corde suo.* Luc. 2. Quare, & quomodò ea conseruabat? Conseruabat tamquam Arca sanctissi-

noui testamenti mysteria hęc, quæ videbat & audiebat, & tamquam Archiuum primarium, vt ea postmodum reuelaret sacræ historiæ Scriptoribus. His ergò verbis insinuare videtur S. Lucas, vndè hæc depromp̃serit, quæ tradit, & litteris mandat non intermorituris. Quasi dicat: A Virgine hęc accepi, quæ conscribo. Illa enim omnia conseruabat conferens in corde suo. Certè ipsa non solùm Regina erat Apostolorum, sed Doctrix ac illuminatrix Euangelistarum. Et ad hunc effectum post Christum in terris relicta erat, vt Ecclesiam nouellam doceret & illuminaret, tãquam Luna Sole subtracto: *Eleuatus est Sol, & Luna stetit in ordine suo.* Neque solùm rudes fideles docuit, sed & Ecclesiæ Pastores & Doctores; quia spiritu sapientiæ & intellectus omnes superabat, & omnibus pænè mysterijs præsens adfuerat.

Vide Gloss.

Abac.

Ab illa itaque didicit S. Lucas colloquium illud secretissimum, quod ei cum Angelo paranympho fuit, dum Filium Dei sacris concepit visceribus. Sola ipsa, & Dei Legatus Gabriel, conscij erant tanti mysterii, & tam secreti alloquii. Ab ea didicit quoque Natiuitatis Christi Iesu particulares circumstantias, præsepe sacrũ, fascias inuoluentes, cantum Angelorum, visitationem Pastorum, quæ omnia accuratè descripsit. Ab ea cognouit Circumcisionem pueri, Adorationem Magorum, purificationem & oblationẽ in templo, inuentionem Iesu duodennis in templo docentis. Denique, ex ea percepit visitationem Elisabeth, exultationem Ioannis, & quæ tũc peracta sunt mysteria. Ab ea didicit quoque tria illa Cantica, quæ in finem vsque sæculi Verbi incarnati laudes prędicant, & quotidie in Eccle-

sia

ſia decantãtur, *Benedictus, Magnificat, Nũc dimittis.* Nemo Euangeliſtarum pręter eum horum meminit, quæ tamquam Secretarius & Notarius Virginis per illam didicit.

Vlteriùs quoque illud familiaritatem Deiparæ Virginis & S. Lucæ comprobat, quòd primus Virginis imaginem depinxerit. Atque imago illa Virginis adhuc Romæ in templo ſanctæ Mariæ Maioris aſſeruatur, eſtque miraculis celebris, à tot ſæculis honorata. Dicitur & primus Chriſti Domini imaginem depinxiſſe S. Lucas, & arte Pictor & profeſſione Medicus erat. Nam licet Pictor quidam alius miſſus ſit à Rege Edeſſæ Abagaro ægrotante (qui ſummo videndi Chriſti tenebatur deſiderio) vt accuratè eius faciem per picturam efformaret, ſicque ſaltem imagine frueretur, qui præſentiâ frui non poterat: Tamen non potuit Pictor ille aſſequi quod optabat, quia diuinus ſplendor in vultu coruſcans impedimento erat. Saluator interim, vt pio Regis deſiderio ſatisfaceret, in linteo faciem ſuam dignatus eſt exprimere, & ad Regem tranſmittere, tamquam pietatis monumentum, & ſanitatis ſibi reddendæ argumentum. Vide Nicephorum l. 2. hiſtor. c. 7. & Euagr. l. 2. c. 26.

Ex eo etiam dilectus fuit Virgini Deiparæ S. Lucas, quod caſtitatem coluerit toto ſuo æuo, ita vt de ipſo referat ſanctus Hieronymus, vſque ad annum octuageſimum quartum vixiſſe cęlibem. Ideo myſteria puriſſimæ carnis à Chriſto ſuſceptæ meritò ei indicauit Beatiſſima Virgo, quæ ęternitati commendaret.

Martyrio vitam finiiſſe ſanctum Lucam, & ſi non ita certum & exploratum ſit, multi tamen ſcriptores Eccleſiaſtici tradiderunt. Atque inter

antiquos ita insinuat S. Greg. Nazian. Orat. 1. in Iulianum vbi sic loquitur: *Non victimas pro Christo cæsas es reueritus. Non magnos pugiles extimuisti, Ioannem illum, Petrum, Paulum, Iacobum, Stephanum, Lucam. & qui post illos capitis sui periculo veritatem protexerunt: qui cum igne, & ferro, & belluis, & tyrannis, alacri animo, velut in alienis corporibus, imò velut corporum expertes dimicarunt.* Sic & sanctus Paulinus inter veteres nominat eum Martyrem his versibus:

Hic Pater Andræas, & magno nomine Lucas
Martyr, & illustris sanguine Nazarius.

Eiusdem est sententiæ sanctus Gaudentius Episcopus Brixianus florens tempore S. Ambros. ita enim loquitur in sermone Dedicat Eccles. *Horum quatuor habemus reliquias, qui regnum Dei & iustitiam eius prædicantes ab incredulis occisi sunt: Ioannes in Sebaste Palestinæ, Thomas apud Indos, Andręas & Lucas apud Patras, Achaiæ ciuitatem, consummati referuntur.*

Nicephorus autem l. 2. c. 43. specificat genus martyrij, dum sic de sancto Luca disserit: *A Paulo Roma in Gręciam reuersus, plurimos ibi diuinæ doctrinæ luce illustrauit, & tandem à diuini verbi contemptoribus ex fructifera oleæ arbore suspensus (quod aridi ligni ex quo crux fieret copia non esset) Deo spiritum commendauit.* Eadem habet Glycas lib. 3. Annal. additque liquorem medicum ex reliquiis scaturire, eoque indice illas esse repertas. Consentit & Cedrenus in compendio histor. O felix igitur Olea, ex qua pendens talis diuinus Pictor, imaginem in se depinxit Iesu Crucifixi! O felix Olea, in qua Medicus ille (cuius verba Euangelica animæ languentis sunt medicina) se supremo conformauit Medico, eius vnctionis

particeps effectus, tam in vita, quàm in morte. Potuit enim cum Christo summo Medico dicere Lucas Medicus: *Spiritus Domini super me, eò quod vnxerit me, euangelizare pauperibus misit me, vt mederer contritis corde* Hoc dum viueret perfecit prædicatione verbi, & in finem sæculi perficiet scriptione Euangelij.

Patet quoque ex dictis, quàm aptè sanctus Lucas designetur symbolo Bouis: tum quia sacræ linguæ vomere cordis nostri arua prosulcat, eaque euangelici seminis iactu, vitali fruge fœcundat: Tum quia Euangelicam atque Apostolicam describens historiam, hostes Christi, atque aduersarios veræ fidei, tamquam duobus cornibus vẽtilat, eosque nearcam Catholicæ Ecclesiæ depopulentur, expugnat: Tum denique, quia post laborem in agro & area Domini, tandem se victimam Domino immolauit, suum illi libans sanguinem, qui priùs eius amore mortificauerat carnem, quia crucis mortificationem iugiter in suo corpore portauit, tamquam iugum & aratrum, sed sibi suaue & iucundum.

CONCLVSIO.

O S. Luca, Pictor diuine, depinge in nobis sacrorum verborum tuorum penicillo perfectam diuinitatis imaginem; eamque vel operibus nostris cruentis deturpatam, reforma, & pristino splendori restitue! O Medice sacer, Euangelij tui medelâ effice, vt sanentur languores animarum nostrarum, & in veram redeamus sanitatem, relictis morbidis reliquiis vitiorum. Denique, sic intercede pro nobis occæcatis, vt fiamus Theodidacti & Docibiles Dei, discipuli Christi,

discipulique tui, vnctionis illius participes, quæ de omnibus sufficienter docet, & tandem tua sectantes vestigia possimus dicere: *Ego autem sicut Oliua fructifera in domo Dei speraui in æternum, & in sæculum sæculi.* Ps. 51.

3. *Nouemb.*

PRO FESTO S. HVBERTI.

LECTIO VIGESIMA Prima.

Amauit eum Dominus, *& ornauit eum, Stolam gloriæ induit eum.*

TRES SVNT PARTES.

Prima ostendit quomodò Deus amorem ostenderit erga S. Hubertum admirabili vocatione.
Secunda, quomodò eum ornarit Pontificali dignitate.
Tertia, quomodò eum induerit Stolâ gloriæ.

PARS PRIMA.

Deus ab æterno amorem suum gratuitum super electos expandit, sine vllis eorum meritis, ex purissima bonitate sua; quæ cùm sit sui diffusiua, sese vult his quos elegit specialiter communicare: *In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans tui,* inquit ipse, Hier. 31. Quid est, *in charitate perpetua dilexi te?* Idem est ac si dicat: Ab eo tempore quo

ego Deus sum, & quo ego meipsum dilexi, ego quoque te diligere volui,: non quòd hoc ipsum aliquâ ratione ex parte tua promeritus fueris, sed quia ego bonitate mea tui misertus sum. Quia ergo ab ęterno Deus ego sum, ideo & ab æterno dilectio mea fuit erga te: & in tempore illam ostendi, attrahens te ad me, & è miseria erigens per misericordiam meam & bonitatem Hoc ipsum sanctus Paulus indicat, cum refert cap. 9. ad Rom. illud Malachiæ 1 à Domino dictum, *Iacob dilexi:* Hic fuit figura electorum. Sed quando dilexit Dominus Iacob? *Cùm necdum natus esset, nec quicquam boni aut mali fecisset,* inquit Apostolus, vt ostenderet quàm gratuita sit electio & dilectio. Propterea etiam Moysi Dominus dixit, teste eodem Apostolo: *Miserebor, cuius misereor, & misericordiam præstabo, cuius miserebor.* Rom. cap. 9. Quasi dicat: Miserebor cuiuscumque voluero misereri, eligendo ad salutem ex solo beneplacito voluntatis & dilectionis meæ. O quàm miræ est extensionis & longitudinis hæc misericordia & dilectio! Protenditur enim ab æterno vsque in æternum dicente Propheta: *Ab æterno vsque in æternum misericordia eius,* ideo asserit Dominus, in charitate perpetua se suos diligere. Quia autem ex hac dilectione æternâ ptoueniunt homini in tempore omnia dona & charismata, omnisque fauor cælestis, omnis gratiæ præparatio, vocatio, iustificatio, glorificatio, ideo addit: *Attraxi te, miserans tui.* Quomodo attrahit, nisi inspirando & vocando, illuminando intellectum fulgore lucis interioris, illiciendoque voluntatem funiculis charitatis & amoris? O quàm varios modos. quá variasque vias nobis abscóditas habet Deus, quibus hominem ad se trahit! *Dic mihi quâ viâ spar-*

gitur lux, aut diuiditur æstus super terram? Lux scilicet gratiæ cælestis, & æstus diuini amoris, ita à Deo spargitur, ita in suos diuiditur, vt homines nescientes quâ id viâ factum fuerit, in admirationem meritò rapiantur.

Attende id in electo Dei seruo Huberto, de quo canimus hodiernâ die: *Amauit eum Dominus.* Quomodò amauit? Amauit ab æterno, amauit in tempore. Amauit ab æterno prædestinans & eligens, *dignumque faciens sortis sanctorum in lumine.* *Collos. 1* Amauit in tempore vocans & attrahens, atque ex filio tenebrarum filium lucis efficiens per fidem & gratiam. Amauit eum mirâ dilectione, quam declarat amabilis & admirabilis vocatio.

Quosdam vocat Deus ad fidem & gratiam per speciale ministerium Angelorum. *Act. 10.* Sic Cornelio Centurioni in Actis Apostolorum apparet Angelus, & mittit eum ad Petrum: ostenditque Dominus Angelico ministerio linteum quoddam Petro quatuor initiis è cælo demissum, in quo continebantur serpentes, & reptilia, & omnis generis animalia immunda. Significabatur autẽ intra vnum fidei linteum, quatuor initiis Euangeliorum alligatum, etiam gentes contineri, ideoque ab eo non esse repudiandum Cornelium Gentilem, sed relicto veneno infidelitatis in Ecclesiæ corpus traijciendum. Ideo dicitur ei: *Occide, & manduca.* Occisio erat mors spiritualis, quâ mori debebat peccato, vt viueret gratiæ & fidei Christi

Similiter per Angelum videtur vocatus Augustinus: qui vbi disceptans cum cogitationibus suis sub arborem sese proiecisset, vocem cælestẽ audiuit: *Tolle, lege; tolle, lege.* Quâ quidem voce mo-

nebatur aperire librum Epistolas sancti Pauli cõtinentem, vbi perfectè illuminatus est, dum incidit in illud: *Non in cubilibus & impudicitijs, sed induimini Dominum Iesum Christum.* Vox autem illa: *Tolle, lege*, nonne Angelico ministerio efformata fuit?

Sic & Angelus cooperatus est specialiter conuersioni Eunuchi Candacis Reginæ AEthyopum, dum misit Philippum qui instrueret eum & baptizaret in via. Acto. 8. De cuius subita conuersione sic loquitur S Chrysol. ser. 56. *Eunuchus etiam generatur in via, vt quem castrauerat humana temeritas ad hominis seruitutem, & intra Regis aulam inuita castitas collocarat, voluntaria castitas & votiua ad cælestis aulæ gloriam, ad cælestis Regis promoueret & transferret obsequium. Beatus iste, cui datum est vt palatij infulas non amitteret, sed mutaret.* *Rom. 13*

Quòd si hos Christus censetur specialiter diligere, quos per suos Angelos ad fidem & gratiam adducit: quantò magis eos quos per seipsum dignatur vocare post suam in cælos ascensionem? An non sic vocauit Paulum, circumdans eum lumine, terrens voce, percellens cæcitate, & ad Ananiam eum destinans? O efficax Christi vocatio, quæ confestim excutiens spiritum minarum, facit de Saulo crudeli Paulum Fidelem, de Lupo, Agnum, de Persecutore Apostolum! Quis id adeò subitò efficere poterat, nisi vox Christi, *Vox Domini in virtute confringentis cedros?*

Non absimiliter S. Hubertus à Christo Domino ad fidem vocatus est. Hic enim Bertrandi Ducis Aquitaniæ filius, cùm Ebroini Franciæ Vice-Regis tyrannidem fugiens, in Austrasiam ad Pipinum adhuc *Paganus* se transtulisset, mirabili benignitate & prouidentiâ è profun di caligine *Ita habet eius Vita apud Su-*

rium, quidam tamen putant antea eum baptizatū & fidelem.

à Iesu Christo ad fidei lucem euocatus est. Cùm namque in Tongrensi Parochia venaretur die Veneris sancto, in quo recolitur Passio Domini, apparuit ei ingens ceruus Crucifixi effigiem inter cornua gestans. Ibique eum timore correptum Crucifixus allocutus est, & iussit adire S. Lambertum Antistitem, à quo viam salutis percepturus foret. Paruit ipse, & à B. Lamberto benignè susceptus, catechesi est imbutus, & fonte baptismatis est lustratus. Totus verò cælestis vitæ desiderio incensus, in solitudinem sese recepit, vt asperos pœnitentiæ labores sustinens, soli iam Crucifixo viueret, carnem & ipse suam crucifigens. Quapropter loricâ ferreâ ad carnem religatâ continuò corpus domabat. Ita habet vita eius apud Sur. 3. Nouembr.

An non igitur satis probat hæc specialis Huberti vocatio quod de ipso canimus, *Amauit eum Dominus*? Certè non potuit non procedere ex singulari amore & dilectione talis electio. Nec incredibilis vlli videri debet: legimus enim planè similem vocationem de S. Eustachio Præfecto militum sub Traiano, qui tunc Placidus vocabatur. Cùm enim ceruum ingentem insectaretur, calcaribus equo additis in præruptum montem peruenit. Et ecce illi super caput cerui in supercilio montis, dum ipse animo & oculis prædæ inhiat, Crucifixus apparet, & ex illo vox, *Placide, placide, cur me persequeris*? Attonitus ille hac noua forma & voce, ex equo dilabitur. Vbi verò se collegit, inclamat. *Quis es Domine*? Cui Dominus: *Ego sum Christus Iesus, qui causa salutis humanæ in carnem veni & mortem in crucis ligno pro te pertuli, vt ad æternam felicitatem te transferrem*. His ipse mutatus, domum repetens cuncta enarrat vxori, quę

Surius in Vita eius.

simili visione in nocte monita fuerat: mutuoque consilio ad Christianum Sacerdotem pergunt, à quo instructi baptizantur in Christo.

O felices Venatores! Dum feras venantur, ipsimet præda fiunt supremi Venatoris Christi. qui mox efficit vt omnem deponant feritatem, & puram sectentur veritatem. Immò ipsi conuersionem morum fiunt Domino per diuinam gratiam & sapientiam deliciosum epulum, quo lubenter vescitur. Olim dicebat Iacob filio Esau: *Sume pharetram & arcum, egredere foras: cumque venatu aliquid apprehenderis, fac mihi indè pulmentum, sicut velle me nosti, & benedicat tibi anima mea* Audiuit hoc Rebecca pia erga Iacob mater, & vt ei benedictionem Patris conciliet, ait: *Affer mihi duos hædos optimos, vt faciam ex eis escas* Patri *tuo quibus libenter vescitur.* Interpretemur id sensu mystico, & dicamus per hœdos, peccatores designari, qui dum conuertuntur, sic eos nouit sapientia & gratia diuina condire, vt suaue & deliciosum ferculum sint in mensa Patris æterni, quasi cerui venatu apprehensi, & condimento cælico apparati. Talis ceruus S. Hubertus fuit, in cuius conuersione epulatur Christus cum Angelis; quia dicit: *Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me.* Ioan. 4. Et rursus alibi: *Gaudium est Angelis super peccatore pœnitentiam agente.* Luc. 15. Gen. 27

Amauit itaque Dominus Hubertum, ei apparens in vertice cerui, & vocem illam emittens de qua Psaltes: *Vox Domini præparantis ceruos.* Psal. 28. Ad currendam scilicet viam salutis, voce sua expeditos facit (instar ceruorum in sublimem collium verticem festinantium) hos quos sibi seruos elegit, sicut & alibi, iterũ dicit Rex & Propheta:

Præparauit pedes meos tamquam ceruorum, ſuper excelſa ſtatuens me Pſ. 17. Hoc ipſum poterat dicere S. Hubertus, non ſolùm vocatus à Chriſto Domino ad fidem, ſed etiam toto zelo & feruore currens ad perfectionem, quaſi ad ſibi deſignatum montis ſupercilium. Propterea enim mox à vocatione in ſolitudinem ſe recepit, vbi per ardua curreret pœnitentiæ iuga, & oſtenderet ſe in ſequela Ieſu Chriſti Crucifixi infatigabilem. Hoc autem haud potuiſſet facere, niſi eius gratiâ preuentus & amore, ideò meritò de ipſo pronunciamus: *Amauit eum Dominus.*

PARS SECVNDA.

QVia verò amauit, ideo *& ornauit eum.* Ornauit equidem omnibus cæleſtibus donis & gratiis, ſibi velut cælum & tabernaculum in eius anima conſtituens. *Spiritus Domini ornauit cælos,* inquit ſanctus Iob. Quod interpretans ſanctus Gregorius addit; *Ornamenta cælorum virtutes ſunt prædicantium.* Quæ *ornamenta Paulus, enumerat, dicẽs: Alij datur per ſpiritum ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſciẽtiæ ſecundùm eumdem ſpiritum, alteri fides in eodem ſpiritu: alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu alij operatio virtutum, alij prophetia, alij diſcretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum.* Hæc ornamenta ſpiritus non defuerunt viro ſancto, quæ poſtmodum toti Orbi & Eccleſiæ fuerunt conſpicua.

Ornauit quoque eum Dominus tamquam præclarum militem ſuum & Ducem panopliâ Chriſtianâ, quâ ſub vexillo crucis fortiter dimicaret. Ornauit eum loricâ iuſtitiæ, baltheo caſtitatis, galeâ ſpei, ſcuto fidei, gladio ſpiritus, cal-

ceis & ocreis Euangelicæ veritatis, calcaribus sancti timoris. O verè ornatum Ducem & accinctum ad præliandum prelia Domini in militia Christiana, contra Satanam & Peccatum, contra Carnem & Mundum, contra Mortem & Infernum! Deseruit insignia Nobilitatis sæculi, vt dignus fieret exornari ornamentis & Insigniis Filiorum & Militum Dei.

Tandem ornari eum voluit Dominus decore Sacerdotali & Pontificali. Hoc est præcipuum Ecclesiæ Sponsæ Christi ornamentum, propter quod ei dicitur apud Prophetam: *Vnxi te oleo, vestiui te discoloribus, & calceaui te ianthino, & cinxi te bysso, & indui te subtilibus, & ornaui te ornamento, & decora facta es nimis, & profecisti in regnum*, Ezech. 16. Propter regale sacerdotium, quo Ecclesia est adornata, hæc de ea veritatem habent: nam & in symbolum regiæ suæ dignitatis Pontifices variis ornamentis decorantur, purpurâ & hyacintho induuntur, infulasque & mitras gerunt in capite, tamquam Insignia & Diademata cælitus eis collatę potestatis. Ad hanc igitur sublimem dignitatem Purpuratorum euchi voluit Dominus Hubertum, qui purpuram sæculi propter ipsum aspernatus fuerat. Noluit latere sub modio solitudinis hanc lucem, quam in eo accenderat, sed voluit vt ascenderet super candelabrum, & illam quaquàversum spargeret, sicque luceret omnibus qui in domo sunt. Sed attende quàm admirabili id gestum fuerit prouidentiâ.

Inspirauit ei Dominus animum peregrinandi, & visendi limina Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, pignoraque sacra ibidem venerandi. Nã & tunc omnino celebris & frequens erat peregrinatio ad sanctum Petrum & Paulum. Gaude-

bant ſanctitate & eruditione viri clariſſimi calcare Romam, Martyrum pretioſo ſanguine purpuratam. Iniuit igitur & ipſe hanc peregrinationem animo pientiſſimo, non vanitatis aut curioſitatis impulſu. Eadem verò nocte Romam appulit, quâ ſanctus Lambertus martyrio fuit affectus. Atque illâ ipsâ nocte Angelus in ſomnis apparens Sergio ſupremo Pontifici, mortem indicauit ſancti Lamberti, deferens ad Pontificis manus eius pedum Paſtorale, quo inauguraretur Hubertus peregrinus ad ſepulchrum Apoſtolorũ orans. Pontificalia quoque ornamenta ſubitò à loco martyrij Angelico miniſterio ſunt delata, vt his indueretur conſecrandus. At Hubertus cui humilitas corde tenus radicata erat, adhuc huius vocationis diuinæ neſcius, quoad in ſe erat, renitebatur prætendens inidoneitatem & inſufficientiam ad tantum munus: *Iuſtus in principio accuſator eſt ſui.* Cùm verò Pontifex & ſacer conuentus qui ad eum inaugurandum aduenerat, penſili animo fluctuaret, tum ob Huberti reniſũ, tum quia Pontificalibus ornamentis cælitus delatis deerat Stola, quam Satan abdiderat, perſentiſcens hanc ſibi conſecrationem noxiam fore: Ecce Stola ſerica alba, auro intertexta, tranſmittitur perenne munus futurum, ſed iam ſeruiens Huberto inaugurando. Tranſmittitur, inquam, à Beata Virgine per Angelum, qui fulgore ſuo ac voce omnem diſſipauit caliginem, omnem eliminauit anxietatem. Sic enim allocutus eſt ibi præſentes: *Quorſum, ô Præſules, ſuſpenſi hæretis, animis in diuerſa raptis? Tu quoque Huberte, quid cunctaris? Deus qui Gedeonem hoſtium congreſſum veritum per Angelum ſuum roborauit, qui diſcipulorum corda & ora afflamine Spiritus Sancti edocuit, qui bal-*

butienti Prophetæ Aaronem Oratorem constituit, ille aderit tibi, ille dabit os & sapientiam ad regendam plebem tibi commissam. Et vt verbis fidem habeas, en Deipara Mater Maria tibi hanc Stolam, Angelicis manibus contextam, in singularem mittit prærogatiuam, quâ consecreris, & quâ consequaris scientiam necessariam & perfectam. Datque tibi Deus hoc sacro munere virtutem imperiosam super dæmoniacos. energumenos, phreneticos, & super omnem inimici potestatem. Hæc Stola, quasi Virga Aaron, instrumentum erit virtutum & operationum, quas Deus orationibus tuis in salutem populi operabitur, & durabit in memoriam tui in remedium his qui patrocinium tuum implorabunt.

Ita scriptores Vitæ eius.

His Angeli verbis & promissis instructus Hubertus, victas dedit manus, & consensit consecrationi, qui ideo antea renitebatur, quia necdum sciebat hanc esse Dei vocationem. E contrà sciebat de multis purpuram & dignitates ambientibus verum esse: *Ipsi currebant, & non mittebam eos. Ipsi regnauerunt, & non ex me.* Certè antiqui Sancti non ambiebant Sacerdotia, ambiebant potiùs martyria. Ornatus ille Pontificius non omnibus conuenit, quibusdam oneri potiùs est quàm ornamento, & ruinæ tandem seruit ac tormento. Hoc extimescebat Hubertus, antequam voce cælesti instrueretur. Interim *sic honorabitur quem Rex voluerit honorari*, sic ornabitur, quem Rex Cæli voluerit ornari. Domini enim est *assumptio nostra, & sancti Israël Regis nostri,* qui potest suscitare de puluere egenum, in solio collocare, eumque exaltare. Quare Sancto Huberto antea infideli, antea venatori & peccatori, postmodum Baptismo lustrato & purgato, tandemque ad Pontificiam Dignitatem gloriosè euecto, illud Ecclesiastici 47.

optimè conuenit: *Deus purgauit peccata ipsius, & exaltauit in æternum cornu eius, & dedit illi testamentum regni, & sedem gloriæ in Israël.* Vtique Deus eius peccata expurgauit per Baptismum, & cor eius exaltauit. In scripturis sacris cornu symbolum est roboris, regnique ac gloriæ; ideoque exaltasse cornu Huberti, non aliud est quàm illi robur contulisse ad grandia & excelsa. Sed si specialiter eum vt robustum & inclytum Venatoré à Domino conuersum consideremus, sic exaltauit eum Dominus, ac cornu eius quo solent vti Venatores; quia effecit vt Venatores eum Patronum sibi adsciscerent & venerarentur: immò effecit vt quicumque ad corporis eius sacras exuuias in Ardenna quiescentes peregrinantur, gauderent aureâ vel argenteâ imagine cornu eius venatorium repræsentante. Hinc & in honorem Sancti Venatoris passim galeris vel vestibus has imagines suspensas referunt, qui illuc peregrinationes instituunt, vel qui Sancto Huberto se deuotos profiteri volunt. Exaltauit igitur, & hac ratione Dominus cornu eius, cuius memoriale gestiunt populi circumferre. At magis exaltauit cornu eius, dum *sedem gloriæ in Israël dedit illi*, primum Episcopum Leodiensem, Principemque Reipublicæ amplissimæ & Christianissimæ eum constituens, quæ ab eius tempore in Sigillo publico hunc honoris titulum insculptum gestauit: *Legia Sancta Ecclesiæ Romanæ Filia.* Quem titulum ita hactenus constanter tutata est, vt nullis hæresum turbinibus à fide defecerit. Neque solùm fidei constantiam à Sancto Huberto hausit, sed etiam ab eo iura, plebiscita, legesque politicas, pondera, mensuras, ac alia optimum Reipublicæ regimen concernentia accepisse, traditio

est constantissima. Dedit ergò ei Dominus *sedem gloriæ in Israël* hoc est, potestatem vtriusque regiminis in hoc populo electo, quæ etiamnum in successoribus perseuerat.

PARS TERTIA.

SIc ornauit Dominus S. Hubertum, sic exaltauit: hoc autem maximè attendendum, quòd *stolam gloriæ induit eum* Dicamus ergo primò, verum id esse ob cælitus delapsam Stolam illam, de qua obiter diximus, & nunc plenius tractandum nobis restat. Certè multis titulis Stola illa vocari potest *Stola gloriæ* siue gloriosa.

1. *Quia symbolum fuit Pontificalis dignitatis.*
2. *Quia è loco gloriæ descendit.*
3. *Quia ab Angelis gloriosis contexta.*
4. *Quia à Rege & Regina gloriæ specialiter missa.*
5. *Quia gloriam Dei iugiter est propagatura.*

A Regina gloriæ Maria S. Huberto demissam diximus, in pignus specialis amoris. Hæc enim singulari prosequitur amore castos & puros, verosque & parthenios Sacerdotes. Hos adamat & Christus, Sacerdotum Summus, diciturque propter illos, seu in illis, Sacerdos ęternus. Sacerdos ipse est *innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus:* segregat quoque quos vult à peccato & sæculi huius contagio, vt dignè sibi valeant ministrare. Dicere ergò possumus quod sicut Iacob in symbolum specialis dilectionis prouidit Stolam polymitam Ioseph filio suo: sic Christus prouidit electo suo Huberto in signum beneuolentiæ particularis Stolam hanc gloriosam. Et sicut olim Rebecca Mater prouidit Iacob vestem optimam & fragrantissimam, vt benedictionem acciperet

à Patre: Sic & Maria Mater beneuolentissimà prouidit filio suo Huberto hanc Stolam cæleste, in quâ sacris operans, sibi & populo benedictionem impetraret. Sic etiam S. Ildefonsum donauit sacrâ casulâ, & eius capiti eam propriis inseruit manibus, dicens: *Hâc veste fily mei meaque totius anni festa celebrato.*

Sed eminentissima est sacra Huberti Stola, ideoque aptissimè *Stolam gloriæ*, siue gloriosam nominaueris, ob tot miracula quibus Ecclesiam illustrat, fidem confirmat, hæreses retundit, hæreticos confundit Hæc etenim dat salutem ægris, rabiem propulsat à læsis, dæmones ejicit ab obsessis & energumenis. Ideò ad eam cateruatim confluunt populi: si qui verò morsu animalis rabidi fuerint infecti, à veneno fiunt liberi. Et quod maximam parit admirationem, iam à septingentis & amplius annis præcisa totque millium hominum frontibus particulatim apposita & inserta, non deficit, sed in hodiernum vsque diem integra miraculosè perseuerat. Non absimilis est hac ex parte Crucis Dominicæ ligno, de quo S. Paulinus ep. 11 ad Seuerum: *Crux in materia insensata vim viuam tenens, ita ex illo tempore innumeris penè quotidie hominum votis lignum suum commodat, vt detrimenta non sentiat, & quasi intacta permaneat, quotidiè diuidua sumentibus, & semper tota venerantibus.* Idem de ea tradit S. Cyrillus Hierosolym. Episc. catechesi 4. In eo quoque quod minima particula confert sanitatem ægris, non absimilis est Sanctorum reliquiis sacris, de quibus sic ait Theodoretus l.8. de Martyribus: *Eorum corpora non singula singulis monumentis conduntur, sed ciuitates, oppida, hæc inter se partiti sunt, laborantibusque animis ac ægris corporibus salutares eos confiteri non cessant. Nihiloque secius*

secius vrbium custodes ac locorum præsides venerantur. sectis ergò eorum corporibus, integra tamen vis & gratia perseuerat, tenuesque ac tantillæ reliquiæ toti nullasque in partes dissecto Martyri parem habent virtutem. Hæc Theodoretus.

Propter hæc igitur omnia Stola gloriosa est, quâ induit Dominus Hubertum, quæ quotidiè percisa tamen perseuerat integra; & ex qua tot profluunt remedia his quibus applicantur contra morsus venenosos animalium rabidorum. Eius etiam contactu claues & cornua ferrea, argentea, vel aurea (mediante ad hoc peculiari benedictione) medendi vim concipiunt, ignique applicata, & læsis animalibus ad viuam carnem impressa, rabiem, venenumque dispellunt: aut si adeò veneni vis venas præcordiaque peruasit, vt via morti obstrui nequeat; vt aliis nocere non valeant, penitus coërcent. Hinc etiam fit, vt numismata sacræ Stolæ contactu sacrata aduersus rabidorum animalium incursus, ac dæmonum insultus, vim habere quotidiana apud nos probet experientia, vt propterea Stola ista hoc Titulo honorifico decoretur: *Admirabile diuini muneris Priuilegium.*

Ita verò varias orbis partes fama huiusce priuilegij peruasit, vt traditio sit in Monasterio S. Huberti, illuc accensisse filium Caluini, Heresiarchæ Gallicani, à rabido cane lęsum, vt remedium consequeretur Quod quidem hisce versibus memoriæ ibi mandatum est:

Scis quid Caluinus Sanctorum fecerit osor,
A cane cùm rabido filius ictus erat?
Tentauit medicis illum sanare venenis,
Quæ Pedemontanus iußit Alexis emi.
Sed Deus hunc non est medecinâ passus abuti,

Ne quis ob hoc Diuos temneret hæreticus.
Namque opus inualidum Caluini reddidit, vt se
Per Sanctos cuiuis ferre probaret opem
Ille itaque incassum sudans, est nocte coactus
Pignus in Ardennam mittere languidulum.
Immortalis vbi numen se pandit Huberti,
Talia qui Christi vulnera curat ope.
Venit eò proles scelerati manca parentis,
Et supplex aras procidit ante sacras.
Quodque precabatur superos, erat, vt sibi vellent
E membris morbum pellere tabificum.
Neuè sibi obijcerent malesani dogmata Patris,
Quæ modò per mundi climata nota forent.
Nam se cum stolido non consentire parente,
Velle sed in veteri relligione mori.
Hæc vbi fatus erat, sacra cum veste Sacerdos
Prodijt, illius vulnera dira fouens.
Nec multos mansisse dies narratur ibidem,
Quin fuerit dono sanus Huberte tuo.
Sparserat interea Caluinus in vrbe Geneua,
Saxonicas gnatum nuper adisse plagas.
Ille quidem dignus, non qui luat à cane talem
Vindictam, sed quem Cerberus ipse voret.

Dicamus vlterius, Stolâ gloriæ à Domino indutum fuisse S. Hubertum, quando veste mortalitatis exutus; vestem accepit immortalis gloriæ. Corpus etenim quod in morte exuimus nonnisi vestis est lutea & terrena, quam exuere peroptãt Sancti, vt superuestiantur veste cælesti & incorruptâ, *dum quod mortale est, absorbetur à vita,* sicut loquitur Apostolus 2. Cor. 5. Hac verò superuestiuntur, quicumque nudi non inueniuntur, vt ibidem dicit Apostolus, siue vt explicat S. Paulinus ep. 8. ad Seuerum Sulpitium: *Si despoliatus â corpore, non inueniaris nudus ab opere.* Propterea

dicebat S. Gregorius Nazianzenus, agens de corpore hoc terrestri, ponderoso ærumnoso: *Aufer a me Domine tunicam hanc ita grauem, sed da mihi leniorem, quia nolumus expoliari.* Respiciebat ad vestem gloriæ, quam cupiebat superindui. Similiter S. Chrys. illuc quoque respiciens dicit: *Eadem facilitate debemus corpus exuere quâ vestem, vti Ioseph pallium reliquit Ægyptiæ.* Chrys. in c. 5. ep. ad Heb.

Hoc probè intellexit magnus Angliæ Cardinalis Polus, quem facto schismate Hericus octauus, Rex Angliæ, persequebatur, eiusque caput quinquaginta aureorum millibus proscripserat. Cùm enim Leodium se recepisset, inuitatus à Cardinale & Episcopo Grosbeeckio, & ei illa Regis ingentia promissa, his qui ipsum traderent facta, insinuarentur animo tranquillo & sereno vultu dixit: *Miror hominis amentiam, quia pridem tædio vitæ affectus, mortem & ad meliorem vitam transitum opto: proinde cùm Henricus tanta cura tantisque impensis hoc meum desiderium adiuuare conetur, nihil aliud facit quàm si quis dormitum ire cupienti vestes exuere velit.* Vestis itaque est hoc corpus, sed onerosa & ærūnosa. Eam cùm sancti exuunt, vestem aliam reperiunt gloriosam, animæ enim gloriâ immortali circumamiciuntur à Domino. Propterea igitur rectè dicimus de S. Huberto: *Amauit eum Dominus, & ornauit eum*, non solùm in hac vita, sed etiā in altera, dum *Stolā gloriæ* mox à morte *induit eum, & ad portas Paradisi coronauit eum.* Mors ei non aliud fuit quàm porta Paradisi, & ianua vitæ, in qua post Coronam & Stolam iustitiæ recepit Stolam & Coronam gloriæ. Sanderus & alii in histor. Anglicana.

Dicamus & hoc postremò pro conclusione, per *Vestem & stolam gloriæ* non insulsè posse hic designari corpus Sancti Huberti,

quòd à morte donatum est quâdam incorruptione: nam adhuc modò fertur in Andaino Monasterio Arduennæ (quod S. Huberti Monasteriũ nuncupatur) quiescere integrum & illæsum, non solùm ossibus constans, sed etiam carne viuidâ & capillis, ita vt solo corporis sopore detineri diceres. Hoc certò scimus, decimo septimo anno post eius obitum, cùm translatio prima facta est corporis, illud integrum omnino & viuidum, absque vlla putredine vel cinerulenta resolutione, repertum fuisse. Cùm enim diuino instinctu intelligeret appropinquare diem resolutionis suæ, assiduis precibus, ieiuniisque exitum suum munire satagens (quasi calcaneum contra serpentis venenatum morsum) per singulas basilicas Sanctorum implorabat auxilium. Cumque semel diutissimè ante altare S. Albini, in Basilica S. Petri ædificij ad radices publici montis à se dicata, prostratus in oratione perstitisset, protensis tandem brachijs locum sepulturæ est dimensus, dicens. *Hic defossa humo locus paretur sepulchro, & destituto animæ præsidio corpori sit receptaculo.* Quod factum fuit. Anno autem post mortem decimoseptimo, cùm crebris miraculis corpus effulgeret, ad altare S. Petri translatum est, vt honorificentiùs coleretur. Atque tunc repertum est illibatum, de quo sic scripsit quidam eius familiaris & discipulus: *Introspicientes gloriosum eius corpus nulla detrimenta passum illæsumque à putredine repererunt. quinimò mirifico odore refertum. Caput perlustrantes vident vultum eius sudore perfusum, & velut noctis opacæ roscidulis perfusum guttulis: coronam verò capillorum alienam prorsus ab omni læsione, cæsariemque auctam, & prolixitate & pulchritudine; neque enim candore senili albebat, sed colore & visione

sui, iuuenis caput repromittebat. Ita ille apud Sur. 3. Nouembr.

Multis post annis rursus facta est eiusdem corporis translatio, à Basilica Principis Apostolorum Leodij, ad Andainum in Arduennâ Monasterium, quia ipsius & ope Arduenna ad fidem conuersa erat. Facta est autem hæc translatio per VVulcandum Episcopum Leodiensem: atque etiam tunc corpus repertum fuit ab omni prorsus tabo & corruptione alienum. Exindè Monasterium istud Patroni nomine est insignitum, cuius adhuc modò corpus incorruptum se conseruare gloriatur, post nongentos annos & ampliùs.

Nec id adeò incredibile est, cùm pernotum sit idipsum priuilegij à Deo nonnullis sanctis concessum fuisse. Sic corpus S. Cæciliæ à Clemente octauo integrum repertum est nostro sæculo, post nongentos & ampliùs annos. Sic & de corpore S. Francisci memoriæ proditum est, stare illud nullis humanæ industriæ fulcris subnixum, supplicantis in modum oculis ac manibus in cælum intentis. Sic quoque S. Claudij corpus incorruptum peregrinis monstrari solitum, legimus in vita eius apud Surium 6 Iunij c. vlt.

Sed, vt de antiquis sileamus, dignum est memoratu, quod paucis abhinc annis in Belgio inuentum est, & publicis tabulis testatum à R. Episcopo Iprensi, de corpore B. Idesbaldi, Abbatis tertij Dunensis, Ord. Cisterciensis. Hic migrauit à sæculo anno Domini millesimo centesimo sexagesimo-septimo, anno autem millesimo-sexcentesimo vigesimo-quarto incorruptum planè repertum est, vt his verbis testantur litteræ Episcopi dicti: *Erat corpus istud vestitum veste religiosa, alba inferiori, & nigra superiori, adhuc prorsus firmis &*

Anno 1624.

integris: Erat caput integrum adhuc munitum capillis, inter quos eminebat corona religionis: frons integra, oculi suis tecti palpebris, & ornati superciliis. Genæ integræ, labia integra liuidi aliquantum coloris, os parum patens, ita vt duo aut tres dentes aliquâ sui parte videri possent: Barba valdè copiosa, quam quis ab octo diebus rasam iudicasset, ita tamen firma, vt præsentibus nobis fortiter pili eius à Chirurgo tracti, euelli non possent Tota vultus constitutio quasi dormientis, in sinistrum latus versa, collum adhuc ductile & prorsus integrum. Sic & brachia, & humeri & pectus, venter, genua, planè integra cum pedibus. Tibialia etiam omnino integra, ita vt etiam suturæ omnes dignoscerentur. Hæc ibi, & plura, quæ breuitatis causa prætereo.

Hoc igitur, tum S. Huberto, tum aliis Sanctis nonnullis concessum est, vt vestis animæ, caro scilicet, iam ab anima separata, ipsâ ad alteram vitam transeunte, incorruptionem quandam induceret, licet adhuc iacens in puluere: vt hoc ipsum iam acciperent tamquam initium quoddam & pignus gloriæ corporis, & futuræ incorruptionis post resurrectionem, quando illud Apostoli 1 Cor. 15. perfectè adimplebitur: *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute.* Vbi alludit ad granum, quod reconditur sub terram, vt resurgat cum fructu: sic & corpora nostra in terra conduntur, quasi ignobilia & corruptioni obnoxia: sed postmodum surgent planè illustria & gloriosa, corruptioneque & immortalitate donata: atque tunc erunt perfectissimè *Stola gloriæ*, quam rursus animæ induent, vt consummatè beatificentur.

PRO FESTO S. CAROLI BORROMÆI.

4. Nouemb.

LECTIO VIGESIMA Secunda.

Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & animam meam faciet, & ædificabo ei domum fidelem, & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus. 1. Reg. 2.

TRES SVNT PARTES.

Prima declarat quomodò Deus suscitarit his postremis sæculis S. Carolum vt & alios ipse excitaret.

Secunda, quomodò Sacerdos fidelis fuerit secundum cor Dei.

Tertia, quomodò ei Deus ædificarit domum fidelem.

PARS PRIMA.

ÆTerna Dei Prouidentia & Sapientia de malis nouit elicere bona : ideoque illa quandoque permittit. Quasi apis de venenatis plantis nouit mel exsugere, de petra oleū, de veneficio beneficiū, de peccato gratiā. Ipsa est quæ de tenebris iubet lucem splendescere, & vbi abundauit delictum, facit gratiā superabundare, admirabili sanè dispositione. Sic permisit Adæ lapsum, vt Filij Dei eâ occasione incarnatio foret,

in medelam eius ordinata. Sic & permisit Iosephi à fratribus venditionem & carcerem, vt eius exindè promoueret regnum & exaltationem, quæ in totius Israëliticæ plebis vergeret salutem.

Atque vt propiùs ad propositum accedamus, diuina prouidentia & sapientia ideo præcedenti sęculo tot hæresibus & erroribus quaquàversum permansit Ecclesiam suam concuti, vt veræ doctrinæ illustrationem, & ipsius Ecclesiæ exaltationem inde propalaret, illudque de ipsa verum esse vbique notum fieret: *In petra exaltauit me, & nunc exaltauit caput meum super inimicos meos*. Ps. 26. De erroribus & corruptelis vndique inundantibus, Ecclesiæ reformationem, quasi de tenebris lucem voluit splendescere, ac velut de veneno theriacam saluberrimam conficere.

Certè dum hæreses aditum sibi fecerunt, regnabat dissolutio in clero, proculcatâ Ecclesiasticæ disciplinæ serie. Dominabatur in plebe & Principibus libido, gula, effrenis voluptas, in Prçlatis ambitio & cupiditas, in Religionibus & Claustris libertas: atque hæc omnia ianuam aperuerunt variis delictis & erroribus. At vbi licentia & hæresis apertâ fronte & erectâ ceruice sese ostentauit, aperuit Deus oculos nonnullis, *per quos salus debebat fieri in Israël*, 1. Mac. 5. & suscitauit viros præclaros, qui & religiosos Ordines splendori restituerent, & Ecclesiasticam disciplinam reformarent, & in populis emortuam pietatem ac fidem vitæ restituerent.

Post Caluini & Lutheri virosa caliginosaque dogmata, mox tantæ tenebræ eruperunt, vt adimpleri videretur Prophetia Apocalypsis 9. de apertione putei abyssi, ex quo teterrimus exiuit

fumus,obſcurans Solem & Lunam,hoc eſt Chriſtum & Eccleſiam; ac deinde egreſſum eſt agmen locuſtarum de eodem fumo, in perniciem hominum non habentium ſignum Dei in frontibus ſuis, hoc eſt viuam certamque fidei diuinæ profeſſionem. Sed diuina nec tunc defuit ſapientia & prouidentia: de his enim tenebris alibi educi voluit lucem nouam, quia paulò poſt in nouum orbem induxit fidei ſplendorem & ardorem infidelitatis tenebras & frigus diſſipantem. Si ergo aliqui reperti ſunt à quibus meritò auferretur regnum Dei, & doctrina fidei,ſubſtituit eis gentem, cui illud regnum illaque veritatis doctrina daretur ad faciendum fructum. Mox quoque, vt hincinde vitiorum errorumque caligo diſſiparetur,plerique Religioſi Ordines reformationem ſuſcepere, vel nouæ pietatis fundamina jecere. Tunc namque Ordo ſancti Franciſci ad obſeruantiam ſtrictiorem ſeſe recollegit. Tunc Capucinorum Congregatio in pœnitentiæ exemplum ſeſe Orbi prodidit. Tunc Societatis IESV Militia, contra vitia & errores fortiter dimicare cœpit. Tunc Carmelo noui quaſi incolæ per S. Tereſam ſuſcitati ſunt, diſciplinæ ſanctæ ſtudioſi cultores & inſtauratores. Tunc & Minimi à S. Franciſco de Paula dati ſunt in lucem Gentium.

Denique, tunc nonnulli de Clero cœperunt aperire oculos, vt agnoſcerent ſe in ſortem Domini vocatos, ſicq; opus eſſe vocationi dignè reſpondere,& vitiis ac erroribus pietate ac doctrinâ obuiare. Quapropter eodem ſæculo exortus eſt ſanctus Philippus Nerius, qui Clero & Clericorum Congregationibus ſapientiæ ſanctitatiſque luce prælucerer, & S. Carolus Borromæus,

qui Canonicis, Pastoribus, Prelatis, normam recte viuendi traderet, ac preferens inclamare posset: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* 1. Corinth. 4.

Quia igitur de illo mihi hodiernâ eius festiuitate differendum est, assumpsi illud 1. Reg. 2. in propositionem: *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & animam meam faciet; & ædificabo ei domum fidelem, & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus.* Quod quidem licet de Samuële, aut, vt multi volunt, de Sadoc Sacerdote, dictum haud ignorem; tamen apprimè etiam Sacerdoti huic nostro, siue Sacerdotum Patri sanctissimo Carolo conuenire, declarare intendo. Quid est igitur dicere; *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem iuxta cor meum?* Sanè idem est ac si diceret Dominus: Emortua quodammodò jacet pietas, animarum zelus, fides & religio, aut certè sopore graui oppressa languet: sed suscitabo virum secundùm cor meum & animam meam, qui viuâ suâ fide, zeloque ardenti & charitate torporem aliorum excutiet, nouamque vitam eis reddet verbo & exemplo. Quid rursum est dicere: *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem secundùm cor meum?* nisi idem ac si diceret: Suscitabo Sacerdotem verè Sacerdotem, Sacerdotum Ducem, Sacerdotum Lucem, Exemplar, Speculum, Normam: Denique Sacerdotum Reformatorem, Pastorumque Pastorem, qui tamquam Columna Ignis illos per verum ducet iter.

Perspicaci mentis oculo Ecclesiæ statum perlustrans, agnouit S. Carolus parum esse, si Religiosi Ordines in ordinem sese pietatis antiquæ redigerent, nisi & Clerus, Sacerdotes, Pastores suum tenerent ordinem. In hoc igitur totus incubuit,

Propterea omnem adhibuit ſollicitudinem, extremumque exſeruit conatum, diuini ſpiritus impulſu, vt coronidem adijcerent Concilio Tridentino Patres conſcripti, ex omnibus Chriſtianæ profeſſionis Nationibus illuc conuocati. Etenim in Concilij huius conſtitutionibus medulla Cleri reformationem concernens continebatur, ipſo inſtructionem hac de re exhibente, & multas eruditiſſimorum iuxta ac pientiſſimorũ virorum ad hunc effectum conſultationes, cùm Romæ, tùm Mediolani procurante. Eumdem ob finem, demandatâ ſibi à Pio Quinto Pontifice curâ, Catechiſmum ad Parochos conuocatis Theologis peritiſſimis in lucem edi curauit, vbi Chriſtianæ & Catholicæ doctrinæ Summa, Sanctorũque Patrum dogmata egregiè tradita ſunt, & luculentè. Denique pernotum eſt, quàm multas Prouinciales Synodos coëgerit ad morum reformationem, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ reſtitutionem, quàm multis decretis huic rei inuigilarit, quàm multis viſitationibus & itineribus per totam ſuam Diœceſim ſuſceptis idipſum promouerit. Meritò ergo de ipſo illud verum eſſe aſſeruimus: *Suſcitabo mihi Sacerdotem fidelem.*

Diœceſis ſuæ loca aſpera & montuoſa, non equis vectus aut Rhedis, ſed propriis pedibus frequenter viſere non eſt dedignatus: tum vt populis *aliquid impertiretur gratiæ ſpiritualis ad confirmandos eos*: Tum vt Sacerdotes ibi vel ignaros inſtrueret, vel ignauos exſtimularet ad id quod ſacerdotalis officij erat. Atque in tantum profecit, vt plerique Sacerdotum inſtar Religioſorum vitam piam, caſtam, temperantem, exemplaremque ducerent, & ad imitationem ſui plebem traducerent odore ſancto.

Hic nimirum erat ſcopus S. Caroli, per Sacerdotes benè moratos plebem ad Chriſtum adducere. Sciebat quantum importaret Sacerdotum pietas, ad totius Eccleſiæ reformationem & frugem. Qui vult corpus languidum ſanare, primùm aduigilat vt partes nobiliores ſanæ ſint, per quas alimentum, ſanguis, vigorque in alias partes traijcitur. Sacerdotium nobilior pars eſt totius corporis Eccleſiæ, ab illo ergò ſanitas & vigor in cętera membra debet deriuari. Qui arborem marcidam vult purgare, incipiat neceſſe eſt à radice: *Si radix ſancta*, (teſte Apoſtolo) *& rami*: ſi radix viuida, vigentes erunt & rami. *Si Eccleſiæ vinea floreat ſanctimoniâ ſacerdotum, iam flores fructus parturiunt per obedientiam populorum*, inquit S Bernardus lib. 3 de conſideratione Vocatus fuit S. Carolus ad purgandam & excolendam vineam Domini, ideò nullum detrectauit laborem, ſiue circa radicem, ſiue circa florem. aut racemum, vt fructus ſequeretur fœcundiſſimus.

PARS SECVNDA.

VLteriùs, videamus, cur ſacerdos fidelis per excellentiam dici valeat, & quidem talis Sacerdos, qui *ſecundum cor Dei ſit*, hoc enim dicit textus à nobis aſſumptus. Ac in primis is Fidelis ſeruus, miniſter, diſpenſator dicitur, qui Domini ſui in omnibus perfectè exequitur iuſſa, eiuſque lucrum quærit & gloriam. Fidelis igitur Sacerdos & Miniſter Chriſti Carolus, qui *non quæſiuit quæ ſua ſunt ſed quæ Ieſu Chriſti*. Non enim quęſiuit propriá gloriá. aut honorem, nō opes aut cōmoditates ſectatus eſt, non delicias aut voluptates; ſed ſalutem quæſiuit animarum impenſiſſimè, vt

exinde gloria *Iesu Christi* Summi Sacerdotis refulgeret. Non proprium ambiuit honorem, is quo nihil erat humilius, ita vt in eius sepulchro *Humilitas coronata* cernatur & insculpta. Non delicias affectabat, qui sub purpura rude & villosum gestabat cilicium, quique in pane & aqua frequentissimè ieiunabat, & nonnisi lupinis, siue pisis amaris, quadragesimam peragebat, ac super nudum stramen aut asserem somnum captabat. Non opes sæculi venabatur, qui & eas quas ex patrimonio habebat, in pauperes erogabat. ita vt vno die supra quadraginta millia scutorum ex principatu Vritano diuendito in gregem pauperum diuiserit. O Fidelem Sacerdotem dispensatorem, de quo merito canere possumus. *Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi.* Non vlli rei quę sub Sole est, affectu inhęrebat, cù propter Christum rebus suis necessariis, nec vitæ parceret. Quod quidem euidentissimè patuit tempore acerbissimę pestilentiæ totam Mediolanensem Ciuitatem depascentis quo quidem tempore in inopes omnia sua distraxit, etiam libros, ac vtēsilia, vsque ad ipsum lectulum, in quo quandoque decumbebat. Atque exinde numquam amplius lecto vsus est, sed super nudam humum, vel super nudum asserem indormiebat; quando somnus necessarius vrgebat. An non in his omnibus eius patuit fidelitas erga Dominum Iesum, cui in pauperibus suis sic toto affectu inseruiebat?

Nec hic stetit eius fidelitas, sed dicere potuit idem quod S. Paulinus; qui cùm laudaretur quod omnia sua dedisset pauperibus, sic respondet: *Quæ nobiscum non intuleramus, nec poteramus auferre nobiscum, quasi mutuata reddidimus. Facilè hæc, tamquam* *Paulin. epist. 2.*

pallium remittentibus, exciderunt. nec vt cutem à carne distraximus, sed vt vestem à corpore deposuimus. Nunc opus est, vt quæ verè nostra sunt, dependamus, hoc est cor & animam & corpora nostra exhibeamus in hostiã viuam. Qua enim gratia si in alieno tantùm fideles fuerimus, nisi de proprio seruiamus? Hæc S. Paulinus ep. 2. Idem dicere potuit, imò dixit, & fecit S. Carolus, qui non contentus suam erogare substantiam inopibus, suam etiam exposuit & vitam pro Christo, & pro grege suo, inter contagione infectos agens, ac illis propriis manibus sacramenta ministrans, proprio ore solatium impendens. Potuit itaque cum Apostolo pronunciare illud:
2. Cor. 12. *Ego lubentissimè impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris.* Parum fuit S. Paulo nihil à Corinthiis accipere, parum omnia sua illis impendere hoc optabat. vt totus ipse pro illis impenderetur, & sese velut victimam exhiberet pro illis. In hoc enim fidelitatis & charitatis excellentia consistebat.

Itaque imitatus est S. Paulum Carolus, imitatus est & antiquos illos Ecclesiæ Sacerdotes, & Præsules, de quibus S. Bernardus lib. 4. de consider. ad Eugenium: *Fuerunt ante te qui se totos ouibus pascendis exponerent, Pastores opere & nomine glorianter, nihil sibi reputantes indignum nisi quod salutis ouiũ obuiare putarent, non quærentes quæ sua sunt, sed impendentes. Impendêre curam, impendere seipsos. Vndè vnus illorum ait: Superimpendar pro animabus vestris.* Hęc Bernardus. Certè S. Caroli, tamquam fidelis Pastoris zelus enituit in publica illa supplicatione, quam instituit vt iram & vindicem Dei manum amoliretur à suo grege. In illa funem, quasi reus, collo suo iniecit, crucem in manibus detulit, pedibus nudis incessit, illos progrediendo per ciui-

tatis plateas ad saxa collidens cruentauit, ac seipsum Domino pro suis immolans, dicebat: *Ego sum, ego sum, qui peccaui, tantum in me cõuerte manum tuã, ego totius gregis in me delicta recipio, & tamquam anathema deuoueo meipsum tibi pro salute omnium.* O charitatem eximiam, omnibus sęculis prędicandam, omnibus Pastoribus in exemplum proponendã.

Augebatur porrò in ipso charitas persecutionibus, sicut ignis flabro & ventis: vndè vt diuinum beneplacitum adimpleret in Ecclesiæ suæ reformatione, & deprauatorum morum correctione, hominum etiam potentium contempsit & euicit persecutionem, & infestos eorum aduersum se conatus. Hoc enim solùm ei curæ erat, vt omnia perageret secundùm cor Dei & animam eius, illique soli placeret, licet hominibus displicere per hoc deberet. Notum est ex gestis eius posterorum memoriæ publicitus traditis, quot persecutiones, tum à Principibus Viris, tum à Religiosis & Ecclesiasticis passus fuerit, dum deprauatis moribus, tum in clero, tum in populo inualescentibus, obuiare totis nititur viribus, & damnosam rescindere libertatẽ. Dissolutioris vitę homines, tamquam ęgri in phrenesim versi, insurgebant in Medicum, ipsis cataplasmata adhibere conantẽ, salutisque eorum studiosissimum: ipse verò & eorum miseram sortem deplorabat, nec curare desistebat, quolibet suo periculo. Dilacerabãt acerbo & spumante dente eius famam & honorem: opprobriis & contumeliis eum onerabant apud plebem eius auctoritatem proculcabant, denique & vitæ eius insidiabantur. Dicebat verò ipse cum Propheta: *Quoniam zelus domus tuæ comedit me, opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam,*

& posui vestimentum meum cilicium. Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant vinum. Ego autem orationem meam ad te Domine, tempus beneplaciti Deus. Ps. 68. O Virum secundùm cor Dei & animam eius, nihil nisi diuinum beneplacitum per orationem exquirens, ac postmodum nec vitæ parcens, nec sanguini, vt illud adimpleret: O Virum secundùm cor Dei & animam eius, qui omnia sua consilia, cogitationes, resolutiones depromebat, de corde Iesu, tamquam de fonte Sapientię & fortitudinis. Ex illo robur desumebat, quo aduersis conatibus obsistere posset; & mansuetudinem inde admirabilem percipiebat, quâ contraria quæuis sine strepitu & perturbatione diffringere poterat, solitus & pro malis bona reddere. Non desistebat triticũ serere, licet spinas meteret. Quapropter rursus dicere poterat cum Propheta: *Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi, ego autem orabam. Et posuerunt aduersum me mala pro bonis, odium pro dilectione mea* Ps. 108

An non patuit id euidenter, dum per improbum & perditissimum Apostatam ictu sclopeti appetitus est, eo tempore quo vespertinæ vacabat contemplationi suo in Oratorio? Scuto bonæ voluntatis diuinæ seruum suum protegente, illęsus non sine miraculo euasit, defluente globo ad pedes: sed & imperterritus & sine perturbatione orans permansit, pręcepitque domesticis suis, vt nullus eorum se loco dimoueret, aut impium conspiratorem requireret, ei ipso tempore se offensam remittere protestatur. Rursum ergò hic repetere cogor: O Virum secundùm cor Dei & animam eius, secundùm cor Christi & spiritum eius, de quo verè dicere potest: *Ecce seruus meus*

quem

quem elegi, complacuit sibi in illo anima mea, posui super eum spiritum meum. Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris. Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet. Non erit tristis, neque turbulentus. Isa. 42. Nonne hæc omnia in Viro Dei Carolo manifesta sunt.

PARS TERTIA.

SEd attendamus quod tandem in textu nostro pro conclusione sequitur: *Et ædificabo ei domũ fidelem, & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus.* Solet Deus seruos suos fideles remunerari non solùm gloriâ essentiali, quæ consistit in visione & fruitione diuinæ faciei, sed etiam gloriâ accidentali, quæ in Sanctis augetur, ex eo quod nomen eorum apud populos celeberrimum reddat, quod miraculis multis eos claros efficiat, quod multi speciali deuotione & cultu eis sese addicant vt filios, eorum gloriam vbique promouere conantes, tùm verbo & præconio, tum imitatione & exemplo. Certè S. Carolum Deus post varios labores coronauit coronâ aureâ essẽtialis gloriæ, sed & gloriam accidentalem ipsius adauxit innumeris miraculis. Vndè & ad eius tumulum appensa fuere supra millia Tabellarum, aut aliorum Monimentorum sacrorum, quibus sanitates miraculosæ per eius intercessionem impetratæ, aliaque beneficia & dona indicabantur. Nomen quoque eius non solùm per Mediolanẽsem Prouinciam, aut per Italiam, sed per totum orbem mox celeberrimum factum est, ad eius Sepulchrum concurrentibus ex variis Regnis magno confluxu, magnaque cum pietate viris eximiis.

Denique Oratoria, Collegia, Sodalitia, eius nomini specialiter fuere erecta & inscripta. Atque in his completum est illud à Domino: *Ædificabo ei domum fidelem.* AEdificare domum, sacris in litteris idem est, quòd familiam parare numerosam & felicem. Quapropter Exod. 1. dicitur Deus Obstetricibus ędificasse domos, eo quod masculos Hebræorum conseruassent, nec iuxta regium edictum enecassent in partu. Vult autem indicare hâc phrasi sacer textus, quod eis Deus dederit in compensam prolem numerosam & prosperam. Itaque quod S. Carolo à Deo ædificatam domum fidelem dicimus, familiam omnẽ sacram quæ sub nomine eius congregatur, vel aggregatur, designamus. Qui se sub nomine eius congregant, ei se in filios vouent, & ab eo spiritum vocationi suæ congruum haurire contendunt, eiusque virtutes paternas sibi ad ęmulandum proponunt, denique & regulas sectantur ab ipso spiritu Dei dictatas Sic Mediolani Congregatio primitus ab ipso instituta fuit, & certis cõstitutionibus erecta & directa, in quâ quandoque reperire fuit doctissimos pientissimosque Sacerdotes vltra sexaginta in Theologia aut Iurisprudentia graduatos, quorum vtebatur subsidio ad sacras & sublimes functiones curam Archiepiscopalem concernenres. Vltra hanc Congregationem collegialiter conuiuentem in Vrbis meditullio, in domo scilicet quondam vocata Sancti Sepulchri Domini, quatuor foraneas congregationes Sacerdotum instituerat per Diœcesim, quas & ipse fouebat spiritu suo, monitis, instructione paternâ, quasi familiæ suæ proles, fœtumque suum sacrum.

Hoc itaque est quod nostro themati accom-

modè dicimus, *Dominum ei ædificasse domum fidelem*, quæ adhuc cernitur in variis Congregationibus Sacerdotum, ac aliorum, nomini eius deuotis. Est enim domus fidelis omnis congregatio, ipsius sanctas constitutiones exactè obseruãs. Est domus fidelis omnis congregatio, eius virtute studiosè imitans Est domus fidelis omnis congregatio ministeria sacra ad eius exemplum piè & sanctè obiens. Est domus fidelis, omnis sodalitas diuinam gloriam animarumque salutem sicut ipse exquirens.

Atque quicunque se de hac domo fideli dicere volunt eiusque familiæ sese ascribunt, debent coram Christo, semper ambulare, sicut & de ipso ac eius domo subditur: *Et ambulabit coram Christo meo cunctis diebus*. Quid est aliud ambulare quàm progredi, & ad perfectionem tendere, numquam retrogredi, sed semper ad vlteriora eniti, ac dicere cum Apostolo: *Quæ retrò sunt obliuiscens, ad anteriora me extendo, ad destinatum persequor, brauium supernæ vocationis*. Aut certè necesse est nos esse similes his qui ex aquis enatare nituntur, de quibus S, Paulinus epist. 2. sic ait. *Natator amnem interpositum superaturus exuitur, nec tamen adhuc transnatabit, nisi totus corporis nisu, & omnium scita mobilitate membrorum, & propulsu pedum, & remigio brachiorum, & lateris illapsu torrentis impetum scindat, & laborem multum natando exhauriat*. Itaque hoc sæculum quandoque flumini vel mari assimilatur, quod oportet magno labore transnatare; quandoque & viæ, in qua non oportet desidem esse, sed oportet semper ambulare. Et quidem ambulare oportet coram Domino, hoc est, in præsentia eius semper decet esse, illi se iungere, illi per omnia obsequi, cum eo colloqui & progredi, eiusq;

Ep. ad Philip.

opem implorare, ab eo ex toto pendere, illi se committere illi omnia referre.

Felices, qui semper coram Deo stant, vel ambulant, tamquam serui coram Domino suo, tamquam discipuli coram Magistro, tamquam milites coram Duce, tamquam Filij coram Patre, tãquam ministri coram summo Principe, aut summo Sacerdote, in illum vnicè figentes intuitum. Sic fecit S. Carolus, sic & alios facere docuit. Vndè â quodam interrogatus, vt breuem perfectionis semitam ipsum edoceret, tria tantùm dedit documenta. 1. Vt quotidie existimaret se inchoare, vt eo scilicet feruore Deo quotidie seruiret, ac si primùm eo die inchoaret. 2. vt coram Deo semper ambularet, cogitans se in eius esse præsentia. 3. vt aduigilaret, vt omnia opera sua in Deum tenderent. Dicebat verò, animi generosi esse in vita spirituali semper progredi, & maiora aggredi. *Sic mercatores quotidiè aliquid lucro adijcere nituntur, hortulani quotidiè agrum, pictores quotidie imaginem magis poliunt & perficiunt, quantò magis debent virtuti quotidiè aliquid adijcere, qui eius sunt studiosi,* inquiebat ipse? Propterea & ipse nulli labori parcebat, nulli austeritati, nulli afflictioni carnis: gloriæ ducebat & lucro, talibus immori. Quapropter paucis ante mortem diebus in Varallum conscendens montem, vbi in diuersis Capellis Stationes & Mysteria Dominicæ Passionis depicta visuntur, post varias corporis afflictiones octo horis orationi continuæ vacasse deprehensus est; in qua absque dubio inspiratione diuinâ sese ad mortem disponebat. Sic & in quadam epistola ad Archiepiscopum Valentinum monentem vt sibi parceret, nec nimiis laboribus ac pœnitentiis vitam sibi abbreuiaret, responsum hoc ei dedit:

Auctor. Vitæ l. 8. c. 18. & 21.

Quod si etiam, dum Ecclesiæ pro qua Christus acerbißimam mortem pertulit opera nauatur, virium, quas debilitari, vitæ quam interire necesse est, iactura fiat: id verò maximi lucri ac emolumenti loco ponendum est. Nimis delicati hominis, nedum Episcopi est, à muneris sui. quo nullum amplius, nullum præstantius est, administratione & cura, aut valetudinis studio retardari, aut mortis formidine deterreri. Hæc ipse, vt refertur c. 21. vitæ eius c 8.

Quis igitur ex his non luce meridianâ clariùs videat, qualis fuerit Sacerdos S. Carolus, diuinâ eum suscitante gratiâ æuo nostro, vt cæteros & ipse excitaret? Quis non agnoscat, quàm fidelis fuerit Domino suo, quàm dignè ambulans coram Christo corde perfecto, *in sanctitate & iustitia seruiens coram ipso omnibus diebus vitæ suæ*, & in conformitate admirabili cum voluntate diuinâ, in aduersis & prosperis, in iuuentute & matura ætate, in vita & in morte? Certè potuit dicere cum Christo Patri æterno: *Quæ tibi placita sunt, facio semper.* In postremo suo morbo, lamentantibus eius decessum his quibus præluxerat luce eximiâ sanctitatis, totus licet fractus laboribus toto Sacerdotij sui decursu exanthalatis, tamen adhuc dicebat cum S. Martino: *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem: fiat voluntas tua.* Quid certè aliud poterat dicere *Vir secundùm cor Dei*, ad extremum vsque spiritum omnes eius voluntates exquirens? Sed tandem ab illo ex hoc corporis ęrumnoso carcere euocatus, sanctum suum spiritum in cor Iesu transmisit, adspiciens fixissimè in piam agoniæ eius imaginem, lectuli sui pedibus appensam.

O Domine Iesu Christe, Summe Sacerdos, Sacerdotumque & Pastorum Moderator & Pa-

ſtor, ſuſcita omni tempore in Eccleſia tua Sacerdotes & Paſtores fideles, qui iuxta cor tuum & animam tuam faciant, qui coram te ambulent dignè vocatione ſuâ. Suſcita Sacerdotes & Paſtores, qui Carolum imitentur opere & veritate, qui eius veſtigiis inhæreant ſincerâ cordis deuotione, cum zelo ſalutis animarum, quas tuo redemiſti ſanguine, & cum zelo ardenti gloriæ tuæ vbique propagandæ. Effice, vt illi qui ſub eius nomine, directione, protectione, congregantur, ſint ei domus fidelis, ſintque Filij haud degeneres, vt poſſint dignè populo tuo præfici, gregemque tuum præcedere, ante illum ingredi & egredi, tandemque in locum à te præparatum introducere. Hoc nobis concedas qui es benedictus in ſæcula. Amen.

PRO FESTO S. MARTINI.

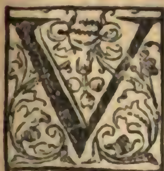
LECTIO VIGESIMA Tertia.

Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.
2. Tim. 4.

TRES SVNT PARTES.

Prima ostendit, quomodò certarit S. Martinus contra Carnem.
Secunda, quomodò certarit contra Mundum.
Tertia, quomodò certarit contra Satanam, & vicerit.

PARS PRIMA.

Itam hominis Militiæ nomine crebrò in sacris litteris designari, pernotum est. Sic disertis verbis expressit Iob in veteri testamento: *Militia est vita hominis super terram.* Iob 7. Et rursus. *Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me & ego respõdebo tibi.* Iob 14 cui cõformiter Propheta Abacuc dixit: *Super custodiã meã stabo, & figã gradũ super munitionẽ, & contemplabor, ut videã quid dicatur mihi, & quid respõdeã ad arguẽtẽ me.*

In nouo quoque testamento S. Paulus frequenter de hac militia agit in suis epistolis, declarans panopliam quâ debet esse adornatus miles Christianus. Habeat ergò Spem, Galeam salutis, Scutum fidei, Loricam iustitiæ, Baltheũ veritatis, Ocreas & Calceos militares, præparationem Euangelij pacis, Gladium spiritus: His omnibus poterit esse tutus contra hostem, ignita eius iacula haud verebitur, laureamque emerebitur. Propterea hortatur Timoth. ep. 2. cap. 2. *Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, vt ei placeat cui se probauit. Nam & qui certat in agone, non coronabitur, nisi legitimè certauerit.* Quia fortia pati Christianum est, & à sæculi illectamentis & inuolucris secernere se; ideò hortatur Timotheum, Militem & Ducem, ad fortia & dura patiendum, & ad sic se gerendum, vt Imperatori qui eum delegit, placere valeat, sicque ab eo coronam accipere mereatur. Antea ei dixerit, ad idem exhortans: *Tu verò sectare iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinẽ. Certa certamen fidei, apprehende vitam æternam.* 1. Tim 6. Præmittit arma lucis, quibus contra tenebrarum Principes dimicatur; & ostendit lauream vitæ, ad quam certando adspirandum est. Hoc verò certamen omnes Christianos concernit, quos Christus Dux supremus in suam militiam sub crucis vexillo euocauit, cruceque signauit & auctorauit, vt fortiter certent vsque ad mortem, vitæ tunc æternæ brauium adepturi. Quapropter dicebat S. Chrysostomus: *Quandoquidem semper Christiani exercitus diabolum Dei armati debellent, Tu Christiane delicatus es miles; si putas te posse sine pugna vincere, sine certamine triumphare. Exere vires, fortiter dimica, atrociter in prælio isto con-*

certa. Considera pactum, conditionem attende, militiam nosce. Pactum quod spopondisti, conditionem quâ accessisti, militiam cui nomen dedisti. Ita ipse ser. de Martyr. to. 2.

Denique, & ipse Apostolus Paulus militem se huius militiæ agnoscens, in fine agonis approximantem cernens suo vertici coronam, dicit: *Bonum certamen certaui, cursum consummaui. fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die iustus Iudex.* Quæ quidem magnanima verba optimè conueniunt S. Martino, eiusdem cum Apostolo Paulo militiæ Duci. Et hæc pro themate proposuimus, quia ipse militis instar cataphracti vbique depingi solet, qui postquam miles fuisset sæculi, factus est miles cæli. Videamus ergò particulariùs quomodò bonum certamen certauerit, quos hostes superauerit, qualiter cursum consummarit, & coronam adeptus fuerit.

Tres hostes nobis iugiter aduersantur, & continuus nobis aduersus eos esse debet conflictus; in quo quidem conflictu non de victoria agitur ad tempus perduratura, sed de æternitatis gloria aut pœna. Tres isti hostes vulgati sunt & agniti, in perniciem nostram conspirantes, Caro, Mundus, Dæmon, de quibus S. Martinus gloriosè triumphauit iam ab ineunte ætate. Hoc explicemus particulariùs.

Primus hostis est Caro, & quidem semper hostis periculosissimus, quia domesticus hostis, non extraneus, quia hostis quem semper circumducimus nobiscum, & ab illo separari non licet, quia hostis qui sub specie amicitiæ fallit, & sub blandimentis insidias tegit, quia hostis qui semper pugnat, nisi repugnes, & raro pugnat sine inflicto

nobis vulnere aut nocumento. Ideò in hac pugna tremit Apostolus & ingemiscit: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Rom. 7. Quid faciet gregarius miles, si militum Dux ita ad hanc pugnam inhorrescit? Quid est, ô Apostole Christi, quod ita exclamas, qui animo infracto bellum indicere ausus es omni creaturæ, asseuerãs quod nec cælum, nec terra, nec alia creatura, nec gladius, nec mors, aut angustia te poterit superare, aut à Dei charite separare? Quid ergò nunc talem tibi valet gemitum excutere, vt dicas. *Infelix ego homo* Quid persentiscis? Quid veteris? *Sentio in membris meis*, inquit ipse, *aliam legem repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati* O dirum! ô mirum! ô periculosum prælium! in aliis pręliis vnus est qui offendit, alter qui deffendit: at in hoc aduersatur homo sibiipsi, homo interior exteriori. Quis poterit cauere à seipso? à seipso quis poterit se liberare? In aliis præliis quandoque cessatio est; quandoque dantur induciæ: at caro & spiritus semper sunt in acie, semper sibi aduersantur, nec licet recedere. In aliis præliis certamen est de honore, aut possessione sæculi: hic autem iacitur alea æternitatis, & conflictus est pro regno Dei, à quo in æternum oportet separari, si succumbas. Et quidem periculum grande est, quia hostis fortis & efficacissimè dimicans.

Quàm fortis sit & periculosus hostis, iam non docuit ingemiscens Apostolus, qui & alibi animos resumere suo docet exemplo, dum dicit: *Sic pugno, non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum aliis prædicauero, ipse reprobus efficiar.* Patet quoque efficacia huius pugnæ in S. Benedicto se per spinas & vr-

ticas volutante, ne superetur à carne : in S. Francisco Benedictum imitante, per niues se volutando frigidissimo tempore : in S. Hieronymo noctes & dies in oratione perseuerante, & à pectoris tunsione non cessante. Propterea etiam dixit S. Augustinus: *Inter prælia Christianorum sola dura sunt prælia castitatis, vbi continua est pugna, & rara victoria.* Satis etiam ostendunt suo exemplo, inter fortes Sampson, inter sapientes Salomon, inter sanctos Reges Dauid, quàm hic periculosum sit prælium. Ideò omnes horum exemplo commonet S. Hieronymus de euitandis occasionibus, & illecebris quæ hic succumbere faciunt: *Nec Sampsone fortior, nec Dauide sanctior, nec Salomone potes esse sapientior,* inquit Hieronymus.

Hunc porrò hostem superauit S. Martinus, iam ab adolescentiâ. Sed, quod magis mirum est, superauit hunc hostem agens in militari vita, quæ vesania libidinis licentiosæ facilè voluptati carnis laxat fræna Duo certè incentiua sunt Veneris, Adolescentia & Militia, quia cum malitia affinitatem habent De adolescentia qnidem testatur S. Ambrosius lib. de viduis sic pronunciãs: *Vicina est lapsibus adolescentia, quia variarum cupiditatum æstus feruore calentis inflammatur ætatis.* De Militia autem sic loquitur Valerius Maximus li. 2. *Aspero castigationis genere disciplina eget militaris, quia vires armis constant quæ vbi à recto itinere descinerunt, oppressura sunt, nisi opprimantur.* Nimis experientia notum est, quomodò inter milites vigeãt & nihili pendantur non solùm liberæ fornicationes, sed etiam violenta stupra & adulteria, virginum & maritatarum corruptelæ. Quia apud eos impunitas fit insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionis nutrix; militarisque libertas

in satanicam degeuerat libertatem, quâ non solùm pietas & castitas, sed sacra omnia conculcantur, & profanantur inauditis sacrilegiis. Expertus loquor, quia dum hæc scribo, cum mœrore reminisci cogor recentium sacrilegiorum in sacras personas, ac in ipsam sacratissimam Eucharistiam, inaudita impudentia patratorum à milite per Leodicam nostram ditionem pertranseunte. Equidem à milite pertranseunte, sed vestigia luctus, non solùm in agris, at etiam in locis sacris relinquente, & quidem in oculis Ducum & Tribunorum fidem Catholicam profitentium. In libro 1. Regum cap. 13 dicitur: *Egreßi sunt ad præliandum tres cunei Philistinorum.* Alia lectio habet, *Egreßi sunt ad prædandum.* Textus autem Græcus & Hebræa Paraphrasis sonat: *Egreßi sunt ad violandum & corrumpendum.* Quid aliud diuersa hæc lectio nobis insinuat, nisi quod plerique è militibus & præliatoribus fiunt latrones & prædones, violatores & corruptores? Vtinam hoc verum non foret de his qui militiæ adscribuntur sub Ducibus Catholicis! Sed eheu! Non tanta flagitia & dedecora olim designabantur à milite infideli sub Ducibus ethnicis, militari tunc disciplinâ intra limites rationis milites coarctante & dirigente, quàm modò ab his qui fidem profitentur.

Miles ergò fuit S. Martinus, sed miles innocentiæ adornatus baltheo, & præcinctus castitatis cingulo. Ne autem militia Cæsaris (cui occasione Tribunitiæ potestatis Patri suo delatæ adscriptus fuerat) tandem eum in pericula peccati pertraheret, & pelliceret in occasiones carnis, deseruit eam, vt nomen daret altiori militiæ. Inscribi optauit statuit clericali sub disciplina & directione S. Hilarij Pictauensis Episcopi, vt per-

fectiùs militare disceret sub vexillo Christi, Regis Crucifixi. Quantum tali Directore & Duce profecerit, effectus declarauit. Hostem autem hunc, quem primo loco collocandum & nominandum censuimus hoc est Carnem. vt à iuuentute expugnaret & sibi subiugaret, cœpit domare ieiunijs, vigiliis, ciliciis, chameuniâ, siue humi cubitatione, omnigenaque austeritate. Et in hoc quidem rigore perseuerauit ad senectam vsque, & finem vitæ, nam & mori voluit in cilicio & cinere Dicebat ipse moriens: *Non decet Christianum nisi in cinere & cilicio mori.* Quem imitatus S. Carolus Borromęus, fini proximus, voluit sibi indui cilicium sacro cinere conspersum. Ad tantam autem castimoniæ pertigit perfectionē hâc carnis maceratione & vitæ austeritate, vt summa quædam puritas post mortem in carne eius refulgeret, luci aut gemmę similis; adeò vt cerneretur specimen & initium quoddam futuræ resurrectionis in dote claritatis. Nemo iudicasset corpus illud sordido vmquam obtectum fuisse cilicio. Testis est Sulpitius in vita eius. *Sulpit. in eius Vita.*

Ob hanc castitatem meruit eius anima innocens mox à morte ab Angelis suauissimo concentu deduci, prout audiuit S. Seuerinus Coloniensis Episcopus, in oratione Coloniæ agens, dum Martinus Turonis ex hoc emigraret sęculo. Quod & aliis reuelatum fuit eadem ipsa hora. Propter singularem igitur pugnam & victoriam contra carnem spiritui insidiantem, non dubitamus illum accensere his *qui cum mulieribus non sunt coinquinati, & quia virgenes sunt, sequuntur Agnum quocumque ierit*, cum speciali gloria cantantes canticum nouum, de quo Apoc. 14. O vtinam in hoc belli genere imitentur multi virum hunc sanctis-

simum, quem sibi nominant Patronum! Vtinam fugiant eius exemplo ab adolescentia occasiones lubricitatis, cogitationes impuras, verba impudica, tactus salaces, quibus Satan primæuam implicans ętatem, tandem perducit ad perniciem; quia de plerisque verum est illud Iob 20. *Ossa eius implentur vitijs adolescentiæ eius, & cum eo in puluere dormient.* Bonum itaque certamen Martinus contra hunc hostem periculosissimum certauit, siue existens adhuc in militia sæculi, siue agens in militia Dei, & id quidem ab ętate tenera, vt nemo cuiuslibet status prætexat sibi impossibilem castitatem.

PARS SECVNDA.

SEcundus Hostis est Mundus, qui etiam variè pugnat contra electos. Conatur enim eos detinere in tenebris ignorantiæ & infidelitatis, aut in caligine variæ cupiditatis, & peruersę consuetudinis. Genitus erat Martinus in infidelitate, ex parentibus infidelibus, sed diuini luminis radio illucescente simul cum ętate, cùm decimum annum attigisset, inuitis parentibus ad Ecclesiam confugiens, in cathecumenorum numerum adscribi voluit, ac tandem decem & octo annos natus baptismo lustratus est. Idem de S. Martino dicere possumus, quod S. Ambrosius dicebat de nonnullis cathecumenis sese ad Martyrium offerentibus: *Inter Religionis principia sunt consummati, & nondum sibi Dei legibus plene manifestatis, iam erant Deo pleni. Atque ita peruenturæ ad cælos turris meruerunt prius eleuare fastigium, quàm disponerent fundamentum. Nondum sacramentorum conscij, in sacrificium sunt electi.* Ita Ambros. ser. de S. Naza-

rio: idem conuenit S. Martino, quem adhuc cathecumenum laudat Dominus, quasi militem perfectum. Nihil ergò hic Mundus contra eum potuit, nihil parentes reluctantes: non enim acquieuit carni & sanguini, sed diuinæ vocationi. Voçante Oriente, non attendit ad Occidentem; sed renuncians Mundo & eius operibus immundis, Christo adhęsit, eiusque fidem firmissimè est amplexus. Quapropter in ipso verum esse cernimus illud 1 Ioan. 5. *Omne quod natum est ex Deo vincit mundum, & hæc est victoria quæ vincit mundum, nisi qui credit quoniam Iesus est filius Dei?* Si scilicet fide viuâ credat, iam mundum contemnit & mundana, omniaque superat salutis impedimenta à quibuscumque obiecta, etiam à parentibus qui eum mundo genuerunt & sęculo, quia ad illum solùm attendit qui eum genuit cælo. Sic poterat dicere S. Martinus quod olim Celsus puer ad Martyrium procedens dicebat, reluctantibus & florentibus parentibus suis infidelibus, *De spinis odorem suauissimum, nec frutex spinosus qui rosas odorantes genuit amittit aculeum. Vos ergo parentes mei spinæ estis vestrum est pungere, pergite vt consueuistis, me autem rosę odorem permittite credentibus exhalare. Vobis obediant qui perire parati sunt me imitentur qui de tenebris ad lucem venire contendunt. Ego pro Christo vos parentes abnego; non possum in vos pius esse, & in me crudelis.* Surius 9. Ian.

Postmodum Martinus parentum miserandam deplorans sortem, & infidelitatis cæcitatem quâ detinebantur, adiit Pannoniam, vt verbo & zelo, si fieri posset, eos ad Christi lucem & fidem traduceret. Nec ex toto irritus fuit eius conatus, aut sine fructu arreptum iter. Matrem enim ignito exhortationis sanctæ eloquio perduxit ad verita-

tis agnitionem, & Christi amorem. Pater verò rebellis lumini, suasque adamans tenebras, in infidelitate permansit obstinatus. Mirum sanè, quod vir sanctissimus, & à Deo tot miraculis decoratus, totque animarum conuersione Orbi illustris, non potuerit proprium parentem à perditionis via reuocare. Vndè hic possumus meritò cum Apostolo exclamare: *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius!* Possumus & illud Domini Iobo olim propositum rememorare, & hic rursus proponere: *Indica mihi si nosti omnia, in qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus sit: vt ducas vnumquodque ad terminos suos, & intelligas semitas domus eius.* Ecce filius in luce agit, & lucis eiusdem matrem facit participem. Ecce Pater in tenebris hæret, & per tenebras pergit in tenebras, per interiores animi, ad æternas ruit erebi. Dic mihi, cur potius Mater lucem adspicit, quàm Pater, cùm eadem lucis via vtrique proponatur? O admirabile iudicium Dei! Filius æternæ gloriæ gaudiis perfruitur, æternaque laude Deum suum exaltat: Pater æternum Deo maledicit in flammis, maledicit & creaturis. O inuestigabiles viæ Domini, & incomprehensibiles semitæ domus eius, dum hunc reprobat, illum prędestinat, & vnumquemq; ducit ad terminos suos secundum merita, vel demerita.

Iob. 38.

Neque verò eatenus dumtaxat dicitur vicisse S. Martinus per fidem mundum, quatenus eius vicit infidelitatem, sed etiam quia euicit omnem illius cupiditatem, siue illam quæ consistit in concupiscentia carnis, vt iam ostendimus, siue illam quæ consistit in superbia vitæ. Hæ sunt tres sagittæ, quas mundus solet figere in corda eorum

quos

quos superat. Vincit enim eos per voluptates, diuitias, honores, hoc est, per horum concupiscentiam. At Martinus bonum & hic certamen certauit, fidemque Deo seruauit, siue dum adhuc ageret in militia sæculi, siue dum secutus est militiam cęli. Vtrobique enim diuitias contempsit, earumque cupiditatem animo suo dominari haud permisit. In militia enim sæculi, neminem concutiebat, nemini calumniam inferebat, quod rarissimum est viris militaribus: sed suo contentus stipendio, etiam illud solum retinebat quod victui necessarium videbatur, reliquum in pauperes animo libero & liberali erogabat. Notum est quod ei contigit Ambiani, Christo in specie pauperis ab eo stipem petente. Meritò de eo canimus: *Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi*. Sed si à Domino laudatus est ob misericordiam, cùm adhuc recenter sacris initiatus foret, necdum baptizatus, sed adhuc Cathecumenus: certè postmodum non defecit, quia tota eius vita liberalitatis effulsit exemplis. Hæc quantum ad diuitias, & eorum cupiditates subiugatas.

Quod attinet ad honores, nec eas sectatus est in sæculo, aut in clero; sed totâ mentis humilitate & animi demissione seruitutem coram Deo & hominibus iugiter est professus Non potuerunt honorum retia eius pedes vel alas implicare, quominus in cælum vel curreret, vel volaret. Si Episcopalem dignitatem adeptus est, non quæsiuit, ad eam à Deo vocatus est, & à clero ac populo renitens assumptus. Sciebat illud Apostoli: *Nemo sibi sumit honorem sed qui à Deo vocatur, tamquam Aaron* Vita eius instar Virgæ Aaronicæ effulsit fronde, flore, fructu virtutis, & hoc indicio à Deo Heb. 5.

tamquam idoneus ad Pontificiam dignitatem est designatus. Non ipse per seipsum illuc ascendit, sed ille posuit eum super Candelabrum, qui ipsum vt lucernam accendit. Non decebat vt lateret sub modio: positus est in medio, vt luceret omnibus qui in domo sunt, imò & illis qui extra domum sunt, vt ad domum venirent, hoc est infidelibus, vt ad Ecclesiam properarent talis lucernæ inuitati fulgore.

Luc.11.

Sed licet in medio positus foret à Domino ad lucendum in Candelabro, angulos tamen requirebat, vt in humilitate lateret & cinere. In nidulo suo, in statu tranquillo viuere & mori peroptabat, vt quasi Phenix è cinere in nouam vitam exsurgeret, & multiplicaret dies suos in ęternitate. Propterea locum rigoris & humilitatis eligens, in monasterio ędificato in solitudine frequenter commorabatur, cum octuaginta Religiosis agés, qui animas suas Deo ibidem deuouerant, relicto mundo & eius tumultu, ac inquietis amarisque fluctibus, poterat idem dicere quod S. Anselmus, olim Abbas Beiensis, postmodum Archiepiscopus Cantuariensis. *Sicut Bubo dum in cauerna sua cum pullis est lætatur, & quodammodò sicut benè est, dum verò inter coruos & corniculas seu alias aues est, incursatur & dilaniatur, & sibi malè est, quia rostro hic percutit, illa vnguibus discerpit: ita & mihi. Quando cum Monachis, meis scilicet filiolis, conuersari queo, mihi bene est, & consolatio non deest: quando vero inter sæculares versor, hinc indè variè incursor & dilaceror, & me quæ non amo sæcularia negotia vexant, animæque meæ dispendium pertimesco.* Ita ipse lib similit. c.187.

In hoc quoque S Martinus perfectè mundum vicit, quod vanam eius gloriam penitus contem-

psit & conculcauit. Etiam miraculis insidiantem vanitatem & gloriam diligentissimè cauit. Propterea cathecumenum quemdam mortuum suscitaturus, iubet omnes egredi, & instar Elizei super cubili collocato puero incubuit, & halitum vitalem ei rursus inspirauit. *Vide in eius vita apud Ribadeineram, & alios plura.*

PARS TERTIA.

TErtius Hostis est Dæmon. Ipse semper vigilans in perniciem hominis (quia in eius locum homo ad glorism à Deo est electus) omnes artes impendit, vt eum impediat à beatitudine consequenda. Hostile ergo odium quod in Deum primitus concepit, quia ab ipso è cælo exturbatus in abyssum est relegatus, in hominem effundit, vt sic de Deo quodammodo se vendicet, eum in sua lædens creatura & imagine. De hoc hostili odio Dæmonis in hominem multa alibi fusè à nobis dicta sunt, ideò supersedeo, breuitati consulens.

Hoc solùm hic cum S. Gregorio lib. 24. moral. aduertendum, Dæmonem hominem maximè inuadere tertiò durante vita, in initio scilicet conuersionis, in medio probationis, in termino consummationis. Primò quidem in conuersionis initio omnia obijcit impedimenta quæ potest, vt deterreat hominem à via veritatis & pietatis. Propterea monebat Sapiens: *Fili accedens ad seruitutem Dei sta in timore, & præpara animam tuam ad tentationem,* Quisquis in melius vitam mutare resoluit, Satanæ hostilitatem violentiùs experiatur necesse est. Sic fortiùs Pharao persequitur Israëlem, cùm videt se deseri; & Laban Iacob, cùm videt domum suam relinqui. In filiis Israël

nouissimum est quot obstacula repererint, dum ex AEgypto egredi volunt. Non solùm Pharao insequitur, sed etiam mare, sitis, egestas, serpētes, & mille aliæ difficultates sese opponunt. Sic his qui volunt piè viuere, multiplicem molitur Satan persecutionem, tum per seipsum, tum per carnem & mundum subsidiarios suos milites. Ab hac persecutione exemptus non fuit S. Martinus, cui iam viam seruitutis Dei ambulanti in fortitudine & feruore animi, multa Satan obiecit impedimenta; cumque animos ei infringere non valeret, quodam die occurrit, & dixit: *Quocumque ieris, ego tibi aduersabor.* Quid verò respondit Martinus? Inuictum exserens animum, dixit fidenter & fortiter: *Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos.* Sic fregit audaciam hostis malignè insidiantis, & diffidentiam vel desperationem eum adducere molientis. Subtiliter Hugo Cardinalis explicans illud Zachariæ 3. *Stabat Satan*
Eccl. 2. *à dextris eius, vt aduersaretur ei,* sic ait: *Diabolus est à sinistris, illis quos persequitur in temporalibus, à dextris, quos in spiritualibus ante faciem, qui versutias eius cauent; à tergo qui non prævident: suprà, quos conculcat; infrà & sub pedibus, qui eum conculcant.* Sic S. Martino sub pedibus fuit.

Secundò tentare dicitur hominem in medio probationis, quia non solùm inchoantes bonum, sed etiam proficientes diuexat & perfectos. Illos quidem ad teporem conatur traducere, fastidioque obruere, vel etiam indiscreto feruore ad ea quæ vires superant extimulare. Hos autem multis agitat modis, vt pacem & tranquillitatem cōscientiæ perturbet; aut etiam transfigurat se in Angelum lucis, vt in errorem inducat. Varijs id exemplis alibi à nobis ostensum est. Contigit

verò idipſum S. Martino, cui cùm omnes aliæ inſidię Satanicæ haud nocerent, fraude antiquâ eum conatus eſt decipere. Apparuit nimirum ei in figura Chriſti Ieſu tamquam Regis purpurati & coronâ radiante redimiti, vt ſic ab eo adoraretur, & prauis irretiretur conſiliis. Sed agnouit mox Vir S. fraudem antiqui veteratoris, ſub ſpecie lucis tenebras tegentis, ſub ſpecie boni animas decipientis, & ad malum illectantis. Audi igitur quid reſponderit: *Dominus Ieſus Chriſtus non purpuratum, aut diademate gemmiſque renitentem, venturum ſe prædixit: ideoque Chriſtum non agnoſco, niſi & agnoſcam ſtigmata corpori eius pro me inflicta, ſpineamque coronam, quã mihi glorioſam voluit comparare.* His auditis, confuſus illuſor diſparuit, & in fumum abiit, ſed tali putore & fœtore in orantis cellula relicto, vt facilè agnoſci poſſet quis ille fuiſſet, quem regia tegebat purpura fraudulenter, quidue prætenderet. Sperabat nimirum ſic Martinum decipere, quomodò olim Valentem Monachum, fingens enim ſe Chriſtum, apparuit ei cinctus mille Angelis lampades & rotam igneã circumferentibus. Cui vnus ex illis. *Chriſtus dilexit tuam viuendi libertatem & confidentiam, ideò venit ad te, vt videat te, egredere, adora eum.* Egreſſus eſt, & pro Chriſto Dæmonem adorauit, factuſque eſt adeo emotę mentis, vt ingreſſus Eccleſiam diceret: *Ego non habeo opus communione, Chriſtum ego vidi hodie.* Quare Patres vinxerunt eum, & in cõpedes iniecerunt. Hoc eſt dęmonium meridianum, quod iuſtos quandoque infeſtat. Contra illud hanc doctrinam tradebant Seniores in eremo: *Licet Angelus in veritate tibi appareat, non facilè ſuſcipias, ſed humilia te, dicens: Non ſum dignus Angelum videre viuens in peccatis.* Sic in libro doctrinæ

Palla. c. 31 hiſt. Lauſiaca.

Libro de ſtr. Par. de humilit. c. 35.

Patrum legimus cuidam apparuisse Dęmonem instar Angeli, & dixisse: *Ego sum Angelus Gabriel missus ad te.* Ipse verò respondit: *Vide ne ad alium missus sis, ego enim non sum dignus ad quem Angelus mittatur.* Hac humilitate victus Diabolus, mox disparuit. Rursus cuidam alteri apparens cum gloria dicebat *Ego sum Christus.* Ille verò oculos claudebat· Interrogatus est, *Cur Christo oculos claudit?* Respondit: *Ego Christum nolo videre in hac vita, sed in alia.* Sic illusus fuit illusor, & abscessit inglorius.

Tertiò hominem maximè aggreditur in termino consummationis, siue in fine vitæ, viresque omnes exerit in illo postremo certamine, in quo agitur de victoria finali, & de ęternitate. Tunc
Apoc.12 verum est illud Apòcalip. *Væ, quia descendit Diabolus magnam iram habens, sciens quia modicum tempus habet* Cùm enim vltima hora sit, in qua de irreuocabili animæ salutè vel perditione agitur, totam effundit iram & violentiam, vt in errorem vel peccatum inducat, *quia modicum tempus habet.* Ideo multi qui generosè alias decertarant, hic succumbunt. Nec vnicus solùm dæmon tunc impugnat, sed multi concurrere solent, vt tantò fortior sit pugna, & certior victoria. Tunc potest anima dicere cum Propheta; *Circumdederunt me sicut apes,* quia multi Dęmones tunc animam pre-
Ps. 117. munt, & velut apes aculeatæ, vnusquisque per suggestionem peccati aculeum conatur infigere.

Hoc certamen non defuit S. Martino, quamuis inane fuerit, & sine viribus, ob animę eius innocentiam Hâc fretus innocentiâ, cum iam instante morte hunc humani generis hostem iuratum iuxta se intueretur, sic eum contemptim est allocutus: *Quid hic adstas cruenta bestia? Nihil in me fu-*

meste reperies. Atque ea id voce, vnum & octoginta annos natus, animam Deo reddidit inter manus Angelorum diuinas laudes decantantium. Sic de eo verificatum est illud. *Non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.* Ps. 126. O virum infractum & securum, siue in vita, siue in morte. O Virum ineffabilem, nec labore victum, nec morte vincendum, qui nec mori timuit, nec viuere recusauit. Illud enim consideratione dignum est, quod tantâ securitate hostem in illa hora aggreditur, in qua plerique trepidant. Illud quoque non minus, quod in mortali vita diutiùs permanere paratus sit patiendo & laborando, is qui certus erat de appropinquante vertici suo corona gloriosa. Cùm enim discipuli lectulum moribundi cingētes cum lachrymis dicerent: *Cur nos Pater deseris, aut cui nos desolatos relinquis? Inuadent enim gregem tuum lupi rapaces:* ipse manibus, voce, oculis in cælum intentus, inuictum ab oratione spiritum non relaxans, dicebat Domino: *Si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat voluntas tua.* O inęstimabilem charitatem, ô sanctissimam animam. Acerbam hic vitam ducebat, in siti, frigore, nuditate, curis & angustiis, acerbam tamen vitam istam prolongare paratus est. Quis mercator nauem habens multarum mercium copiâ refertam, cùm liceat iam ad portum appellere, & quiescere cum securitate, adhuc in mari nauigare, & fluctibus amaris agitari cupit? Quis miles cupit vltrà cum sudoribus & periculis confligere, cùm iam coronari datur, & in regia aula cum ipso Rege trophæa celebrare? Propterea de hoc Martini zelo infatigabili, & charitate singulari agens S. Bernardus, sic eum alloquitur. *Dum dicis; Non recuso laborem, obtulisti planè Isaac vnicum quem diligis:*

Bern. serm. de S. Martino. *immolasti singulare gaudium tuum piâ deuotione, paratus iterum redire in pericula, innouare certamina sustinere tribulationem, prolongare tentationem, differri ab illa felici societate tam desideratâ beatorum spirituum, & in huius mortalitatis ærumnas ab ipso introitu gloriæ reuocari, & quod maximum, a Christo tuo peregrinari, si voluisset.* Dicere itaque poterat Martinus cum Psalte: *Paratum cor meum Deus paratum cor meum,* siue manere in carne, siue dissolui, & esse cum Christo, quod ipsum didicerat ab Apostolo. Magna certè hic resignatio, charitas, & obedientia magna. Quam vlteriùs amplificans S. Bernardus, sic de ea re alloquitur SS. Angelos. *Magna obedientia vestra, ô Angeli sancti, sed quod dicere audeam pace vestrâ, nescio an inueniatur in vobis, quisquam paratus in tale aliquando ministerium mitti, in quo non videat faciem Patris Magnum est, ô Petre, quod secuturus Dominum omnia reliquisti, sed audiui te in monte transfigurationis dicentem. Domine bonum est nos hîc esse. Faciamus hîc tria tabernacula. Non est hoc, si adhuc populo sum necessarius, non recuso laborem.* Hæc S. Bernardus.

Sanctus Greg Turon. l. i. hist. Francorum. De S. Saluio Abbate legimus, post peractam in magna austeritate vitam, ad aliam emigrasse, relicto in animis Monachorum suorum magno sui desiderio. Mane igitur præparato funeris officio corpus moueri cœpit in feretro, & ecce quasi de somno graui suscitatus excutitur, apertisque oculis, & manibus in cælum sublatis, ait: *O Domine misericors, quid fecisti mihi, vt in hunc tenebrosum humanæ habitationis locum redire permitteres, cùm mihi melior esset in cælo tua misericordia, quàm sæculi vita nequissima.* Stupentibus omnibus surgit de feretro, & triduo postquam sine cibo & potu permãsisset, conuocat suos, & exponit quid in cælo vi-

derit, & quam suauitatem perceperit in societate Angelorum, Martyrum, & Confessorum, & quomodò gloriæ delicias gustando, agnouerit quàm verum sit illud Salomonis: *Omnia vanitas.* Interim addebat se audisse vocem dicentem: *Reuertatur hic in sæculum, quoniam necessarius est Ecclesiis nostris* Et ego, inquit, prostratus cum fletu dicebã: *Heu, heu Domine, cur mihi hæc ostendisti, si fraudandus erã? Ecce eijcis me à facie tua, vt reuertar ad sæculum fragile deprecor vt permittas me hîc habitare, ne illic peream, nec auferas misericordiam tuam à me.* Tunc vox quæ antea loquebatur, dixit: *Vade in pace, ego enim sum custos tuus, donec huc reducam te.* Hæc S. Saluius.

At S Martinus vltrò sese offert ad permanendum in sæculo, non disputat de periculo, *sciens cui credidit, & quomodò potens est depositum suum seruare in illum diem iustus & misericors Dominus.* Deponit ergò animam suam & salutem in manu Domini perfectâ resignatione, certus quod hæc resignatio facta ad eius gloriam, non possit fraudari eius diuinâ bonitate.

Ex dictis igitur satis elucescit, quomodò S. Martinus bonum certamen certarit, cursum consummarit fidem seruarit, & coronam iustitiæ meritò adeptus sit, siue pro certamine contra carnẽ & concupiscentiam, siue pro pugna contra mundum & eius vanitatem, siue pro conflictu contra hostem communem, quem toties superauit eijciens è humanis corporibus. Atque eius vita nõ nisi continuus fuit cum vigili hoste conflictus, quem in fine pessumdedit, & nunc æternum de eo trophæa refert, nobis exemplum præbens certandi, si cum eo volumus coronari.

CONCLVSIO.

IMpertire nobis, Domine, hanc gratiam, meritis & interceſſione S. Martini, vt valeamus decertare feliciter ſub vexillo crucis tuæ, contra carnem & ſanguinem, contra mundum & errorem, contra peccatum & dæmonem, vt loricâ iuſtitiæ, baltheo veritatis & caſtitatis, galeâ ſalutis induti, poſſimus illum contemnere & calcare: tandemque in agone vltimo ita vincere, vt ad iuſtitiæ coronam, curſu conſummato, fide conſeruatâ, perſeuerantiaque infractâ valeamus pertingere.

APPENDIX.

HISTORIA MEMORATV digna quâ ſanctitatem S. Martini, circa Alpes & Sabaudiæ Ducatum, Deus voluit illuſtrem fieri.

SAnctus Martinus cum paucis Comitibus Românâ veniens optabat orare in loco, in quo multa Martyrum millia, Duce Mauritio, ſanguinem pretioſum fuderant. Ideò Agaunum venit, & oratione completâ, à Monachis qui tunc locum poſſidebant, aliquid de reliquiis horum Martyrum ſibi donari deuotè petiit. Hi illũ non agnoſcentes, renuerunt dare, non fortè charitatis fonte in eis exhauſto, ſed ne homini incognito tanti theſauri partem dantes, offenſam incurrerent. Maximè autem Deo hanc repulſam permitten-

Agaunum locus Sabandiæ.

te,vt Solem istum, paupertatis amictum cilicio, reuelaret, atque eius radios per regionis istius spatia diffunderet, quantusque foret Martinus, ibidem illucesceret. Ipse igitur patientiam hac in repulsa amplectens, ad diuinum more suo se contulit præsidium, & ab incolis locum saltem roseo hoc cruore purpuratum sibi ostendi obtinuit. Vbi flexis corde & genibus, Dominatorem terræ & mortis orauit, vt qui in die nouissimo totam hominis reparaturus est substantiam, ita vt nec capillus pereat, aliquid ex sanguine militum suorum pro nominis sui gloria illic effuso & absorpto, de abyssis terræ dignaretur ad suum & Martyrum suorum honorem refundere. Deindè vna manu cultello,altera virentis graminis coma apprehensa, mox in gyro in modum coronæ cespitem incidit. Mirum dictu. Densus ab ipso cespite copiosi sanguinis imber distillare cœpit. De quo S.Martinus quantum diuina largitas contulit magnâ veneratione & gratiarum actione suscipiens, per vascula ad hoc disposita dispertiuit, & reditum cum lætitia maturans, cum suis iter arripuit. Sed vt electus Dei Pontifex appareret, occulta quadam vi prohibitus progredi non potuit, donec inspiratione secreta voluntatem Dei intelligens Agaunum reuersus est, & quod gestũ fuerat,retulit, Monachisque aperuit quis foret ipse, redarguens eos ob illiberalitatem & repulsam Datâ ergo eis parte sanguinis cęlitus adepti, & relicto ibidem cultello quo cespitem præciderat, eos participes effecit tantæ benedictionis. Eis igitur tremefactis, & culpam fatentibus, omniaque ei sua in partem proponentibus, valedixit, dicens sibi sufficere quod à Deo donatum erat. Sic ad Vrbem Turonensem rediit,vbi ma-

ximo Cleri & Ciuium applauſu cum proceſſione ſuſceptus, ipſum quem deferebat ſanguinem per vaſcula diuiſum locis quibus iudicauit congruum, deuotè impertiit. Non ſolùm Metropolitanam ſuam Eccleſiam, ſed etiam Andegauenſem, tanti pignoris parte nobilitans, in honorem Mauritij, & ſociorum conſecrauit. Huius ſuſceptionis memoria ſolemniter quotannis agitur quartò Idus Maij. In tantum autem dictorum Thebæorum ſanguinem veneratus eſt S. Martinus, vt ampullam illius ſecum perenniter retineret, & in locum requietionis ſuæ poſt mortem reponi præciperet. Hæc ex epiſtola Decani, & Canonicorum Caſtri noui in Galliis, ad Archiepiſcopum Colonienſem Philippum.

LECTIO VIGESIMA Quarta.

PROFESTO S. PRAESENTAtionis B. Virginis.

Adducentur Regi Virgines post eam, in lætitia & exultatione, &c. Psal. 44.

TRES SVNT PARTES.

Prima, docet an B. Virgo sit prima quæ vouit virginitatem, & quandò.
Secunda declarat, quomodò post eam plurimæ Virgines sint Domino præsentatæ.
Tertia ostendit à quibus in templo præsentata fuerit, & quid ibi egerit.

PARS PRIMA.

IN quæstionē venit apud Theologos, An B. Virgo prima fuerit, quæ virginitatem seruarit? Ratio dubitandi, aut id inquirendi est, quia in veteri lege fœcunditas in honore erat, & fęlicitas in fœcunditate constituebatur. Hinc generationi liberorum omnes studebant, Deoque chari censebantur, qui prolibus copiosi erant. *Vxor tua sicut vitis abundans, filij tui sicut nouellæ oli-*

narum in circuitu mensæ tuæ. Beatus es, & bene tibi erit. Ps.127. Propterea Deut. 17. dictum fuit: *Non erit apud te sterilis vtriusque sexus* Quibus quidem verbis non est præceptum de coniugio, est tamen felicitatis cuiusdam liberorum procreatione promissio. Ac propterea passim appetebatur coniugium, & sterilitas deplorabatur. Hæc est enim causa fletus Filiæ Iephte, deplorantis virginitatem suam duobus mensibus cum consodalibus suis, antequam immolaretur à Patre.

Iud. 11. Eapropter nonnulli ex Sanctis Patribus asserere videntur, B. Mariam primam fuisse quæ virginitatem coluerit. Hoc insinuat S. Bernardus: *Hom.* 3. *super Missus.* *Tu Virgo non dicam præceptum virginitatis, sed nec consilium, nec exemplum habebas, nisi quod vnctio docebat te de omnibus, ac sermo Dei viuus priùs tibi factus est Magister quàm filius.* Sic loquitur & S. Antoninus in sum. Theol. tit. 15. c. 20 *Beata Virgo est Mater omnium in virginitate, quia prima sine præcepto, consilio, vel exemplo, virginitatis munus Deo obtulit Et per virginitatis votum opprobrium virginitatis abstulit, & eam in se consecrauit, & sic omnes virgines per imitationem sui genuit.* *Anton.* 4. *parte sum. to.* 15. Simili modo loquuntur nonnulli ex antiquis Theologis, inter quos Beda *Luc.* 1. Albertus Magnus *Super Missus c.* 28. & alij.

Dicamus primò ad elucidationem huius quæstionis, non posse colligi ex sacris litteris, mulierem aliquam in veteri lege coluisse perpetuam virginitatem; atque ita primam dici Mariam, quia prima est de qua id constat, estque Princeps cæterarum Virginum, atque exemplar. Non negamus fuisse apud Hebræos mulieres nonnullas quæ diuino cultui se traderent, & spretâ mundi vanitate, orationi & Dei præceptis specialiter vacarent, iuxta templum habitationem suam ha-

bentes. Nam hoc satis indicat illud Exod. 38. *fecit Beseleel labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi.* Vbi Septuaginta legunt, *quæ ieiunabant*, Chaldæus *quæ orabant*, Hebræa *quæ militabant in ostio tabernaculi.* Offerebant igitur hæ ex deuotione ornamenta sua, & vitrea specula quæ seruiebant vitreæ carnis pulchritudini, vt illa quæ antea mundo seruierant, Deo iam seruirent; in illisque sese intuerentur Sacerdotes iuxta lauatorium, an fortè maculis aliquibus aspersi forent. His speculis Deo oblatis, mulieres illæ arma spiritualia assumebāt, orationem, ieiunium, castimoniam, quibus Dei obsequio militarent, & excubarent contra hostes animæ. Atque inter illas fuisse aliquas Virgines dicit S. Ambrosius l. 1. de Virginibus, colligique potest ex li. 2. Machab. c. 3. vbi dicitur: *Accinctæ mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant, sed & Virgines quæ conclusæ erant, procurrebant ad Oniam summum Sacerdotem.* Erant ergò hæc typus quidam & vmbra Religiosarum, quæ militant Deo in Cœnobiis. Attamen hæ Virgines, postquam habitassent aliquo tempore in habitatione constructa circa templum cum piis mulieribus, nuptui tradi solebant, quapropter nec de earum Virginitate perpetua constat.

Dicamus secundò. Licet virginitas olim ab aliquibus fuerit seruata, Virgo tamen prima legitur virginitatem voto consecrasse. Elias, Elisæus, Ieremias, Daniel, & nonnuli alij Prophetæ virginitatem coluisse putantur, non tamen per votum perpetuum sese obstrinxisse. Hoc ergò Virgini Deiparæ seruabatur, vt admirando modo virginitatis vexillum, tamquam Virgo Virginū, tamquam Princeps & Regina cæterarum, tam-

quam Mater & prima Abbatissa, in sublime erigeret, & ad se, suaque castra conuocaret. Voluit nimirum Dominus familiam Virginum habere in terris, à quibus coleretur sicut ab Angelis in cælis. Matrem autem suam voluit matrem esse, & hanc primam elegit quæ virginitatem voueret, chorumque duceret Virginei sodalitij.

Dicamus tertiò, non esse improbabile hoc virginitatis votum in sua conceptione Mariam nuncupasse. Et hęc virorum contemplatiuorum pia opinio, teste Iacobo Christopolitano Episcopo in Canticum Virginis, ad illa verba, *Fecit mihi magna qui potens est.* Nec vana videri debet hæc contemplatio, quandoquidem non pauci Theologi doceant B. Virginem à primo instanti conceptionis rationis vsu & luce donatam fuisse, amoreque diuino voluntatem eius flagrasse. Ita docet S. Bernardinus, & confirmat Dionysius Chartusianus hâc ratione. *Si Ioannes adhuc in vtero Matris Christum agnouit, & exultauit, vsu rationis miraculosè præuentus, cur non credatur amantissima Dei, quæ superat vniuersos, ex supernaturali illuminatione ante solitum tempus vsu rationis præuenta?* Extat & apud illum reuelatio S. Birgittæ, vbi in hæc verba ei Virgo loquitur. *Cum anima mea sanctificabatur, & corpori iungebatur, tanta ei aduenit lætitia, vt effatu sit impossibile.* Non fuit inferior Angelis Maria, qui in instanti creationis lucem diuinam & intelligendi vsum participarunt. Vndè de ea piè dici potest, quod Deus *in ea simul erat condens naturam, & largiens gratiam,* prout de Angelis dicit S. Augustinus. Igitur tamquam Aquila pernobilis mox in Solem diuinum oculos intellectus & voluntatis per contemplationem & amorem extendit, & voto singulari se illi consecrauit: ita

Bern. ser. 61. tom. 2. Chartusian. de laudat. Virg. ar. 22. Chartus. art. 6.

Aug. li. 12. de ciuit. c. 9.

ita vt nullum fuerit tempus in quo virginitas apud eam certo proposito & voto stabilita non sit illustrata, sicut nullum tempus fuit in quo non vt Sponsa Sponso Christo placuerit, immò vt Mater purissima Filio. Mox ergo à conceptione & sanctificatione sua potuit dicere exardenti amore: *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ.* Quasi diceret ex eo temporis puncto: Deus meus erit mihi Sponsus, & ego Sponsa, & quia pascitur, & delectatur inter virginitatis lilia, illam amplector, in illa me ipsi confirmo vsque ad vesperam mortis, quandò inclinantur vmbræ occidente Sole.

Cant. 2. Sebast. Parra. l. 6, c. 3.

PARS SECVNDA.

Dicamus vlteriùs, si Virgo in vtero emisit votum, illud confirmasse in die Præsentationis suæ. Immò plerisque placet, quòd tunc primum virginitatis votum nuncuparit. *Dicunt viri quidam contemplatiui, quod Virgo illicò post sanctificationem fecit votum perpetuæ virginitatis in vtero Matris, quod postea per successionem temporis ostendit. Nam statim tertio anno tamquam Virgo se ad Dei famulatum dedicauit, ad seruiendum in templo Domini.* In hac igitur Præsentatione votum virginitatis emittens, vel renouans & confirmans, Ducem se aliis exhibuit. Vox Turturis tunc primùm audita est in terra nostra. Vinea florentissima dedit odorem suum virgineum, quam castissimæ Turturis vocem, floremque virgineum imitatæ sunt (simile nuncupantes votum, quod priùs à sæculo numquam personuerat) millenæ Virgines, quæ tamquam sacræ Turtures nidum sibi quæsierunt in

Christo pol In Cant. Magnific.

solitudine religionis, ibi experimentes vocem castitatis, ibi figentes radicem, quæ in florem & fructum exurgeret odoriferum sanctitatis, Deo & hominibus gratissimæ.

Propterea igitur hodie illud proponimus: *Adducentur Regi Virgines post eam; afferentur in lætitia & exultatione, adducentur in templum Regi Domino.* Adducentur tamquam victimæ pretiosæ, & quidem cum lætitia & exultatione: quia spontaneâ & lætâ voluntate seipsas desiderabunt Domino immolare. Non venient cum tædio aut contradictione, cum gemitu aut dolore, sed canent cum iubilatione: *Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Psal. 121. Et rursus à Deo vocatæ, â Spiritu S. inspiratæ & illustratæ occinent? *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo & psalmum dicam.* Ps. 107.

Adducentur post eam Thecla, Agnes, Lucia, Basilissa, Dorothæa, Catharina; Barbara, Agatha, & innumeræ aliæ sub vexillo eius militaturæ, virgineumque candorem sanguinis sui purpurâ decoraturæ, Adducentur autem in lætitia & exultatione, cum Cęcilia decantantes: *Fiat Domine cor & corpus meum immaculatum, vt non confundar.* Psal. 118. An non hæ omnes tamquam pedissequæ sequuntur Agnum castum, & Agni Matrem?

Adducentur post eam Vrsula & Sodales eius, vndecim millia Virginum. Hi sunt flores qui apparuerunt in terra nostra, dum tempus putationis aduenit. Hic est grex columbarum purissimarum, immolatus Domino, cum exultatione decantans: *Afferte Domino gloriam & honorem, afferte gloriam nomini eius. Tollite hostias, & introite in atria eius.* Ps. 95.

Adducetur post eam chorus Sanctimonialium decantantiam eius laudem, quia imitatæ sunt & vocem, ac secutæ tramitem. Adducetur Virgo Clara cum suis filiabus, Catharina de Senis cum sequacibus, Ioanna cum Virginibus Annunciationis, Theresa cum Carmelitissis excalceatis, Coleta cum Clarissis. Quæ omnes presentatæ sunt post eam Regi Domino, & dilectissimo castissimoque Sponso, decantantes cum lętitia & exultatione: *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate!*

Cùm S. Dunstanus, Archiepiscopus Cantuariensis, Deiparæ Virginis & virginitatis amator, quâdam nocte in silentio oraret, & cor suum effunderet coram Domino in Oratorio dicato Beatissimę Virginum Reginæ, subitò cælesti luce circumfusus vidit Deiparam ibi apparentem, circumstipatam copioso Virginum Choro, simulque audiuit has Virgines illud cum lętitia & exultatione decantantes melodis vocibus: *Surius in eius Vita.*

Cantemus sociæ, Domino cantemus honorem:
Dulcis amor Christi personet ore pio.
Primus ad ima ruit magna de luce superbus:
Sic homo cùm tumuit primus ad ima ruit.

Nempè cantica depromunt in lætitia & exultatione Virgines, quæ Mariæ & virginitatem & humilitatem sunt secutæ, ac sic de sęculo, carne, dæmone triumpharunt. Pręcentrix autem est Virgo Maria, quæ eas præcessit, ac pręluxit voto & exemplo, sicut transmisso mari rubro Maria soror Moysis sumpsit tympanum, egressæque sunt mulieres post eam in tympanis & choris, ipsâ præcinente, *Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorem proiecit in mare*: Sic Maria Deipara, postquam auxilio fuit Virginibus ad *Ex Sedulio hi Versus depromptí.* *Exod. 15.*

transcundum mare huius sæculi sicco pede, saluâque virginitate, cælesti assumpto tympano Dux sit & Præcentrix ad cantandum Domino, incitans ad id chorum virgineum. Ita enim loquitur S. Ambrosius l.2. de Virginibus. *Tunc Maria tympanum sumens, choros virginales excitabit, cantantes Domino quod per mare sæculi sine sæcularibus fluctibus transierunt.* Planè admirabile est inter fluctus sine fluctibus transire, inter aquas sicco vestigio permeare: hoc tamen Virginis Mariæ exemplo & patrocinio nonnullis conceditur, & ideò cum ea meritò possunt Deum glorificare. De his ergo dicimus, *Adducentur Regi Virgines post eam in lætitia & exultatione.*

Adducentur verò post eam non solùm virgines plebeiæ, sed etiam illustrissimæ Heroinæ aduenient, immò & filiæ Regum sese pręsentabunt, vt fiant eius Domicillæ honorariæ. Ideò illi conuenit illud: *Delectauerunt te filiæ Regum in honore tuo.* Attende in Belgio nostro Gertrudem, Rainelldem, Aldegondem, Pharaildem, Gudulam, Madelbertam, Aldetrudem: nonne ex regali progenie ortum ducunt? Nonne sunt Nymphæ honorariæ adductæ in obsequium Virginis & Filij eius, temploque pręsentatæ ad perpetuam virginitatem colendam? Attende Iphigeniam Regis AEthyopum filiam: Attēde Elizabetham & Margaretam Hungaricas, Cunegundem Imperatricem, Constantiam filiam Constantini, Pulcheriā filiam Arcadij Imp. Omnes hæ fuere filiæ Regum, quæ adducendæ erant post Mariam, vt in eius sequela forent Virgines honorariæ, eius vestigia sectantes cum exultatione.

Hoc porrò aduertendum hic, quod multæ ad templum Domini Virgines adductæ sint & præ-

ſen tatæ, & in finem vſque ſæculi adducentur ac præſentabuntur, ſed omnes poſt eam: quia cęterarum ipſa eſt Princeps, omneſque longè præcellit puritate & ſanctitate. Nulla attinget vmquã ad eius caſtitatem & puritatem, quæ Angelicam etiam exſuperat. Ipſa eſt inter caſtas caſtiſſima, inter puras puriſſima, inter ſanctas ſanctiſſima: nulla ſub Deo maior ſanctitas aut puritas poteſt intelligi. *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, ipſa ſupergreſſa eſt vniuerſas.* Specioſæ ſunt filiæ & opulentiſſimę omnes illæ de quibus hactenus actum eſt: ſed nec earum opulentia, aut nobilitas, aut ſpecies poteſt comparari cum donis Virginis noſtræ, de qua verum eſt illud: *Vna eſt columba mea, perfecta mea.* Cæteræ etiam columbæ ſunt argenteæ & aureæ, ad Solis ſplendorem volitantes, & pennas ſuas in ſublime expandentes: ſed hæc celſiùs volat, perfectiùs reſplendet, vnica eſt, vnicè electa, de qua hodie poſſumus canere: *Elegit eam Deus, & praelegit eam, in tabernaculo ſuo habitare fecit eam*; poſtmodum in eius ſacrato tabernaculo nouem menſium ſpatio habitaturus. Rurſus de ea poſſumus hodiernâ die dicere: *Viderunt eam filiæ Sion, & beatiſſimam prædicauerunt, & Reginæ laudauerunt eam.* Laudant enim ipſam non ſolùm Angeli in ſua præſentatione, ſed & filiæ Sion, & Reginæ, ſiue animæ piæ, & ad perfectionem tendentes. Omnes virgines quæ ſe diuino addicunt obſequio, ſiuè in ſæculo demorantes, ſiue religionis inſtitutum ſectantes, currunt pro modulo ſuo iuxta menſuram gratiæ cęlitus ſibi datæ, aliæ quidem citiùs, aliæ paulò tardiùs: illa tamen omnes præcurrit, & palmam obtinet. Immò omnes quæ currunt, dicentes ei, *Trahe me poſt te, curremus.* Niſi trahas, & manum, ô Virgo Virginum, porrigas,

Prou. 31

Cant. 6.

Cant. 6.

Cant. 1.

nemo currit, nemo ad perfectionem contendit; sed qui cœpit, cursum sistat necesse est. Nisi odorem vnguentorum tuorum animis nostris inhalare pergas, deficimus, & in fęcibus ac fœtore peccatorum defixi vestigia non promouemus. At vbi adspirat odor virtutum tuarum, quasi odor aromatum, suauiter allicimur, & trahimur ad sequendum & currendum. Certè sicut dixit Filius tuus; *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum*: sic & dicere potuit; *Nemo venit ad me, nisi mater mea traxerit eum*, Omnis enim gratia quæ hominibus communicatur, per tuam intercessionem communicatur. Sic per te trahuntur, quicumque trahuntur, & quęcumque adducuntur, & præsentantur Virgines in templo Domini, per te adducuntur, & post te adducuntur.

Ioan. 6.

PARS TERTIA.

DIcendum postremò, à quibus, & quomodò Virgo Beatissima in templo fuerit præsentata.

Nicephorus, Nissenus. Damascen.

Sanctorum Patrum communis est traditio à parentibus suis, Ioachimo & Anna, Mariam in templum adductam fuisse. Cùm enim B. Anna eam Domino vouisset, votum suum mox studuit adimplere, idque cum lętitia & solemnitate: suscipiente eam Zacharià Sacerdote, Ioannis Baptistæ Patre, comitantibusque Virginibus, & aliis consanguineis. Quapropter inter antiquos Germanus Archiepiscopus Constantinopolitanus sic introducit S. Annam cum Zacharia Sacerdote loquentem: *Vota mea reddo Domino, quæ distinxerunt labia mea, & ideò Virginum cateruas coëgi cum lampadibus, & conuocaui sacerdotes, congregaui cognatos*

Germanus ser. de Præsentat.

meos, omnibus dicens: Congratulamini mihi, quod hodiè Mater effecta sum, non terreno Regi meam offerens filiam, sed Deo cæli.

Meritò certè S. Anna offert hunc fructum suũ Domino, quem singulari gratiâ ab ipso impetrarat. Nec minor in illa deuotio, nec minus forsan meritum, quàm dum Abraham filium suum voluit offerre, quia & Anna suorum viscerum facta est immolatrix, & rem longè pretiosiorem obtulit. Quia in tantum excellit eius donum Abrahæ, munus, quantum Maria Isaac in sanctitate excedit, Passim autem Sacri Scriptores Annam Mariæ matrem cum Anna matre Samuëlis conferunt. Nec exigua est inter vtramque conuenientia.

1. Vtraque nupta erat, sed simul sterilis,
2. Vtraque ob sterilitatem afflicta.
3. Vtraque in templo frequens, ideoque deuota.
4. Vtraque Deũ pro prole supplex orabat.
5. Vtraque fiduciam habebat impetrandi.
6. Vtraque prolem promittit Deo.
7. Vtraque desiderio potitur, & feliciter prolem enititur.
8. Vtraque eam consecrat Deo triennem.

Vtraque suo exemplo matres instruit, vt à tenera ętate prolium curam gerant, ad Dei timorem & pietatem eas exhortando & informando. Multi eas à primis annis erudiunt ad vanitatem, chorizationem, ornatum, gratiamque sæculi fallacẽ & ambitiosam, de pietate & moribus conscientiam concernentibus, de rebusque diuinis postrema eis cura est: *Desiderant eas valere in hoc sæculo, non curant quid passuræ sint in futuro,* inquit Chrysostomus, De his dixit Regius Vates. *Quorum filij sicut* *Auctor. Operis imperf hom. 35*

nouellæ plantationes in iuuentute sua. Filiæ eorum compositæ, circumornatæ vt similitudo templi. Psalm. 143. Externum tantummodò sectantur splendorem, negligunt interiorem, suntque instar imaginum templi, quæ exteriùs speciosæ, intus corrosæ, araneisque ac sordibus refertæ cernuntur.

Exemplo quoque S. Annæ monentur Matres ac parentes, non impedire vota prolium, concernentia vel castitatem, vel religionem, vel Dei seruitutem: *Bonum est, si Virgini studia parentum quasi flabra pudoris aspirent*, inquit S. Ambrosius l. 1. de Virginibus. S. Anna offert filiam, & quidem talem filiam, diuino obsequio. At parentes huius sæculi, si quandoque aliquam ex prolibus volũt offerre Deo & Religioni, hebetiorem dare volunt, vel defectu aliquo laborantem, non absimiles Caino qui non obtulit de primitiis, & melioribus frugibus terræ, sed de deterioribus, Certè cùm olim mandasset sibi offerri primogenita, noluit Asinum, sed de illo dixit, *Asinum mutabis oue.* Exod. 13. Non vult insipientes, & stolidos, aut recalcitrantes, sed mansuetos, & ductu faciles, ac candidos. Hos vt Deo offerant parentes exemplo S. Annæ monet S. Greg. Nazianz. in præceptis ad Virgines carmine expressis, vbi ait:

Si cor diuino Pater immortalis amore
Impleuit, Christo ne sit graue sistere nympham,
Aut puerum, vt quõdã gremio quem fuderat Anna.
Quo nullum semen sacratius, Hostia viua,
Primigenis cunctis præstantior.

Imitatæ sunt S. Annam pręsentantem filiam suam triennem nonnullæ Matres, quæ etiam ad Martyrium Deo præsentauerunt proles suas tenellas trium annorum. Audi duo exempla de hac

re commemoratione digna, ex Sanctorum historiis deprompta.

Ad S. Nazarium illustris quędam accessit mulier, adducens filium nomine Celsum, iam tres annos natum, illumque ei obtulit, & dixit: *Sequetur te hic puer in omni via, donec dignus quoque ipse euaserit qui sistatur ante thronum D. Iesu Christi.* Nazarius lubens puerum suscepit, & mox Deo per baptismum consecrauit, circumduxitque per Gallias. Vbi à Præside Dinobao de religione interrogatus est: cumque agnouisset esse Christianos, abstraxit à Nazario puerum, intolerandisque plagis affecit, nullâ tantulæ ętatis motus misericordia. At puer, iam non puer, sed canus prudentia, lubenter suscepit plagas, hoc solùm balbutiẽte linguâ dicens: *Deus cui seruio, ipse te iudicabit, ô Iudex!* Sic irritabat puer Pręsidem ob fidem Christi, sicut olim chorus puerorum Iudęos, dum laudes Iesu decantant. Ita apud Surium ex Metaphraste 19. Iunij.

Audi & de S. Iulitta. Hæc vocata ad Tyrannũ, secum duxit filium Quiricum, trium annorum. vnigenitum suum, quem facilè poterat occultare. Sed cum esset filia Abrahæ, & illius imitaretur fidem & sacrificium, contendebat illum offerre, & sacrificare ei qui dederat eum. Sicut Anna Samuelem ablactatum obtulit aræ cum Ephod lineo, aut sicut nostra Anna Mariam: ita etiam hæc Mater filium propriis manibus tradidit in holocaustum, ablactatum iam & triennem, nec filium solùm, sed & seipsam, Iudex infantem ab eius vlnis abstrahi mandat, vt blanditiis mulceret. Promittit se eum adoptaturum, osculis & verbis conatur allicere, spondet hæredem fore omnis suæ possessionis. At puer corpore imper-

fectus, perfectus autem spiritu; specie infans, senex intellectu, sermone balbutiens, corde & mēte sapiens, nihil exhorret Tyrannum. Exhorret oscula ab impiis labris, auertit se, contemnit promissa, pedibus manibusque resistit, profitetur se Christianum, contendit ad Matrem loris alligatam, neruisque boum fœdè cæsam. Quasi crudiuoræ feræ manibus interceptus, aut quasi auis laqueo præpeditus, alas mouet quas potest, vt euadat, manibus lacerat vultum Tyranni, pedibus percutit latus; ita vt ille tandem amorem vertens in iram terribilem, eum ex alto tribunali iaciens in lapideos gradus, vnà cum sacro capite totum corpusculum contriuerit. Sic victrix anima, liberata vt passer de laqueo venantium, per manus Angelorum in sacrificium odoriferum Domino est oblata. Cùm verò Mater tamquam turtur castissima pullum suum, id est filium, ad sacrificium præmisisset, cum voce exultationis seipsam quoque obtulit; nam toto lacera corpore, tandem gladio consummatur. Ita apud Sur. 16. Iunij.

Cæterum rursus repeto: numquam tale donum templo oblatum est, quale obtulit Anna dum Mariam præsentauit. Considerate, ô Sacerdotes templa, quæ sit ista quæ venit ad eos. Numquam enim talis hostia oblata est. Nolite eam suscipere quasi gregariam puellam, sed eius considerate eminentiam & dignitatem. An vobis ignota est? Audite titulos eius honorificos.

1. Ipsa est Templum viuum, nobilius templo in quo suscipitur.
2. Ipsa Sanctuarium Spiritus S. omnibus eius donis illustris.
3. Ipsa Arca fœderis, quam tantopere tangere veremini.

4. Ipsa Vas aureum mannæ, quo cœlum & terra pascitur.
5. Ipsa Sanctum Sanctorum, non dans aditum nisi supremo Sacerdoti.
6. Ipsa Porta Ezechielis semper clausa, soli patens Principi.
7. Ipsa Hortus conclusus, Fons signatus, delicię Paradisi.
8. Ipsa Vellus Gedeonis, Rubus Moysis, Scala Israëlis.
9. Ipsa Iris Noë, Lampas Abrahæ, Virga Aaronis.

Aduertunt quoque ex antiquis nōnulli, Mariam in templo præsentatam mox proprio motu conscendisse quindecim gradus in templo, quibus ad locum mulierum ascendebatur. Id verò puella trimula tantâ perfecit gratiâ sine cuiuspiam subsidio, vt hoc miraculo tribuatur, & speciali motioni Spiritus sancti, auxilioque Angelico. Ascendebat quasi *virgula fumi*, odorifera coram Deo & SS. Trinitate. Ascendebat quasi *scalam Iacob* Angelico ministerio, donec susciperetur ab illo qui est innixus scalę. Et iam præsignabatur, quomodò erat dispositura ascensiones in corde suo vsque ad Dominum Maiestatis, qui per eam tamquam scalam erat ad nos descensurus. Hic dicere licebat; *Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis, ô filia Principis!* Cant. 7. Quindecim sunt Beatorum gradus. Nouem enim sunt chori Angelorum, deinde Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines. Pręsignificabatur ascensura Maria super omnes hos gradus, quia Virgines castitate, Confessores innocentiâ vitæ, Martyres constantiâ & virtute, Apostolos sapientiâ & charitate, Patriarchas ac Prophetas

Cant. 3.

lumine ac fide, Angelos omnes puritate, imò & ipsos Seraphicos spiritus ardore erat supergressura. Rursus ergo repeto: *Quàm pulchri sunt gressus tui, ô Filia Principis!*

Quòd si quæras, quid postmodum egerit in templo Maria? Certum est diuinam & cælestem ibi vitam egisse, & continuò disposuisse ascensiones in corde suo, ac descensiones in mystica scala. Ascensiones quidem, per actus contemplationis, per actus deuotionis, per actus sublimis amoris, quibus continuò profecit. Descensiones verò, per actus profundissimæ adorationis, perfectissimæ humiliationis, abiectionis, abnegationis sui, exinanitionis: quibus gradibus quò magis anima coram se descendit, eò magis coram Deo ascendit. Sanctus Bonauentura dicit Virginem piæ cuidam mulieri reuelasse, in templo quotidie se septem postulasse dona. 1. Gratiam vberrimam, quâ Deū ex toto corde diligeret. 2. Gratiam amādi proximum, & omnia quæ à Deo amantur. 3. Gratiam odiendi omnia quæ Deus odit. 4. Vt daret sibi humilitatem, patientiam, & virtutes alias, quibus gratior semper fieret in oculis Dei. 5. Vt fauorem ei impertiretur videndi Virginem Deum parituram. 6. Vt daret promptam obedientiam erga Pontificem & Sacerdotes. 7. Vt conseruaret templum, ministros, omnemque populum. Quicquid sit ea de re, certum est eam specialiter illuminatam fuisse, donoque orationis & contemplationis excelluisse, ac de Angelicis apparitionibus solatium accepisse. Imò per Angelos cibum accepisse, antiqui Patres tradunt. Inter quos Georgius Episcopus Nicomediæ sic fatur. *Tu, ô homo, admirabilem in templo viuendi rationem audiens Virginis, noli dubitare, noli examinare ratione ea*

Bona. opusc. de Vita Christi c. 3.

Germanus Cōstanti-

quæ non potest capere cogitatio. Vides Dei Verbum ineffabili modo habitasse in eius vtero, & contendens fuerit-ne alimentum materiale, aut materiæ expers, quo vesceretur? Vides paterno consilio Spiritus adumbrationem, & de ministerio Angelorum dubitas? Ex magnalibus Virginis, nihil est quod non sit conueniens. Oportebat diuinum tabernaculum augeri talibus ascensionibus, talibus cibis Agnam immaculatam vesci.

nopol. Bonau. Andreas Cretensis. Georg. hom. de oblat. Virg.

CONCLVSIO.

HIc ergo finio, & Tomum concludens in laudibus tuis, ô Virgo, & Mater illius qui est Principium & Finis rerum omnium, illum per te Filio, sicut & cętera omnia mea pręsento, rogans vt mihi erratorum omnium veniam impetres, simulque gratiam impetres disponendi *ascensiones in corde meo in hac valle lachrymarum*, donec pertingam ad locum illum beatæ æternitatis, in quo alumnos tuos & cultores Filios præsentabis, vbi Vineæ florentes, omne fœtore huius sæculi exinanito, spirabunt suauissimum & perennem odorem.

Regi sæculorum, immortali & inuisibili, Soli Deo honor & gloria, in sæcula sæculorum. Amen.

INDEX RERVM QVÆ IN HOC II° T° NOTATV DIGNÆ occurrent.

A.

B.

D.

E

F.

G.

H.

I

L

M.

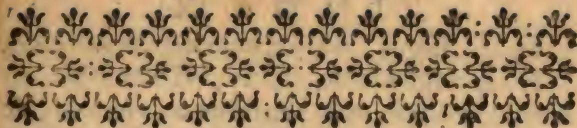
P.

T

V

Z

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ QVI IN HOC SECVNDO VITIS FLORIGERÆ TOMO

afferuntur & explicantur.

FINIS.

INDEX GENERALIS

VITIS FLORIGERÆ.

PARS ALTERA.

TOMVS SECVNDVS.

FINIS.

APPROBATIO.

PRimus hic Tomus cum Secundo, *Vitis Floригeræ* Reuerendi Domini Iacobi Marchantij, Oppidi Couuiniensis Pastoris & Decani Vigilantissimi, cùm de Festis, vitâ, & gestis Sanctorum, qui in Ecclesia annuâ solemnitate coluntur, Lectiones elegantissimas, & omnibus Concionatoribus vtilissimas contineat, magno cum fructu imprimi poterit. Datum Montibus 1. Februarij, anni 1639.

IOANNES DV TRIEV S.Theol. Bac. Beguinagij Parochus, Librorumque Censor.